322

GLOBUS

Henry de Monfreid

EDITURA UNIVERS

CIMITIRUL ELEFANȚILOR

Ceea ce impresionează în cartea de față, scrisă în anul 1952 și aducînd în obiectiv experiențele scriitorului de pe teritoriul Kenyei în anii războiului, e ineditul cadrului exotic. Jungla africană e într-adevăr prezentă la tot pasul în CIMITIRUL ELEFANȚILOR, cu legile, misterul și vraja ei. Pentru că Henry de Monfreid e în primul rînd un mare iubitor al naturii, deci și al viețuitoarelor ei în stare de libertate.

Lei 8,50

7

HENRY de MONFREID

Cimitirul elefanților

1979

HENRY de MONFREID

Cimitirul elefanților

Colecția GLOBUS / Editura Univers

COPERTA COLECŢIEI DE ION STATE
Grafica de Viorel Popescu. Ilustraţia de Marcel Chirnoagă

HENRY DE MONFREID
Le Cimetière des éléphants

GLOBUS

HENRY de MONFREID

Cimitirul elefanţilor

Traducere de
ANCA BALACI

EDITURA UNIVERS
Bucureşti
1979

PARTEA ÎNTÎI

Prin una din acele coincidențe ciudate, în care oamenii văd mîna unor puteri oculte, am fost informat de eliberarea mea tocmai în ziua în care îmi aniversam nașterea: la 14 noiembrie 1942. Deși nu ținusem niciodată prea mult să sărbătoresc amintirea unui eveniment atît de îndepărtat, izolarea în mijlocul acelei lamentabile turme umane mi-a trezit în ziua aceea amintirile nostalgice ale copilăriei.

După zece luni de detențiune, în care m-am simțit trădat oarecum în afecțiunile și-n prieteniile cele mai scumpe, după atîtea speranțe înșelate una după alta, mă resemnasem să aștept în fundul temniței, moartea aceea nimicitoare care ne eliberează de toate constrîngerile. Nu o invocam cîtuși de puțin dar mi-o imaginam cu seninătate ca pe-o eliberare, ca pe o evadare a cărei certitudine de neînlăturat răpea orice importanță celor mai chinuitoare preocupări.

Cu cît sporea dezgustul meu față de prostia omenească, din ce în ce mai înrăită și mai oarbă, și ori de cîte ori eram șocat de indiferență, de ingratitudine și de lăcomie, consideram o alinare în a-mi spune că probabil într-o bună zi aveam să găsesc cum nu se poate mai simplu gestul care să mă elibereze de o viață pe care nimic n-ar mai fi justificat-o.

Într-o asemenea stare de spirit am primit o scrisoare din partea Crucii Roșii care mă informa

că guvernul britanic îmi îngăduia să părăsesc lagărul, avînd posibilitatea să mă stabilesc în Kenya, cu condiția, bineînțeles, de a dovedi că am mijloace de existență suficiente pentru mine și pentru soția mea, care era în sfîrșit autorizată să vină cu mine.

V-ați putea imagina, fără-ndoială, că am fost nebun de bucurie. Ei bine, nu, și mi-a făcut chiar impresia că nu sînt cîtuși de puțin surprins. Marasmul, descurajarea și dezgustul mă copleșiseră în asemenea măsură încît am avut nevoie de timp ca să ies din nou la suprafață. Și numai bucuria sinceră a lui Pietro, tînărul meu prieten și tovarăș de captivitate, m-a trezit din nou la realitate, într-o stare de spirit mai puțin paradoxală și m-a împăcat în sfîrșit din nou cu existența.

Cu toate astea și cu toate că și comandantul lagărului m-a informat, în modul cel mai serios cu putință, că nu mai eram prizonier, libertatea mea se limita la două ore de plimbare pe o distanță de trei kilometri de șosea. Ca să mi se acorde o libertate mai puțin limitată, trebuia, se pare, așteptat ca Banca Londrei să confirme declarațiile pe care le făcusem cu privire la mijloacele mele de existență.

Oricum, alinierea sinistră a stîlpilor care susțineau sîrma ghimpată mi se părea mai puțin hîdă de cînd știam că este destinată altora.

Dealtfel, viața de lagăr îmi devenise aproape simpatică, din obișnuință, căci fără să-mi dau seama, mă adaptasem.

Așa se-ntîmplă, din păcate ! Degradările ne copleșesc și ne fac să ne-nglodăm.

Mediul ambiant ne modelează, fie în bine, fie în rău. În cazul de față, ar fi sfîrșit prin a mă abrutiza printr-un fel de anestezie grație căreia mi-aș fi pierdut treptat conștiința și-aș fi încetat probabil să mai sper în moarte, dacă n-aș fi reacționat printr-o evadare morală, în mine însumi, în evocarea trecutului. Cu urechile astupate cu ceară, ca odinioară Ulise, nu ca să scap de sirenele din barca mea, ci ca să nu mai aud rumoarea inutilă a bieților nenorociți care căutau în hărmălaie, în partidele de cărți, și chiar și-n certuri uitarea durerii lor ; căci neavînd nimic în ei înșiși care să-i poată ajuta, n-o puteau afla în tăcere.

Mi-am reluat ședințele de pictură, însă, de data asta, altfel decît îngrădite de sîrma ghimpată. Bineînțeles, fără să mă sinchisesc de regulament, părăseam șoseaua unde puteau și ceilalți prizonieri să se plimbe la anumite ore și pătrundeam adînc în pădure, misterioasa pădure în care puteam să dau uitării oamenii și să visez că o să aflu o singurătate binefăcătoare de îndată ce avea să-mi fie îngăduit să dispun de mine însumi.

Se ridica o problemă : dacă soția mea sosea înainte de răspunsul băncii, avea să poată pătrunde oare în lagăr ? Lucrul, la urma urmelor, era posibil, fiindcă mai existau femei acolo, în niște bărăci speciale unde cîteva trăiau chiar împreună cu soții lor. Dar vai, într-o bună zi a sosit ordinul de plecare, toate femeile urmau să fie repatriate...

Dacă n-aș fi avut certitudinea că foarte curînd aveam să ies din purgatoriul acela, spectacolul acelui exod, ca mai înainte cel al bolnavilor și al bătrînilor la care nădăjduisem nebunește să fiu

admis, m-ar fi lăsat încă o dată pradă descurajării şi disperării.

Am văzut deci plecînd fără regret veselul convoi al femeilor, fericite că se duceau să-şi revadă Italia lor iubită, şi m-am bucurat că aveam să rămîn în sfîrşit singur în baraca scăpată de ciripitul lor asurzitor. Cîteva au plîns după vreo idilă spulberată din cauza plecării, dar făgăduiala de a se întîlni din nou potolea în cele din urmă suspinele...

Multe din ele, ai căror soţi erau prizonieri foarte departe, undeva în cîte-un lagăr militar, duceau chiar cu ele cîte o chezăşie a acestor iubiri extraconjugale. Războiul e război !

A fost o zi memorabilă. Lagărul era în mare fierbere, dar, cînd ultimul camion a dispărut acoperit de praf, o descurajare sumbră i-a făcut să amuţească pînă şi pe cei mai gureşi. Erau cu toţii trişti, tăcuţi, îngrijoraţi, copleşiţi deodată de condiţia lor de prizonieri, ca şi cum abia atunci şi-ar fi dat seama de dînsa. Nici eu n-am scăpat de indispoziţia aceea ciudată care nu mi se părea cîtuşi de puţin îndreptăţită. De cîte ori nu dorisem cu toată sinceritatea să le ia naiba pe toate femeile acelea, iar acum, cînd camioanele Majestăţii Sale Britanice mă scăpaseră de ele, de ce încercam oare un asemenea sentiment neînţeles de regret ?

Poate că prezenţa aceea feminină, dînd la o parte orice problemă sexuală, făcea ambianţa mai umană, mai respirabilă într-un fel, ca şi cum ar fi constituit un element necesar pentru misterioasele echilibre ale vieţii. Exilul părea mai puţin apăsător fiindcă nu lăsa impresia aceea de delăsare

totală care-i copleşeşte pe masculii izolaţi într-o turmă.

Prezenţa elementului femelă aminteşte în mod inconştient instinctului lor de conservare că specia este salvată şi că se poate perpetua. Viaţa, într-un cuvînt, este mereu prezentă, gata să renască şi, din momentul acela părticica de umanitate nu se mai simte în impas, va putea să se înmulţească, să rodească, să refacă o întreagă lume.

Pe moment n-am făcut toate reflexiile astea, ci am pus pur şi simplu criza de melancolie pe seama îngrijorărilor cu privire la soţia mea, care nu-mi mai scria nimic de o lună de zile. Din cînd în cînd Pietro îmi ridica însă moralul, dîndu-mi numeroase exemple de scrisori pierdute, dar, odată ce-ai fost bîntuit de gînduri negre, umbrele lor insesizabile planează asupra a tot ceea ce încercăm să luminăm prin optimism.

În sfîrşit a venit vestea sosirii unui convoi cu italieni, ultimii menţinuţi la Harrar de către englezii grijulii să-şi asigure, pînă-n cea din urmă zi de ocupaţie, o viaţă aproximativ normală. Cu toţii comercianţi indispensabili — măcelari, brutari, băcani — se puseseră gratuit pînă-n ultimul ceas în slujba invadatorului, sperînd să fie menajaţi. Vai, nu-i cunoşteau însă pe englezi. În ziua plecării, îngrămădiţi ca vitele în nişte camioane înspăimîntătoare, au fost trataţi exact ca şi compatrioţii lor, pe care-i văzuseră plecînd cu speranţa că ei aveau să scape de durerosul lor calvar. Slugarnica lor josnicie, în scopul de a-l seduce pe învingător, nu le-a atras decît dispreţ.

La vestea asta, convins imediat de apropiata sosire a soţiei mele, m-am lăsat legănat într-un mod periculos de această iluzie. De vreme ce englezii îi lăsau Harrarul Negusului, soţia mea nu mai putea rămîne acolo fără riscul de a deveni victima ispăşitoare a crimelor mele de les-majestate. Sus-numitul Tafari n-avea să-mi ierte, printre multe altele, faptul că le scăpasem asasinilor lui plătiţi, şi furia de a fi fost încă o dată demascat, prin relatarea laşelor lui răzbunări, l-ar fi făcut capabil de toate cruzimile de care e în stare un rege negru.

Îmi şi alesesem o baracă mică şi izolată, la o extremitate a lagărului, unde-mi imaginam viaţa în doi, în aşteptarea zborului către necunoscut peste munţi şi păduri.

În sfîrşit, într-o seară, dincolo de sîrma ghimpată s-a oprit primul camion şi-a început ceremonia rituală a controlului valizelor. Întregul lagăr, îngrămădit în jurul porţii de intrare, încerca să-i interpeleze pe acei ultimi supravieţuitori de la naufragiul Imperiului. Pietro, căţărat pe umerii unui camarad, a fost în cele din urmă recunoscut de către unul dintre ei, şi-n toată hărmălaia aceea a reuşit să recepţioneze următorul răspuns :

— Nu există nici o femeie în convoi...

Mi-a fost destul atît, de rest nu-mi mai păsa cîtuşi de puţin, şi pradă unor noi frămîntări, m-am dus şi m-am închis în baraca mea. Acolo m-a găsit Pietro ceva mai tîrziu cînd a venit, însoţit de unul din noii-sosiţi, fostul nostru vecin de la Harrar, brutarul cel gras, un chefliu vesel şi obez, ajuns lamentabil şi aducînd cu o băşică pe jumătate dezumflată.

Îmi aminteam destul de bine de necazurile propriei mele călătorii, eu care eram atît de slab, ca să înţeleg martiriul obezului, tot ceea ce trebuie să fi suferit bărbatul acela gras şi burduhănos care abia mai răsufla, smuls brusc din existenţa lui mediocră şi molcomă de prăvăliaş înstărit.

Zîmbind fără răutate, convins că-mi făcea plăcere, mi-a spus că soţia mea o duce minunat, c-o vedea de multe ori trecînd surîzătoare şi veselă, întotdeauna foarte anturată şi răsfăţată de numeroşi prieteni, ca de pildă de soţii Bavastro sau Delvici, care dădeau ceaiuri dansante şi chiar serate muzicale... A adăugat că la plecarea acestora din urmă, repatriaţi în Italia, dînsa se dusese la Diré Daoua ca să aştepte acolo o ocazie să vină după mine în Kenya.

Dacă n-aş fi cunoscut aşa de bine caracterul Madeleinei, aş fi putut face nişte consideraţii destul de amare cu privire la diversele moduri în care te poţi consola de absenţa soţului. Cunoşteam însă prea bine masca impenetrabilă de voioşie pe care ştia s-o pună în faţa compătimirilor înveninate ale curioşilor, ca să nu mă îndoiesc de motivele atitudinii ei, atît de ostentativ nepăsătoare. Dar vai, aşa e făcut omul, am rămas fără voia mea torturat de îndoială. Abia dacă-l mai ascultam acum pe individul acela cumsecade care deplîngea cu lacrimi în ochi distrugerea tuturor operelor italiene de către abisinieni, liberi acum să dispună de ele după bunul lor plac. Vacile şi caprele fuseseră instalate în saloanele vilelor cochete, în vreme ce femeile şi sclavele lor fierbeau „ingira" în dormitoare. Pretutindeni uşile şi ferestrele fuseseră demontate şi duse în satele vecine

ca să împodobească aşa-numitele „tucule", colibe cu acoperişuri din paie, dealtfel mult mai practice şi mai bine adaptate la civilizaţia abisiniană. Apucă-te să faci un foc de vreascuri în mijlocul unei încăperi cu plafon : o să te afumi cum se afumă albinele. Încercaseră de bună-seamă să remedieze acest neajuns spărgînd plafoanele, ca să lase trecerea liberă fumului, dar mai era şi blestematul ăla de acoperiş. Cît priveşte parchetele, ele au fost imediat folosite drept combustibil fiindcă nu erau potrivite pentru vite, e nevoie de solul natural ca să le absoarbă urina, lăsînd în acelaşi timp bălegarul destul de umed ca să emane căldura lui plăcută şi mirosul lui ameţitor.

Brutarul începuse tocmai să povestească nişte scene de tîlhărie, cînd nişte strigăte de afară i-au tăiat vorba.

La început un zgomot surd de mulţime care vocifera, după aceea s-a auzit deodată o ploaie de urlete şi de huiduieli. Ai fi zis că s-a revoltat tot lagărul. M-am dus la fereastră : era întuneric beznă. Am distins totuşi o gloată compactă, adunată în jurul barăcilor unde fuseseră proaspăt cazaţi noii-sosiţi. I-am văzut trecînd în fugă pe „djambos", cu puşca în mînă în timp ce de pretutindeni fluierături asurzitoare chemau în ajutor. Hărmălaia creştea şi din toate părţile alergau grupuri de prizonieri spre gloata care urla. O detunătură de puşcă a produs o tăcere bruscă şi-a declanşat goana disperată a celor care alergau să se salveze cuprinşi de panică. Au răsunat apoi în noapte alte detunături şi imediat sutele de fugari îngroziţi s-au aruncat pe burtă, acoperind pămîntul, ca nişte cadavre pe cîmpul de bătălie. Cîţiva

studenţi au dat buzna în baraca mea, gîfîind şi palizi, ca şi cum împuşcăturile ar fi fost pentru dînşii.

Au povestit că tocmai îi stîlciseră în bătaie pe doi din italienii sosiţi de la Harrar, doi trădători care, se pare, îi denunţau englezilor pe evadaţi sau pe aceia care le ofereau adăpost celor din urmă.

Cînd le-au spus numele, mi-am amintit de unul dintre ei, un interpret de la Political Office, care avea într-adevăr pîinea şi cuţitul. Toţi italienii se întreceau în umilinţe pentru a-i obţine protecţia şi favorurile. Era copleşit cu cadouri, atît în natură cît şi în bani şi trăia pe picior mare, cumpărînd bijuteriile şi argintăria celor ameninţaţi cu evacuarea. Traficul ăsta se făcea dealtfel în contul înaltului funcţionar englez care băga în buzunar cîştigul, nelăsîndu-i, cu toată generozitatea, omului său de paie decît cîteva fărîmituri şi toate responsabilităţile. Nu ştiu nici măcar dacă acest preţios interpret ar fi avut posibilitatea să refuze colaborarea aceea benevolă, fără riscul de a fi trimis imediat să-şi reconforteze conştiinţa la închisoare. Amabilitatea lui dealtfel n-a făcut altceva decît să întîrzie acest deznodămînt, fiindcă era mult prea periculos să laşi să supravieţuiască un asemenea complice. I s-a dat deci la cap şi a fost secerat la fel cu vizirii care, din vîrful atotputernicei piramide, sînt traşi în ţeapă sau sînt loviţi de securea călăului.

Într-o dimineaţă poliţia i-a pătruns în casă şi, fără să-i dea măcar răgazul să se îmbrace, l-a

ridicat împreună cu alţi cîţiva colaboratori. Intelligence Service descoperise, se pare, că el simula doar colaborarea pentru a le furniza informaţii celor care mai rezistau încă în Gondar.

Totul mă îndemna să cred că într-adevăr omul acela făcea un joc dublu ca să-şi servească ţara, dar englezii nu ştiau lucrul ăsta. Ei îl acuzau fără nici o probă valabilă, numai ca să-l facă să amuţească pe mijlocitorul de bijuterii şi să iasă basma curată în momentul în care tranzacţiile acelea clandestine ar fi ameninţat să-l compromită pe înaltul funcţionar al Majestăţii Sale.

În ce-i priveşte pe italieni, compatrioţii lui, vreau să spun gloata, ei au fost incapabili să înţeleagă rolul acestui om ; nu şi-au amintit decît de multinvidiata lui prosperitate şi l-au făcut să ispăşească toate lucrurile josnice cu care-i copleşise în vremea puterii lui. De îndată ce-a căzut, l-au declarat antifascist şi nişte fanatici „squadrişti" au încercat să-l „lichideze", cum se spunea acum la noi în asemenea cazuri.

N-a fost lichidat în seara aceea, după cum nimeni altcineva n-a murit căci „djambos" traseseră în aer. Cadavrele atît de bine simulate s-au ridicat de la pămînt şi-au fugit să se ascundă în barăcile lor. După ce a dispus ca cei doi „trădători" să fie pansaţi, comandantul lagărului i-a trimis la închisoare împreună cu agresorii lor, pentru a lăsa pasiunile politice să se lichideze între ele.

Imediat după internarea mea în lagărul de la Nyeri, în mai 1942, adresasem mai multe scrisori reprezentantului Franţei libere din Nairobi, unui oarecare căpitan P... (Gabriel pentru intimii lui), succesorul lui Palewski, cerîndu-i să intervină pe lîngă autorităţile britanice ca să mi se reglementeze situaţia în mod legal, dîndu-mi-se posibilitatea să mă apăr de vreme ce fusesem acuzat.

Faptul că se păstrase atîta tăcere m-a convins că nu aveam nici o speranţă de sprijin din partea lor. Nu mai exista nici o îndoială pentru mine cu privire la rolul iniţial pe care-l jucaseră compatrioţii mei în maşinaţiunea misterioasă care mi-a atras internarea în lagăr. Englezii dealtfel mă lăsaseră în mai multe rînduri să înţeleg lucrul ăsta, cu o ironie muşcătoare ce exprima în mod evident întregul lor dispreţ faţă de un popor la care ura personală şi conflictele dintre partide fac să fie date uitării îndatoririle faţă de Patrie.

Ce încredere i se poate acorda şi ce credit i se poate face unei ţări care este atît de stupid divizată în momentul cînd toate forţele ei ar trebui să se unească împotriva duşmanului comun ?

Cînd în cele din urmă englezii mi-au făcut dreptate, punînd capăt detenţiunii mele, eram deci absolut convins, după şase luni de aşteptare zadarnică, de faptul că nu avusesem niciodată vreun alt sprijin decît al lor. Tocmai la lucrul ăsta mă gîndeam într-o dimineaţă, cu mare amărăciune, cînd interpretul comandamentului lagărului mi-a înmînat un plic cu antetul Delegaţiei franceze din Nairobi.

Căpitanul P... răspundea în sfîrşit la prima mea scrisoare. Mai bine mai tîrziu decît niciodată, fără îndoială, cu toate astea i s-a părut necesar să explice această ciudată întîrziere. Probabil că în

momentul de faţă avea anumite motive să-şi schimbe atitudinea. Scrisoarea mea, se pare, îi parvenise numai după ce mersese pe urmele lui în Egipt, în Algeria şi în America. Am admirat cu ocazia asta cît de uşor călătoresc anumiţi privilegiaţi în mod gratuit, pe cîtă vreme cei care trebuie să plătească sînt imobilizaţi luni şi chiar ani întregi, din lipsă, cum li se spune, de mijloace de transport.

Dealtfel, nici nu aşteptam altceva decît să fiu convins de acest lucru, nespus de fericit că găsisem în sfîrşit un francez care să-mi întindă mîna. I-am acceptat deci propunerea de a mă instala pe domeniul lui de la Wingamo.

O săptămînă mai tîrziu, într-o vineri, nu în 13 ci în 26, deci exact dublul primei cifre, am fost chemat la comandantul lagărului. Intrînd în birou l-am recunoscut imediat pe căpitanul P... Cum izbutisem oare să mi-l imaginez întocmai cum mi-a apărut în faţă ? Aşa am avut impresia deşi cred mai degrabă că personajul real a venit să se substituie instantaneu, în clipa cînd l-am văzut, imaginii pe care mi-o făcusem despre dînsul. Se întîmplă rar, într-adevăr, să ne amintim cu ce trăsături ne-am imaginat un personaj care ne este prezentat, după ce am auzit vorbindu-se mult timp despre dînsul.

Nu s-a ridicat atunci cînd am intrat, bineînţeles, dar privirile noastre s-au încrucişat cu o curiozitate reciprocă. Tolănit comod într-unul din fotoliile acelea adînci şi joase care-ţi permit să te relaxezi după moda americană, cu picioarele pe masă, aştepta de bună seamă semnalul prezentării

pe care comandantul avea s-o facă, şi abia pe urmă să-şi stabilească atitudinea faţă de mine.

Privit astfel mi-a apărut în toată plinătatea celor patruzeci de ani pe care-i avea. Faţa lui lătăreaţă ar fi fost leonină dacă ar fi avut un păr mai puţin rar şi un nas mai puţin scurt, puţin prea în vînt ca să poată fi luat în serios.

Privirea zîmbitoare îi dădea pînă la urmă o expresie copilărească, în ciuda eforturilor pe care le făcea de a arbora un aer grav înaintea englezului aceluia congestionat şi posac. În fine, i-am fost prezentat, şi-am strîns o mînă groasă, îndesată şi vulgară, căreia nu i-am acordat prea multă atenţie, cucerit de zîmbetul prietenos şi mai cu seamă impresionat că auzeam în sfîrşit vorbindu-se franţuzeşte, franceza adevărată vorbită între camarazi, căci în mod spontan începusem să ne simţim ca atare. P... se angajase voluntar în războiul din 1914, iar după aceea trecuse la aviaţie. La declararea războiului, în 1940, i se raliase lui de Gaulle, avînd gradul de căpitan aviator. Desigur însă că datorită vîrstei lui precum şi faimei de proprietar bogat, mare vînător şi jucător de pocher, a rămas în Kenya. Trecutul lui agitat între cele două războaie precum şi temperamentul lui cu precădere „de aviator", în sensul prestigios pe care sexul frumos îl acordă acestui cuvînt, marea risipă de bani pe care i-o îngăduia căsătoria cu o extrem de bogată americancă şi, în sfîrşit, felul lui de a-şi povesti isprăvile vînătoreşti făcuseră din el un erou pasionat de aventuri. N-ar fi îndrăznit nimeni să-l numească însă aventurier, poate de teama de a nu-i aminti într-un mod supărător de vremurile grele de di-

naintea atît de rentabilei lui căsătorii. Cu toate astea obişnuia chiar el să se numească astfel, ca să dea în mod clar de înţeles că nu există nici un fel de echivoc cu privire la sensul strict sportiv al acestui cuvînt.

P... nu avusese timp să citească, în ciuda bibliotecii care-i tapisa biroul, dar auzise vorbindu-se de aventurierul din faţa lui care, fără să fi reuşit ca el în viaţă, îşi crease totuşi o legendă ce-i făcea numele mai cunoscut poate decît era al lui.

Izbutise chiar să citească cu interes cîteva capitole din *Aventuri pe mare* şi de atunci, fără să conceapă că ar fi fost posibil vre-un paralelism cu aventurierul din faţa lui, a fost curios să-l cunoască, avînd fără îndoială convingerea intimă că-l va decepţiona. Se gîndea, fără-ndoială, la cei şaizeci şi doi de ani ai mei şi la toate greutăţile pe care le comportă o viaţă aventuroasă, în timp ce dînsul, la patruzeci şi cinci de ani, se simţea puternic şi viguros. Stînd în fotoliul acela de piele se pregătea aşadar să vadă venind un biet bătrîn, cu totul deosebit de eroul închipuit din *Aventuri pe mare*.

În ce mă priveşte, îmi construisem imaginea unui P... oarecum pe linia tradiţională a personajului solemn şi „gourmet", aşa cum se caută la Quai d'Orsay ca să se exporte în colonii, diplomaţia aceea asexuată care nu produce nimic, nu apără nimic şi nu face nimic, în afară de faptul că duce o viaţă de lux şi trîndăvie pe cheltuiala Prinţesei.

Cînd ne-am aflat unul în prezenţa celuilalt, aceeaşi impresie de uşurare ne-a făcut să zîmbim, prevestind o simpatie reciprocă.

Problemele administrative odată puse la punct, — o eliberare din închisoare într-un anumit fel —, P... s-a scuzat că nu mă poate lua imediat cu dînsul. Pleca în direcţia Nairobi şi n-avea să fie la Wingamo decît pentru week-end-ul următor. Eu trebuia să mă duc deci acolo prin propriile mele mijloace, adică cu trenul pînă la Nanyuki, unde urma să mă înţeleg cu un indian pe care-l cunoştea el ca să mă ducă la Wingamo cu maşina. Mi-a făcut o mică schiţă ca să mă pot descurca fără nici o dificultate.

În timp ce-l însoţeam la maşina lui, o splendidă Mercury ultimul tip, l-am întrebat dacă ştia ceva în legătură cu soţia mea.

— Doamna Villaroge va sosi cred cu convoiul următor... Dar spune-mi, dragul meu, de ce ai răspîndit gluma asta? Toată lumea ştie că soţia şi copiii dumitale se află în Franţa...

— Femeia de care vorbiţi, mama copiilor mei, a murit acum cinci ani, domnule...

P... a rămas descumpănit, apoi, după o vizibilă ezitare, a pus o întrebare pe care n-ar fi îndrăznit să mi-o pună mai înainte de precizarea aceea:

— Mi s-a spus că soţia dumitale e nemţoaică şi că familia ei e nazistă...

— Şi eu de-asemeni, nu-i aşa?

— Nu tocmai, dar faptul că eşti înrudit cu o familie prusacă te pune într-o situaţie delicată. Dealtfel, n-ai fi singurul în situaţia asta...

— Singurul însă pentru care această situaţie ar fi servit într-un chip atît de avantajos unei pro-

pagande tendenţioase. Puteţi fi liniştit, aşadar, căci de la moartea părinţilor ei, din 1930, biata mea soţie nu mai avea nici o veste de la restul familiei ei şi n-a făcut niciodată nici cel mai mic demers ca să aibă vreuna. Era franţuzoaică, cu ardoarea cu care sînt alsacienii, căci, nu uitaţi, s-a născut la Metz şi iubea Alsacia.

— Şi eu sînt alsacian şi nu-i iubesc pe nemţi, dar sînt departe de a-i dispreţui din principiu. Lupt împotriva adversarului fără să-l subestimez...

Să fi avut oare impresia c-a vorbit prea mult, sau poate considera că acest prim sondaj era de ajuns ? A schimbat subiectul.

— În fine, sînt încîntat că doamna Villaroge..., în sfîrşit, noua dumitale soţie, este franţuzoaică. O să mă ocup să-i urgentez plecarea din Harrar.

Ne-am despărţit cu o cordială strîngere de mînă ca şi cum acest mic incident ar fi fost fără importanţă.

Şi oare avea într-adevăr vreuna ? Avea să mi-o spună viitorul.

Lunea următoare m-am urcat în tren în gara Nyeri, singur de data asta, cu un bilet de clasa întîi, fără nici un negru în uniformă şi cu puşca baionetă la spate.

În sfîrşit, eram un om liber.

Trenul nu face mai puţin de trei ore ca să urce cei cincizeci de kilometri, de la Nyeri la Nanyuki, staţia terminus de la poalele muntelui Kenya, centru turistic pentru americanii bogaţi veniţi să ucidă elefanţi, rinoceri şi alte animale scumpe, adică pentru care guvernul te pune să plăteşti foarte scump nişte autorizaţii speciale,

Fiindcă nu poţi să le vînezi fără să fi cumpărat acest drept.

Vai de vînătorul modest în căutare de nişte biete antilope de rînd, care, urmărit de unul din aceste irascibile pahiderme, îşi salvează viaţa cum poate, omorîndu-le ; el va fi condamnat la o amendă de o sută de lire, chiar dacă este dus la spital mai mult sau mai puţin stîlcit. Cînd n-ai autorizaţie trebuie să te mulţumeşti să te caţări într-un copac şi să înduri asaltul cu răbdare. Dar dacă nu sînt copaci ? Atunci, o să vi se spună, puteaţi să vedeţi de departe animalele, sînt destul de mari, şi n-aveaţi decît să bateţi în retragere. Pe scurt, eşti vinovat oricum, atunci cînd scapi cu viaţă dintr-o astfel de aventură.

Mă îndepărtez însă de subiect înainte chiar de-a fi ajuns la staţia Nanyuki. Povestirile vînătoreşti vor veni şi ele la vremea lor. Pentru moment mă aflu încă în vagon, singur cu pisica mea, care stînd cuminte în fundul coşului, s-a resemnat în sfîrşit cu aventura ei stranie. La căderea nopţii am micşorat lumina ca să încerc să mai disting încă peisajul, dar s-a făcut întuneric şi ploaia mă obligă să ţin geamurile închise. Vremea asta îmi provoacă o teamă nedesluşită în legătură cu sosirea mea în gară. După indicaţiile lui P... se află la doi kilometri de oraş şi trebuie să merg pe jos ca să dau de *General Store*, care nu este un punct militar, ci un magazin indian, a căruia maşină să mă poată transporta pînă la Wingamo. Mă uit la planul schiţat pe dosul plicului în care se află scrisoarea de recomandaţie a lui P... şi simplitatea lui îmi dă curaj. Totul mi se pare uşor, amintindu-mi comentariile clare şi precise pe care

— a crezut de cuviinţă să mi le facă: „mergi cinci sute de metri drept înainte cum ieşi din gară şi dai de şosea; de acolo, pe partea stîngă, mergi tot drept înainte încă doi kilometri, pînă ajungi la primele case din Nanyuki, unde imediat pe stînga ai să vezi firma *General Store*. Dealtfel, silueta unei pompe de benzină exclude orice ezitare". Prea bine, e cum nu se poate mai clar... numai că în timpul nopţii şi cînd plouă... în sfîrşit, o să vedem.

Trenul fluieră, încetineşte şi opreşte brusc.

Iată-mă ajuns.

Peronul este luminat de trenul însuşi care la fiecare vagon are lămpi laterale cu reflectoare, în aşa fel încît dincolo de banda luminoasă proiectată pe peron întunericul e total, dar călătorii, cu toţii indigeni, care se revarsă din vagoanele de clasa a treia, sînt de pe aici sau din împrejurimi, cunosc ţinutul şi topografia locurilor, aşa că nu au nevoie de un supliment de lumină.

Urmez convoiul care trece înghesuindu-se pe lîngă o barieră de la ieşire şi iată-mă în noapte, faţă în faţă cu necunoscutul şi cu cîmpia întinsă.

Nu pot să pornesc în recunoaştere şi-n căutarea magazinului *General Store* cu două valize, cu un sac marinăresc ticsit şi cu pisica. Trebuie să depun toate aceste bagaje într-un loc sigur pînă la întoarcerea din cercetare. După ce am fost măsurat din cap pînă-n picioare de către şeful gării, indian, am reuşit să-i smulg în cele din urmă o încuviinţare cu privire la bagajele mele pe care le tîrîsem pînă într-un colţ al biroului său.

E dealtfel un om foarte ocupat, asaltat din toate părţile, trebuind să răspundă la două ghişee

opuse: sosire-plecare. Căci trenul abia golit se umple iarăşi, în aşa fel încît valul călătorilor care-l iau cu asalt se ciocneşte cu cel al călătorilor care coboară din el.

Vagoanele părăsite de locomotivă nu vor pleca decît mîine la orele cinci dimineaţa, în sens invers, dar, cum majoritatea călătorilor trebuie să facă mai multe ore de drum ca să ajungă la gară, toată lumea se urcă-n tren de cu seară.

Indigenii se aşază înghesuiţi în clasa a treia, în vreme ce rarii europeni se instalează în cuşetele claselor a doua şi întîi. Faptul ăsta permite să se încaseze un supliment pentru wagon-lit, ceea ce nu s-ar putea dacă trenul ar pleca ceva mai tîrziu în cursul dimineţii. Nimeni nu protestează, aşa e obiceiul, şi nimeni nu şi-ar permite să schimbe ceva în privinţa asta, şi cu atît mai puţin să considere că obiceiul e poate absurd. Englezul este conservator.

Această sosire-plecare provoacă o agitaţie extraordinară datorită ciocnirii dintre cele două convoaie care se înghesuie în sens invers. Probabil că oamenii de prin partea locului sînt obişnuiţi cu îmbulzeala aceea prin beznă, dar străinul care, ca mine de pildă, nu cunoaşte limba kisuahili, este absolut dezorientat: se învîrte, se avîntă şi iese din nou la suprafaţă, ca un dop nenorocit aruncat într-un vîrtej.

În sfîrşit, iată-mă ieşit, cu coşul cu pisica într-o mînă, înotînd cu disperare prin noroi. Nu mai plouă, dar bălţile mari pe care nimic nu le semnalează mi-au udat foarte repede încălţămintea. N-am încotro şi navighez drept înainte, aşa cum mi s-a spus. Navighez la întîmplare, numărîn-

du-mi pașii. Minunat : la al cinci sutelea pas iată-mă ajuns în șosea. De acum pe partea stîngă, cum mi s-a indicat, și cu toată forța, înainte.

Farurile mă orbesc. Un biet pieton nu poate sili niște camioane greoaie și invulnerabile să declanșeze „codul“. Mă arunc disperat în stînga, poticnindu-mă în tot felul de obstacole invizibile, în timp ce monstrul are mereu aerul că se năpustește asupră-mi. Un reflex stupid mă aruncă în lături ca să mă depărtez și mai mult, neștiind care este gabaritul vehicolului și mă scufund pînă la mijloc în șanțul plin cu apă, ridicînd pisica în sus ca s-o salvez de la naufragiu. Și iată-mă deodată scăpat de orice grijă ; de-acum nu mai am nimic de ferit. Din fericire, fiindcă trece un convoi militar, nesfîrșit și total indiferent la băltoacele a căror apă noroioasă e proiectată în perdele lichide dincolo de șanțuri și care de fiecare dată îmi face cîte-un duș.

Mai bine mă depărtez de-a binelea de drumul ăsta atît de frecventat și încerc să-l urmez paralel, mergînd prin tufișuri și prin ierburile înalte și ude. Mă împiedic de niște grămezi de pietre, mă poticnesc în tot felul de fiare vechi și mă încurc în pachete de sîrmă. Pisica are multe de tras în dansul ăsta al coșului. Și-n fața mea e mereu întuneric, nici un foc. Unde dracu se află acel faimos oraș ? Bineînțeles c-am pierdut socoteala pașilor, și dealtfel la ce bun ? Doar nu traversezi un oraș fără să-ți dai seama că treci prin el.

În sfîrșit iată la stînga mea cîteva siluete negre de barăci, dar nimic altceva care să justifice existența unei străzi propriu-zise. Nu, sînt cîteva

clădiri în construcție, certitudinea asta am avut-o alunecînd pe o grămadă de ciment.

În fine, convoiul a trecut și bîjbîind găsesc din nou drumul. Cîteva lumini îmi anunță în cele din urmă așezarea locuită.

E strada principală, singura dealtfel, dar toate prăvăliile sînt închise. Cu toate astea se strecoară un pic de lumină prin crăpăturile obloanelor din lemn și prin partea de sus a cîtorva vitrine. Bineînțeles că mi-e imposibil să descifrez vreo firmă pe întunericul ăsta, dar iată pompa de benzină. Am ajuns. Mă apropii. Vai, nu e o singură pompă de benzină ci sînt patru, șase, un întreg șir care se pierde în întunericul nopții... Care o fi cea de la *General Store ?* Bat la una din vitrine de unde printre scînduri se strecoară puțină lumină. Un glas mormăie într-o limbă necunoscută. Strig atunci cu disperare *General Store... General Store...* Ușa se crapă cu prudență și, pe fondul luminos al unei încăperi înmiresmate cu parfum exotic, parfumul acela specific orașelor indiene, se profilează un cap măsliniu cu nas coroiat și-mi spune scurt, pe un ton plictisit, într-o englezească „petit nègre“, singura pe care sînt în stare s-o pricep :

— Închis... mîine dimineață la orele opt...

Și ușa se-nchide la loc, violent, cu un scrîșnet de zăvor categoric și fără drept de apel.

Nu e nimeni căruia să mă adresez în soiul ăsta de bulevard, mărginit de barăci cu fațadele oarbe ! Dealtfel, judecînd după asemenea primire, chiar dacă ar exista trecători, n-aș obține de la ei nici o altă lămurire în afară de aceea care mi-a fost dată atît de grațios : „Mîine dimineață“. Fie!

Mîine dimineață o să fie ziuă, dar acum e noapte și iar a început să plouă... Descurajat, resemnat pentru și mai rău, reiau calea gării ; de data asta însă drumul e pustiu, nu mai sînt orbit de faruri, traficul de coborîre și de urcare în faimosul tren bihebdomadar s-a potolit în sfîrșit.

Îmi petrec noaptea pe un scaun, oferit cu amabilitate de către Station Master, care a catadicsit să remarce prezența mea de îndată ce și-a dat seama că nu sînt englez.

Dac-am putea bănui ce se ascunde în spatele zîmbetelor servile, etalate de aceste măști măslinii, am considera poate că e mai înțelept să rămînem la noi acasă.

Să fi dormit ? N-aș putea spune, într-atît mă simt de anchilozat și de deșelat atunci cînd în sfîrșit o lumină palidă anunță dimineața. Trenul a plecat, gara e pustie, tăcută, părăsită în plină junglă, și foarte curînd cerul devine purpuriu dincolo de silueta impozantă a muntelui Kenya. Nici un nor, nimic care să justifice noroiul și băltoacele cu apă prin care am înotat ieri. Apare soarele. Totul se luminează, totul se trezește, proaspăt, curat, vesel parcă, chiar și șirurile de vagoane trase pe șinele de garare, și castelul cu apă, unde vin să se așeze stoluri de porumbei sălbatici cu gușa roșie.

O cîmpie imensă, unde scînteiază cîteva lăculețe, se întinde pînă la lanțul munților Aberdare, desfășurată pînă departe la linia orizontului, pe o distanță de peste 150 de mile. Preria, mai întîi de-un verde luminos de iarbă tînără, se confundă în depărtare cu nuanța albăstrie a pădurilor. La ceasul acesta cînd răsare soarele, muntele apare în întregime trandafiriu, înălțîndu-se ca o insulă de coral din oceanul întunecat al junglei. Aerul proaspăt e nespus de transparent, și-n calmul acesta limpede totul pare aproape, fără să înceteze totodată a fi imens. Nici un nor care să amintească aversele de ieri sau pe cele de aseară, dar cîțiva aburi ușori conturează de pe acum pe cerul șters fîșiile acelea subțiri care plutesc neclintite în seninul marilor înălțimi.

În partea opusă, în semiîntuneric, masivul uriaș al Kenyei, cu vîrful lui de bazalt ros de ghețari, se înalță deasupra pădurii care, urcînd coamele tot mai înalte ale contraforturilor lui, are aerul că vrea să-l asalteze pe uriaș.

Mă grăbesc să mă reîntorc în oraș, nerăbdător să ajung cît mai repede în locurile acelea sălbatice unde se pare că se găsește Wingamo.

De data asta *General Store* este deschis. Înmînez scrisoarea mea de acreditare unui indian cu ochelari de aur, poate celui care mi-a răspuns ieri și mi-a trîntit așa de frumos ușa în nas ; dar acum, dimineața, nu-l mai surprind în turnul de fildeș al vieții lui particulare, — viața aceea indiană impenetrabilă pentru albi, ca și sufletele lor —, e de serviciu și a „arborat" un zîmbet ; magazinele sînt deschise, gata să-i înhațe pe clienți, împreună cu banii lor care vor merge să se purifice în apa Gangelui. Fără-ndoială mă apreciază după haina mea boțită după opt luni de ședere în geamantan, după pantalonii și după pantofii mei grosolani și plini de noroi care-mi dau un aer de naufragiat. Cu toate astea disprețul lui atît de prost disimulat e luminat de un zîmbet cînd aude miorlăitul pisicii din fundul coșului.

Probabil crede că e vorba de vreun totem sau de vreun strămoş reîncarnat pe care-l transport, aşa cum erau purtaţi penaţii. Secta lui venerează vacile, se prea poate deci ca a mea să venereze pisicile ; asta înseamnă ceva, pe cîtă vreme englezii, în ce-i priveşte, nu venerează nimic. Nu sînt deci întru totul demn de dispreţ. Oricum, consideră de ajuns camioneta, cu atît mai mult cu cît trebuie să transporte nişte saci cu cartofi. Aşa c-o pornim spre Wingamo în acest modest echipaj.

Şoseaua, sau mai bine zis drumul prost pe care mergem, printre păşuni şi pădurici, urcă drept în direcţia muntelui Kenya. După aproximativ şase mile un val impozant de pămînt, precedat de un şanţ, se întinde cît vezi cu ochii la stînga şi la dreapta. Drumul îi străpunge, dar o poartă rudimentară alcătuită din două trunchiuri de copac aşezate orizontal, străjuieşte trecerea. Un anunţ mare îi aduce la cunoştinţă trecătorului că este interzis să o depăşească fără autorizaţie, sub ameninţarea dării în judecată şi, pentru a veghea parcă această severă interdicţie, o colibă din paie, fără acoperiş, slujeşte drept corp de gardă în interiorul îngrăditurii.

Indianul coboară, răsuceşte şi desface legăturile din sîrmă, făcînd să sară în lături barele orizontale ale aşa-zisei porţi. Trecînd prin faţa chioşcului cu pretinsul corp de gardă, constat că e părăsit sau, mai bine zis, că foloseşte drept ocol de vite, eventual, judecînd după bălegarul îngrămădit la intrare.

Văd valul de pămînt cum se pierde în depărtare şi călăuza îmi dă să înţeleg prin semne că înconjoară un domeniu uriaş. Nici o cultură totuşi,

pretutindeni preria verde cu pîlcuri de copaci din loc în loc, la mari distanţe, desişuri pe care drumul le traversează printr-o umbră răcoroasă. În faţă, ceva mai încolo, la mai puţin de o milă, începe pădurea nesfîrşită, cu siluetele cîtorva copaci gigantici uscaţi, mărturii ale incendiilor care acoperă din cînd în cînd cu vîlvătăi munţi întregi. În spate, masivul Kenya, splendid de la această distanţă, cea mai potrivită ca să cuprindă întregul ansamblu fără să fii strivit de masa lui prea apropiată. În lumina dimineţii gheţarii sînt trandafirii.

Intrăm în pădure, o pădure atît de deasă încît umbra ei dă impresia de înserare. Copacii îşi împreună coroanele şi printre ramurile înalte nu se zăresc decît cîteva fîşii de cer. Dar unde e clădirea ? Unde naiba mergem ? Nici nu mi-am pus bine întrebarea, cînd la un cot al drumului descopăr, în sfîrşit, palatul fermecat.

Într-adevăr „fermecat“ este cuvîntul ce se potriveşte cel mai bine apariţiei aceleia neaşteptate, în momentul în care te credeai în inima pădurii. Clădirea cu un etaj, de la care nu vedem decît partea din spate, priveşte şi domină o vale largă din faţa muntelui Kenya. Terasa centrală de la parter se deschide spre preria care coboară pînă la un mic lac, apoi pădurea uriaşă urcă din nou pe celălalt versant, profilîndu-şi siluetele copacilor milenari pe crestele succesive de pe contraforturile muntelui Kenya.

În spatele faţadei, două aripi laterale înconjoară un fel de „patio“, unde două oglinzi de apă reflectă arcadele verandelor interioare şi ale balconului acoperit de la primul etaj.

La chemarea claxonului, vine-n fugă un boy. Este somalezul Said, despre care mi-a vorbit P... M-a cunoscut la Djibouti și i-a povestit bineînțeles toate legendele de pe coastă. Cînd mă vede, chipul i se iluminează, mai ales fiindcă poate să vorbească în sfîrșit araba, limba dreptcredincioșilor, pe care nimeni n-o înțelege aici, în țara asta de păgîni și de sclavi.

Mă conduce la apartamentul care îmi e destinat, cel al fostei secretare, la parter, sub veranda din capătul aripii drepte : salon, baie și o cameră somptuoasă, unde arde un foc vesel de lemne. Valizele mele uzate, sacul meu marinăresc, pisica înspăimîntată și eu însumi, plin de noroi ca un cîine vagabond, facem o figură stranie în fastul acesta de hotel de lux.

Căci asta este de fapt cea de-a doua impresie, după cea de castel fermecat, pe care mi-o trezește locuința asta stranie cu cele douăsprezece camere ale ei, fiecare avînd budoarul și baia ei proprie. Înșiruirea ușilor de pe veranda de la parter sau de pe balconul de la primul etaj pare să aștepte perechile de pantofi, dar totul este pustiu, într-o tăcere de mormînt. Un salon imens cu un cămin monumental și cu geamuri de sanatoriu, o bibliotecă, un fumoar cu divanuri, o sală de joc și, în sfîrșit, sufrageria pentru treizeci de tacîmuri, în mijlocul mesei cu un joc de apă în miniatură. Totul mobilat cu un gust mediocru, ultra modern, cu lumină indirectă, piei de leu, taburete din picioare de elefant, cupe din argint, machete de avioane și lămpi monumentale pe piedestale așezate pe parchet, un parchet atît de bine lustruit încît aproape că nu îndrăznești să pășești pe el.

Nici o operă de artă, nici un amănunt intim prin care să se remarce vreun gust personal, nimic care să poarte amprenta vieții familiale, nici un suflet în locuința asta imensă.

Said, foarte mîndru de apartamentele de-a căror pază și întreținere se ocupă, mă duce să vizitez toate camerele. Fiecare are o culoare proprie, și totul este asortat : perdelele, covoarele, baia, cearșafurile, prosoapele și pînă și hîrtia igienică. Am impresia că mă aflu într-un decor de film american, căci realitatea prezintă, într-adevăr, anumite asemănări. Palatul acesta din *O mie și una de nopți* are o poveste curioasă pe care nu e inutil s-o menționez, pentru a explica ciudatul personaj care este la ora actuală proprietarul lui, precum și nu mai puțin ciudata aventură care a pus capăt efemerei mele cariere de manager benevol.

Încă din copilărie, P... promitea să devină personajul cu totul deosebit care a fost mai tîrziu, spre marea deznădejde a tatălui său și, de multe ori, spre nenorocirea celor care n-au avut buna inspirație să-i exploateze înfumurarea. La optsprezece ani, alungat din casa părintească, Dumnezeu știe în ce s-ar fi lăsat tîrît, dacă nu l-ar fi salvat provizoriu de propriile-i porniri războiul din 1914. S-a înrolat și gestul acesta curajos a șters tot trecutul. A plecat așadar aclamat, aruncîndu-i-se flori în cale și, mai ales, destul de beat.

Disciplina militară i-a învins repede îndărătnicia, acel pretins caracter de fier pe care și-l afirma în orice ocazie printr-o serie de brutalități, adesea grosolane.

Natura lui impulsivă, violentă fără să fie tenace, şi o laşitate pe care o ascundea sub tot felul de fanfaronade sforăitoare, îl făceau să fie pe cît de umil şi de laş înaintea celor puternici, pe atît de autoritar, de brutal şi de sfidător în faţa celor slabi.

Printr-o minune, rolul acesta de personaj periculos nu i-a fost cîtuşi de puţin funest, fie că un noroc cu totul neobişnuit l-a salvat in extremis din cele mai groaznice catastrofe, fie că le-a evitat el însuşi, fără martori, aşa cum fac laşii.

A scăpat deci teafăr din război, cu grad de sublocotenent şi cu aureolă de erou. Dar vai! toate astea valorează prea puţin după încheierea păcii. Fără să aibă studii serioase, fără cultură, fără vreo meserie sau situaţie, tînărul de douăzeci şi doi de ani înţelegea „să-şi trăiască viaţa", cu alte cuvinte să-şi satisfacă pornirile, cu acea libertate individuală pe care nu o stăvileşte nici un fel de preocupare pentru cei din jur.

O deplină lipsă de moralitate îi îngăduia să înlăture orice fel de scrupul şi să dea la o parte fragilele şi desuetele oprelişti pe care le impune conştiinţa —, această cristalizare de prejudecăţi vechi, pe care un om inteligent şi stăpîn pe sine trebuie să le prelucreze graţie unei judecăţi sănătoase, fără ideal şi fără misticism.

După ce şi-a risipit partea lui de avere, P... a avut norocul să dea peste o slujbă la înălţimea năzuinţelor lui vanitoase şi aventuroase. A condus o maşină-reclamă care trebuia să traverseze Africa de la Dakar la Mombasa. Sosind la Nairobi, a fost întîmpinat de un fost camarad, un

autentic conte de Poligny, devenit multimilionar datorită căsătoriei cu o americancă.

Primit la înălţimea valorii performanţei lui transafricane, s-a impus imediat printr-o frumoasă prestanţă, prin reputaţia de aviator glorios, fiindcă se prezenta ca atare, ca şi cum ar fi făcut armata la aviaţie, ceea ce e mult mai măgulitor decît s-o faci modest la infanterie.

Obţinuse pur şi simplu un brevet de pilot, dar n-a putut să-şi uimească niciodată contemporanii prin isprăvi fără precedent, avionul dovedindu-se din nefericire prea costisitor.

A fost remarcat de o prietenă a contesei, fiica celui mai bogat bancher din New York, şi s-a lăsat frumuşel luat în căsătorie, în ciuda unei diferenţe de vîrstă compensate dealtfel din plin de farmecul dolarilor.

Această femeie ştia să aprecieze valorile morale şi, din punctul ăsta de vedere, P... n-a indus-o cîtuşi de puţin în eroare. Ea a hotărît deci să se stabilească în Kenya. Cu douăzeci de ani mai în vîrstă decît soţul ei, nu-şi făcea nici o iluzie cu privire la natura sentimentelor lui faţă de ea, dar avînd încredere în puterea banului, se ştia destul de bogată ca să comită nebunii în stare s-o distreze, căci plictiseala şi îmbuibarea sînt tributul marilor averi. Toate femeile şi-l disputau pe frumosul aviator, seducătorul tandru şi totodată brutal, stăpînul cinic şi crud, a cărui îmbrăţişare trecătoare îi lasă unei femei o amintire de neşters. Ei bine, în ciuda celor cincizeci de ani pe care-i avea, soţia avea să fie aceea care să-l fixeze pe acest fluture sclipitor, desigur nu prin dragoste, ci prin interes şi vanitate.

Poate c-a fost în mare parte și tentația pariului pe care-l făcuse cu sine însăși, care i-a hotărît căsătoria.

Să-l fi claustrat pe P... era întîi de toate imposibil, și-apoi neloial, în sensul că această claustrare ar fi falsificat condițiile pariului. Trebuia să fie lăsat în voia liberului său arbitru. Îi trebuia o viață fastuoasă, zgomotoasă și trepidantă, o viață în stil american, o viață în care, afară de afaceri, să n-aibă timp să gîndească.

Trebuia să bată recordul distracțiilor.

În țara zgîrie-norilor o asemenea performanță ar fi putut reuși dar în Kenya, în inima pădurii, tentativa era aproape supraomenească.

Moartea neașteptată a unui vechi prieten de-al contesei de Poligny, domnul Canari, a hotărît fixarea acestei a opta minuni a lumii.

Domnul acela respectabil trăia de treizeci de ani în locul numit Wingamo, într-un încîntător bungalow din lemn, la poalele muntelui Kenya, în plină pădure, chiar în regiunea unde aveau loc marile vînători de elefanți, de bivoli și de rinoceri.

Originalul bătrîn făcea spiritism și sfîrșise prin a semăna cu Abraham Lincoln, tot chemîndu-i spiritul prin atingerea unei măsuțe de grădină, clasica masă turnantă.

Îngrijitoarea lui, care în cele din urmă s-a numit doamna Canari, împărtășea calitățile sale de mediu în așa măsură încît, după treizeci de ani de spiritism, cei doi considerau lumea plină de nebuni. Lumea, bineînțeles, avea și ea aceeași părere despre ei și, cum totul este relativ, nu se știe care din cele două părți avea dreptate. Așa-zisa

doamnă Canari se numea în realitate doamna Willer și avea o fată, Rosalie, care începuse să se cam treacă tot așteptînd un soț.

În așteptarea acestui Făt Frumos, Rosalie compensa și carența mamei ei, care era dominată de spirite. Îl ura pe domnul Canari ca și cum ar fi fost amantul mamei ei, un amant foarte bătrîn, bineînțeles, prăfuit, zbîrcit și scos din uz ; nu se gîndea să-l lipsească de prezența mamei ei, dar era geloasă totuși, fiindcă îl considera vinovat de indiferența mamei față de ea. Își consuma furia pe parchetele și pe mobilele care puteau fi lustruite. Și poate că spera să-l seducă și pe ipoteticul vizitator celibatar care s-ar fi aflat în trecere prin acel *home* fără cusur, dar, vai, nu exista nici un vizitator în afară de spirite.

Singurătatea aceea o exaspera pe Rosalie și ranchiuna ei împotriva lui Archibal și a magiei lui negre a sporit pînă la a-i provoca gînduri criminale. Punînd zahăr în ceaiul moșului își închipuia că-l preschimbă în arsenic prin tot felul de cuvinte cabalistice. Ajunsese chiar să facă și pasiențe ca să afle dacă încăpățînatul bătrîn avea s-o mai ducă multă vreme.

Într-o seară, cînd cărțile tocmai îi anunțaseră un doliu, maică-sa veni repede să-i spună să pună șaua pe cal și să se ducă în galop la oraș să caute un medic. Torturată de remușcări, fata a adus doctorul care, vai ! a confirmat prezicerea cărților : o dublă pneumonie nu-l prea iartă decît rar pe un bătrîn de șaptezeci și cinci de ani.

Rosalie și-a liniștit conștiința lăsîndu-i Dumnezeului celui atotputernic grija de a sfîrși toată

treaba. Şi acesta a sfîrşit-o chiar a doua zi, chemînd la el sufletul sus-numitului Canari.

Cu puţin timp înainte, prevăzîndu-şi fără îndoială apropiatul sfîrşit, bătrînul o pusese pe doamna Willer să-i promită că avea să-l incinereze şi să-i răspîndească apoi cenuşa peste proprietatea de la Wingamo.

Decesul a avut loc tocmai în perioada în care doamna P... căuta o proprietate care să fie pe măsura grandioaselor ei proiecte de instalare. Contele de Poligny, din principiu, nu asista la nici o ceremonie de înmormîntare. De cînd viaţa îi surîdea, îşi făcea o datorie din a-i surîde şi el, evitînd orice spectacol trist şi mai cu seamă pe cel din urmă. Domnul şi doamna P... au acceptat însă corvoada şi s-au dus acasă la defunct. Aşezarea aceea a entuziasmat-o pe doamna P... A înţeles imediat că acolo era ţara făgăduinţei, aspectul meschin al bungalowului o interesa prea puţin, avea să facă din el locuinţa antreprenorului. Ochiul ei infailibil alesese de pe atunci locul în care avea să construiască, într-un timp record, palatul fermecat.

Intrînd în bungalow, s-a jurat să nu iasă de acolo mai înainte de a fi obţinut făgăduiala de vînzare şi, chiar din vestibul, a şi început tratativele cu doamna Willer, care dorea din tot sufletul să abandoneze întîlnirile cu spiritele şi să se ducă să trăiască în Anglia.

Practicarea spiritismului n-o făcuse cîtuşi de puţin indiferentă faţă de bunurile terestre, aşa că se lăsă rugată cu o tenacitate egală cu aceea a clientei sale. L-au dat uitării chiar şi pe defunct, căruia un boy îi făcea vînt cu evantaiul din cauza

muştelor, în încăperea alăturată. Corpul se afla acolo de mai mult timp decît ar fi trebuit, din cauza nehotărîrii doamnei Willer în faţa dificultăţii de a-i împrăştia cenuşa pe domeniu fără ca gestul acesta să-l evoce în chip supărător pe cel făcut de cineva care împrăştie îngrăşăminte. Din cînd în cînd, o duhoare macabră plutea în pauzele discuţiei, ca şi cum ar fi ţinut să amintească de prezenţa defunctului.

Cu ocazia unuia din apelurile astea mute la convenienţă, doamna Willer a ţinut să explice motivul, mărturisindu-şi făgăduiala ei imprudentă. P..., care pînă atunci ascultase discuţia aceea interminabilă gîndindu-se la viitorul strălucitor, a intrat şi el în discuţie şi a cîştigat partida. Căci s-a sprijinit de măsuţa atît de frecvent bîntuită de spirite în aşa fel încît doamna Willer n-a mai avut nici o îndoială că însuşi spiritul domnului Canari venise să-i inspire preafrumosului aviator geniala lui idee.

Cu aerul cel mai serios din lume, P... i-a propus doamnei s-o ridice sus în văzduh cu avionul personal al soţiei lui şi de acolo, ca o valkirie călărind pe nori, să împrăştie deasupra domeniului respectabila cenuşă a lui sir Canari. Nu punea decît o condiţie în schimbul acestui apreciabil serviciu : semnătura prin care se atesta vînzarea.

Foarte mulţumită că i se forţa în felul ăsta mîna, ea a acceptat, fiindcă preţul oferit depăşea cu mult valoarea pămîntului pe care-l deţinea, dar atavismele ei de ţărancă o împiedicau întruna să încheie tîrgul, de teama de a nu fi epuizat îndeajuns posibilităţile de plată ale adversarului.

Sir Archibal a fost incinerat cu mijloacele care erau la îndemînă, Nanyuki neposedînd un crematoriu, în așa fel încît cenușa lui, în loc să se reducă la cîteva decigrame de pulbere imponderabilă, cea de pe urmă rămășiță a corpului omenesc, a umplut o valiză întreagă. Doamna Willer nu s-a mirat deloc de lucrul ăsta, neavînd nici un fel de experiență în materie, i s-a părut chiar că rămăsese prea puțin din sir Canari, dar sărmanul de el însemnase el însuși dintotdeauna atît de puțin... !

În ziua fixată, doamna Willer a sosit întovărășită de fiica ei la Newacha Cottage. Avionul aștepta pe terenul de aterizare împreună cu toți invitații contesei, care nu voiau să piardă nimic din ceremonia aceea funebră atît de neobișnuită.

Preotul, cu Biblia la subsuoară, a întîmpinat „familia" cu gravitatea adecvată, întrebîndu-se unde era mortul. Doamna Willer a luat atunci valiza din mîinile boyului și toată lumea s-a descoperit. P... a invitat-o politicos pe doamnă să urce în carlingă, dar aceasta își supraestimase forțele în clipa cînd acceptase să îndeplinească singură pioasa îndatorire, și se temea că inima ei n-avea să suporte altitudinea. Toate privirile s-au îndreptat atunci către preot, care părea cel mai indicat. S-a grăbit însă și el să se sustragă, invocînd demnitatea funcției pe care o avea, incompatibilă cu soiul acela de acrobație profană pe care-l constituia în ochii lui un raid în avion. Și-apoi zborul acela ar fi însemnat pentru el un botez, botezul aerului, se înțelege, și de cînd sînt preoți pe lume niciodată un botez nu e însoțit de o ceremonie funebră. Și-n plus, adăugă el pe un ton dezaprobator, dacă acceptase să asiste la „ascensiunea" rămășițelor pămîntești, după toate ritualurile cuvenite coborîrii lor în mormînt, prefera să ignore profanarea care avea să urmeze. Și tocmai era pe cale să înceapă o predică de înfierare a practicilor profane, cînd P... l-a întrerupt pornind motorul. Izbutise tocmai s-o convingă pe domnișoara Rosalie s-o înlocuiască pe mama ei. Tînăra se gîndea de bună seamă că-n felul ăsta avea să-și răscumpere gîndurile criminale și victoria ei răutăcioasă.

Aparatul s-a înălțat repede, în timp ce toți cei de față, înveseliți, își agitau pălăriile și eșarfele. P... a apucat-o discret spre Wingamo și foarte curînd s-a făcut nevăzut după un nor...

Peste cîteva minute zbura pe deasupra domeniului și Rosalie a avut posibilitatea să vadă bungalowul și odată cu el calul, cele două vaci și valeții stînd pe pajiște ca niște jucării de Nürenberg.

Sosise momentul oficierii. P..., în timp ce pilota, i-a explicat pasagerei lui că trebuie să deschidă hubloul din față, recomandîndu-i să verse urna (cenușa fusese deșertată într-o jardinieră mare, mai decentă pentru o asemenea ceremonie decît o valiză vulgară) răsturnînd-o „spre spate". Tulburată însă de caracterul solemn al gestului, zăpăcită de zgomotul motorului, fata s-a pierdut cu firea și a făcut exact pe dos : toată cenușa suflată brusc de uraganul vitezei i-a venit în față și a năpădit carlinga ; a abandonat atunci totul și urna s-a mistuit prăvălindu-se în gol, în timp ce sărmana fată cădea pe spate, orbită, sufocată, cu gura plină și neagră ca un coșar.

P..., ținîndu-se cu mîinile de burtă de atîta rîs, a virat brusc avionul cu riscul de a se prăbuși. Rosalie îngrozită, tușea, saliva și scuipa urlînd de durere, cu ochii arși de cenușa aceea blestemată, usturătoare ca și tutunul de prizat.

Sir Canari se răzbuna pe intențiile ei criminale și pentru victoria ei, făcînd-o să-i înghită cenușa...

P... a izbutit să aterizeze pe o pajiște unde curgea un pîrîu, ca s-o curețe puțin pe pasagera lui, care nu putea să se întoarcă decent la Newacha Cottage neagră ca un cărbunar.

Singurătatea plăcută, calmul și liniștea pajiștii aceleia au dat un caracter de intimitate atît de îmbietor abluțiunilor acestei perechi căzute din cer, încît dezbrăcatul s-a prelungit și, ajutat de căldura blîndă a soarelui, satirul improvizat a început în curînd s-o urmărească pe nimfa cea sperioasă și hîrjoana s-a terminat așa cum vrea fatalitatea...

În vreme ce la Wingamo sute de lucrători defrișau, plantau și construiau, tînărul menaj a plecat în călătorie de nuntă în Florida, unde doamna P... poseda o proprietate de agrement ale cărei planuri serveau acum la construirea palatului din Kenya. P... a avut cele mai puternice mașini din lume, cel mai rapid avion și un credit nelimitat.

Peste zece luni, cuplul s-a întors ca să se instaleze în locuința aceea minunată, răsărită în mijlocul pădurii, avînd grădinile ei, centrala ei electrică și toate dependințele necesare unei reședințe princiare. Milioanele de dolari cheltuite cu atîta nonșalanță de femeia aceea măruntică, îm-

brăcată în negru, au sfîrșit prin a i se urca la cap lui P... Probabil că tocmai asta urmărea și soția lui, ca să poată pune la punct unele amănunte privind condițiile pe care înțelegea ea să i le impună. Chiar în ziua sosirii i-a spus soțului cam așa:

— Iată-te deci acum la tine acasă, *darling*, și ai nevoie de o oarecare independență ca să-ți primești prietenii pe care ai să ți-i alegi. Am hotărît deci să primești lunar 700 de lire pentru distracțiile tale. Am și dat dispoziții la bancă. Crezi că atîta o să fie de ajuns?

P..., uluit de ploaia aceea de aur, a amuțit și-a avut un gest vag pe care femeia putea să-l interpreteze cum voia. Ea a continuat deci cu același calm imperturbabil și cu același zîmbet fanat, care o izola în misterul turnului ei de fildeș.

— Bine, am spus deci 700 de lire lunar, dar ai să pierzi 100 de lire, în mod definitiv bineînțeles, ori de cîte ori ai să comiți cîte-o infidelitate cu vreo altă femeie. E cît se poate de simplu, nu-i așa?

P... a crezut de cuviință că trebuie să rîdă din toată inima de un tîrg atît de ciudat, ca și cum ar fi fost vorba de o simplă glumă, fiind foarte sigur că o să fie destul de prudent ca să nu se lase niciodată prins. Dealtfel, cu o soție atît de ștearsă, sarcina lui era ușoară. Comisese de bună seamă imprudența să se arate chiar de la bun început cam prea generos cu farmecele lui, nu din goana după plăcere ci dintr-o vanitate deșartă, ca să-și întreacă reputația, dar considerîndu-se în măsură să-și domolească progresiv comportarea. Soția lui însă nu s-a arătat din cale-afară de im-

presionată de asemenea tururi de forță ; îi dădeau doar măsura unui randament pe care ea voia să-l mențină ; or, lucrul ăsta nu era în avantajul lui Gabriel, care prevedea necesitatea anumitor raționalizări în cazul în care, pe de altă parte, ar fi găsit și vreo compensație plăcută în schimbul dificilelor lui obligații conjugale. Nădăjduise în mod naiv că ardoarea soției lui avea să se domolească odată cu trecerea lunii de miere. Dar vai ! deocamdată nu se anunța nimic de genul ăsta. Femeiușca aceea pe care el o considerase rece și ușor de satisfăcut se dovedea din zi în zi tot mai exigentă. Deh, mai rămînea de văzut ! Le îmbrobodise întotdeauna pe femei și asta avea să fie și ea ca toate celelalte. Bombîndu-și pieptul în fața oglinzii, zîmbi propriei lui imagini, îmbărbătat de faptul că se găsea atît de frumos.

Doamna P..., care discuta cu atîta aprindere nota unei facturi, nici nu clipea măcar în fața celor mai extravagante cheltuieli ale soțului ei. S-ar fi zis că experimenta cu sînge rece reacțiile unui om pus pe neașteptate în posesia unei comori inepuizabile care îi îngăduia să-și satisfacă toate poftele, în afară de cea menționată mai sus.

Să-l fi ales oare cu bună-știință drept cobai, din cauza firii lui megalomane, lacome de plăceri amorale și fără alt amor propriu decît o nemăsurată vanitate în lucrurile mărunte ? Este, oricum, un lucru posibil din partea unei americance miliardare și blazate de multă vreme față de tot ceea ce puteau să-i ofere banii.

Nu s-au cunoscut oare cazuri asemănătoare ale unor femei care au pătruns incognito în case publice sordide, sau care au avut de-a face cu marinarii, cu docherii, și cu toată lumea interlopă a marilor porturi maritime, ca să cunoască, într-un fior de groază, ultima treaptă a decăderii umane ? Iată unde pot să ducă plictisul și îmbuibarea, atunci cînd spiritul secătuit și-a pierdut toate iluziile. Și cu toate astea, cîte milioane de oameni nu fac să răbufnească revolta și ura, din invidie față de „privilegiați" de teapa acestora !

Nu pot să mai stărui și să descriu ce-a însemnat viața fastuoasă a noului Wingamo în răstimpul celor optsprezece luni care au urmat de la instalarea acelui straniu cuplu, dar înainte de a ajunge la divorțul care l-a despărțit trebuie să arăt care au fost motivele lui.

Chiar din cea de-a doua lună, P... s-a trezit că i se rețin 100 de lire din suma care i se plătea lunar și de bună seamă această confiscare era justificată, dar cum naiba izbutise nevastă-sa să afle ? Întorcîndu-se seara acasă, în urma acestui eșec, P... era îngrijorat de primirea care avea să i se facă dar, spre marea lui surpriză, nimic din atitudinea soției lui n-a trădat nici cea mai mică iritare. S-ar fi spus că era cu totul străină de sancțiunea pe care o suportase. El s-a ferit să provoace o explicație, considerînd că e mai demn să afișeze o tăcere disprețuitoare.

În realitate acest îmblînzitor de femei se temea de propria lui femeie, dar vai, teamă asta salutară nu acționa decît în prezența ei.

Luna care a urmat i-a adus aceeași reducere, cu toată precauția lui, de parcă înșiși complicii micilor lui păcate ar fi dat fuga să-i ducă vestea proaspătă soției sale, afară numai dacă ea în-

săşi nu-i procura respectivele ocazii ca să aibă motiv să-şi ia înapoi cele 100 de lire lunare pe care i le acordase cu atîta generozitate... Afacerile sînt afaceri. Trebuia să ştie cum stăteau lucrurile. Dealtfel, era şi timpul să ia măsuri căci, în ritmul ăsta, în trei luni n-ar mai fi avut nici un gologan în buzunar.

Timp de treizeci de zile a renunţat la orice distracţie. Apoi, cu conştiinţa curată, sigur de nevinovăţia lui, s-a dus la bancă. Care nu i-a fost stupoarea cînd s-a văzut din nou frustrat de 100 de lire. Ce să facă ? Să protesteze ? Ar fi însemnat să-şi recunoască toate abaterile lui precedente dac-ar fi strigat în gura mare : „De data asta, sînt sigur că te-ai înşelat". Deci „în celelalte dăţi" nu se înşelase ? S-a dus atunci să-l consulte pe contele de Poligny înainte de a se întoarce la Wingamo. Chiar de la primele cuvinte acesta i-a rîs în nas.

— Dar bine, dragul meu, nevastă-ta n-are nici un fel de poliţie, ci ştie pur şi simplu că tu ai s-o înşeli mereu. E o probabilitate aşa de apropiată de certitudine, încît a dat dispoziţii să ţi se taie automat 100 de lire lunar, cu atît mai mult cu cît a apreciat lovitura de bici pe care aceste sîngerări băneşti au s-o dea ardoarei tale din ce în ce mai scăzute şi în felul ăsta, în loc să plătească ea ca să fie servită copios, ai să fii tu acela care ai să plăteşti ca s-o serveşti mai bine. Tu ce-ai fi făcut în locul ei ?

Cînd cele 700 de lire vor fi epuizate, va trebui să te-ngrijeşti tu de această lovitură de bici lunară, sub ameninţarea de a fi descalificat. Ai grijă, dragul meu, în America se divorţează tot aşa de

repede cum se încheie o căsătorie, şi adu-ţi aminte că nu ai contract.

— Da, eu am fost tras pe sfoară, tu în schimb eşti un şmecher...

— Da de unde, nu sînt deosebit de şmecher, numai că eu am titlul meu care-mi rămîne, şi cu toate că nevastă-mea ar putea să-l poarte legal şi fără mine, prezenţa mea îi conferă un caracter indiscutabil de autenticitate. Şi pe urmă eu nu i-am dat niciodată alte speranţe. Eu stau ca într-un fotoliu, pe cîtă vreme tu dansezi pe coarda întinsă, toţi te privesc cu interes, pot să te şi aplaude chiar, dar aşteaptă să-ţi rupi gîtul.

— Îţi dau eu ţie fotolii, desfrînat bătrîn, căruciorul te aşteaptă...

— Hai, hai, calmează-te, de ce te superi ? Eşti ingrat faţă de soarta ta, fiindcă nu depinde decît de tine ca să-ţi păstrezi locul ; tu ai încă destule resurse în... coarda ta întinsă, ca să zic astfel, dar ai grijă să nu se rupă. Şi cu asta, dragul meu, hai să mergem să le vedem pe tinerele acelea pe care le-aud jucînd tenis...

— Nu, prefer un sherry. Vreau să-i arăt soţiei mele că mă acuză fără dovezi.

— N-ai dreptate. Dacă te potoleşti, adio Don Juan şi totul e ratat. Am o experienţă veche, crede-mă.

Aşa cum prevăzuse din capul locului contele de Poligny, alocaţiile lunare ale lui P... au luat sfîrşit în luna a opta. S-a întors de la bancă cu buzunarele goale, deşi comportarea lui exemplară din ultimele luni ar fi trebuit să salveze cele 200 de lire care-i mai rămîneau. Sigur de nevino-

vățía lui, a încercat să provoace o explicație dar s-a izbit de o indiferență atît de mare, încît s-a temut ca nu cumva soția lui, ieșindu-și din fire, să-i conteste și restanțele, fiindcă poznele lui depășeau cu mult numărul celor șapte la care avea dreptul în schimbul amenzii de 100 de lire una. Așa c-a preferat să schimbe subiectul.

S-a obișnuit cu această indiferență, care-l scutea de neplăcutele scandaluri conjugale, fără să-și dea seama însă că ea nu se datora decît dispreţului. Pe zi ce trecea, soția lui se retrăgea în ea însăși, citind foarte mult, fără să-i vorbească însă niciodată de lecturile ei, ca și cum el ar fi fost incapabil să priceapă ceva.

În realitate renunțase să mai continue o experiență care nu-și mai avea obiect, de vreme ce-i dăduse-n vileag un personaj mult prea banal ca să-i mai poată reține atenția. P..., într-un cuvînt, nu avusese nici un fel de reacție interesantă și nu se produsese nimic original. Amețit de bani, își pierduse orice prudență, nemaiascunzîndu-și adevărata lui natură. P... își pierdu în așa măsură controlul, încît s-a lăsat pradă unor furii zgomotoase, urlînd prin casă la boyii înnebuniți.

Și din nou a venit războiul să facă tocmai la timp diversiune, numai că de astă dată P... nu mai avea aceleași motive să meargă și să înfrunte niște aventuri periculoase. Prea avea mult de pierdut !

Mobilizat ca sublocotenent de infanterie, a sosit la Madagascar cu avionul lui. Procedeul acesta neobișnuit de a veni la unitate a făcut să fie trecut imediat la aviație și, cum avionul lui era cu mult mai rapid decît avioanele demodate ale armatei,

a fost însărcinat să facă legătura cu Africa de Nord, dar din cauza intereselor franceze pe care le reprezenta în Kenya, baza se afla la Nairobi, cu alte cuvinte la el acasă. Imediat după armistițiu s-a declarat „rebel" și-a zburat la de Gaulle să-l asigure de colaborarea lui, așteptîndu-se, credea, să preia el însuși conducerea mișcării de rezistență. Simțea că are-n el stofă de mare comandant de cînd averea îi îngăduia să li se adreseze mereu de sus paraziților care mișună în jurul tuturor celor care cheltuiesc fără socoteală.

Și cei de acolo, pentru aceleași motive, s-au ferit să priveze Kenya de un om atît de puternic și care reprezenta Franța într-un mod atît de strălucit. Guvernul din Alger l-a mobilizat la Nairobi, și-n felul ăsta P... s-a întors la Wingamo cu gradul de căpitan sub semnul Crucii Lorrainei.

Soția lui i-a declarat pe șleau că ea nu avea cunoștință de numitul domn „Gaulle", un papă-lapte cu nas lung, care s-a revoltat împotriva fostului său șef, mareșalul Petain, salvator al Franței în două rînduri, mai întîi la Verdun, unde i-a izgonit pe nemți, iar acum scăpînd cele 20 de milioane de francezi de neplăcerile ocupației.

— A salvat de la dezastru puținul care-a mai fost de salvat, a adăugat ea.

— În afară de onoare, scumpa mea, a răspuns P... pe un ton fără replică. Franța va rămîne dezonorată din cauza ambiției senile a acestui bătrîn.

— Va rămîne mai curînd din cauza acelora care s-au pus la adăpost de pericol, atunci cînd ar fi putut să lupte pentru ea. Un dezertor e mai puțin

demn de dispreț, fiindcă are cel puțin curajul infamiei lui.

— Poți s-o slujești și altfel și în altă parte decît pe cîmpul de luptă.

— Da, să slujești ca marionetă, să te agiți în gol cu mult tam-tam, așa cum fac copiii care se joacă de-a soldații...

— Ah, pardon ! nu voi permite...

— Dumneata n-ai nimic de permis sau de apărat aici. Eu sînt aceea care te-am ridicat în slavă, ca să văd cum ai să te comporți. Ei bine, acum am văzut și nu-i deloc interesant. Dacă te-aș înțepa cu acul meu de cap ar ieși numai aer din dumneata și te-ai dezumfla, devenind un flecușteț lamentabil. Dar nu vreau să mai fac și experiența asta.

— Uiți, Fanny, că mi-am dat și eu dovezile mele în războiul precedent !...

— Da, da, știu, ai să-mi vorbești despre muzeul dumitale din biroul fumoar, unde-ți duci invitații ca să le arăți toate obiectele pe care le-ai strîns după bătăliile la care n-ai luat parte. Casca găurită, pistolul sfărîmat care-a oprit glonțul ucigător, busola zepelinului doborît...

— Dar am fost citat pe ordine de zi, doamnă...

— Înrămate și aceste ordine și expuse la muzeu. Nu, nu mai insista, adevărații eroi nu-și fac un catalog cu actele lor de eroism și dacă păstrează niște trofee, acestea sînt doar amintiri pe care nu le afișează. Au pudoarea eroismului lor. Nu-ți reproșez dealtfel reclama pe care ți-o faci, fiindcă-n America totul folosește pentru reclamă, și mă gîndesc că dumneata ai chiar nevoie de așa ceva, dar mă mai gîndesc că ai putea deveni cum nu se poate mai ridicol, și lucrul ăsta nu-mi place deloc, nu uita.

— Nu uit mai cu seamă faptul că ești americană și că în țara ta spiritul francez nu este înțeles. Simțul tău practic te face să sacrifici în mod deliberat ceea ce noi numim onoare și sentiment, atunci cînd ele nu servesc la nimic pozitiv. Voi gîndiți ca niște oameni de afaceri pentru care totul e chestiune de bani.

— Ai, într-adevăr, niște motive personale cît se poate de îndreptățite ca să judeci astfel, dar ești și foarte prost plasat ca să le faci din asta un reproș și cu atît mai puțin să te supere lucrul ăsta.

— Nu mă supără nimic, *darling*, accept orice din partea ta, știi prea bine, chiar și lucrurile crude și nedrepte pe care mi le spui cu atîta franchețe. Și te iubesc așa. Dar mai sînt și onoarea mea de soldat și onoarea Franței înainte de toate, și mă simt dator s-o reabilitez sub steagul Rezistenței. Mă înțelegi, *darling* ?

— Fiindcă ești aici, la englezi, iată ce înțeleg eu cu logica mea de sălbatică și cu simțul meu practic de care ai pomenit : nu te condamn, fiindcă dacă la noi totul e chestiune de bani, la voi sau în altă parte totul e chestiune de interes. Noi americanii însă sîntem independenți și putem să credem și să spunem ce poftim despre mareșal. El se bucură de simpatia noastră și nu pot să suport să aud spunîndu-se, mai cu seamă de către un individ ca dumneata, că dezonorează Franța...

— N-am mers pînă acolo. Crede-mă că-n fundul sufletului eu respect în persoana lui...

— Oh nu, destul, taci...

Puţin palidă la faţă, se ridicase brusc şi privirea ei l-a făcut pe P... să-şi plece ochii...

— Nu mai spune nici un cuvînt, e inutil. Dumneata n-ai nici o părere şi mie nu-mi plac decît oamenii care au curajul să-şi apere propriile lor păreri. Marionetă, ţi-am mai spus şi ţi-o repet! Şi să punem capăt discuţiei ăsteia lipsite de sens şi absurde, care mi-a provocat migrenă. Mă urc sus la mine şi n-o să cobor pentru masa de prînz, spune-i doar lui miss Carson să vină la mine... *bye, bye darling...*

Conflictul se declanşase şi, ca să-şi înlăture în felul ăsta masca de indiferenţă, doamna P... trebuie să fi fost absolut hotărîtă să ducă lupta repede pînă la bun sfîrşit. Nu era nici femeia care să revină asupra hotărîrilor ei. Oricare pretext avea să-i slujească pentru a termina cu el şi, dacă pretextul întîrzia, avea să-l provoace ea, fără nici un fel de scrupul.

Individul fusese judecat fără nici un drept de apel sau de iertare, şi atunci la ce-ar mai fi folosit să se întîrzie o execuţie inevitabilă. Pretextul i l-a dat peste cîteva zile miss Carson.

Miss Carson era o franţuzoaică de douăzeci şi opt de ani, măritată înainte cu un englez care o părăsise şi divorţase. Rămasă fără mijloace de existenţă la New York, îi fusese prezentată doamnei P... şi devenise secretara ei. Cu ocazia căsătoriei cu P..., aceasta o chemase în Kenya şi-i încredinţase supravegherea lucrărilor de la Wingamo, după care miss Carson rămăsese acolo, fiind însărcinată cu contabilitatea şi cu administrarea casei. Ştiind din trista ei experienţă cît de puţin valorează făgăduielile bărbaţilor, îi îndepărtase pe toţi curtezanii atraşi de farmecul ei de franţuzoaică. Intimitatea ei cu stăpîna, pe care o însoţea pretutindeni, avea uneori un caracter atît de afectuos încît lumea s-a grăbit să vadă în asta un fel de revanşă.

Cert este că, încă din primele zile, P... şi-a încercat şi el norocul pe lîngă drăguţa lui compatrioată. Insuccesul l-a afectat îngrozitor, fără să-l şi descurajeze însă. Aştepta momentul potrivit. Şi-a crezut c-a sosit atunci cînd au început să circule zvonurile calomnioase la care am făcut aluzie mai sus.

P... poseda o colecţie pornografică remarcabilă, tratînd mai cu seamă flagelarea. În mod foarte firesc i-a atribuit lui miss Carson nişte gusturi analoage şi, ca o pregătire preliminară, i-a strecurat pe ascuns în cameră unul din cele mai sugestive tablouri de-ale lui. Împrejurările au făcut ca miss Carson să nu-l observe în ziua aceea, aşa încît doamna P..., intrînd a doua zi în lipsa ei ca să consulte un registru, a dat peste oroarea aceea. Stupoarea şi indignarea tinerei franţuzoaice au făcut-o să nu se îndoiască cîtuşi de puţin de buna ei credinţă şi s-a gîndit imediat la o ispravă de-a lui P... S-a dus imediat în biroul lui şi nu i-a fost greu să descopere partea bibliotecii rezervată lui Eros, un Eros flagelator, fiindcă această stranie aberaţie era singura care părea să-l intereseze pe ilustrul ei soţ.

Imaginîndu-şi-l în poziţiile groteşti pe care le reclama practicarea acelor turpitudini, a avut un acces de rîs nebunesc. Şi ăsta a fost sfîrşitul.

Cînd l-a întîlnit a doua zi, în momentul în care ea se pregătea cu cravaşa în mînă să iasă

călare, rîsul acela nebunesc o apucă din nou, şi-a dat pinteni calului fără să-şi explice în vreun fel veselia.

În aceeaşi zi miss Carson pleca la New York şi iminenta declaraţie de război a Americii veni tocmai la momentul potrivit ca să-i ofere doamnei P... pretextul unei plecări grăbite. Lăsă în grija unui avocat să rezolve, după indicaţiile ei, formalităţile de divorţ.

Înţelegea să-şi păstreze rolul frumos, lăsînd rupturii un caracter de comun acord.

Răzbunarea eşecului ei prin executarea lui P... i se părea la fel de absurdă ca şi omorîrea unui cobai care n-a reacţionat în direcţia aşteptată. Dacă animalul n-a sucombat în cursul încercării, îl bagi înapoi în cuşcă şi-l hrăneşti ca să se întremeze. Aşa a făcut şi ea cu efemerul ei soţ. L-a lăsat proprietar unic al palatului din Wingamo şi al pămînturilor, adăugînd la ele chiar şi o plantaţie îndepărtată de cafea din Uganda, care-l îmbogăţea numai pe managerul ei indian. P... avea deci chiar şi mijloace pentru un trai îndestulat, cu condiţia să-şi valorifice însă capitalul funciar. Sigur că el ar fi preferat dolari, dar ea ştia prea bine cît de absurdă ar fi fost întrebuinţarea pe care le-ar fi dat-o.

Aceste măsuri odată luate, a dat uitării cu totul trecutul şi, cu o magnifică indiferenţă, şi-a luat zîmbitoare rămas bun de la acela căruia îi lua doar numele cu dînsa. A mai luat şi toate obiectele de valoare, covoare orientale, tablouri de mari maeştri, argintărie şi servicii fine. Marele pian de concert Beckstein şi-a luat şi el valea fiindcă femeia s-a gîndit, pe bună dreptate, că un

fonograf sau un pick-up aveau să fie mai indicate pentru Gabriel şi prietenii lui.

Imensul domeniu, unde nu mai rămînea decît confortul modern, ajunse astfel o locuinţă neînsufleţită. Încăperile mari, cu plafonul prea înalt şi sonor ca o navă de catedrală, scările de marmură între coloane dorice îţi evocau un decor de cinema, dar toate astea îi plăceau lui P... şi societăţii zgomotoase care venea în week-end să se lăfăie în cele douăsprezece apartamente.

Imediat după plecare, soţia lui i-a scris cîteva scrisori amicale, impregnate de curtoazia aceea uşoară care consacră bunele maniere în societatea aleasă. Sublinia în felul ăsta importanţa derizorie a unui trecut care o distrase un moment, fără să-i lase nimic demn de regret. El însă, foarte mîndru de corespondenţa aceea, o citea în toate ocaziile ca să îndepărteze orice bănuială cu privire la o neînţelegere. Îşi prezenta divorţul drept rezultatul unor divergenţe de vederi privind gaullismul. Soţia lui, departe de a-l glorifica pe primul rezistent al Franţei, persistase în a-i opune meritele mareşalului.

El preferase să se despartă.

Felul lui de viaţă, după această despărţire, nu avea aerul să se fi schimbat, paraziţii rămaseră în continuare. Aceştia obişnuiesc să plece numai atunci cînd cadavrul a început să se răcească.

Nişte împrumuturi masive i-au dat posibilitatea să privească numai la ziua următoare, fără să se sinchisească deloc de viitor, fiindcă în momentul acela războiul se anunţa lung şi îl apăra de dobînzi.

Pe vremea aceea, Franţa liberă era reprezentată la Nairobi de Palewski — colonel *in partibus* şi mîna dreaptă a lui de Gaulle.

După ce părăsise Addis-Abeba, unde se străduise într-adevăr să salveze interesele şi prestigiul Franţei, şeful său crezuse de bună seamă de cuviinţă că galoanele lui de colonel ar fi fost mai la locul lor în saloanele unei delegaţii a Franţei libere decît în fruntea unui regiment. A venit aşadar şi s-a instalat la Nairobi şi, cum nu avea nimic de făcut, a fost însărcinat să lanseze manifeste în oraşul vichist Djibuti. Marina Rezistenţei s-a pus şi ea sub ordinele lui, plimbîndu-l aproape peste tot, ca pe un suveran în turneu de propagandă. Viaţa aceasta splendidă şi gras retribuită nu făcea desigur rău nimănui, Palewski nefiind dintre aceia care caută gîlceavă sau care se compromit prin iniţiative periculoase, dar îi costa scump pe englezi, care suportau cheltuielile Rezistenţei, plătindu-le din plin şi din belşug cu lire sterline. Pe de altă parte, notorietatea lui P..., susţinută de fastuoasele lui week-end-uri la Wingamo, cucerise înaltul comandament englez din Kenya. Nu vă puteţi închipui ce naivitate copilărească se ascunde sub aparenţele rigide şi solemne ale înalţilor funcţionari britanici aflaţi în exerciţiul funcţiunilor lor. În intimitate însă, revenind la viaţa lor particulară, inviolabilă şi fără nici o legătură cu viaţa publică, masca aceasta cade şi respectabilul nobil gentilom se amuză fără nici o rezervă cu nişte jocuri copilăreşti, face exhibiţii de scamator şi rîde în hohote de nişte glume răsuflate, pînă la ceasul cînd whisky-ul îi redă demnitatea severă şi afectată care de astă

dată maschează altceva decît fermecătoarea lui simplitate de copil bătrîn.

Or, barul de la Wingamo era celebru, datorită calităţii şi abundenţei lui, în ciuda tuturor restricţiilor. Nici un englez nu şi-ar fi putut îngădui nişte orgii atît de contrare spiritului de sacrificiu şi disciplinei voluntare impuse întregului popor, dar la un francez era cu totul altceva, se putea bea după pofta inimii şi fiecare îşi lua revanşa. În aceste condiţii, înalta societate engleză dorea să-l păstreze pe generosul francez, punîndu-l în locul colonelului aceluia fără regiment, care costa milioane Anglia, fără ca nimeni să tragă vreun profit.

La cererea formală a înaltului comandament britanic, Palewski a fost rechemat la Londra, pe lîngă şeful lui, iar P... numit în locul său.

Sinecura aceasta îi aducea un venit copios care compensa în parte ceea ce pierduse prin divorţ. Pe deasupra, aceste atribuţii oficiale îi dădeau dreptul la un anumit număr de secretare şi stenodactilografe care-i erau trimise din Madagascar şi, cum avea acolo nişte prieteni cu gusturi foarte sigure, aceştia i le-au ales după cum le dorea el. Nu era vorba, de bună seamă, de femei de culoare, ci de tinere franţuzoaice, născute şi crescute acolo, în climatul acela plin de nerv care sensibilizează femeia şi-i conferă creolei frumoasa ei reputaţie de îndrăgostită neobosită.

Odată îmbrăcate cu haina militară, cu fusta scurtă, cu cochetul chipiu militar pus peste permanent şi cu crucea Lorrainei prinsă peste rotunjimea sînului, fecioarele acelea mai puteau oare

să discute ordinele căpitanului? Se conformau; disciplina impunea sacrificii pe care virtutea lor nu le-ar fi îngăduit niciodată în viaţa civilă. Dar serviciul e serviciu... şi războiul e război.

Căpitanul, în mare ţinută, împodobit cu decoraţii, le întîmpina la coborîrea din avion şi, dintr-o singură ochire, de la glezne pînă la piept, le dezbrăca în chip de cunoscător.

Aceste încîntătoare secretare îl însoţeau pe şef în week-end-urile de la Wingamo şi dormeau în general în cea mai frumoasă cameră, cea a fostei doamne P..., căreia mai tîrziu am ajuns să-i spun „camera de sacrificiu". Baia era comună pentru ambele apartamente aşa că... să lăsăm însă accesoriilor de toaletă secretul funcţiei lor.

Cînd America a intrat în război, P... n-a mai avut nici o îndoială cu privire la victorie şi de-atunci, sigur că mizase pe cartea cîştigătoare, a devenit un adversar implacabil şi feroce pentru oricine nu-i condamna la cele mai aspre chinuri pe nefericiţii de francezi rămaşi în Franţa. Pînă atunci îşi temperase mereu convingerile partizane, adept al unor constrîngeri imperceptibile care să-i dea într-o bună zi posibilitatea să pledeze în favoarea „rezistentului fără voia lui".

Acum, eliberat de orice teamă, îşi exagera intransigenţa pentru a face să se uite tot ceea ce ar fi putut trăda regretabila lui şovăire. Trebuia să se dovedească un rezistent şi mai intransigent decît ar fi fost normal, ca să poată avea drepturi la recompensele care urmau să răsplătească devotamentul şi sacrificiile atîtor eroi. El însă nu trebuia confundat cu *vulgum pecus*[1], lui îi plăcea să spună că avea fire de dictator, gîndindu-se fără îndoială că Franţa avea să aibă foarte curînd nevoie de un conducător genial, ca să iasă mai puternică decît oricînd, liberă şi refăcută, din cloaca dezgustătoare în care o înglodase guvernul de la Vichy.

Chiar în perioada aceea a sosit la consulatul provizoriu de la Nairobi scrisoarea mea, scrisă din lagărul de la Nyeri, cu speranţa naivă că aveam să obţin sprijinul compatrioţilor mei.

Vă puteţi imagina ce-a însemnat primirea acelei nefericite scrisori din partea unui prizonier! Ce cinism! Ce tupeu! Un aventurier de soiul ăsta, internat din cauza înţelegerii lui cu duşmanul, un colaboraţionist, să îndrăznească să solicite o intervenţie în favoarea lui!

Şi-a întrunit curtea lui de adulatori, secretare, consilieri politici, redactori, interpreţi, curieri, plantoane şi şoferi ca să le citească scrisoarea aceea impertinentă şi să-i facă martorii indignării lui. După care scrisoarea, mototolită ghem, a fost aruncată la coş.

Nici nu s-a pus problema să i se răspundă, aşa cum i-o sugera timid locotenentul Momboise, tînărul consilier politic care, în ciuda celor douăzeci şi cinci de ani ai lui, avea un simţ diplomatic foarte dezvoltat. Avea arta de a vorbi mult fără să spună nimic şi mai ales să pledeze succesiv şi pro şi contra.

Momboise, pus aspru la punct, n-a mai insistat, nesinchisindu-se de nimic altceva decît să se men-

[1] Vulgara turmă (lat.).

ţină departe de orice cîmp de bătaie, unde există şi aşa întotdeauna destui imbecili care să-şi caute moartea.

Dar cînd, peste cîteva luni, nemţii au cucerit Sevastopolul, şi cînd Rommel a ajuns la frontiera Egiptului, P... a fost năpădit de alte nelinişti. Şi-a amintit de scrisoarea lui Monfreid, care la urma urmelor era o recunoaştere tacită a greşelilor din trecut. El nu dorea moartea păcătosului... Ce-i de făcut ? s-a întrebat, măsurînd din ochi pereţii biroului. Şi-atunci, la fel cu ecoul criptei de la Aix-la-Chapelle, pereţii aceia de-a lungul cărora era etalată harta cu înaintările nemţilor i-au răspuns : „îndurare".

Dar unde dracu' era scrisoarea aceea ?...

— Momboise, a urlat el, prin uşile închise, şi tînărul s-a arătat imediat. Ce-ai făcut cu scrisoarea lui Monfreid ?

Obişnuit cu soiul acela de amnezie, consilierul şi-a luat aerul lui pocăit şi-a răspuns :

— Iertaţi-mă, am crezut că e fără importanţă şi-am aruncat-o la coş...

— Bineînţeles ! dumneata nici nu ştii să faci altceva. Şi eu sînt acela care trebuie să repar gafele dumitale. Nu te gîndeşti decît să te-mpăunezi în jurul secretarelor, iar în oraş...

Momboise îşi plecă ochii, aşteptînd sfîrşitul vijeliei.

După care P..., uşurat, a reluat pe un ton mai blînd :

— Ar trebui totuşi să-i răspundem. La urma urmelor e vorba de un francez şi probabil că există o mare parte de exagerare în toate poveştile care se debitează. Se spun atîtea lucruri lipsite de

noimă, fără ca cineva să-şi dea osteneala să le dovedească, şi toate astea se repetă, se amplifică, devin notorii, e o treabă bine încheiată şi gata !... De un om care se-neacă nimeni nu se mai sinchiseşte. Cîte nu s-au spus despre mine înainte de a mă căsători ? Ah, adunătură de mîrşavi, acum tac cu toţii, acum joacă pe sîrmă şi-mi fac temenele fiindcă am bani şi fiindcă vin la mine şi se îmbată criţă pe spezele mele. Aş vrea ca-ntr-o bună zi toată viermăraia asta să se tîrască la picioarele mele.

— Într-adevăr, şefule, ar fi o revanşă grozavă, o colosală justiţie imanentă. Dar ce să facem pentru Monfreid ?

— Ah, da, scuză-mă, am uitat... ei bine, scrie-i două, trei cuvinte, în stilul tău care te lasă să speri totul fără să ţi se promită nimic. Un prizonier, dealtfel, speră mereu.

— Dar nu mai este prizonier. Crucea Roşie i-a transmis hotărîrea guvernului militar englez care-i lasă libertatea să se stabilească în Kenya...

— Ei, drace... trebuia să mi-o spui. E absurd.

— Nu m-aţi întrebat.

— Era de datoria dumitale să-ţi dai seama de importanţa acestei hotărîri. Trebuie neapărat să-i dea impresia că e rezultatul demersurilor mele ! Nu se ştie niciodată cum se vor întoarce lucrurile cu incapacitatea lamentabilă a statelor noastre majore. Tipul poate să ajungă iar pe linia de plutire ; în asemenea debandadă totul e posibil. Şi-atunci n-are rost să ne facem din el un duşman, nu-i aşa ?

— Sigur, şefule, un contract de asigurare nu-nseamnă numaidecît c-o să-ţi ardă casa.

— Bineînțeles, asta am vrut și eu să spun, fiindcă victoria aliaților e neîndoielnică, cred că ești convins și dumneata de asta ca și mine, nu ?

— Sigur, șefule. Știți doar că vă împărtășesc toate părerile, chiar și acelea pe care nu le formulați...

Și, într-adevăr, Gabriel nu spunea că dacă Rommel și-ar fi continuat înaintarea invadînd Egiptul, războiul ar fi putut lua brusc sfîrșit printr-un dezastru al aliaților. Și-atunci vitejii rezistenți n-aveau să mai fie decît niște rebeli, iar titlul acesta glorios avea să-i conducă pe cei mai cunoscuți dintre ei în fața plutonului de execuție... Ferească Domnul de represalii. Adio, trai fericit ! Aveau de ce să tremure. Nu, nu puteau să-l lase pe Monfreid să se perpelească într-un lagăr de concentrare.

În aceeași seară, P... a făcut în așa fel încît să-l întîlnească pe maiorul Rigs, șeful poliției, și-a adus vorba într-o doară despre chestiunea respectivă, pe un ton de indiferentă neutralitate care să-i îngăduie să ia la timp poziție pentru sau împotriva lui Monfreid. Maiorul s-a uitat la el zîmbind.

— Ah, îl cunoașteți așadar pe Sea Wolf ? E o veche cunoștință de-a noastră.

— Ei... nu tocmai, am auzit vorbindu-se numai despre el și despre aventurile lui, dar trebuie de bună seamă puse în mare măsură și pe seama exagerării. Se pare că le-a dat mult de furcă celor de la Intelligence Service și dumneata probabil că știi în privința asta mult mai multe pe socoteala lui.

— Foarte multe, într-adevăr, și tot dîndu-le de furcă așa cum spui dumneata, uneori ajungi să torci un fir întreg, dar ceea ce e lung nu e în mod neapărat și prost, ca de pildă discursurile negustorilor dumneavoastră de politică, ce vorbesc întruna fără să facă nimic.

P... a crezut de cuviință că trebuie să răspundă printr-un zîmbet aprobator la această aluzie destul de transparentă la interminabilele discursuri ale lui de Gaulle. După care a adăugat cu ceva mai multă siguranță :

— E adevărat că Sea Wolf al dumneavoastră nu mai e la închisoare ?

— La drept vorbind, n-a fost niciodată închis. Ar fi putut fi spînzurat, așa cum doreau anumite persoane, dar firul a servit doar ca să-l lege cît timp a fost anchetat. Acum totul s-a terminat, e liber și... sub protecția noastră, fiindcă așa a cerut.

— Sînt absolut încîntat de această punere în libertate, nu vă ascund faptul că am urmărit întotdeauna, de departe, aventurile acestui curios personaj, cu interes, aș putea spune cu simpatie chiar...

— Chiar așa ?! e surprinzător, fiindcă voi francezii nu vă pricepeți la sport, și el a fost întotdeauna foarte „sport“, aproape ca un englez.

— Cu toate astea v-a fost dușman și nu s-a sfiit să vă tragă pe sfoară de cîte ori a avut ocazia.

— Așa era jocul. A cîștigat, a avut noroc, *all right*. Acum știm că ne este prieten, fiindcă n-a renegat niciodată lucrurile neplăcute pe care ni le-a spus odinioară, atunci cînd cei de la Londra

nu-şi dădeau seama de ce-avea să se întîmple în Africa... şi de ce se întîmplă acum. În sfîrşit, s-a terminat ; şi-acum ce-aţi vrea să faceţi cu el ?

— Mă gîndesc să-i ofer ospitalitate la Wingamo ! Credeţi că ar putea exista vreo obiecţie la asta ?

— Cu siguranţă că nu. Cred chiar că generalul Platt, care s-a interesat de povestea lui, o să fie foarte mulţumit. Va fi de ajuns să cădeţi de acord cu comandantul lagărului de la Nyeri, unde se mai află încă.

P... n-a observat zîmbetul imperceptibil al englezului care, datorită funcţiei lui, cunoştea nu numai dedesubturile afacerii Monfreid, ci şi reversul comediei umane şi adevăratele chipuri ascunse în dosul măştilor de respectabilitate. Pentru acest director de poliţie, căpitanul P..., reprezentînd Franţa liberă, era numai o jalnică paiaţă.

Şi-acum să revenim la sosirea mea la Wingamo. După ce Said m-a instalat în apartamentul fostei secretare, miss Carson, cea care provocase fără voia ei dizgraţia stăpînului, am pornit să vizitez domeniul. Era aproape în întregime în paragină sau acoperit cu păşuni naturale de proastă calitate. Singura cultură care mai persista în delăsarea aceea generală era cea a piretrului.

După război, planta aceasta rezistentă înlocuise aproape pretutindeni în Kenya cerealele. Guvernul îi încuraja cultivarea intensivă, cumpărînd la un preţ foarte bun recolta de flori, de cînd Japonia nu mai furniza această materie primă care, pulverizată, dă binecunoscutul praf insecticid.

Am fost izbit de starea jalnică a terenurilor acelora care ar fi trebuit să fie în plin randament, judecînd după vîrsta plantelor, de cel mult doi ani. Majoritatea dispăruseră, fiind înghiţite de marele duşman al culturilor de pe terenurile virgine : iarba, sau, mai exact, pirul, un pir uriaş şi de-o vitalitate atît de prodigioasă încît un fir în aparenţă uscat, înfipt în pămînt din întîmplare, renaşte în cîteva zile şi dă imediat nişte mlădiţe puternice, tîrîtoare ; invazia se răspîndeşte după aceea în progresie geometrică şi într-o lună cîmpul arat e din nou acoperit de iarbă.

Sărmanele tufişuri de piretru încercau să lupte, dar numai cîteva tufe albe, de margarete mari, se înălţau din pădurea de pir. Said, care mă însoţea, mi-a spus că *buana* [1] Wood trimisese cu o lună în urmă o ceată de negri cu nişte plivitoare trase de catîri, dar cum nimeni nu se sinchisise să ia pirul smuls, treaba aceea n-avusese alt rezultat decît că-i oferise un pămînt mai afînat în care planta începuse iar să se înmulţească.

— Cine este acest buana Wood, l-am întrebat eu pe Said.

— Un vecin care-şi are ferma de partea cealaltă a rîului, o să mergem călare, e aproape. Are turme atît de numeroase încît nu le mai ştie numărul, ca sultanul din Socotra. E englez, bineînţeles, dar probabil că nu e *asseli* (de origine pură), fiindcă trăieşte ca indigenii, cu o concubină neagră de cînd şi-a rupt nevasta englezoaică.

[1] Titlu reverenţios echivalînd cu „domnu''.

— Cum adică, „şi-a rupt“ ?

— I-a rupt numai braţul, într-o zi cînd era foarte furios. După care ea a plecat la altă fermă împreună cu cele două fete ale ei. Se spune c-ar fi evreu, dar aici, cu negrii ăştia, fii de sclavi şi care mănîncă porc, faptul ăsta n-are importanţă. Îşi plăteşte prost păstorii şi boyii dar ei sînt mulţumiţi şi-l iubesc fiindcă vorbeşte şi gîndeşte la fel cu dînşii şi fiindcă pot să-l fure nestingheriţi. De la război încoace, face pe administratorul mai multor ferme, ai căror stăpîni s-au înrolat, şi el e tot aşa de mulţumit ca şi boyii lui că nu e plătit. Îţi dai seama, nu poţi să ţii din scurt pe cineva care munceşte fără să primească nimic în schimb, trebuie să-i mulţumeşti întruna. Buana P... i-a încredinţat şi el administrarea domeniului Wingamo ; îl plăteşte doar pe Thomas, un negru de aici care este *corani* (contabil, funcţionar la birou). O să-l vedem imediat.

În timp ce Said vorbea astfel, am ajuns la o păşune uriaşă unde se afla şeptelul domeniului, vreo sută de vaci normande, superbe şi numeroase perechi de boi mari, nivernezi. Nişte păstori mînau cireada spre o baltă cu apă stătătoare, aflată în fundul unei căldări care trebuie să fi fost pe vremuri un mic lac artificial, alimentat printr-o deviere a rîului. Am observat multe animale cu ugerul umflat iar alte cîteva mi s-au părut gata să fete. Viţeii mici erau ţinuţi separat, pe o altă păşune, ca să nu se ducă şi să sugă de la mamele lor.

Cînd l-am întrebat pe Said cît lapte se strîngea, a avut un zîmbet ciudat şi-a ridicat din umeri ; în cele din urmă mi-a spus că de fapt nu ştie nimic şi că lucrurile astea nu-l privesc.

Numai Thomas şi cumătrul lui, Kitongo, căpetenia păstorilor, ar fi fost în măsură să-mi răspundă.

Am văzut apărînd atunci un zdrahon atletic care s-a apropiat imediat şi m-a salutat cu umilinţa onctuoasă a unui boy stilat. Treizeci de ani de viaţă africană m-au făcut să am îndeajuns experienţă ca să ştiu ce se ascunde sub umilinţa surîzătoare a oamenilor acestei rase.

Omul care tocmai mă salutase era Kitongo, căpetenia păstorilor. A manifestat o oarecare nelinişte cînd a auzit că vorbesc araba cu Said care, bineînţeles, era încîntat să se amuze puţin pe seama sclavului ce făcea pe omul important. Căci îşi lua într-adevăr aere de superioritate, ca şi cum funcţia lui de căpetenie a păstorilor i-ar fi permis să-i dispreţuiască pe boys. În ochii lui, Said nu era decît un servitor ; îi servea pe albi, în timp ce el era stăpîn peste vitele din turmă. Vitele îi fac cinste celui care le posedă, sau care le îngrijeşte, pentru că îngrijirile care li se dau sînt o datorie sacră, un fel de cult faţă de divinitatea care-ţi dă hrană. Nu este o servitute.

Popoarele nomade sînt independente şi mîndre fiindcă turma le conferă libertate.

Said i-a explicat mai întîi lui Kitongo că nu sînt englez, lucru care presupunea din capul locului o oarecare dificultate de a mă trage pe sfoară şi a sfîrşit prin a-l zăpăci de-a binelea, dezvăluindu-i că eram musulman şi căpetenie ocultă a tuturor somalienilor de pe coastă, aşa cum spune legenda. În fine, i-a dat să înţeleagă că ştiu multe în legătură cu drumurile pe care le urmează sclavii.

Contrar a ceea ce s-ar putea crede în mod logic, negrii originari din regiunile unde aveau loc cu vreo cincizeci de ani în urmă tîrgurile de vite omenești manifestă o teamă respectuoasă față de traficanți. Tradiția face din cei din urmă niște stăpînitori puternici cărora le datorezi un tribut.

Ca să înțelegem această stare de spirit, care nu are nimic comun cu resemnarea, trebuie să ținem seama de mentalitatea negrului care nu poate concepe bunătatea, îngăduința și caritatea, fiindcă nu găsește nici un exemplu de felul acesta în natură. La origine negrii au adorat, la fel cu toți oamenii, ceea ce îi înspăimînta, și-atunci și-au ales conducători comparabili cu aceste forțe și i-au venerat datorită fricii pe care le-o inspirau. Așa se explică tirania implacabilă și crudă a regilor negri.

Aluzia aceasta la starea de sclavie a strămoșilor săi l-a impresionat puternic pe Kitongo care, din momentul acela, a devenit deodată respectuos și temător ; și-a revenit însă repede. Trecut prin școala albilor, el a reacționat împotriva acestei impulsive reîntoarceri la oarba supunere ancestrală.

Am surprins în privirea lui o expresie sălbatecă și care dealtfel se potrivea mult mai bine cu tipul său de primitiv decît aerul lui prefăcut de orfan, crescut de misionari. Își mînuia bîta ca pe o lance și zîmbetul lui lăsa să i se vadă dinții piliți ca niște colți ascuțiți, după moda anumitor triburi canibale, numite *mimians*, cum spunea Said. Faptul ăsta nu era deloc surprinzător într-o țară în care păgînismul nu fusese încă înlocuit prin islamism. Nu mai vorbesc de creștinism, care nu

face decît progrese iluzorii, de suprafață, în ciuda tuturor eforturilor depuse de misionari.

Antropofagia a fost reprimată doar de cincisprezece ani încoace de către dominația englezilor, pretutindeni unde aceasta s-a putut impune ; în inima pădurilor însă, departe de reședințele lor și de posturile de poliție, ea mai dăinuie încă sub formă de ritualuri. Dealtfel, nici n-a fost vreodată altceva. Nici un trib de canibali nu se hrănește propriu-zis cu carne omenească, în afara cazurilor de foamete. Dacă mănîncă o bucată din dușmanul ucis în luptă, o bucată din tatăl sau din copilul lui, canibalul n-o face cîtuși de puțin de bunăvoie, sau de plăcere, ci pentru a satisface sau a îmbuna spiritele morților, sau din motive de vrăjitorie.

Bineînțeles că Said mi-a afirmat că toți negrii aceștia erau *mimians* și că-n anumite perioade se întruneau în locuri tainice ca să sugrume cîte-o victimă și să-i bea sîngele. Cita în sprijinul acestor afirmații cîteva exemple de copii și chiar de adulți, indieni sau arabi, care dispăruseră în chip misterios. Nu mai de mult decît luna trecută, a precizat el, un soldat englez, plecat să pescuiască păstrăvi de-a lungul unui mic torent, nu se mai întorsese niciodată. Toate cercetările au fost zadarnice, i-a fost găsită pe țărm doar undița, într-un loc unde apa de-abia dacă ajungea pînă la gleznă, ceea ce excludea ipoteza unui accident. Au fost bănuiți cîinii roșii care, după ce se satură, iau cu ei și resturile cadavrelor, dar în cazul ăsta ar fi trebuit să se găsească urma masacrului victimei, dar nu exista nici una. Nu era deci nici o îndoială că omul fusese luat de *mimians*. Ce pu-

team să cred din toate poveştile astea ? Nici unul din englezi nu şi-ar fi îngăduit să le ia în serios, într-atît li se păruseră de incompatibile cu buna reputaţie a unei administrări coloniale pentru care toţi îi invidiază. Ei recunosc totuşi în privinţa asta că nu există fum fără foc şi admit bucuroşi că asemenea lucruri se întîmplă în Congo-ul belgian sau în Ciad-ul francez, ale căror teritorii, lipsite de poliţie, se află la marginea coloniei engleze din Africa de Est.

În ce mă priveşte, sînt departe de a împărtăşi un asemenea optimism, trebuie s-o mărturisesc, privitor la absoluta nevinovăţie a acestor negri, cei mai primitivi din Africa şi care, în ciuda recensămintelor, a înmatriculărilor cu amprente digitale şi chiar şi a botezurilor, nu se sinchisesc cîtuşi de puţin de faptul că sînt englezi, belgieni, portughezi sau francezi. Ei au rămas ceea ce erau şi strămoşii lor şi sînt cu atît mai legaţi de tradiţiile lor cu cît sînt mai constrînşi să şi le ascundă.

Am simţit aşadar ura ascunsă în dosul frunţii joase a lui Kitongo, care mă observa cu pupilele lui căprui, de cimpanzeu. Din instinct, i-am înfruntat privirea rapid, căci întîlnirea aceasta dintre două priviri nu ţine decît de subconştient. Kitongo şi-a plecat aproape imediat ochii şi-a zîmbit încurcat, fără să ştie de ce. Să se fi simţit oare cu adevărat îmblînzit, sau pur şi simplu îşi ascunsese numai provizoriu ghearele ? Era încă un lucru pe care urma să mi-l spună viitorul.

În ce mă priveşte, în momentul acela n-am făcut toate aceste reflecţii. Ba l-am părăsit chiar pe Kitongo cu o impresie, la urma urmelor, de

simpatie, mulţumit de faptul că descoperisem în el o fiinţă primitivă, pe care contactul cu civilizaţia o alterase, desigur, fără s-o fi îmblînzit însă cu desăvîrşire.

În satul care înmănunchea vreo douăzeci de colibe din paie, toate asemănătoare, trăiau familiile păstorilor şi ale personalului indigen de pe domeniu. Aproape toate aparţineau tribului Kikouyoux, mai puţin sălbatec decît acela al lui Kitongo, dar poate mai periculos, datorită vicleniei neamului lor.

Sosirea mea fusese comentată pe larg acolo şi-am apărut ca un duşman. Ce venisem să fac la Wingamo unde buana Wood nu supraveghease nimic pînă acum ? Zvonurile de soiul ăsta îl alarmaseră pe Thomas, care le-a folosit deîndată împotriva mea, prezentîndu-mă drept un spion al stăpînului cel mare, o nenorocire care avea să dea totul peste cap.

Negrul acesta cu guler fals şi cu pantofi galbeni se simţea ameninţat în sinecura lui lucrativă de sub-administrator atotputernic. Căci Wood lăsa totul pe mîna lui : centrala electrică, lăptăria, vînzarea mărfurilor şi plata personalului. El nu controla nimic, niciodată, bazîndu-se numai pe ceea ce binevoia să-i spună omul lui de încredere. S-ar fi zis că lăsa anume să meargă domeniul la voia întîmplării, ca să-l ruineze cît mai repede pe „prietenul lui" şi să-l constrîngă să se descotorosească de el.

Nu-l cunoşteam încă pe Wood şi, după ceea ce îmi spusese Said despre dînsul, interpretam pur şi simplu această neglijenţă sistematică drept o modalitate de a deprecia Wingamo, ca să-l

poată cumpăra într-o bună zi pe un preţ de nimic. În asemenea condiţii instrumentul acestui sabotaj, Thomas, putea să fure în toată liniştea. Perspectiva unui eventual control, independent de autoritatea protectorului său, trebuie să-l fi alarmat şi puteam să mă aştept la orice.

Said m-a condus la lăptărie unde negrul îşi avea biroul. Mă aştepta, fără îndoială, cu registrul şi cu toate hîrţoagele la îndemînă, ca să-mi dea o înaltă idee despre importanţa funcţiilor pe care le deţinea şi despre zelul lui. Vorbea englezeşte şi m-a salutat cu tot respectul unui servitor foarte manierat. M-a dus să vizitez lăptăria unde producţia de lapte trecea în fiecare dimineaţă prin centrifugă. Smîntîna era vîndută cooperativei din Nanyuki iar zerul era distribuit personalului. La întrebarea mea cu privire la cantitatea colectată zilnic, mi-a declarat că smîntînea în medie douăzeci şi cinci de litri. Nici n-am clipit la auzul acestei cifre derizorii şi de bună seamă că m-a crezut cu totul ignorant cu privire la randamentul normal al unui grajd. Kitongo stătea nemişcat într-un colţ şi-am surprins în mai multe rînduri cîte-un schimb de priviri între cei doi complici.

Thomas acesta avea înfăţişarea unui cîntăreţ de jazz, o faţă cenuşie şi o piele plină de bube, pe care se vădeau toate stigmatele viciului şi ale beţiei. Privirea lui de batracian mă observa pe furiş şi mi-am dat seama că aveam să fiu pentru el un duşman dacă aveam să îndrăznesc să-mi vîr nasul în treburile lui. Şi poate că tocmai această ameninţare tacită a fost ceea ce mi-a sugerat să-i accept pe loc provocarea.

Mă aflam la Wingamo de cincisprezece zile cînd P... şi-a anunţat sosirea pentru următorul week-end. Nu-l mai văzusem de la prima noastră întîlnire, din lagărul de la Nyeri, şi mă întrebam cum o să mi se pară personajul real după ce, timp de trei săptămîni, trăisem în tovărăşia celui pe care imaginaţia mea îl plăsmuise din amintirile unei prime impresii.

Scurta întrevedere pe care-o avusesem îmi lăsase impresia că acest maior P... nu era dintre aceia pe care bunătatea i-ar fi determinat să fie mărinimoşi şi care ar crede în recunoştinţă. Generozitatea lui faţă de mine avea deci cu siguranţă alte mobile ; iar felul în care mi-o dovedise, cu întîrziere, făcea din ea un act mult prea gîndit ca să poată fi dezinteresat. Cu toate astea mi-am reproşat imediat această bănuială care adumbrea chiar de la bun început o prietenie pe care o doream, din toată inima, reciprocă.

Se putea foarte bine, dealtfel, ca acest om să fi avut un elan de bunătate, lipsit de orice calcul, şi atunci ce riscam dacă i-aş fi acordat încredere ? Eu, care-i judecam atît de aspru pe cei care văd numai părţile rele, fără să admită niciodată aprioric vreo virtute, nu eram oare pe cale, la rîndul meu, să-i atribui acestui om cu care avusesem o întrevedere de numai un sfert de oră, înclinaţiile deplorabile cu care trebuia să lupt în mine însumi ? Nu, nu aveam dreptul să pun la îndoială faptul că era dezinteresat. M-am oprit deci la ipoteza generozităţii, dar era înţelept, şi mai cu seamă prudent, să nu abuzez prea mult de ea.

E uşor să fii generos, la fel cum eşti şi viteaz, într-un elan de entuziasm, dar se întîmplă rar să şi rămîi aşa, fără să dai înapoi în monotonia vieţii curente. Pentru motivul ăsta am vrut să justific această generozitate, folosind într-un mod util prezenţa mea la Wingamo. Am hotărît deci să pun capăt sabotajului total care în scurt timp avea să transforme domeniul într-o povară prea grea pentru proprietarul lui.

Tentativa aceasta de salvare avea să mă situeze pe poziţia de adversar al lui Wood, şi nu-mi ascundeam pericolele acestei opoziţii, dar îi acceptam fără teamă riscurile, neavînd încă măsura puterii ascunse a acestui personaj. Dealtfel, chiar dacă l-aş fi cunoscut mai bine, trecînd peste orice, tot aş fi acceptat, cu siguranţă, lupta. Veşnic Don Quichotte ! Înţeleptul Sancho, pe care-l tîrîi după mine, poate să mă tragă mult şi bine de mînecă, eu tot mă avînt la asaltul morilor de vînt.

Eram prea fericit să-i pot face un serviciu celui pe care mi-l consideram salvator, ca să mă mai întreb dacă nu cumva sacrificiul meu n-avea să fie zadarnic sau cel puţin lipsit de o finalitate care să-l merite. În ciuda atîtor experienţe nefericite, îmi spun mereu că mizînd pe bunătate — o bunătate ascunsă în străfundul sufletului omenesc — voi izbuti, odată şi odată, s-o descopăr acolo unde nimic nu-i trădează prezenţa. În realitate, e un viciu de jucător, sau, dacă preferaţi, o marotă costisitoare de căutător de comori, căci vai, experienţele mele m-au ruinat în nenumărate rînduri.

Aşadar, în ciuda a tot ceea ce ar fi trebuit să mă pună în gardă faţă de firea îngrijorătoare a

lui P..., jucam tare, încrezător numai în puterea devotamentului meu ca să fac să reînvie în el calităţile atrofiate de viaţa prea uşoară şi absurdă pe care o ducea, cu lipsa de măsură a celor care au cîştigat lozul cel mare. Că era scandalagiu, desfrînat şi vanitos pînă la cea mai nebunească megalomanie, eram de acord, dar cel puţin avea curajul să fie aşa fără ipocrizie, ba chiar cu ostentaţie, ca o sfidare parcă. Această exagerare, într-un sens mă liniştea, căci avea aerul să fi eliminat în mod sistematic orice scrupul, ca să ţină piept unei omeniri pe care nu o socotea vrednică de respect. Făceam deci din el un rătăcit datorită revoltei, o revoltă inconştientă împotriva lui însuşi, şi-n care nu găsea decît plictiseală şi amărăciune, fără nimic altceva care să justifice existenţa.

Neputîndu-se privi fără dezgust, încerca să se smulgă sieşi azvîrlindu-se în tumultul unei vieţi uşuratice, lipsite de credinţă sau morală, unde-şi închipuia că-şi afirmă tăria prin violenţa desfrîului şi că forţa în felul ăsta secretul fericirii. O fi întîlnit oare, printre paraziţii care-l înconjurau, vreun prieten adevărat ? Cu siguranţă că nu. Şi dealtfel cum l-ar fi putut deosebi în mulţimea aceea pe care o dispreţuia în bloc ? De la divorţ încoace ducea acelaşi mod de viaţă, îşi continua cursa cu toată viteza, ca un avion în plin zbor, atunci cînd i s-a oprit motorul din lipsă de benzină. Sfida ca să poată uita spaima aterizajului forţat, dar ea îl obseda, în pofida lui, şi-l cuprindea pe măsură ce pierdea din înălţime. Şi atunci indiferenţa prietenilor de plăceri, care aveau aerul că abia aşteaptă spectacolul curios al căderii lui, venea să-i exaspereze revolta şi îm-

pingea la paroxism disprețul pe care-l nutrea față de omenirea ingrată.

Iată ce-mi imaginam ca să justific aventura în care urma să mă angajez. Îi dădeam un scop altruist și dezinteresat care conținea el însuși recompensa, în sensul că aveam să rămîn mereu, orice s-ar fi întîmplat, mulțumit de mine însumi. În realitate mă străduiam să mă amăgesc privitor la adevăratele mobiluri ale atitudinii mele, care erau mult mai simple și mult mai puțin apropiate de felul de a fi al Sfîntului Vincent de Paul : voiam pur și simplu să mă distrez cu riscurile unei mici aventuri de un nou gen. Lupta împotriva lui Wood. În felul ăsta, eram sigur că n-aveam să mor de plictiseală la Wingamo.

Week-end-urile Delegației Franței libere începeau, mi s-a spus, vineri seara. Am fost deci surprins cînd am auzit sunetul unui claxon puternic pe la orele zece dimineața. M-am dus repede într-acolo și am văzut sosind în viteză camioneta, condusă de un tînăr locotenent, însoțit de un senegalez în burnuz.

Tînărul, zvelt și elegant în uniforma lui fantezistă, sări sprinten jos și se prezentă cu o încîntătoare efuziune de zîmbete și exclamații admirative : „Sublocotenentul Momboise“, admirator pasionat al cărților mele, pe care afirma că le-a citit pe toate. Învățase cu siguranță pe dinafară lista, care figurează la pagina cu „de același autor“, căci mi le-a citat fără să șovăie.

În timpul acestei entuziaste prezentări, doi boys de o culoare nedefinită, într-atît erau de acoperiți de praf, au coborît prin spatele mașinii și au descărcat imediat, ajutați de cei din casă, coșuri cu capac, sacoșe cu alimente și lăzi cu vinuri. Dar unde era P... ? Momboise a înțeles întrebarea mea mută.

— Șeful vine în urma mea, cu mașina lui, a trebuit să pornească ceva mai tîrziu din cauza doamnelor, dar mașina lui, cînd conduce el, merge întotdeauna cu mare viteză, fără să se sinchisească de drumurile proaste, și numai Dumnezeu știe cît de desfundat este cel de la Nairobi ! O să ajungă aici, cu siguranță, pe la amiază. Eu am venit înaintea lui să organizez dejunul... în sfîrșit, ca să se ocupe de el Djuma, fiindcă eu, știți...

Și-a avut un gest dezinvolt, care exprima nepăsarea lui cu privire la treburile domestice.

— S-au pus flori ? m-a întrebat apoi pe un ton devenit deodată serios, ca un general care se informează în ajunul unei bătălii de lucrările de apărare.

— Flori ?... Unde, în răzoare ?

— Ei, nu, în camere, în salon, în sufragerie, în sfîrșit, pretutindeni. E foarte important. Și apa pentru băi e caldă ? Trebuie să fie fierbinte de tot. Said a făcut tot ce era necesar ?

— Cred că da, dar cred că știți, desigur, că centrala electrică nu are turbină ? Mi s-a spus că de șase luni s-a trimis o piesă la reparat...

— Nu știu, dar există Dieselul.

— Azi-dimineață negrul care se ocupă de el mi-a spus că nu mai are păcură.

— E o catastrofă. O să trimit camioneta să aducă.

— Domnul P... e deci atît de exigent încît vrea să aibă în plină pădure mai mult confort decît la oraş ?

— Da. Cu cît se sinchiseşte mai puţin de vaci, de culturi şi de întregul domeniu, cu atît mai intransigent este cînd e vorba de întreţinerea casei. Tot ce e în ea trebuie să fie impecabil, tot ce se vede, bineînţeles. Închipuiţi-vă că Wingamo este un fel de teatru unde dă cîte o gală de fiecare dată cînd vine aici, şi că nu vine niciodată singur. Dealtfel aduce cu el în fiecare week-end o franţuzoaică, pe doamna Jenkins, care pretinde să exercite un control sever asupra serviciului, ca o adevărată stăpînă. Soţul ei, care o însoţeşte din cînd în cînd, este general şi e pe punctul de a fi numit guvernator, ceea ce explică poate bunăvoinţa cu care s-a lăsat P... racolat de femeia asta de cincizeci de ani, autoritară şi dificilă. Pe deasupra doamna are şi o mare avere personală, ceea ce iar explică multe. În asemenea condiţii vă puteţi închipui cîtă importanţă i se acordă. Vă spun toate astea ca să nu faceţi vreo gafă. Dacă este însoţită de fiica ei, feriţi-vă s-o recunoaşteţi ; luaţi-o mai întîi drept sora ei, sora ei mai mică dacă ţineţi să nu exageraţi. Pînă la optsprezece ani a îmbrăcat-o ca pe o fetiţă ca s-o întinerească pe ea, dar acum o îmbătrîneşte ca s-o aducă pînă aproape de nivelul la care pretinde dînsa că a dat înapoi, datorită unor renovări recente, o capodoperă a chirurgiei estetice dealtfel. Oh, nu glumesc deloc, o să vedeţi că la lumina lămpii e uimitoare. Dar mă întreb, de exemplu, cum o fi arătînd dimineaţa. În sfîrşit asta, slavă Domnului,

nu mă priveşte pe mine. P... s-a obişnuit cu ea ; e obişnuit cu spectacole de genul ăsta.

— Şi afară de cuplul acesta, sau mai bine zis de acest trio, fiindcă este, după cum spui dumneata, şi fata, cine mai vine la week-end ?

— Nimeni, afară bineînţeles de cele două secretare, dar ele sînt cu adevărat încîntătoare, două franţuzoaice din Madagascar, de şaptesprezece şi de douăzeci şi doi de ani. Cea mai tînără, care a sosit de curînd, pare ea cea mai mare, într-atît de multă veselie, antren, spontaneitate şi copilărie ştie să adauge la o cochetărie demnă de oricare profesionistă. Dar am impresia că, după felul în care îşi păzeşte virtutea, n-a dat niciodată ochii cu lupul, şi maiorul face haz de treaba asta, ca pisica cu şoarecele pe care nu se grăbeşte să-l mănînce.

— Care maior ?

— Cum, care ? P... Ah da, într-adevăr, dumneavoastră nu ştiaţi, a fost avansat la gradul de maior, sau mai exact s-a avansat el singur. Ţineţi seama c-ar fi putut, cît timp era unde era, să se facă şi colonel, fiindcă-l înlocuia pe colonel. Era aşa de simplu încît astăzi regretă că nu mi-a urmat sfatul.

— Vă mărturisesc că nu prea înţeleg simplitatea asta în materie de avansări dar, o să-mi spuneţi probabil, în armată nici nu trebuie să cauţi să înţelegi.

— Da, şi asta se numeşte disciplină, dar în cazul ăsta n-a fost vorba, odată mai mult, decît de dat din coate. Acolo, la Alger se pun galoanele cu ghiotura ; iar raţiile se pun duble, triple sau şi mai mari. Subofiţerul devine general, de îndată ce şeful cel mare îl socoate demn. Mai întîi,

fiindcă asta era procedeul lui Napoleon, şi-apoi fiindcă englezii sînt cei care plătesc soldele. Ar fi neindicat să se nesocotească acest puternic mijloc de propagandă care ne face pe toţi subofiţerii reangajaţi, fără nici un prejudiciu, inclusiv pe cei care au delapidat sau care sînt pe punctul de a fi deferiţi consiliului de război. În asemenea condiţii nici nu mai eşti recunoscut, şi-atunci i-am sugerat lui P... să semneze o scrisoare adresată generalului : „Colonelul P..." N-a îndrăznit s-o facă, a pus doar maior. Şi i s-a răspuns oficial maiorului P..., şi dînsul imediat şi-a mai adăugat un galon. Asta-i ! Dumneavoastră o să-l felicitaţi, fără să rîdeţi, bineînţeles, fiindcă el se ia foarte în serios şi n-ar putea tolera să fie bănuit de cea mai mică veleitate de mistificare în legătură cu această onoare legitimă care-i răsplăteşte alesele şi loialele lui servicii.

— Fiţi fără grijă, nostimada asta o să rămînă între noi, numai că v-a făcut să vă întrerupeţi spusele cu privire la secretare. Şi cea de douăzeci şi doi de ani ?

— O, pe aceea lupul n-o mai sperie cîtuşi de puţin. Îşi făcuse la Madagascar o faimă oarecum discutabilă, aşa susţineau mentalităţile înguste şi ursuze, dar trebuie judecată cu îngăduinţa datorată cuiva care-şi susţine familia. Această curajoasă fată îi întreţinea într-adevăr pe toţi ai ei din propriile resurse pe care le poate găsi o femeie tînără şi fără meserie. Prietenul nostru P... a recunoscut pe dată meritele acestei eroine. Ea a devenit mîna lui dreaptă şi nu-i duc deloc grija viitorului. Nu mai are aici nici denumirea supărătoare pe care i-o dădea activitatea ei, impusă de

necesităţile familiale, dar i-a păstrat din fericire caracterul esenţial. Fără să fiu ghicitor, cred că pot să afirm că o să devină soţie de guvernator sau de general. După doamna Jenkins, şi poate că în scurt timp înaintea ei, va trebui s-o menajaţi, într-un fel deosebit însă : să vă feriţi de galanteria plină de respect şi de tonul prietenesc care se foloseau pe vremuri cu femeile : o să vă rîdă în nas şi o să creadă că vă bateţi joc de ea. Nu vă sfiiţi să glumiţi, cu vorba şi chiar şi cu fapta, dacă vă dă ghes inima, fata adoră acest lucru iar P... şi mai mult... da, chiar aşa, el se complace în rolul arbitrului care apreciază loviturile... dar asta ne depărtează de subiect. În sfîrşit, sînteţi deci prevenit.

— Mulţumesc, sînt într-adevăr copleşit. Şi afară de ăştia cine mai este ?

— Ei, cred că ajunge : trei femei tinere, şi încă una „şi mai tînără" pe de o parte, iar pe de altă parte Gabriel, dumneavoastră şi cu mine. Iată elementele unui cocteil destul de reuşit.

— Oh, eu sînt în afară de concurs. Ce aţi făcut însă cu generalul la cocteilul ăsta ?

— Ah, da, uitasem... dar, n-am făcut nimic, fiindcă el pescuieşte cu undiţa, bea whisky şi adoarme exact cînd trebuie.

Am pus capăt noilor anecdote despre general, pretextînd că trebuie să mă duc să mă îmbrac înainte de sosirea unei atît de strălucite societăţi.

Uşorul cinism al lui Momboise nu-mi displăcea, şi zeflemeaua lui atît de plăcută cu privire la mediul în care părea să se simtă de minune m-a făcut să cred că avea destul humor ca să-l judece şi să se distreze totodată în mijlocul lui, ca un

diletant. Se adaptase provizoriu la el, ca să beneficieze de avantaje foarte palpabile, într-o perioadă cînd camarazii lui de aceeaşi vîrstă se duceau să moară gratuit pentru interesele unor străini. La douăzeci şi şase de ani eşti destul de suplu ca să te pretezi fără nici o repulsie la genul acesta de servitute dar, de foarte multe ori, eşti şi prea maleabil ca să nu rămîi şi cu unele urme supărătoare.

Maşina şefului sosi, în sfîrşit, cu încărcătura ei de musafiri, fiind urmată de aceea a generalului.

P..., aflat la volan, mi-a adresat un zîmbet amical, în timp ce oprea brusc după un viraj pe aripă, specific unui aviator.

Prezentări, *shake-hand*-uri [1], zîmbete, obişnuitele banalităţi, toate astea foarte repede, fiindcă fiecare se grăbea să dea fuga în camera în care fusese plasat şi să pună totul în funcţie, ca să nu piardă nimic din ceea ce i se oferea gratis : cada din porfir, bideul cu jet ascendent care putea fi proiectat pînă-n tavan, foehnul electric şi nişte aparate ciudate de gimnastică. Fiecare găsea în dulapul lui un foarte elegant halat, asortat la culoarea apartamentului, la fel cu cearşafurile, cuverturile, prosoapele şi hîrtia igienică. Soneriile ţîrîiau fără-ntrerupere şi boy-ii înnebuniţi alergau de la o cameră la alta. Djuma, decanul boy-lor şi omul de încredere al stăpînului, nu se pierdea cu firea. Eram fără-ndoială singurul care ghiceam dispreţul şi ironia zîmbetului său placid. Cunoştea prea bine categoria asta de invitaţi, care pentru el nu erau

[1] Strîngeri de mînă (engl.).

decît o specie deosebită de slugi, afară de general, bineînţeles, inclus într-o categorie care, pentru indigeni, nu presupune nici o ierarhie. Arabii sau musulmanii de seama lui Djuma, ale căror femei sînt voalate, nu folosesc decît un singur cuvînt, *schermout* (prostituată), ca să-şi exprime dispreţul faţă de toate europenele care-şi arată cu prea multă uşurinţă şi altceva afară de faţă. Şi rîdea pe ascuns de aerele lor blazate de cucoane, pe care nu le miră nici cel mai extraordinar confort.

Cît despre P..., lui îi plăcea să epateze persoanele acelea de rînd, crezînd că e o apariţie magnifică, asemeni unui prinţ dintr-un basm cu zîne. Din fericire însă n-auzea comentariile înveninate, făcute ca de obicei după linguşelile cele mai josnice de către paraziţii aceia care se îndopaseră bine la masa lui şi se lăfăiseră din plin în cearşafurile lui roz, verzi sau bleu.

Am evitat să particip la dejun, dar n-am putut să scap de cocteil şi de dineu.

După sfatul lui Momboise, mi-am dat silinţa să fiu amabil cu generăleasa. Mai ai cîteodată şi laşităţi de felul ăsta.

Pentru moment mi-era aşa de ruşine încît îmi venea să dau totul dracului. Şi dacă n-am făcut-o merita să-mi fie oarecum iertată slăbiciunea : căci mi-am adus aminte de bărăcile din lemn, de duhoarea latrinelor, de şirurile stîlpilor cu sîrmă ghimpată, de mirosul acela de varză putredă de care duhnesc sălile de mese. Perspectiva reîntoarcerii la condiţia aceea hidoasă te face în stare de multe josnicii...

În timpul dineului mi-am dat seama că-n ciuda tuturor strădaniilor mele, doamna Jenkins îmi era

și dînsa o dușmancă... O eclipsam datorită prieteniei mele cu P... care, parcă printr-un făcut, mă copleșea la tot pasul cu elogii. Și diavolul de Momboise le relua și el, în termeni entuziaști, ca s-o întărîte și mai mult pe marea favorită. Răutatea ei răbufnea uneori aproape fără voie, ca o revărsare a bilei și se manifesta printr-o contrazicere sistematică a tuturor părerilor mele, chiar și a celor mai banale. Asemenea reflecții veninoase erau debitate pe un ton de absolută obiectivitate, cu un zîmbet plin de condescendență, care exprima cel mai profund dispreț, ca și cum l-ar fi însoțit de o ridicare a umerilor ei slabi și bineînțeles decoltați. Femeile care încep să îmbătrînească au în privința asta o fericită inconștiență, o adevărată binefacere a naturii ; își etalează cu naivitate niște goliciuni livide și dezolante, sclifosindu-se sub privirile bărbaților, fără să bănuiască deloc ce priveliști macabre le sugerează.

Fără malițiozitate, am început să povestesc cîte ceva din viața mea pe Marea Roșie, și cele trei domnișoare, avide de emoții, au dat uitării părul meu alb. Generăleasa fierbea. Cu toate astea, nimic nu-i mai trăda acum furia stăpînită. I-am oferit brațul, sub privirile înduioșate ale lui P..., fericit de atîta tandrețe.

Doamna Jenkins se temea de bună seamă ca nu cumva vreo influență opusă celei exercitate de ea să intervină și să-i dea peste cap proiectele. În felul ăsta am regăsit la ea aceleași motive de dușmănie ca și la Wood și, cum scopurile lor erau diferite, nimic nu-i împiedica să se alieze împotriva inamicului comun.

După dineu, cînd Momboise a pus picupul pentru dans, m-am retras sub un pretext decent, fără ca Gabriel să insiste prea mult să mă rețină. Încă nu știam cum luau sfîrșit în general asemenea reuniuni, dar ceea ce puteam să-mi închipui de pe atunci despre ele mă făcea să simt cît de supărătoare le-ar fi fost prezența mea.

A doua zi dimineața, în timp ce toți musafirii dormeau încă, am avut ocazia să rămîn singur cu P... și i-am oferit să mă ocup de domeniul lui. I-am adus dovezi de risipa și furtul a căror victimă era, ceea ce dealtfel mi-a declarat că știa și el de mult. A înțeles imediat că în felul ăsta s-ar fi putut debarasa de negrul Thomas, pe care-l plătea foarte mult, dar nu voia cu nici un preț să-l jignească pe Wood.

— L-am invitat la dejun și o să ți-l prezint : ai să vezi un tip caraghios care duce viața indigenilor. Întotdeauna murdar și zdrențăros, aproape că-ți vine să-i dai ceva de pomană, în timp ce el e plin de bani. Nici nu-și cunoaște numărul vitelor iar ferma lui e imensă. Încasează din toate părțile și nu cheltuiește nimic ; se îmbogățește prin forța împrejurărilor și de fapt e un imbecil ; trebuie însă menajat din cauza relațiilor lui cu toți marii fermieri și cu funcționarii districtului. Dealtfel are o droaie de frați, majoritatea în administrație, și toți se susțin și se ajută între ei ; e o forță. Și e la curent cu toate, nu există problemă litigioasă pe care să n-o poată aranja.

În momentul acela Djuma a venit să-l anunțe că sosiseră caii și am ieșit pe esplanada pe care își virase în ajun atît de magistral mașina. Opt

cai, gata înşeuaţi, aşteptau ţinuţi de nişte boys în zdrenţe.

— Iată, mi-a spus el, arătînd cu mîna spre escadron, ăştia sînt caii de călărie pentru invitaţii mei. Dacă aş fi vrut să-i am în număr dublu, Wood atîţia mi-ar fi trimis... Nişte cai buni şi bine antrenaţi pentru drumurile lungi de munte, cam slabi, e drept, şi nu întotdeauna ţesălaţi, dar siguri pe picioarele lor. Boy-ii sînt cam slinoşi, aşa e totul la Wood. Sînt păstori, îi trimit înapoi.

Mi-am dat seama că P..., care n-avea decît trei cai în grajd, dintre care unul scos din uz şi pe deasupra şi rîios iar altul nărăvaş, putea în felul ăsta să le prezinte invitaţilor o întreagă herghelie, avînd aerul că o întreţinea numai pentru plăcerea lor. Serviciul acesta, făcut în mod discret vecinului său, îmi confirma prima impresie privitoare la mobilurile secrete ale atitudinii îndatoritoare a lui buana Wood. Puţinele amănunte pe care le cunoşteam în privinţa asta nu-mi permiteau să cred că nu găsea sau nu spera şi anumite compensaţii.

La orele zece punct întreaga societate a încălecat. Pentru secretarele malgaşe n-a fost deloc uşor. În ciuda pretenţiilor lor de aristocrate, bietele fete nu încălecaseră decît pe căluşei. Cînd eşti tînăr însă totul se aranjează, şi-odată urcată fiecare pe calul ei, ales bineînţeles printre cei mai docili, se distrau grozav rîzînd sonor şi se amuzau copios împreună cu caraghiosul de Momboise, care se străduia zadarnic să le facă pe mîrţoagele acelea paşnice să meargă în pas de manej.

În vremea asta generăleasa, care detesta sporturile violente şi se temea de cai, îndura dojenile

aspre ale lui P... cu supunerea unei eleve sîrguincioase.

— Ţine-te dreaptă, hai, şi strînge genunchii... dar nu aşa, şi nu te ţine de coamă...

— Nu, nu vreau calul ăsta, se mişcă... precis e nărăvaş...

— Atunci o să-ţi dăm un măgăruş.

— Prefer să merg pe jos, crede-mă, Gabriel...

— Ce stîngace poţi fi. Eşti ca un sac de cartofi. Haide, strînge genunchii, Dumnezeii... m... Şi spunînd aşa, şfichiui animalul cu o lovitură de cravaşă. S-a auzit un strigăt de disperare şi preafrumoasa doamnă Jenkins s-a agăţat tocmai la momentul potrivit de gîtul calului, care-o zgîlţîia în trapul lui mărunt şi sacadat. P... rîdea în hohote în timp ce generalul, cu totul indiferent la isprăvile ecvestre ale soţiei, îşi potrivea cu grijă scara de la şa. Din fericire, caii lui Wood sînt obişnuiţi oarecum cu călăreţii şovăielnici. Calul generălesei s-a oprit şi şi-a aplecat capul ca să pască muşcatele. Biata femeie, care se crampona de grumazul lui, a fost cît pe ce să cadă în cap, strînsă cum era în corset şi de întreaga armătură complicată care-i menţinea silueta. P... i-a trimis atunci un boy ca să-i conducă animalul de frîu şi, fără să se mai sinchisească de ea, a dat semnalul de plecare.

Caravana a pornit-o la pas, avîndu-l înaintea ei pe Djogona, un soi de braconier negru, mai mult sau mai puţin un condamnat recidivist care făcea pe marele vînător. După ce-l scosese din închisoare, P... îl angajase ca să descopere urma turmelor de bivoli sau de rinoceri şi, din cînd în cînd a celor de elefanţi. Djogona acesta era în-

tr-adevăr vînător de meserie. Trăia din braconaj şi cunoştea cele mai nepătrunse unghere ale pădurii. Indigenii se temeau de el şi pe bună dreptate, căci departe de posturile de poliţie engleze, viaţa unui om nu conta cîtuşi de puţin, iar lancea lui nu-şi greşea niciodată ţinta. De cînd era mare vînător, P... îi încredinţase o puşcă, în ciuda regulamentelor care interziceau acest lucru, şi faptul că poseda o asemenea armă nu era de natură să-i liniştească pe cei care-l pizmuiau.

Am avut impresia că între el şi Kitongo rivalitatea era sporită de o ură sălbatecă, triburile lor fiind duşmane de secole.

I-am lăsat deci să plece pe vînătorii aceia ocazionali, fericit să rămîn singur, cînd l-am văzut deodată pe general întorcîndu-se liniştit pe jos.

— Mi s-a poticnit calul într-o groapă, nu-i un cal pe măsura mea. Aşa că l-am lăsat să se ducă împreună cu ceilalţi, eu prefer puţină bere.

Am aflat de la Djuma că generalul se întorcea mereu în felul ăsta şi nimeni nu se sinchisea de el.

La ora unu caravana încă nu se înapoiase, cînd a sosit, străbătînd pajiştea, un călăreţ ciudat. Imediat după aceea a descălecat şi s-a prezentat, într-o franceză excelentă, deşi cu un accent prea puternic. Mă aflam în faţa lui buana Wood.

Un vlăjgan cu barbişon, cu nasul lung şi coroiat şi cu buza inferioară puţin răsfrîntă, totul sub o pălărie mare de cowboy, îmbibată straşnic de sudoare... Purta un şort kaki şi avea, drept semn distinctiv şi pe care aveam să-l remarc totdeauna la el, genunchii plini de noroi, ca şi cum s-ar fi prosternat într-o mocirlă. Nu era în zdrenţe cum pretindea P... dar era îmbrăcat fără nici o pre-

tenţie, cu nişte haine cîrpite din postav gros, de-o culoare nedefinită. Faţa lui bronzată trăda viaţa dusă în aer liber de un ţăran sau de un păstor, şi dealtfel răspîndea şi un uşor miros de stînă. Acest ansamblu nu mi-a displăcut, mă odihnea, graţie unei nespuse simplităţi şi naturaleţi, mai ales că venea după falsa distincţie a invitaţilor dinainte şi după cinismul cam morbid al bîrfelilor lor.

Prezenţa mea nu l-a surprins, aflase de mine cu mult înainte de a-l fi informat P..., cu prudenţă însă, în ultima lui scrisoare prin care-i cerea caii. Trăind în contact direct cu indigenii, beneficia de telegraful lor secret care răspîndeşte cu atîta iuţeală veştile în junglă. Ştia că vizitasem domeniul şi îi fuseseră raportate şi observaţiile mele privitoare la stadiul lui lamentabil. Şi totuşi, nu vorbisem despre asta decît cu Said, care nu părea să-l agreeze, şi pe deasupra şi-n limba arabă pe care n-o înţelegea nimeni ; probabil că Said pălăvrăgise ceva la bucătărie şi că informaţiile porniseră după aceea de acolo. Faptul ăsta îmi demonstra că buana Wood avea spioni în fieful doamnei Jenkins.

S-a grăbit să-mi explice situaţia lamentabilă a culturilor, dar în nişte termeni pe măsura unui profan, care nu se pricepe în materie de agricultură, a unui orăşean care crede, ca unul din miniştrii Agriculturii de la noi, că, de pildă, cartofii se coc pe plantă în urma înfloririi. M-am ferit să-i deschid ochii şi l-am lăsat în voia lui, să deplîngă proasta calitate a păşunilor şi sărăcia solului.

Satisfăcut fără îndoială de efectul produs, a devenit cordial şi m-a invitat la ferma lui să-i

vizitez menajeria în care aduna tot soiul de animale sălbatice pentru grădina zoologică din Londra. În plus, avea acolo şi o crescătorie originală de nutrii, aduse din Canada. Într-un cuvînt, era clar că dorea să întreţină cele mai bune relaţii cu un francez care l-ar fi putut perfecţiona în vorbirea limbii lui, cu condiţia să nu se amestece deloc în treburile sale de manager.

Discuţia noastră a fost întreruptă de întoarcerea vînătorilor. Cum l-a văzut pe Wood, P... s-a şi repezit la el ca şi cum ar fi vrut să-l strîngă în braţe, dar nu l-a bătut decît pe umăr cu un gest familiar şi totodată prietenesc, fiindcă în Anglia nu-i strîngi cuiva mîna în toate ocaziile, ca în Franţa, şi mai ales ca la Djibouti, unde aceiaşi oameni îşi frămîntă mîinile umede de o sută de ori pe zi. L-a apucat afectuos de braţ şi tot spunîndu-i „dragul meu Raymond", „vechiul meu prieten Raymond", l-a dus către bar unde generalul continua să golească tăcut sticlele cu bere.

Atenţiile şi dovezile acestea de prietenie m-au pus puţin pe gînduri, ştiind cum îşi aprecia P... vecinul. Fără îndoială că mi-a observat uimirea fiindcă a rostit „dragul meu Raymond" cu un zîmbet de ştrengar care făcea o glumă bună.

— Chiar azi-dimineaţă am vorbit de dumneata. Îi explicam lui Monfreid cît îţi sînt de îndatorat pentru tot ceea ce faci. Uneori sînt de-a dreptul încurcat din cauza asta, dar sper să-ţi uşurez sarcina, fiindcă prietenul nostru Monfreid se oferă să te ajute puţin, ca să nu se plictisească.

— Oh, n-am nevoie, totul merge foarte bine aici şi pentru mine nu-i cine ştie ce bătaie de cap.

— Da, însă intenţionez să-i dau drumul lui Thomas, care devine inutil, fiindcă domnul de Monfreid se oferă să-l înlocuiască. Dealtfel, l-aş fi dat afară oricum, am impresia că se înţelege cam prea bine cu Kitongo. Nu crezi ?

— Negrii se înţeleg întotdeauna, noi nu putem să-i împiedicăm şi trebuie să ştim să acceptăm inevitabilul. Thomas ţine bine socotelile iar Kitongo îşi cunoaşte meseria. Cînd se afla la mine eram mulţumit.

— La dumneata era sub supravegherea dumitale, pe cînd aici trebuie să te bizui pe el şi este, te rog să mă crezi, un supraveghetor foarte prost.

Şi P... a continuat după aceea pe englezeşte, ca şi cum eu n-aş fi fost în stare să înţeleg :

— Adevăratul motiv este că sînt nevoit să justific prezenţa lui Monfreid pe domeniul meu, şi altfel decît pe bază de prietenie şi mai ales de prieten, fiindcă el n-a stat întotdeauna de partea justă a baricadei. Lucrul ăsta poate să facă o impresie proastă, pe cîtă vreme dacă-l angajez în serviciul meu e cu totul altceva.

— Noi nu avem însă nimic împotriva lui, vreau să spun guvernul nostru, de vreme ce a fost lăsat în deplină libertate. Cunosc toată povestea, datorită fratelui meu care e inspector la prizonierii italieni.

— Da, ştiu asta şi de la maiorul Rigs, dar mă gîndesc la guvernul meu care-i reproşează, pe drept sau pe nedrept, că nutreşte oarecare simpatie faţă de Vichy. Îţi dai seama că, în situaţia mea, sînt un om cît se poate de invidiat ; cea mai elementară prudenţă mă obligă să fiu în gardă.

Lucrul ăsta însă n-are nimic de-a face cu sentimentele mele personale.

— Cît de complicate sînt lucrurile la voi, cu politica voastră ! E adevărat că voi aveţi două guverne, la noi nu e decît unul singur ; noi sîntem englezi şi asta e de ajuns. Cînd un lucru este în ordine, noi nu mai vorbim despre el şi, oricum, domnul de Monfreid este acum în ordine.

— Sînt de aceeaşi părere cu dumneata dar eu n-am libertatea să acţionez ca un englez şi... regret. Înţelegi aşadar de ce ţin ca domnul de Monfreid, pînă la un anumit punct, să facă aici pe funcţionarul.

Probabil că Wood a înţeles, dar nu aşa cum ar fi vrut P... A considerat însă că nu e cazul să mai insiste. După o scurtă tăcere a reluat pe franţuzeşte :

— Sînt mulţumit, dragul meu Gabriel, dacă domnul de Monfreid binevoieşte să facă aici lucrurile mărunte în locul meu.

— Îţi mulţumesc pentru asta.

Apoi, întorcîndu-se către mine :

— Domnul Wood o să-ţi dea indicaţii şi o să te sfătuiască. Simpatia care simt că există de pe acum între voi o să facă restul. Sînt foarte fericit că v-aţi simpatizat din capul locului... Un scherry, Raymond ? Şi dumneata, Monfreid, la fel ? În sănătatea voastră, prieteni.

A fost un dejun cum nu se poate mai vesel. P... şi Momboise se întreceau în vervă şi antren, în vreme ce generalul împreună cu Wood discutau pe englezeşte, despre licitaţii, furnituri militare, lînă, carne de măcelărie, piei şi încălţăminte.

După plecarea lui Wood, P... m-a bătut pe umăr şi mi-a spus zîmbind satisfăcut :

— Uite că s-a aranjat treaba ; acum rămîne în seama dumitale ca nu cumva să-l jigneşti pe imbecilul ăsta bătrîn, care nu face nimic şi-i lasă pe toţi să mă fure, dar trebuie cu orice preţ să rămîn în raporturi bune cu el, nu uita asta.

— Fie, dar dacă vreţi să fac aici o treabă utilă trebuie să am mînă liberă. Domnul Wood să rămînă managerul dumneavoastră ; prea bine, eu nu ţin la titlul ăsta pentru cărţile mele de vizită, dar dacă vreţi să triaţi personalul şi să-l puneţi la punct trebuie ca autoritatea mea să fie deplină. Nu vreau să am de-a face decît cu dumneavoastră şi numai cu dumneavoastră.

— De acord, ai mînă liberă, dar pentru Dumnezeu, nu te certa cu Wood.

A doua zi, în ziua plecării lui, P... a strîns tot personalul şi m-a prezentat drept reprezentantul lui. În seara din ajun, la cererea mea, îl dăduse afară pe Thomas, care a şters-o fără să protesteze, sub ameninţarea că în cazul cînd va reapare va fi trimis la închisoare pentru furt.

Peste cîteva zile l-am executat şi pe Kitongo, şi exemplul acela a fost suficient ca să le dea de gîndit celorlalţi.

Aveam însă doi duşmani de temut şi cu atît mai periculoşi fiind nevăzuţi. De lucrul ăsta aveam să-mi dau curînd seama.

A doua zi după această mică lovitură de stat am plecat călare să-i fac o vizită lui Wood şi să-l pun la curent cu modificările de personal făcute.

Ferma lui se afla la distanţă de aproximativ trei mile, ceea ce înseamnă destul de puţin în ţara asta unde domeniile mici sînt apreciate la sute de hectare. Îmi luasem „calul alb", cel al şefului, care la vremea lui trebuie să fi fost un cal de călărie bun, şi singurul utilizabil dealtfel, ceilalţi doi neputînd fi folosiţi decît ca să meargă la pas sau pentru pază. Trebuia să-i tragă de căpăstru un boy care să vadă şi de drum, deoarece caii păreau atraşi de toate hîrtoapele ascunse sub ierburi. Animalelor acestora bătrîne, devenite viclene în contact cu oamenii, li se păreau un şiretlic să se împiedice sau chiar să cadă-n genunchi pe neaşteptate, ca să se debaraseze de călăreţi, lucru care le era întotdeauna uşor cu cei cu care aveau de-a face la week-end-urile stăpînului lor. Acest stăpîn dealtfel nu era el însuşi un călăreţ prea grozav, aşa că faimosul lui cal alb a rămas de-a dreptul zăpăcit cînd s-a simţit manevrat şi constrîns să-şi menţină trapul. De fapt era obişnuit cu galopul de vînătoare pe care-l adoptase P..., în primul rînd fiindcă avea o tendinţă supărătoare de a fi excesiv, în al doilea rînd fiindcă toate statuile ecvestre, toate tablourile de bătălie reprezintă regi, cavaleri sau generali galopînd pe nişte armăsari focoşi. După cîteva tentative de independenţă, animalul a înţeles că era mai bine să se supună decît să se încăpăţîneze în nişte năzdrăvănii zadarnice şi s-a resemnat să meargă cuminte în trap. Datorită acestei iniţiative lăudabile am zărit ferma vecinului nostru în mai puţin de jumătate de oră. La ieşirea din pădure am dat de o păşune necuprinsă care mai întîi coboară, după aceea urcă lin pînă departe, către

lanţul munţilor Aberdare. Se pare că depresiunea aceasta întinsă, de peste cincizeci de mile, a fost odinioară un lac, fiindcă şi astăzi în anotimpurile ploioase strălucesc în iarba verde pînze mari de apă, ca nişte bucăţi de cer. Seara, cînd soarele coboară dincolo de masa violetă a munţilor Aberdare, lăculeţele calme împrumută nuanţe aurii, de aramă roşie şi de purpură. Acum, în anotimpul secetos, dispăruseră toate şi odată cu soarele care era sus, dansau miraje deasupra cîmpiei uniform gălbui, pe care rîurile desenau cu verde-închis arabescuri ciudate.

La aproximativ o milă în faţa mea, pe o ondulare domoală a păşunii, se aflau aşezate ca nişte jucării construcţiile fermei lui Wood. Calul a nechezat ; avea desigur prieteni acolo şi de data asta i-am îngăduit să coboare în galop pe pista largă, cu numeroase cărări croite de cirezi. Cînd ne-am apropiat, casele căpătară proporţiile obişnuite. Erau acoperite cu paie şi construite din chirpici, în felul colibelor indigene, dar cu pretenţii de arhitectură englezească.

Cînd a trebuit să trec micul rîu care mărgineşte ceea ce s-ar putea numi curtea fermei, am fost oprit de un cimpanzeu legat la rădăcina unui copac. Părea să fie la el acasă. Cînd m-am apropiat a ridicat capul, a mîrîit şi şi-a întins către mine braţul neobişnuit de lung. Apoi, văzînd că nu-i înţelegem intenţiile, a făcut un gest ca şi cum şi-ar fi dus o ţigară la gură. Într-adevăr, eu fumam ; i-am întins chiştocul ca să văd ce-o să facă. Spre marea mea surprindere l-a luat şi a început să fumeze cu aerul cel mai serios din lume. Nu-mi venea să-mi cred ochilor. Atunci, ca să văd din

nou ce-o să se întîmple, i-am întins o ţigară întreagă, neaprinsă. A luat-o şi, cu mişcări dibace, şi-a aprins-o de la chiştoc, ca orice fumător adevărat. De data asta am rămas încremenit, dar nu eram la capătul surprizelor. Fiindcă ţigara care nu fusese bine aprinsă se stinsese, cimpanzeul a mormăit scuturîndu-i scrumul, după care a întins înspre mine cealaltă mînă. Să fi vrut oare foc ? I-am întins în glumă cutia mea cu chibrituri fiind convins că avea s-o rupă sau s-o mănînce. A apucat-o delicat şi a deschis-o, dar prost, aşa încît i-a vărsat pe jos conţinutul, lucru care dealtfel l-a lăsat destul de indiferent. A ridicat de jos doar unul dintre chibrituri, l-a frecat de cutie şi şi-a aprins liniştit ţigara. A tras cu nesaţ fumul în piept şi l-a scos pe găurile nasului său lipsit de cartilagii, după care mi-a aruncat cutia goală şi a sărit sus în copac, lăsînd să cadă neglijent, poate la adresa mea, nişte excremente ireverenţioase. Instalîndu-se pe craca lui a continuat să fumeze fără să se mai ocupe de persoana mea şi, cum rămăsesem încremenit, mi-a aruncat o banană. Am plecat de acolo, aşa cum te retragi, jenat şi ruşinat, în faţa unei caricaturi umane ; strămoşul, căruia i se transmiseseră viciile noastre. Acel biet animal, exilat din pădurea lui, cu toate instinctele denaturate de un pretins dresaj, mi se părea lamentabil, ca şi negrii de la oraş care tremură de frig, într-un pardesiu luat de la haine vechi, lîngă tejgheaua îngălată a unui bar dintr-un cartier mărginaş.

Am aflat mai tîrziu că maimuţa aceea făcea nişte lucruri şi mai uimitoare : se ducea să ia apă de la rîu în vasul care i se dădea, şi-l aducea

frumos înapoi, dar trebuia să i se dea o bucată de zahăr sau o banană, altfel te ocăra pe limba ei. Ştia să răsucească şi ţigări şi să scoată dopul de la sticle cu tirbuşonul. Ce mai, adevărat animal de circ. Wood a vîndut-o foarte scump, dar a murit de nostalgie, de îndată ce n-a mai avut în preajmă pădurea în care se născuse.

Diversele construcţii care servesc drept locuinţă, drept stînă, sau grajduri, erau presărate fără nici o ordine sau aliniere, în mijlocul pajiştei, unde vite şi păsări circulau de-a valma într-o libertate deplină. S-ar fi zis că eşti în bivuacul triburilor acelora nomade care se instalează în locurile pe care şi le aleg singure, trăind acolo cu seninătatea proprietarului care îşi îngăduie să facă abstracţie de vecini. Nu se sinchisesc cîtuşi de puţin să construiască ceva, tocmai ca să poată rămîne liberi şi fără oprelişti. Întreaga lume e a lor ; pot să-şi aleagă în ea locul pe care-l vor şi să-l părăsească fără nici un regret atunci cînd anotimpul devine nefavorabil.

Wood nu avea desigur această superbă independenţă, era proprietar, dar avea o fire de nomad, moştenită poate de la nişte strămoşi evrei. Să fi fost oare cu adevărat, aşa cum afirmau P... şi Said ? N-am ştiut niciodată în mod cert, dar totul mă făcea să cred că era într-adevăr aşa, poate fără să-şi dea seama chiar, printr-un misterios atavism. Lucrul ăsta de fapt pentru mine nu constituie un prejudiciu ; şi convingerea mea nu e alterată de nici o părtinire şi de nici o credinţă religioasă. În faptul că cineva este evreu eu văd numai caracterul etnic al unei rase străvechi, care s-a păstrat intactă de-a lungul timpurilor, în ciuda

amestecurilor şi a convertirilor. Poate tocmai continuitatea aceasta constituie forţa unui popor lipsit de patrie. Ea îi conferă un fel de permanenţă, făcîndu-l să fie mereu identic cu sine însuşi, în ciuda tuturor persecuţiilor şi a răsturnărilor sociale.

Casa de locuit, cu pereţii din pămînt sub un uriaş acoperiş de paie, amintea de cortul care într-o bună zi e strîns şi dus pe cămile împreună cu numeroasele vite aflate în transhumanţă. Cînd m-am apropiat, s-a ivit pe prag o femeie neagră şi, după rochia ei din bumbac croită europeneşte, am recunoscut-o pe concubina stăpînului.

Ştiam de la Said că Wood divorţase după ce-i rupsese braţul nevestei lui englezoaice, într-unul din accesele acelea de furie care tulburau din cînd în cînd calmul său britanic. Fosta nevastă trăia prin apropiere, pe un domeniu bogat, împreună cu cele două fete ale ei. Wood adora cei doi copii pînă la idolatrie, aşa cum orientalii îşi iubesc progeniturile. Dealtfel, de la divorţ încoace, era în cele mai bune relaţii cu mama, şi aveau legături de bună vecinătate. Numai că el trăia după pofta inimii, eliberat de orice constrîngere şi fericit că se putea lăsa în voia unei vieţi simple şi rustice în care se complăceau atavismele lui de beduin.

Şi-n felul ăsta a ajuns, încetul cu încetul, să se adapteze trup şi suflet, ca să zic aşa, mediului indigen. În ciuda acestei originalităţi, care venea în contradicţie cu tot ceea ce-şi impune mentalitatea englezilor, se bucura de preţuire din partea compatrioţilor. Un francez ar fi fost renegat

de societatea aleasă şi persecutat de reaua voinţă a organelor administrative. În Anglia însă, dimpotrivă, respectul libertăţii individuale şi al vieţii private este atît de profund încît orice critică se oprea la hotarele domeniului său. Pe nimeni nu-l interesa să ştie cum trăia Wood acolo. Era de ajuns ca în afara hotarelor lui proprietarul să se conformeze obiceiurilor, şi-n privinţa asta Wood era extrem de conformist.

Femeia nu vorbea decît kisuahili, dar eu îmi adunasem un bagaj suficient de cuvinte ca s-o fac să înţeleagă că voiam să-l văd pe stăpînul ei. M-a poftit imediat să intru înăuntru şi chiar de la intrare am constatat că interiorul casei nu dezminţea deloc ceea ce făgăduia exteriorul. Existau doar cîteva mobile europeneşti, o masă-birou, două fotolii şi cîteva scaune, dar aceste pretenţii de civilizaţie erau înghiţite de o mulţime de unelte indigene, aduse acolo fără-ndoială de concubină. Pereţii şi podeaua erau acoperite cu piei de animale, leoparzi, lei, gazele. Şei şi samare erau aruncate într-un colţ de-a-valma cu pături de călătorie şi cu saci din piele. La duhoarea de grajd pe care-o răspîndeau aceste harnaşamente se adăuga un miros de stîrv, sau mai curînd de carne afumată, pe care-l mai întîlnisem în locuinţele etiopienilor. Am văzut apoi nişte hălci de carne pe care femeia le tăia în fîşii lungi şi le atîrna pe nişte sîrme din fier, întinse de-a curmezişul încăperii. Sosirea mea o întrerupsese din lucru, dar acum îşi reluase munca fără să se sinchisească de prezenţa aceea străină.

Prin fereastra îngustă şi fără geam, care din fericire aerisea, am zărit vreo zece femei torcînd

cu vîrtelnița în fața unei colibe mari din paie. Boy-ul care mă însoțea mi-a explicat că nu era vorba de lînă ci de blana unui soi de capră cu părul lung. Cîntau una din melopeele acelea repetate la infinit care ritmau zgomotul monoton al uneltelor lor arhaice. Am ieșit afară atît ca să scap de mirosul acela grețos cît și din curiozitate. Am văzut atunci, în interiorul colibei din paie dinaintea căreia cîntau torcătoarele, și alte fete și fetițe care împleteau, cu niște andrele din lemn, firul grosolan din păr de capră.

Un boy, plecat de bună seamă în căutarea stăpînului, a venit să mă ia și să mă conducă la dînsul. L-am urmat printre turmele de oi și de boi care plecau la păscut. Toate ieșeau într-un vacarm asurzitor dintr-o stînă lungă, care părea să nu se mai sfîrșească. Au urmat apoi purceii de lapte în libertate, îndrumați de niște scroafe amenințătoare, stoluri zgomotoase de bibilici și, în sfîrșit, pe lacul artificial, sute de rațe și de gîște.

Boy-ul m-a condus către un soi de mlaștină împărțită în loturi mici, îngrădite cu scînduri înalte de un metru. Fiecare dintre ele era înconjurat de un șanț plin cu apă, avînd în centru o moviliță de pămînt perforată de găuri.

Într-unul din ele l-am zărit pe Wood, stînd în genunchi, cu pălăria dată pe ceafă, cu mînecile suflecate, scotocind în noroiul din care se ridica misteriosul tumulus.

Am avut imediat explicația genunchilor lui plini de pămînt.

În afara îngrăditurii, sprijinit de gard, un boy se uita la ce făcea stăpînul. Deodată Wood s-a

ridicat ținînd în mînă un animal ciudat, de mărimea unui iepure. I l-a dat boy-ului, care l-a dus într-o altă îngrăditură.

Cînd m-a văzut mi-a strigat un cordial *good morning* [1].

— Vino să-mi vezi nutriile, e foarte interesant cînd le aduc de mîncare, mă cunosc după voce, acum însă îi scot pe masculi ca să-i jupoi. Uită-te în celelalte case, fără să faci zgomot și ai să vezi puii împreună cu mamele.

„Casele“ erau îngrăditurile din scînduri, înconjurate de cîte un șanț interior, plin cu apă. Și am văzut într-adevăr cum rozătoarele acelea curioase săreau în apă cînd mă apropiam și dispăreau în deschiderile pline cu apă ale galeriilor lor, care urcă spre movila centrală unde își au vizuinile.

A trebuit să aștept sfîrșitul selecției. Plin de noroi din cap pînă-n picioare, cu totul indiferent față de masca burlescă pe care o făcea pe fața lui argila aceea roșie și-n parte uscată, Wood mi-a explicat că tocmai instalase o crescătorie de nutrii, a căror piele brută valora 50 de șilingi bucata. Un blănar de la Londra îl încurajase în această întreprindere, care dealtfel îi convenea deoarece îi plăceau crescătoriile în general.

Ne aflam acum pe întinderea largă care ținea loc de curte și unde cu puțin în urmă se înghesuiseră turmele. Nu mai rămăseseră pe ea decît păsările de curte și nenumărați porumbei argintii, care la trecerea noastră își luau zborul cu un fîlfîit zgomotos de aripi. S-au rotit o clipă în

[1] bună dimineața (engl.)

văzduh şi s-au aşezat din nou, ceva mai încolo, într-un grup compact. Am pomenit de Piaţa San-Marco dar Wood, care este înainte de toate englez, mi-a amintit că şi la Londra există porumbeii din Trafalgar Square, mult mai disciplinaţi decît cei de la Veneţia : la amiază poliţaiul trage o dată cu pistolul şi toţi îşi iau zborul, pentru prînz probabil. Cei de aici proveneau, se pare, dintr-o pereche adusă de la Londra, lipsea numai poliţaiul.

A trebuit să împart cu el clasicul *breackfast* : porridge, ouă şi şuncă, dulceaţă şi ceai, după care am vizitat menajeria instalată într-o serie de barăci, construite din scînduri vechi de ambalaj, din chirpici sau din fierul odinioară alb de la bidoanele vechi cu petrol. Acoperişurile fuseseră înjghebate graţie spiritului inventiv al boy-lor, care ştiu să întrebuinţeze cu succes cele mai heteroclite materiale pentru lucrări cît mai contrare destinaţiei lor iniţiale.

Porţiunea zoologică a fermei m-a făcut să mă gîndesc la terenurile goale de pe Butte aux Cailles şi la grădiniţele din „zonă". Dar aici, în plină lumină, în faţa panoramei grandioase a muntelui cu creştetul de bazalt scînteind de zăpezi, în mijlocul acestor stepe fără sfîrşit unde briza cîmpiilor aduce iz de miere de mimoze, în splendoarea naturii virgine, nimic nu putea fi mai urît.

În alveolele suprapuse ale acestor barăci trăiau familii de rozătoare şi de mici carnivore : dihori, nevăstuici, hermine, sconcşi, şi altele, ale căror numiri nu le cunosc.

Nişte cuşti mai mari aveau în ele păsări rare, bibilici regale, păsări-paradis, papagaliţe, şi una

dintre ele perechi de inseparabili, numiţi aşa fiindcă niciodată unul nu supravieţuieşte celuilalt.

Wood le adresa acestor mici animale tot felul de fluierături, de şoapte sau de strigăte ciudate, care alcătuiesc fără-ndoială vorbirea lor. Toate îi răspundeau ca şi cum le-ar fi vorbit într-adevăr. Omul apărea aşadar într-o lumină nouă ; acesta era *son violon d'Ingres* [1] : prindea animale sălbatice şi le ţinea în cuşcă pînă la raidul anual al domnului Meer, un englez care aproviziona Grădina zoologică de la Londra. Ferma lui devenise în felul ăsta un fel de arcă a lui Noe ; şi vai, animalele mureau de multe ori în urma unor epidemii, ivite din lipsa de îngrijire dar, cu încăpăţînarea lui britanică Wood nu se descuraja. Fatalismul lui ancestral punea aceste hecatombe pe seama fatalităţii, aşa că nu le mai deplîngea. O lua de la capăt şi gata.

În felul lui era un poet, în sensul că o apuca uneori razna, hazardîndu-se în nişte întreprinderi nerentabile, pe care-i plăcea să şi le imagineze aşa cum şi le-ar fi dorit. El, care dealtfel era practic şi avid de cîştig, renunţa la orice calcul în asemenea cazuri, ca să nu regrete după aceea nici că s-a angajat în ele, nici că şi-a investit banii. Avea sîmburele acela specific de nebunie care-i susţine pe inventatori.

Wood mi-a arătat cei doi gheparzi, două animale zdravene, cu privire afectuoasă, de cîine, care au început să toarcă, de parcă erau un motor de avion, de îndată ce şi-au văzut stăpînul. Mi-a povestit că l-a trimis pe unul la Londra, să ia

[1] Ocupaţie secundară în care excelezi. (fr.).

parte la cursa cu iepurele electric, unde a atins viteza de 70 de mile pe oră dar, după cît se pare, ar fi putut să depășească și acest record dac-ar fi fost să urmărească o pradă adevărată. Gheparzii aceia doi, masculul mai cu seamă, care era mai bine dresat decît femela, erau folosiți la vînarea animalelor imposibil de surprins în mod practic, cele care nu te lasă niciodată să te apropii la o bătaie de pușcă, fie și cu luneta. Erau transportați în cușcă pe terenul de vînătoare și, de îndată ce era semnalat vînatul, antilope, gazele, cămile sau elani, li se dădea drumul. În general turmele de erbivore se află la mari distanțe ; abia dacă se văd cu binoclul, dar privirile pătrunzătoare ale acestor animale fricoase își dau seama imediat unde se află dușmanul de temut și turma o ia din loc, săltînd pe deasupra tufișurilor cu acea extraordinară suplețe care lasă impresia că zboară. Cînd le privești cum fug pe axa cursei lor, ai cu adevărat impresia că animalele acestea frumoase înaintează printr-o succesiune de zboruri planate.

În ciuda acestui avans, adesea de mai bine de o milă, ghepardul ajunge turma, își alege prada, sfîrșește prin a o încolți și-i sare în spinare. Bietul animal, epuizat de alergătură, se lasă doborît cu mugetul acela plîngător pe care-l scot erbivorele mari din stepă, strigătul acela de spaimă pe care nici cel mai înrăit vînător nu-l poate auzi fără să fie impresionat. Unii, și mă număr și eu printre aceștia, cînd l-au auzit o dată, nu mai au curajul să masacreze animalele acelea inofensive, atît de frumoase în libertate, în liniștea senină a luminișurilor în care se adună la ivirea zorilor, ca

să pască iarba încă umedă de rouă. Mi s-a întîmplat desigur să le ucid, ca să-mi hrănesc oamenii din caravană, dar tînguirea lor și ultima privire a ochilor mari, ochii aceia limpezi și adînci, umbriți de genele negre și în care tremură o lacrimă, mă urmăresc ca o remușcare.

Ghepardul însă nu se înduioșează, el suportă și impune prin instinctul lui legile naturii ; dar fără a fi odios ca oamenii, care au conștiința că ucid și care ucid pentru propria lor plăcere. Wood avea totuși aerul că iubește animalele dar probabil că era lipsit de orice sensibilitate, din lipsă de imaginație, imaginația aceea care le atribuie animalelor reacții omenești, sau care proiectează mai curînd asupra lor sentimentele noastre ca să ne putem iubi în ele. Proceda la fel și cu ghepardul. Așa mi-a povestit de pildă, fără cea mai mică bănuială c-ar putea să-mi apară crud, cum alerga cît putea în goana calului, ca să sugrume antilopa în agonie, pe care ghepardul lui o ținea cu colții înfipți în beregată. Ghepardul nu are gheare retractile cum au felinele, labele lui seamănă cu ale cîinilor. Așa că nu atacă cu ghearele, ca leopardul de pildă, cu care seamănă atît ca blană cît și ca proporții.

În vreme ce-mi explica felul cum vîna, Wood a scos Ghepardul și i-a dat drumul, ca să-mi arate salturile pe care le face, dar din nenorocire pe pajiște păștea un măgar. Ghepardul a pornit ca o săgeată și s-a năpustit asupra nefericitului măgăruș, înainte ca acesta să fi putut să schițeze măcar un singur gest de apărare. S-a aruncat asupra lui și-am crezut că i-a sosit ceasul, dar a

scăpat cu spaima și cu o destul de frumoasă mușcătură în ceafă. Ghepardul voia doar să se joace. A fost nevoie totuși de bici ca să-și lase prada. S-a întors imediat cu fața-n sus, cum fac și cîinii atunci cînd cer iertare, ca și cum s-ar fi simțit vinovat, nu c-ar fi vrut să-l sfîșie cu adevărat pe prietenul lui măgărușul (fiindcă se pare, erau buni prieteni), dar fiindcă-n toiul jocului îl dorise cam prea cu foc. Wood s-a ferit să ia însă vreo măsură împotriva lui, dovezile acelea de pocăință erau de ajuns, l-a mîngîiat pe pîntecul mătăsos și torsul acela sonor s-a pornit imediat.

— Animalele sălbatice nu trebuie niciodată bătute, mi-a spus el, își amintesc întotdeauna de-o lovitură de băț și nu-l mai iartă niciodată pe cel care le-a dat-o. Ca și catîrca episcopului din Avignon.

— Catîrca papei, am rectificat eu, absolut surprins de o asemenea erudiție la englezul acesta mai mult fermier decît gentilom.

— Da, am citit povestea în cartea mea de franceză de la colegiu. E foarte frumoasă, îmi place acest domn Alphonse Daudet.

Evocarea aceea, survenită atît de oportun, și aprecierea asupra autorului pe care eu îl consider printre povestitorii de mîna întîi, au constituit pentru mine încă o surpriză în legătură cu noul personaj, care se detașa încetul cu încetul de prima impresie.

Dealtfel ambianța patriarhală a fermei mă încîntase și i-am spus cu toată sinceritatea lui Wood că-mi plăcea mult mai mult decît palatul de la Wingamo. N-a părut să dea însă prea multă importanță aprecierii mele, considerînd fără-ndoială

că eram incapabil să particip la viața aceea de țară în alt mod decît visînd, ca orășeanul care se joacă de-a fermierul. Poate chiar că-n zîmbetul lui a fluturat și-o umbră de dispreț.

Cînd am abordat subiectul delicat al reformelor agricole pe care înțelegeam să le fac la Wingamo în interesul lui P..., a avut un zîmbet ciudat pe care l-am interpretat în favoarea ideilor mele cu privire la proiectele lui de viitor. Și i-am declarat cu atît mai categoric intenția mea de a mări exploatarea domeniului, desțeleniri, plantații, refacerea împrejmuirilor etc...

M-a lăsat să vorbesc, mereu cu zîmbetul acela enervant care de fapt nici nu era un zîmbet.

— Nu trebuie să vorbești despre lucrurile astea cu P..., trebuie să le facem noi fără el. El vrea numai flori, să nu-i vorbești niciodată de altceva, dacă vrei să fie mulțumit. Treburile noastre nu-l interesează.

Ce puteam să aud mai concludent decît această părere de manager care mă invita să mă conformez regulilor corporației ? Fiind nevoit să-mi suporte prezența, încerca să-mi domolească zelul inoportun. M-am înverșunat mai tare în hotărîrea mea de a mă apăra.

Dîndu-și fără-ndoială seama că n-avea să ajungă la nimic atacîndu-mă fățiș, s-a resemnat să mă lase să acționez, știind că timpul avea să lucreze împotriva mea. Și din ziua aceea n-a mai pus nici o opreliște în calea inițiativelor mele și m-a sfătuit cu foarte multă loialitate, ori de cîte ori am apelat la experiența lui, fiindcă îmi închipuiam că-i menajez amorul propriu dîndu-i impresia că totul se făcea după sfaturile lui. Wood

însă n-avea nici un fel de amor propriu. N-a mai venit deloc pe la Wingamo, în afară de week-end-urile la care era invitat, atunci cînd făcea rost și de caii de plimbare.

M-am apucat în mod serios de treabă, încurajat de încrederea totală pe care mi-o acorda stăpînul cel mare. Personalul, antrenat de exemplul meu și pus în gardă de soarta camarazilor concediați, a ieșit și el din plăcuta lui indolență.

În cursul transformărilor mele am descoperit sub niște mărăcini o secerătoare, niște pluguri, o grapă și în sfîrșit un fel de lopată mecanică, mai bine zis o escavatoare, care, trasă de boi, nivela pămîntul și săpa șanțuri. Fiindcă Wood îmi declarase la început că nu există nici un fel de unealtă agricolă la Wingamo, m-am grăbit să-l informez de ceea ce descoperisem ; n-a părut cîtuși de puțin încîntat. De ce mă băgam eu în asta ?! De vreme ce materialele acelea zăceau sub mărăciniș de ce să le scot de acolo în mod nesăbuit ?

Bineînțeles că nu și-a formulat aceste reflecții, dar tăcerea lui părea să le subînțeleagă. Am conchis din asta că sperase ca, la adăpostul uitării, să le poată folosi într-o bună zi la ferma lui. Nici P... n-a părut să aprecieze această recuperare așa cum m-aș fi așteptat. Mi-a mărturisit cu naivitate că nu știa nimic de existența uneltelor acelora, cumpărate fără îndoială în vremea prosperității lui de către manager, acel Charlie care se retrăsese pe proprietatea lui după ce făcuse avere, atunci cînd P... i-a dat drumul în momentul divorțului. Îl înlocuise cu Thomas, care continuase în mod scrupulos tradiția : cu alte cuvinte, ca păsările de curte să rămînă refractare

la ouat, iar vacile mereu fără lapte. La fel se întîmpla și la contele de Poligny, prietenul lui, devenit văduv și rămas singur stăpîn peste domeniul de la Newacha. Laptele a trei sute de vaci de concurs abia dacă-i ajungea la micul dejun iar bucătăreasa pretindea că era nevoită să cumpere ouăle, în ciuda crescătoriei de păsări de curte model, cu cuibare electrice, unde ouăle cad în sertărașe cu data scrisă pe ele. Poligny spunea zîmbind :

— Sînt convins că managerul mă fură, dar ce vreți, și altul ar face la fel, și pe urmă cu ăsta m-am obișnuit, e un om încîntător. Detest să-mi schimb obiceiurile și mai ales să discut...

În coloniile engleze, și în mod deosebit în Kenya, unde frumusețea naturii, climatul minunat și posibilitățile unor vînători de mare anvergură atrag averi însemnate, colonul poate ușor să-și creeze iluzia că e un senior pe pămîntul lui. Se înconjoară de un confort minuțios, își impune o etichetă riguroasă și, sub pretext că ridică prestigiul Marii Națiuni în ochii localnicilor, își interzice orice raport direct cu aceștia. Se izolează în turnul lui de fildeș, lăsîndu-și atribuțiile pe seama unui manager care, bineînțeles, administrează domeniul în funcție de bunul lui plac sau mai bine zis în funcție de interesele lui personale. Toți acești manageri sînt în mod virtual sindicaliști și respectă anumite reguli în felul cum îl exploatează pe patron, în așa fel încît nici o gestiune, fie ea cît de scrupuloasă a vreunuia dintre ei, nu lasă să se vadă escrocheriile celorlalți. Cel care ar refuza să fure sau care ar face-o în prea mică măsură ar fi imediat înfierat. Ar risca un glonte

rătăcit prin pădure sau un ghinion permanent, care-ar face să-i ia foc hambarele, casa lui sau chiar cea a stăpînului. Vitele i-ar muri otrăvite de anumite ierburi pe care o mînă neştiută le-ar presăra noaptea, fie în iesle, fie pe păşunea unde pasc. În faţa unui întreg lanţ de asemenea catastrofe, stăpînul se grăbeşte să-l concedieze pe imbecilul care le atrage, oricît ar fi el de cinstit.

Iată ce urma să se întîmple într-o zi sau alta dacă aveam să mă încăpăţînez să-mi scot gestiunea în afara legii. Eu însă nu eram manager oficial, titlul acesta îi aparţinea lui Wood şi nimeni nu era obligat să ştie că eu îi uzurpasem funcţiile. El era deci acela care urma să fie făcut responsabil de către marele consiliu al ordinului. În asemenea condiţii, de bună seamă că voia să evite represaliile, frînîndu-mi zelul. Nu-l frustrasem cu nimic lipsindu-l de beneficii, fiindcă era incapabil să fure în orice mod ar fi putut s-o facă. El se mulţumea doar să lase domeniul să se întoarcă treptat la starea lui de sălbăticie, ca să ajungă suficient de devalorizat în ziua în care prietenul său P..., aşa cum prevedea că avea să se întîmple, ar fi urmat să se descotorosească de el. Şi pe deasupra nu voia nici să fie dată în vileag nepăsarea voită a predecesorilor lui, care afirmaseră cu toţii că păşunile erau de calitate proastă iar pămîntul arabil inapt pentru orice soi de cultură. De vreme ce P... se împăca cu o asemenea stare de lucruri, interesat fiind numai de reşedinţă sau de parcul cu trandafiri şi de grădina lui de plăceri, ar fi trebuit să-i înţeleg înţelepciunea, precum şi pericolul de a fi mai catolic decît papa. În

vremea aceea însă îl apreciam pe Wood prin prisma părerilor lui P..., fără să bănuiesc faptul că cel din urmă îi raporta toate aprecierile lui jignitoare ca venind din partea mea. Ce stranie aberaţie l-o fi determinat pe P... să încerce să aţîţe o ură reciprocă între noi, avînd totuşi aerul că ţinea atît de mult să ne înţelegem bine? Pe vremea aceea nu ştiam nimic de acest dublu joc, fiindcă altfel aş fi fost pus în gardă şi poate că mi-aş fi dat seama că judecata acestui om era de pe atunci ameninţată de un grav dezechilibru.

Cu toate astea, la fiecare vizită, renaşterea domeniului său îl încînta pe patron; mă copleşea cu mulţumiri şi-mi arăta o prietenie în mod incontestabil sinceră. Ca să mă încurajeze, a chemat o echipă de lucrători ugandezi şi-a obţinut şase prizonieri italieni.

Atunci am înfiinţat lăptăria, pentru valorificarea laptelui, a cărui producţie crescuse de la o zi la alta, de la douăzeci la două sute cincizeci de litri. Entuziasmat de aceste rezultate, P... plasa brînzeturile la Nairobi. După aceea am canalizat într-o depresiune mlăştinoasă apele rîului, ca să formeze acolo un mic lac; rezerva aceea de apă mi-a permis să alimentez pe orice vreme centrala electrică.

În sfîrşit m-am apucat să desţelenesc mărăcinişurile care acopereau o parte a domeniului şi mărăcinii au fost foarte curînd înlocuiţi cu porumb şi cu grîu.

După o absenţă de două luni, la întoarcere, a avut această surpriză şi-a strigat că-i o adevărată minune, în ciuda observaţiilor amare făcute de doamna Jenkins, care mă antipatiza din ce în

ce mai mult, pe măsură ce se contura prietenia lui P... față de mine.

Din momentul acela P... a început să se ocupe în mod activ de sosirea soției mele, amînată mereu din lipsă de nave. Faptul că ea avea cu treizeci de ani mai puțin decît mine n-a fost, bineînțeles, străin de zelul acesta. Nu venea desigur ca secretară, dar fiind soția intendentului său, fie el și benevol, ea avea dreptul nu la camera de sacrificiu, fiindcă eu stăteam acolo, ci la ceva apropiat.

În vederea acestei reluări a vieții mele conjugale i-am solicitat lui P... permisiunea să ocup vechiul bungalow al doamnei Willer, abandonat mărăcinilor și porumbeilor. Știam de la bun început că Madeleine n-ar fi putut trăi în palatul acesta fără viață, în care promiscuitatea invitaților stăpînului constituia chiar și pentru mine un lucru extrem de penibil.

Casa aceea din bîrne, izolată printr-o împrejmuire de nepătruns care acoperea priveliștea palatului vecin, ne îngăduia să ignorăm viața de acolo. Am pus să se curețe din jurul ei rețeaua deasă de liane și de plante agățătoare, care de doi ani încoace o făceau aproape invizibilă. P... mi-a trimis mobilierul strict necesar la care a adăugat și un pian. Mi-l făcea cadou, drept mulțumire pentru tot ceea ce realizasem pînă-n ziua aceea. Am fost plăcut surprins la primirea acestui instrument la care se putea cînta, fiindcă mă așteptam la un obiect de salon de lupanar, devenit afon din cauza botezurilor cu șampanie, așa cum se întîmplă în general într-un oraș în care

preadistinșii fermieri vin din cînd în cînd să se distreze.

În sfîrșit, o telegramă de la Nairobi mi-a anunțat sosirea Madeleinei cu trenul de miercuri. În această împrejurare Wood s-a arătat cît se poate de amabil, obținînd de la General Store, care încă mai era furnizor pentru Wingamo, s-o aducă acolo cu camionul lui. Eu nu puteam să mă duc la gară din cauza calului alb care nu ieșea în timpul nopții. Vedea destul de prost și ziua, așa că pe întuneric ar fi fost și mai rău.

Madeleine a sosit deci la 2 iunie, pe la orele zece seara, împreună cu cele două manguste ale ei, perechea aceea pe care i-o dăduse doamna Zouppo, după tragicul sfîrșit al lui Ruiki [1].

Zorii zilei următoare ne-au găsit stînd tot la colțul sobei, vorbind pe-ntrecute, fiindcă aveam mult prea multe lucruri să ne spunem unul altuia, ca să putem susține o conversație ordonată și logică. În asemenea cazuri se începe de obicei cu sfîrșitul. Mergeam așadar invers, de la efect la cauză, fiindcă evenimentele și acțiunile noastre ne vin de obicei în minte datorită consecințelor lor.

Englezii au fost în concluzie cei care au salvat-o pe soția mea de cele mai îngrozitoare jigniri, luînd-o sub protecția lor pînă la sosirea la Nairobi, unde maiorul P... a venit s-o aștepte la trenul care-o aducea de la Mombassa. Întîlnirea merită să fie relatată fiindcă desăvîrșește portretul acestui om.

---

[1] Cf. *De la Harrar în Kenya.*

Maiorul se afla pe peron şi, în ciuda orei matinale, era îmbrăcat în mare ţinută ; zîmbitor şi curtenitor, încîntat de faptul că nu fusese dezamăgit de apariţia femeii de treizeci de ani pe care a apreciat-o din capul locului ca demnă de o deosebită atenţie din parte-i. Imediat sacul din piele în care se aflau cele două manguste a devenit subiect de conversaţie.

— Cum ai putut să ţii animalele astea în tren cu dumneata ? E un lucru cu desăvîrşire interzis.

— N-am cerut nici un fel de autorizaţie, fiind ferm hotărîtă să nu mă despart de ele. La bordul vasului comandantul a pus să li se dea şi lor o centură de salvare, fiindcă tot le aveam cu mine.

— Le iubeşti deci chiar atît de mult ? Mai mult decît orice pe lume, cum s-ar spune ?!

— Aproape ; după copii şi după soţul meu, le prefer cu mult oamenilor.

— Oamenilor în general, vrei să spui ?

— Desigur, vreau să spun rasei acestui animal, cel mai periculos dintre toate, dar păstrez pluralul, şi fără majusculă.

— Nu prea eşti entuziasmată de admiratorii dumitale, fiindcă n-ai să duci aici lipsă de ei, tînără şi drăguţă cum eşti...

— Mai cu seamă după o noapte de tren şi-n care nici nu m-am spălat pe faţă. Îţi mărturisesc că pentru moment nu doresc nimic altceva decît să mă odihnesc puţin şi, dacă se poate, să fac şi o baie, căci n-am avut decît răgazul cît să sar în tren după debarcare, iar marea era foarte agitată.

— Ai avut rău de mare ?

— Nu, numai mangustele au avut. I-am umplut de admiraţie şi pe ofiţeri şi pe mine, fiindcă nu mă aşteptam la o asemenea imunitate. Poate că navigaţia cu pînze împreună cu Piratul m-a deprins cu marea.

— Piratul ?

— Da, soţul meu, e porecla pe care i-au dat-o prietenii lui şi mie-mi place.

— Şi dumneata eşti, într-adevăr, foarte soţie de pirat.

— Poate, dacă înţelegi prin asta o femeie care ştie să se apere. Toate femeile ştiu dealtfel să se apere cînd vor, şi pe urmă, trebuie să recunoşti, există atîţia oameni ridicoli...

— Devii agresivă, dar eşti încîntătoare aşa.

— Nu, nu sînt nici agresivă, nici încîntătoare, sînt mai ales moartă de oboseală. Găseşte-mi un adăpost şi ai să fii dumneata cel încîntător.

— Camera dumitale a fost reţinută la Hotel Imperial. Aş fi vrut să te primesc acasă la mine dar am fost luat prin surprindere de telegrama dumitale pe care am primit-o abia ieri. N-am avut timp să scap de un pisălog căruia am fost nevoit să-i ofer camera de oaspeţi. Pleacă însă mîine, aşa că nu va trebui să-ţi petreci decît o noapte la hotel.

— Dar plec şi eu.

— Ar trebui să mai existe încă un tren pentru Nanyuki. În direcţia aceea sînt doar trei pe săptămînă, luni, miercuri şi vineri. N-ai să poţi pleca deci decît vineri.

— Şi cel de miercuri ? Dacă nu mă înşel e mîine ?!

— Nici să nu te gîndeşti la aşa ceva, pleacă prea devreme, la orele nouă, şi trebuie să-ţi vizezi paşaportul, să-ţi reţii locul, în sfîrşit, să vizitezi puţin şi oraşul înainte de-a te duce să te îngropi la Wingamo. Trebuie de asemenea să faci cunoştinţă şi să te prezint şi micii colonii franceze, care nu mi-ar ierta faptul că te-am lăsat să zbori ca un meteor.

— Nu ţin să vizitez oraşul şi, cu atît mai puţin, susnumita colonie, care-o aşteaptă pe soţia lui Henry de Monfreid ca să aibă ce bîrfi. Reţine te rog faptul că nu-mi pasă dacă o să servesc drept subiect de conversaţie pentru *five o'clock*, dar mă grăbesc să-mi văd soţul.

— Îl iubeşti deci atît de mult ?

— Te miră lucrul ăsta ? Nu poţi iubi un asemenea om ?

— Desigur, dar, în sfîrşit, are o anumită vîrstă, la care afecţiunea unei femei tinere s-ar potrivi mai bine...

— Ascultă, dragul meu maior, şi asta să fie clar o dată pentru totdeauna, îmi iubesc soţul, şi pe deasupra cu toată stima şi afecţiunea, şi-n aşa fel încît nu mai există loc decît pentru o camaraderie sinceră, la care s-ar putea adăuga după aceea şi stimă, şi prietenie. Să fim deci buni prieteni, vrei ?

— O.K.

Gabriel era un vînător prea fin ca să nu accepte acest *modus vivendi*, pe care bineînţeles că spera să-l folosească în scopurile urmărite de el. Atitudinea aceasta firească şi aproape brutală conferea şi mai multă valoare mizei. Şi-a schimbat imediat tactica, avînd aerul că acceptă camaraderia fără nici un gînd ascuns.

Madeleine nu s-a lăsat indusă în eroare, dar se simţea destul de tare ca să-l ţină la respect pe acest îngîmfat, în aşa fel încît să renunţe în cele din urmă la intenţiile lui.

Ceea ce făcuse dînsul, sau ceea ce considerase că făcuse pentru mine, precum şi prietenia pe care mi-o arăta, pledase suficient în favoarea lui ca să facă să i se ierte uşor tentativele galante, şi asta fără să existe vreo teamă faţă de eventuale reacţii ulterioare de ranchiună. Îl consideram în realitate un individ cumsecade şi credeam în prietenia lui, fiindcă poţi încerca foarte bine să-i pui coarne unui prieten şi să reuşeşti chiar, fără ca datorită acestui fapt să încetezi să ţii la el. Madeleine era mai puţin optimistă.

— Nu, mi-a spus ea, omul ăsta e rău. I-ai privit mîinile ? Sînt îngrozitoare, nişte mîini de ucigaş şi, tu ştii, asta nu înşală niciodată. Poţi să modifici o figură care are menirea să exprime sentimentele pe care le încercăm sau pe care vrem să le afişăm ; se poate adăuga la asta şi o mască, dar mîna, uite, e mărturia cea mai necruţătoare, nimic nu poate s-o ascundă...

Nu i-am răspuns nimic fiindcă şi pe mine mă frapaseră mîinile lui, din primul moment, dar apoi n-am vrut să le mai privesc. Îmi pusesem în cap să trezesc un sentiment nobil în omul acesta rătăcit, corupt şi juisor, a cărui violenţă nu era decît o dovadă de slăbiciune şi a cărui cinică lipsă de morală, revoltă împotriva lui însuşi, poate o inconştientă deznădejde a unei firi care se simte tîrîtă de torentul mocirlos al apucăturilor sale.

Îmi închipuiam că tot mai exista o licărire sub cenușă și că aveam să mai pot aprinde o scînteie în mijlocul întunericului.

Se împliniseră șase luni de cînd mă aflam la Wingamo, și timpul zburase, altfel și mult mai repede decît în lagărul de la Nyeri. Domeniul trecuse de la un deficit de o sută de lire lunar la un beneficiu net aproape egal, datorită faimoaselor brînzeturi. În plus, sporise și valoarea lui datorită tuturor terenurilor cultivate pe care le cîștigasem asupra pădurii. Datoram în parte aceste rezultate colaborării celor șase italieni și a negrilor care, în ciuda sau din cauza disciplinei pe care le-o impusesem, se atașaseră de mine. Doi mai cu seamă mi-au fost deosebit de devotați. Unul dintre ei, Kingori, care avea funcția să mături și să spele vasele la palat, a devenit boy-ul meu personal și soția mea l-a învățat bucătăria franțuzească. Celălalt, un văcar, Kassogo, pe care-l remarcasem datorită inteligenței lui și unor deosebite calități de vînător, a trecut de asemenea în serviciul meu și mă însoțea ori de cîte ori mă duceam în pădure, fie ca să pictez, fie la vînătoare, atunci cînd era nevoie de carne pentru personal.

Indigenul care vine să se angajeze în serviciu la un alb nu are în general nici o specializare, afară de aceea că a învățat arta de a fi servitor (este categoria superioară a boy-lor). Știe cîteva cuvinte în limba engleză și, după exemplul domnilor manageri, are niște tradiții imuabile în raporturile lui cu stăpînul, adică în modul în care-l fură.

Cei de categoria lui nu se deosebesc deci prea mult de cei pe care am învățat să-i cunosc în

cursul precedentei mele experiențe africane. Prima mea grijă a fost așadar să-i elimin de îndată ce, cunoscînd kisuahili am avut posibilitatea să vin în contact direct cu cei care soseau din satele lor îndepărtate, unde nu fuseseră corupți încă de nici un fel de influență civilizatoare. După aptitudinile lor naturale și după calitățile particulare îi făceam să devină apți pentru cutare sau cutare funcție. Englezii, care între ei se străduiesc să pună întotdeauna *the right man on the right place*[1], nu-l consideră pe negru demn de acest principiu. Toți sînt în ochii lor niște *natives*[2], pe care-i copleșesc de-a valma cu un dispreț fără drept de apel. Faptul că te sinchisești de individualitatea unui negru li se pare tot așa de ridicol cu a te sinchisi de cea a oilor sau a găinilor. Ar fi extrem de surprinși dac-ar putea să înțeleagă felul în care sînt judecați, disprețuiți și urîți de către acești „sălbatici", care-i observă ca niște vînători ce stau la pîndă.

Negrii aceștia, care, la primul contact mi se păruseră cu toții laolaltă deosebit de leneși, șmecheri și hoți, s-au dovedit încetul cu încetul cu totul altfel, pe măsură ce descopereau în mine un stăpîn care-i înțelegea și care-i trata în funcție de meritele și de defectele lor. O oarecare teamă a rămas, bineînțeles, dar a devenit respectuoasă de îndată ce a înlocuit frica propriu-zisă. Copiii, sălbaticii și animalele nu tolerează nedreptatea. Ei se atașează de un stăpîn în măsura în care se tem de dreptatea lui, și îl iubesc datorită încrederii

---

[1] omul potrivit la locul potrivit (engl.)
[2] băștinași (engl.)

pe care le-o inspiră. Primitivii, ca de pildă negrii aceştia păgîni din inima pădurii, se încredinţează stăpînului lor ca unei forţe tutelare.

Am reluat şi tradiţia de la Araoué, îngrijindu-i pe bolnavi, ceea ce mi-a conferit prestigiu de vrăjitor. Foarte repede faima s-a răspîndit din sat în sat şi mi-ar fi creat fără-ndoială şi o *curte a miracolelor* dacă nu le-aş fi interzis bolnavilor străini accesul pe domeniu. A existat totuşi un mare număr de bolnavi care pretindeau că sînt rude cu salariaţii mei favoriţi. Din fericire, soţia mea mă mai scăpa de aceste obligaţii benevole, reluîndu-şi rolul de infirmieră, şi de atunci încolo toţi negrii de prin împrejurimi au început să alerge şi la „Matama".

Kassogo, cum am spus, era inteligent şi-aş fi putut să-l formez să facă orice, fie în bine, fie în rău. Observa şi după aceea imita cu o abilitate surprinzătoare, lucru care ar fi reclamat din partea oricărui altuia o ucenicie îndelungată. Îmi era profund devotat cu toate că niciodată nu încerca să apară aşa. Poate că nu-şi dădea seama. Fiind o fire tăcută, acţiona întotdeauna fără să dea explicaţii, ca şi cum mobilele actelor lui ar fi fost clare. I se părea fără-ndoială de prisos să recurgă la vorbe atunci cînd logica era suficientă. Poate că-mi atribuia chiar şi darul de a-i citi gîndurile. Mă apăra împotriva oricărei încercări de înşelătorie din partea unora dintre tovarăşii lui, fără însă să-l pîrască vreodată pe vreunul.

Discreţia, comună dealtfel tuturor negrilor din această ţară, nu este o complicitate. Ea pare să-şi aibă rădăcinile într-o străveche practică religioasă care interzice delaţiunea. Mărturiile la judecăţi sînt din cauza asta foarte greu de obţinut în litigiile dintre indigeni. Cînd un salariat mă fura sau îmi încălca dispoziţiile, el făcea în aşa fel încît să descopăr eu însumi vina. Cînd nu izbutea să facă asta, îi căuta pricină vinovatului, sub un pretext oarecare, şi-mi spunea după aceea că prefera să plece decît să mai dea ochii cu omul acela. Curînd am început să înţeleg semnificaţia adevărată a unei asemenea somaţii şi-l concediam pe cel pe care mi-l indica în felul ăsta. Kingori, boy-ul nostru, folosea aceleaşi metode. Kassogo trebuie să fi avut numai vreo optsprezece ani, dar la vîrsta asta, cînd un alb abia iese din copilărie, un negru e deja bărbat. Majoritatea sînt de mult căsătoriţi şi capi de familie. Înalt şi bine făcut, suplu şi agil ca o felină, parcurgea fără cea mai mică osteneală nişte distanţe de necrezut, prin regiunile cele mai anevoioase. Pădurea constituia oarecum elementul lui, în care se mişca condus de un foarte fin simţ al orientării.

Vînătoarea era pentru dînsul o funcţie naturală, un instinct, care rivaliza cu cel al fiarelor. Djogona, marele vînător al lui P..., era departe de a-l egala şi-ar fi putut să-şi pună cu uşurinţă în valoare superioritatea, dar n-a căutat niciodată să arate lucrul ăsta, nedorind cîtuşi de puţin să intre în slujba unui alb pe care-l dispreţuia. Înfumurarea lui P..., lăudăroşeniile lui spectaculoase, maşina lui splendidă şi generozităţile lui neaşteptate cu care credea că-i dă gata pe cei umili, toate astea îl făceau să ridice din umeri, de cînd asistase la o furie nestăpînită şi la nişte brutalităţi revoltătoare împotriva unui micuţ boy nefericit care spărsese o farfurie.

L-am luat într-o zi cu mine în pădure și am avut posibilitatea din capul locului să-i apreciez calitățile. De atunci m-a însoțit mereu și mi-a fost prețios în acest domeniu unde aveam atît de multe de învățat.

Fusesem anunțat printr-un bilet de către buana Wood că P... avea să sosească sîmbăta următoare împreună cu o numeroasă companie. Aveam două zile la dispoziție să pregătesc primirea oaspeților acelora, de calitate se pare. Trebuia deci să ám apă fierbinte pentru băi, iar Madeleine urma să se-ngrijească de alcătuirea unui meniu ales, care să facă cinste bucătăriei franțuzești.

În ajunul acestei mari zile, am fost prevenit mai întîi că rîul de aducție al apei pentru turbine nu mai curge și, puțin după aceea, boy-ul ce îndeplinea funcția de mecanic și manevra Diesel-ul de rezervă a venit să-mi spună că acesta e în pană. Am constatat, chiar de la prima ochire, că pretinsul accident semăna grozav de bine cu un sabotaj. Reparația avea să necesite mai multe zile. Ar fi trebuit așadar să se recurgă la turbină dar de ce lipsea oare în același timp și apa ? Să fi fost tot un sabotaj ? Trebuia să mă lămuresc în privința asta, așa că am pornit imediat de-a lungul canalului să văd dacă nu cumva elefanții, semnalați în ajun, stricaseră rambleul, lucru care se mai întîmplase și-n alte rînduri. Am plecat pe jos și singur, lăsîndu-l pe Kassogo s-o ajute pe soția mea la pregătirile de la palat și fără să-i spun că plec. Care nu mi-a fost surprinderea, după vreo jumătate de oră de mers,

văzîndu-l că sosește, cu lancea pe umăr, ca și cum s-ar fi dus la război !

— Încotro ? l-am întrebat eu fără să-mi ascund mirarea.

— Cu tine...

— Matama (doamna) te-a trimis ?

— Nu, a rămas Kingori cu ea și Wawero m-a înlocuit.

— De ce ai plecat ?

— Pentru că nu e bine să fii singur... digul nu s-a rupt singur.

N-am mai insistat și mi-am continuat drumul, de data asta însă înaintînd cu atenție. Fără îndoială, Kassogo știa el ceva în legătură cu digul acela care se rupsese atît de nepotrivit, după evidentul sabotaj produs la Diesel.

Cum ajunsesem într-un loc pe unde se pătrundea foarte greu, prin niște desișuri stufoase, Kassogo a trecut înaintea mea și mi-a făcut semn să stau pe loc. A înaintat încet, cercetînd cu atenție pămîntul ; deodată s-a aplecat ca și cum ar fi descoperit ceea ce căuta. Mi-a făcut semn să mă apropii și mi-a arătat în noroi urmele foarte proaspete ale unor picioare, spunîndu-mi cu un zîmbet :

— Nu elefanții au rupt digul, privește acolo.

Am văzut atunci de-a curmezișul rîului un copac uriaș, unul dintre acei coloși cruțați de un vechi incendiu, culcat de-a curmezișul canalului. Fusese doborît cu ajutorul focului, adică dîndu-i-se foc la bază, operație destul de ușoară atunci cînd copacul este uscat. Acest procedeu durează mai mult, dar are avantajul că nu produce zgomot.

Numai fumul poate atrage atenţia, dar e suficient să se lucreze în timpul nopţii.

Trunchiul avea un diametru de peste doi metri şi, cu toate că era în parte găunos, deplasarea lui necesita o muncă îndelungată şi grea pentru degajarea rîului. În plus, copacul prăbuşindu-se, mai rupsese alţi doi copaci, ale căror crengi erau acum încurcate între ele. Malul rîpos al rîului, deja avariat de căderea greutăţii, fusese surpat prin eroziune atunci cînd apa acumulată în spatele barajului a dat pe de lături şi s-a revărsat în cascadă.

Nu putea fi vorba să restabilim derivaţia pentru a doua zi. M-am resemnat să accept acest caz de forţă majoră. Cu toate astea, am hotărît să trimit imediat toţi lucrătorii ugandezi împreună cu cei şase italieni. Dacă turbina tot n-avea să meargă mîine seară, cel puţin vom fi făcut tot ceea ce va fi fost omeneşte posibil.

Am vrut să ajung pînă la baraj dar Kassogo mi-a spus, pe bună dreptate, că nu fusese vătămat, fiindcă apa continua să se reverse în amonte de obstacol. Mi-am dat seama şi de faptul că se temea să se aventureze fără armă în partea aceea a pădurii, deosebit de deasă, unde nu numai că e foarte uşor de întins o cursă dar nici un foc de armă nu se aude, nici măcar la o milă distanţă. M-am gîndit imediat la sinistrul Thomas, negrul cu ghete galbene. Mi l-am şi imaginat, stînd la o masă în fundul unei maghernite împreună cu Kitongo, şi aţîţîndu-l la răzbunare. Mărturisesc că am iuţit pasul ca să ies cît mai repede din locul acela periculos al pădurii, unde în orice moment putea să apară dintr-un tufiş ţeava unei carabine.

Am respirat mai uşurat cînd am ajuns în sfîrşit la loc deschis, în cîmpie. Gîndindu-mă mai bine, am eliminat ipoteza unei răzbunări din partea lui Thomas şi-ai lui. Era vorba doar de un simplu sabotaj, menit să provoace furia stăpînului împotriva aceluia care se-ncumeta să facă pe justiţiarul în faţa corporaţiei managerilor, dar nu voiam să admit că Wood ar fi fost capabil de un asemenea machiavelism; poate că se acţionase fără ştirea lui şi se prea poate ca Kitongo să fi aranjat lovitura. Kassogo mă urma tăcut şi l-am întrebat atunci pe neaşteptate, luîndu-l la sigur :

— Kitongo a tăiat copacul ?

— Un kikuyu e în stare şi de altele... Trebuie să ai mereu o puşcă la tine de-acum.

Fiindcă nu nega, însemna că era edificat. M-am consolat aşadar cu decepţia lui P... în faţa cazanelor de baie inutile, la gîndul că o să-i ofer drept compensaţie surpriza plăcută a uscătoriei mele pentru piretru, instalată de cîteva zile şi care dădea rezultate grozave. Italienii lucraseră fără întrerupere ca să realizeze în timp util minunea aceea şi organizasem şi o echipă de negri care să o menţină în funcţiune zi şi noapte.

Wood, căruia bineînţeles i-o arătasem, se limitase la o rezervă plină de prudenţă. A părut chiar şocat de o asemenea inovaţie care contravenea tuturor obiceiurilor. Existau pretutindeni uscătorii, instalate la fel cu cea care, cu cincizeci de ani în urmă, fusese născocită de un indigen, doritor să scape de munca grea pe care o necesita uscarea la soare. Căci trebuia ca-n fiecare dimineaţă să scoată afară sutele de rame, fiind în orice moment gata să le şi bage imediat înapoi, la cel mai mic

semn de ploaie. În plus, dacă vremea mohorîtă și ploioasă persista, recolta era pierdută. Atunci negrul s-a gîndit să sape un fel de pivniță sub coliba de paie în care se băgau ramele în timpul nopții și să țină focul aprins în ea. Aerul cald urca printr-o deschizătură centrală, traversa de bine de rău stivele împletite puse unele peste altele, și-n cele din urmă ieșea afară prin paiele acoperișului. În asemenea condiții, florile se uscau în opt zile, pe cîtă vreme în anotimpul cel mai însorit uscarea lor în aer liber necesita cincisprezece zile.

Instalația aceasta primitivă a făcut școală, și aproape toți producătorii de piretru au adoptat-o dar, ca niște englezi conservatori ce erau, nici unul dintre ei nu s-a gîndit s-o perfecționeze. Așa că uscătoria clasică a rămas neschimbată, ca și peruca magistraților. Lumea se resemnase să se vaite din cînd în cînd de cîte-un incendiu, dar instalația costa atît de puțin, încît la urma urmelor puteau să-și îngăduie uneori spectacolul magnific al unui foc de sărbătoare.

Uscătoria mea se baza pe un principiu total diferit. Pericolul unui incendiu era eliminat printr-o încălzire indirectă. Aerul cald din vatră, după ce trecea pe sub o pardoseală din cărămidă, ieșea printr-un coș, iar acoperișul era din tablă ondulată în loc să fie din paie. O sută de stive de flori de piretru erau complet uscate în 24 de ore, în așa fel încît recolta putea să se usuce zilnic, reducînd astfel numărul stivelor de la o mie la numai o sută.

Domeniul din Wingamo neavînd niciodată nici un fel de uscătorie, progresul realizat era imens. Dar asemenea rezultate practice nu-l interesau pe

P... îndeajuns încît să-l consoleze de faptul că nu-și putea uimi musafirii prin neașteptatul ultraconfort a ceea ce el numea „cabana" lui. Căci îi plăcea să-i facă să creadă, pe cei care nu mai veniseră niciodată la Wingamo, că-i ducea la o cabană modestă, pierdută în inima pădurii, în așa fel încît mulți, temîndu-se de soiul acela de camping, își luau pe ascuns pături și cîteva sandwich-uri. El jubila în fața stupoarei lor și se prefăcea că-l miră, ca și cum luxul și confortul acela de parvenit n-ar fi constituit pentru el decît un mod foarte modest de viață. Și-așa ajunsese să-i aducă de multe ori și pe simplii subofițeri, pe care era însărcinat să-i treacă în tranzit pe la Nairobi. Își închipuia că ei sînt și mai sensibili la lovitura de teatru a unei asemenea feerii, decît oamenii mondeni și oarecum blazați. În privința asta se înșela grosolan, fiindcă o asemenea categorie se lăfăia în viața aceea de castel fără să aprecieze nimic din ea, și era oarecum deranjată chiar de constrîngerile la care era silită. Oamenii aceia ar fi preferat să bea și să se ghiftuiască în voie la bucătărie decît la masa aceea încărcată cu tot felul de accesorii, a căror folosință majoritatea nici nu o cunoșteau. Încurcătura lor însă, exclamațiile lor naive de admirație față de magicianul care-i transporta în lumea de vrajă a celor *O mie și una de nopți* îi flata plăcut vanitatea. Se simțea cu adevărat superior. Din fericire însă nu cunoștea glumele și comentariile acestor musafiri de-o zi, care în simplitatea bunului lor simț țărănesc se simțeau umiliți de etalarea luxului de parvenit cu care-și închipuia el că-i epatează.

În ziua aceea nu erau însă subofiţeri, ci nişte înalţi funcţionari, paraziţi de mare clasă care fac plimbări plăcute pe gratis şi avînd prioritate pretutindeni unde nulitatea le justifică existenţa. Oamenii de soiul ăsta sînt foarte greu de uimit, nimic nu-i poate satisface, totul fiind mai prejos de ceea ce consideră ei că ar fi cu adevărat demn de meritele şi de valoarea lor.

Vă puteţi imagina furia lui P... cînd i-am spus că nu funcţionează cazanele pentru băi. Ce catastrofă pentru musafirii aceia care ţineau să demonstreze că baia era pentru ei indispensabilă ! A trebuit să conduc tot grupul la centrală, dinaintea Dieselului în pană. Am arătat sabotajul evident, şi-atunci P... l-a luat de gît pe nefericitul boy însărcinat cu supravegherea motorului şi, după ce l-a zgîlţîit bine, i-a tras un pumn în plină faţă ! S-a ridicat plin de sînge, cu doi dinţi din partea de sus rupţi, şi a luat-o la fugă.

— Uite cum trebuie să te porţi cu asemenea oameni, mi-a spus el în chip de lecţie şi poate şi în chip de reproş. Să mi-l zvîrli pe uşă afară pe animalul ăsta.

N-am răspuns nimic, opunînd tăcere rîsetelor laşe ale asistenţei, şi l-am privit pe P... cu aerul pe care pot să-l am atunci cînd asist la o mîrşăvie. Trei ugandezi atletici, care văzuseră de departe scena, s-au apropiat ameninţători, gata să asculte de cel mai mic semn, cu ochii ţintă la mine. Unul ţinea în mînă un ciocan mare de fierărie, iar ceilalţi doi aveau pumnii lor enormi strînşi. P... s-a calmat dintr-o dată şi, zîmbind ca şi cum ar fi fost vorba de-o glumă, i-a spus celui mai ameninţător, scoţînd o bancnotă din portofel :

— Du-te, caută-l pe Rawero şi du-l să bea un păhărel, asta o să-l facă să-şi revină din emoţie.

Ugandezul s-a uitat la mine, neclintit, ca şi cum ar fi aşteptat ordinul meu. Am luat atunci bancnota din mîna lui P... şi i-am întins-o.

— Ia-o, i-am spus, buana n-a voit să-l lovească dinadins atît de tare.

Negrul a luat banii, cu o singură mînă însă în loc să primească ofranda cu amîndouă, cum se obişnuieşte, ceea ce însemna că era acceptată fără nici o recunoştinţă. P... a înţeles, dar s-a făcut că nu observă impertinenţa.

Cei trei coloşi s-au depărtat fără să mai salute. Incidentul crease o oarecare jenă, dar a făcut să fie dată uitării lipsa apei calde.

În ce mă priveşte, mi-a venit cam greu să înghit brutalitatea nedreaptă de care dăduse dovadă P... precum şi evidenta lui laşitate în faţa atitudinii ameninţătoare a celor trei ugandezi.

O fracţiune de secundă zărisem bruta, şi încă o brută periculoasă, aşa cum o demascau mîinile lui.

În săptămîna care a urmat după week-end-ul acela, am fost trezit într-o noapte de clopotul care folosea în fiecare dimineaţă la chemarea personalului. Încăperea era luminată de reflexe roşietice. Foc ! Am dat fuga afară şi am zărit printre arbori flăcări şi nori de scîntei în vîrtejuri de fum negru.

Ardea uscătoria.

Italienii şi toţi negrii care alergaseră la chemarea semnalului de alarmă au făcut lanţ pînă la o baltă amenajată de curînd în apropierea cocinii

cu porci. În ciuda tuturor eforturilor însă ajutorul acesta a fost zadarnic, din cauza uşilor culisante pe care paznicul le deschisese din nefericire atunci cînd îl trezise fumul. Curentul de aer creat a aprins instantaneu gazele combustibile, răspîndite de focul care mocnea înăuntru. S-a produs o explozie care a azvîrlit cît colo acoperişul şi-a dărîmat zidurile, rănindu-l grav pe paznic. A ars totul şi n-a rămas decît galeria boltită care ducea la coş. A doua zi, cînd am examinat-o, am constatat că la un capăt al ei fusese spartă o cărămidă. Zidarul italian care construise uscătoria mi-a spus că gaura fusese făcută cu o daltă, urmele erau clare şi sabotajul evident.

Să fi fost oare o răzbunare a mecanicului cu dinţii rupţi, sau o urmare a avertismentelor date nedoritului manager ? Am optat pentru această din urmă ipoteză căci sus-menţionatul mecanic, încîntat de pleaşcă, nu se mai gîndea deloc la răzbunare. Se împăuna cu darul care-l costase pierderea incisivilor ; nevastă-sa avea o rochie nouă. Toţi îl invidiau pentru fructuoasa lovitură primită.

De aceeaşi părere au fost şi italienii care nu-l iubeau pe Wood ; nu că ar fi avut ceva concret să-i reproşeze, dar fusese cam prost inspirat atunci cînd îi tratase ca pe nişte prizonieri. De mine în schimb se ataşaseră, întîi datorită soartei lor pe care odinioară o împărtăşisem şi eu şi n-o uitam nici acum. În al doilea rînd pentru că le vorbeam curent limba.

Doi dintre ei mi-au fost deosebit de simpatici. Mai întîi Tino, maestrul zidar, fiul unui antreprenor romagnol, un băiat tăcut, aşezat şi de

o mare sensibilitate, graţie căreia n-au întîrziat să se stabilească între noi legături de prietenie. Celălalt, Limoni, sau Lino pe scurt, era tîmplar şi la ocazie şi boxer, fiindcă fusese campion de box. Această performanţă nu-l făcea să fie cîtuşi de puţin agresiv sau certăreţ, dar îi crea anumite avantaje directe şi indirecte ; mai întîi respectul camarazilor, cărora forţa lui le impunea, apoi protecţia englezilor, pasionaţi după ring. În lagăr s-au măsurat mai mulţi cu dînsul şi după ce i-a făcut knock-out în prima rundă, faima lui s-a răspîndit. A fost trimis la meciuri în celelalte lagăre, unde victoriile lui constante au făcut din el un fel de celebritate. În ciuda acestor succese, aspira la o viaţă liniştită, fără glorie, dar şi fără sîrmă ghimpată. A renunţat la box, nu fără oarecare dificultate, fiindcă englezii ţineau la favoritul lor şi nu le-a convenit cînd a cerut un post de tîmplar în afara lagărului.

Lino avea ochii albaştri-deschis şi privirea lor limpede devenea copilărească atunci cînd zîmbea. Avea şi un suflet de copil, nu fiindcă ar fi fost pueril, ci graţie unei anumite prospeţimi a sentimentelor pe care nu i le alterase încă nimic. Plîngea cu candoare şi fără să-i fie ruşine ori de cîte ori primea cîte o scrisoare de la maică-sa. Dealtfel punea, graţie unui emoţionant spirit de continuitate, aceeaşi candoare şi cînd era vorba să participe la negoţul clandestin din lagăr cu ţigări, zahăr, îmbrăcăminte de schimb, pături şi multe altele, care de multe ori nici nu-i foloseau ; era însă şi ăsta un fel de sport. Dintre toate viorile lui Ingres la care cînta ca să se relaxeze după teslă şi după rindea, vînătoarea era însă preocupa-

rea lui de predilecţie. Din nefericire însă un prizonier nu poate spera să devină vînător, mînuirea armelor de foc fiindu-i interzisă. Aşa că a fost într-al nouălea cer atunci cînd, într-o zi, neputînd să mă duc în pădure, am riscat şi i-am încredinţat puşca mea, în mare taină bineînţeles, fiindcă regulamentul interzicea categoric acest lucru.

Era o mare imprudenţă din parte-mi, căci mă punea la discreţia oricărui denunţ al oricărui negru. În asemenea cazuri băştinaşul este crezut pe cuvînt, atunci cînd bineînţeles nu este vorba de un englez. Printr-un noroc care astăzi mi se pare de-a dreptul miraculos, nu s-a produs însă nimic neplăcut pînă la incendierea uscătoriei. E adevărat că Lino folosea nişte trucuri de indian ca să-şi ascundă arma. Purta în mod vizibil o bîtă enormă care-i atîrna pe spate, în aşa fel încît să poată înlocui puşca pe care-o arunca în cîte-un tufiş de îndată ce zărea vreun indigen, tăietor de lemne, păstor, sau hoţ de plantaţii, care rătăcea prin pădure. Şi se îndrepta spre dînsul, ducîndu-şi bîta în chip de puşcă, pentru a trage folos de pe urma confuziei din primul moment, în cazul în care acesta l-ar fi văzut. Apoi, în chip de glumă, îl saluta cu o rotire ameninţătoare a bîtei, iar celălalt dispărea cu atît mai repede cu cît avea conştiinţa mai puţin curată. Se întîmplase de multe ori să fie omorîţi italieni numai ca să li se ia hainele, dar vederea uriaşului acestuia cu pumni enormi şi care mînuia ca pe o trestie bîta cea grea inspira respect şi prudenţă.

Cu toate astea, după incendierea uscătoriei, o nouă dovadă de ostilitate ascunsă, am renunţat să-l

mai trimit pe Lino să ucidă antilopele şi bivolii ca să-şi aprovizioneze camarazii. Şi poate că n-aş fi avut această elementară înţelepciune dacă, încă o dată, nu m-ar fi pus în gardă Kassogo. Îl întîlnise pe Kitongo în tovărăşia lui Djogona, argatul lui P..., plimbîndu-se prin preajma locului unde Lino ucisese ultimul elan. Fără îndoială voiau să vadă dacă amprenta paşilor mei se afla şi ea alături de cea a italianului, despre care presupuneau că mă însoţeşte la vînătoare.

Am fost nevoit aşadar să-mi reiau meseria de trappeur. Cîţi vînători de la noi nu m-ar fi invidiat pentru raitele acelea prin pădure, în cursul cărora îţi poţi alege vînatul, numai că tocmai această mare posibilitate de alegere face ca vînătoarea să devină foarte repede obositoare, mai ales atunci cînd nu ai în tine focul sacru al uciderii.

Cînd e vorba să împuşti orice, cred că cel mai cîştigat e vînătorul care-şi împuşcă şapca-n aer, în sensul că a încercat mai multe emoţii în urmărirea unui vînat pe care are impresia că-l vede pretutindeni, fără să-l atingă niciodată, ca o himeră. A folosit nişte şiretlicuri de adevărat apaş ca să surprindă orice vînat care să-i justifice un foc de armă, fie el şi o vrabie ; a parcurs nişte distanţe fantastice, mergînd în urma cîinelui, care cu toate că are patru picioare, merge cu limba scoasă şi nu mai poate, şi-n sfîrşit, îşi slobozeşte focul asupra unui fluture în zbor sau asupra propriei lui pălării aruncate în aer, mîndru şi mulţumit să-şi dovedească lui însuşi că n-ar fi ratat nici un pui de potîrniche. Şi-atunci poate să-l şi cumpere şi să şi-l bage în tolbă, fără nici un fel de scrupul. În asemenea condiţii un necunoscut de

pildă poate să rămînă vînător pasionat pînă la vîrsta reumatismelor, fără riscul că va ajunge vreodată blazat. O să vîneze pretutindeni și-n ciuda tuturor. Un șef de gară șugubăț, de prin împrejurimile Tarasconului, scrisese pe peron : „Vînătoarea e interzisă în gară". În Kenya nu riști să întîlnești un asemenea anunț și dealtfel acolo nu există nici gară. Am făcut digresiunea asta ca să explic de ce lăsasem de bunăvoie în seama lui Lino corvoada de a ucide vînatul ; el nu-și petrecuse treizeci de ani în Africa. Cîteva săptămîni mai tîrziu, plecînd într-o dimineață călare, am constatat că noua plantație de cartofi fusese devastată. Contam pe niște rezultate grozave, obținute de pe pămîntul acela pe care-l cîștigasem defrișînd pădurea. Cartofii se vindeau foarte scump din cauza necesităților uriașe ale lagărelor de prizonieri, dar fermierii nu voiseră să schimbe nimic din culturile lor obișnuite de piretru. Englezii se adaptează cu mare greutate la situațiile nou create. Wood mă sfătuise să nu fac această încercare din cauza maimuțelor, spunea el, care devastează totul. Consternat de spectacolul deplorabil al plantațiilor mele, am început să blestem neamul maimuțelor, dar Kassogo rîdea. Pentru moment am crezut că se distra doar pe seama ocărilor mele zadarnice și n-am vrut să adaug la ridicolul situației și pe acela de a-i cere să-mi respecte dezlănțuirea de furie. M-am prefăcut că rîd și eu la rîndul meu fără să renunț însă la luptă.

Chiar a doua zi am instalat în mijlocul cîmpului o sperietoare, cu o pălărie mare de cow-boy pe cap și cu un baston în mînă în chip de pușcă.

O asemenea combinație nu era desigur o născocire prea ingenioasă și știam că după o noapte sau două babuinii aveau să vină să-l dezbrace pe fantomaticul paznic și poate că aveau să se gătească chiar cu pălăria lui. Mi-a venit atunci o idee originală : am pus alături de sperietoare o lanternă aprinsă.

Au trecut trei zile fără nici un incident. Maimuțele, bănuitoare prin natura lor, n-au putut acționa, deși imobilitatea corpului aceluia omenesc le dădea curaj din cauza luminii al cărei secret îl dețin doar oamenii.

Dar vai, în cea de-a patra zi, cîmpul era răvășit în întregime iar lanterna furată. Kassogo a început să rîdă și de data asta, și am înțeles de ce, fără explicații. Maimuțele n-aveau nici un amestec în toată treaba. Sabotajul era încă o dată clar. Cei sau cel care stricase Dieselul, astupase canalul și incendiase uscătoria, se lega acum de culturile mele.

Trebuia să-mi iau revanșa. Dar cum ? Nu știam încă nimic în pofida tuturor combinațiilor machiavelice pe care le făceam, dar din care nici una nu putea fi pusă în practică. M-am resemnat așadar să aștept concursul neprevăzut al întîmplării.

Am pus să se are cîmpul și să se semene porumb cu o sămînță specială pe care P... m-a ajutat s-o obțin de la serviciul agriculturii, după care mi-am așezat la loc sperietoarea din cauza norilor de păsări atrase de semințe.

A trecut timpul, week-end-urile s-au succedat cu obișnuiții lor musafiri, cu aceiași, dar întotdeauna aleși după formula obișnuită, cu una sau alta dintre

secretare, cîteodată cu amîndouă odată și cu elementul inedit destinat camerei de sacrificiu.

Izbutisem să scap de obligația de a asista la mese, sub pretext că țin regim, dar trebuia să îndur totuși aperitivul și să țin acolo vrînd nevrînd cîte-un soi de conferință.

Am sfîrșit prin a mă resemna în fața acestor corvezi săptămînale, pe care încetul cu încetul le redusesem la strictul necesar. Cît despre soția mea, antipatia deghizată a generălesei îi folosise drept pretext excelent ca să nu mai dea pe acolo.

Bineînțeles, nu-i spusesem nimic lui P... despre sabotajele care aveau drept țintă diversele mele realizări, de teamă să nu agravez situația printr-o ieșire violentă și deplasată.

Mijloacele mele de apărare erau perfecționate datorită unui sistem de alarmă pe care-l fabricasem și pe care-l pusesem de jur împrejurul noilor mele culturi. Sistemul, alcătuit dintr-un tub de fier de grosimea unui deget putea să primească un cartuș de vînătoare ; era atașat perfect la niște fire întinse, plasate la locurile potrivite, și la cea mai mică atingere se declanșa un percutor. Acest ansamblu dădea puștii de lemn pe care-o avea sperietoarea mea un aer verosimil, foarte eficace pentru maimuțe și chiar și pentru negri. Mi-am închipuit deci că o să pot să dorm liniștit, și cele două luni care s-au scurs fără vreun alt incident au sfîrșit prin a mă calma. Așa se întîmplă mereu cînd se apropie o catastrofă. Și ea vine întotdeauna de acolo de unde ne așteptăm mai puțin.

Într-o după-amiază am fost sculat în timp ce mă odihneam de un mic păstor, un băiat descurcăreț dar cam vagabond ; perioada cît stătuse mai înainte la un fermier englez îl civilizase cam prea mult, cu alte cuvinte, după ce colaborase cu șeful lui negru, i se păruse foarte natural să fure și el, pe propriul lui cont, ca să zic așa. Dat afară, a fost imediat angajat de către Thomas și a rămas la Wingamo după concedierea celui din urmă. Eu nu știam bineînțeles nimic despre aceste antecedente și nimeni n-a făcut niciodată vreo aluzie la ele, nici măcar salariații mei cei mai credincioși, căci așa cum am spus, indigenii nu se denunță niciodată între ei.

Băiatul a venit așadar să-mi dea de veste că văzuse un mistreț enorm ascunzîndu-se într-un desiș. Asemenea animale aduc destule pagube culturilor ca să fie absolut necesar să le ucizi, de fiecare dată cînd se prezintă ocazia, dar în ziua aceea îmi mai lipsea pe deasupra și carnea, așa că mi-am închipuit c-o s-o pot folosi pe cea a mistrețului african în chip de carne de porc. Mi-am luat Mauserul și, călăuzit de băiat, am plecat împreună cu Kassogo.

Desișul în chestiune, o încîlceală de netrecut de cactuși și arbuști spinoși, se afla la capătul unui luminiș mare. Fiind nevoit să rămîn sub vînt și ascuns de pădure, am ajuns acolo prin partea cea mai depărtată a presupusului bîrlog al mistrețului. Mă aflam la aproximativ o sută de metri de el, într-un loc deosebit de încîlcit și plin de liane înlănțuite. Trebuia să evit ca nu cumva fiara, prinzînd de veste, să se facă nevăzută pe acolo. Am rămas deci la pîndă în vreme ce Kassogo, făcînd un ocol prin pădure, a ajuns

la capătul opus al poienii, ca să gonească animalul către mine.

În vreme ce așteptam am băgat de seamă că băiatul nu mai era acolo. Se temuse desigur de vreo întîlnire neplăcută cu mistrețul rănit. N-aveam deci nici un motiv să mă mir de lipsa lui. Kassogo plecase și el de vreo jumătate de oră și nu mișca încă nimic în desiș. Timpul mi s-a părut lung și m-am întrebat dacă blestematul de băiat n-o fi vrut numai să mă facă să mă depărtez de casă în scopul cine știe cărei glume proaste. Era posibil însă și ca mistrețul să fi plecat în răstimpul în care venise el să-mi dea de veste.

Ca să înțelegeți ceea ce va urma trebuie să precizez topografia locului : în stînga mea luminișul, larg de aproximativ cincizeci de metri, cobora înspre rîu tăind pădurea pe o distanță de o milă, iar în dreapta mea era străjuit de un mal rîpos cu creste împădurite, foarte dese.

Kassogo pornise pe acolo, adică înspre rîu. Ținînd seama de lungul ocol pe care i-l impunea nevoia de a se ascunde pe toată lungimea cursului apei și tot ar fi trebuit să fi ajuns la celălalt capăt al luminișului. Tocmai mă hotărîsem s-o apuc înainte prin luminiș cînd am văzut în sfîrșit ieșind mistrețul, o fiară uriașă, un adevărat monstru, un bătrîn solitar, judecînd după colții enormi care-i luceau în soare. Mergea repede, cu pași mărunți, cu capul în jos și fără să pară neliniștit. L-am luat la ochi ca să-l țintesc în grumaz, dar cum venea liniștit înspre mine am așteptat să-l am mai aproape. Nici nu înaintase zece metri, cînd s-a auzit o detunătură de armă în dreapta

mea, pe înălțime, și fiara a căzut în genunchi. În același moment Kassogo a apărut din stînga desișului alergînd spre animalul pe care-l credea rănit de moarte. S-a auzit atunci o nouă detunătură, de data asta însă din partea opusă, din stînga luminișului, și Kassogo s-a prăbușit la pămînt.

Am alergat la el fără să-mi pese de mistrețul care, cu spinarea ruptă, se tîra pe labele din spate. Nenorocitul de Kassogo horcăia, cu geamătul acela surd pe care-l mai auzisem atunci cînd bietul Oubenech fusese omorît de Michaël, pe vremea cînd mă aflam la Tchertcher[1]. I-am sfîșiat veșmîntul și am dat de rană, o rană enormă la piept, în partea dreaptă. În timp ce căutam orificiul de ieșire am văzut că brațul îi era rupt. Respira, dar asta nu dovedea nimic, cînd e rănit de moarte un om mai poate respira încă pentru cîteva momente.

L-am întins pe spate și-am început să chem ajutor, strigînd cu mîinile făcute pîlnie la gură.

Cine trăsese oare, întîi asupra mistrețului, apoi din partea opusă asupra lui Kassogo ? Cel dintîi vîna, fără nici o îndoială, și atunci de ce se făcuse oare nevăzut ? Cît despre cel de-al doilea, crima era neîndoielnică și numele lui Kitongo mi s-a impus imediat ca o certitudine. De ce trăsese însă asupra lui Kassogo și nu asupra mea ? În asemenea momente de paroxism nervos, din cauza șocului emoției, ești fulgerat de o oarecare clarviziune, mai înainte chiar de a interveni gîndirea. Omul acela trebuie să fi stat la pîndă ; m-a văzut deci sosind, apoi, crezînd că primul foc de armă

[1] Cf. *Leprosul.*

pornise din locul de pîndă unde mă știa ascuns, trăsese asupra lui Kassogo, lăsînd să se bănuiască o lipsă de îndemînare din partea mea. Totul s-ar fi petrecut deci ca și cum, voind să-l dau gata pe mistreț, aș fi tras un al doilea foc omorîndu-mi hăitașul. Toate astea, apărîndu-mi într-o străfulgerare, au fost acoperite din nou de întuneric, eclipsate de deznădejdea de a-l fi pierdut pe credinciosul meu tovarăș.

Am aruncat pușca pentru a putea alerga mai repede să dau alarma. Într-o clipă tot satul a fost în picioare. Am dat fuga la italieni ca să improvizeze o brancardă. Și l-am văzut acolo pe Lino, palid ca un mort și respirînd cu sufletul la gură. Cînd i-am spus că fusese rănit Kassogo am crezut că va leșina. Fără să stau pe gînduri, printr-o intuiție bruscă, i-am spus :

— Tu ai tras în mistreț ?

— Da...

— Cine ți-a dat pușca ?

— Djuma.

N-am mai pierdut timp cu explicațiile de ordin secundar ; aveam să vedem cum stătea treaba mai tîrziu.

— De ce ai fugit ?

— Mi-a fost frică atunci cînd am auzit împușcătura... Am crezut că era vreun englez care vîna, fiindcă mi-au spus că dumneavoastră dormiți și n-am vrut să vă trezesc atunci cînd a venit un ugandez și mi-a spus că văzuse mistrețul... Nu mai aveam carne și i-am cerut pușca lui Djuma.

— Unde e pușca ?

Am fost întrerupt de zgomotul unei motociclete care sosea în viteză și m-am trezit pe neașteptate cu doi polițiști englezi. Cum și pentru ce veniseră acolo ? Cine-i anunțase ? De-abia dacă trecuse o jumătate de oră de la accident, timp cît îi este necesar unui om care aleargă să ajungă în oraș. N-aveam vreme să cercetez însă misterul în momentul acela. Gradatul mi-a spus fără nici o introducere și pe un ton amenințător :

— Unde e mortul ?

— Nu e nici un mort, ci doar un rănit. Ne ducem după el.

— Dumneata ai tras ?

— Nu.

— Atunci cine ?

— Nu știu. Haideți însă mai întîi să-i dăm ajutor nefericitului aceluia. E nevoie de un doctor...

— Rămîne de văzut dac-o să mai aibă nevoie...

— Cei doi polițiști se uitau urît la mine și tonul celor cîtorva cuvinte pe care le-am schimbat repede, într-o englezească ininteligibilă, nu m-au făcut să sper cîtuși de puțin în bunăvoința lor.

În timp ce coboram spre poiană, polițistul m-a întrebat :

— Unde e pușca dumitale ?

— Am lăsat-o lîngă rănit.

Cînd am ajuns, Kassogo mai respira încă dar intrase în comă. Hemoragia părea totuși să se fi oprit. Mă agățam de o licărire de speranță. Am văzut atunci și pușca mea și mi-am dat imediat seama de importanța faptului de a nu fi tras.

Le-am arătat-o poliţiştilor.

— Uitaţi puşca mea, puteţi să constataţi că nu am tras.

Au verificat încărcătorul şi, după ce au scos cartuşul introdus în culasă, au examinat pe rînd interiorul ţevii. Din fericire, Kassogo o unsese în ajun.

— Cine a ucis atunci mistreţul ?

Nefericitul Lino, cu toate că nu înţelegea englezeşte, a ghicit întrebarea. Răspunsul meu avea să-i hotărască soarta. Se făcuse verde la faţă.

— Fără îndoială cel care mi-a rănit şi boy-ul. Am auzit două focuri de armă şi am văzut mai întîi căzînd mistreţul şi după aceea omul care-l hăituia către mine.

Gradatul a avut aerul că se gîndeşte, fără îndoială mai mult ca să dea un aspect decent uimirii lui, după aceea s-a prefăcut că-l examinează pe rănit şi-a clătinat din cap ca un doctor care-şi păstrează diagnosticul pentru el. Desigur că-l credea lichidat pentru totdeauna, sau poate chiar spera să fie aşa, ca o simplificare a situaţiei. O victimă care vorbeşte atrage întotdeauna anchete şi afacerea se lungeşte, pe cîtă vreme un mort e îngropat şi, din lipsă de mărturii sau de probe, afacerea se clasează şi cu asta totul s-a terminat. Trebuia însă să se gîndească şi la procesul verbal pe care urma să i-l prezinte ofiţerului de la Intelligence and Security. Era nevoie să se reconstituie oarecum scena accidentului sau a crimei.

A trebuit să le explic amănunţit şi să le arăt locul exact unde se aflau mistreţul şi Kassogo în momentul cînd se trăseseră focurile de armă. Din

fericire, fiara se tîrîse către desiş şi murise destul de departe de locul unde fusese rănită, în aşa fel încît se putea admite că cel de-al doilea foc, tras ca s-o ucidă definitiv, să-l fi nimerit pe hăitaş în momentul în care acesta ieşea din pădurice. Dealtfel, englezii păreau acum să fi devenit favorabili ipotezei unui accident, din momentul în care eu fiind scos din cauză datorită armei mele neatinse, cazul îşi pierduse orice interes. Mi s-au părut chiar destul de înciudaţi din cauză că trebuiau să renunţe la inculparea mea. Ce scandal ! Un francez care trage asupra unui băştinaş, supus englez. Afacere cu atît mai grozavă cu cît l-ar fi lovit prin ricoşeu pe maior, detestat în taină.

Şi, fără îndoială, au fost nevoiţi să adopte o atitudine prudentă la gîndul că misteriosul vînător s-ar fi putut să fie un englez, pe care-ar fi fost inutil să-l umilească dîndu-i în vileag stîngăcia ; într-un asemenea caz moartea unui băştinaş nu mai avea nici o importanţă. Zelul lor a scăzut imediat şi-au mai zăbovit chiar ca să examineze mistreţul, deosebit de interesaţi de colţii pe care gradatul mi-a cerut să-i păstrez pentru el, ca o „mică amintire", a adăugat el pe franţuzeşte, zîmbindu-mi amabil.

Am lăsat doi italieni împreună cu cîţiva negri să spintece cît mai repede fiara, căci nu voiam să rămînă întreagă de teamă ca rana din coapsa ei stîngă să nu-mi contrazică mărturia, prin care afirmasem că cele două focuri porniseră dinspre pădure, din partea de jos a poienii. Lino m-a înţeles fără nici un comentariu. Poliţiştii, cărora le-am promis colţii fiarei, n-au făcut bineînţeles nici o obiecţie. Mă temeam însă ca nu cumva, în

afară de direcția glonțului indicată clar de rană, să nu se poată identifica cumva și calibrul armei de care se folosise Lino, o carabină Leemitford de un calibru foarte mic, în vreme ce rana lui Kassogo fusese provocată în mod evident de o pușcă de tip vechi, cu pulbere și de calibru mare.

Mi-am amintit chiar că văzusem și un fum ușor plutind o clipă deasupra tufișurilor, în momentul în care alergasem către Kassogo.

Oare astea nu le-au trecut însă prin minte celor doi polițiști care se grăbeau acum să plece și să-și facă raportul, sau să-și bea ceaiul, fiindcă se făcuse aproape ora cinci ? Au luat cu ei pușca mea drept argument convingător și au plecat repede pe drumul care urca spre casă.

Targa o luase înaintea noastră dar, avînd recomandarea să fie dusă cu grijă pentru a se evita o nouă hemoragie, foarte curînd am ajuns-o din urmă. Cei care o duceau s-au oprit să-și mai tragă sufletul și cum eu îl examinam din nou pe rănit, cei doi englezi, fără nici o altă explicație, m-au abandonat acolo și, la puțin timp după aceea, am auzit pîrîitul motocicletei pe drumul dinspre Nanyuki.

Călătorie sprîncenată... Nu era însă decît o pauză. Nu scăpasem așa de ușor, bineînțeles, de toate soiurile de jandarmi, inspectori și comisari pe care avea să mi-i aducă pe cap afacerea aceea.

Cînd am avut posibilitatea să stau de vorbă deschis cu italienii, i-am pus la curent cu cele întîmplate și fiecare a încercat să explice misterul. Tino cel tăcut a întrerupt comentariile fanteziste ale camarazilor lui :

— Treaba era de mult pusă la cale, bănuiam eu c-o să mai fie o nouă încercare de sabotaj, dar nu mă așteptam să vină în felul ăsta. În momentul în care am auzit cele două detunături lucram la îngrăditura pășunii celei mari. Cum eram neliniștit din cauza lui Lino, care plecase să-i ceară o pușcă lui Djuma cu toată împotrivirea mea, m-am urcat pe o movilă și m-am uitat în direcția de unde răsunaseră împușcăturile, cu toate că se auziseră cam de departe. Și-atunci am văzut un negru pedalînd cu mare iuțeală pe drumul spre Nanyuki. Cred că l-am recunoscut pe derbedeul acela mic de Zampa.

— Zampa ?

— Da, păstorul cel mic, l-am poreclit așa fiindcă e iute de *zampa* (picior)...

— El e cel care-a venit la mine ca să mă ducă la locul unde era mistrețul...

— Atunci nu mai e nici o îndoială, s-a dus să anunțe postul de poliție al lagărului militar care se află alături de rezervorul cu apă al orașului. Treaba era aranjată și i-au dat însărcinarea să alerge la poliție de îndată ce-avea să audă detunăturile, ca să spună că ați omorît un negru.

— De ce și ce te-a făcut să crezi lucrul ăsta ?

— Fiindcă face parte din banda lui Kitongo. I-am văzut împreună duminică la Nanyuki, și ceea ce mă face să cred că a anunțat crima prevăzută este atitudinea sergentului englez și întrebarea lui : „Unde e mortul ?"

— Și eu m-am gîndit imediat la Kitongo, am spus...

— El e, fiți sigur, Thomas e prea laș ca să fi îndrăznit, și apoi are o armă Mauser, pe cînd

Kassogo a fost împuşcat de un glonte rotund, de calibrul doisprezece, cu siguranţă, căci altfel ar fi fost perforat dintr-o parte în alta. Priviţi, după ce a rupt osul braţului, a deviat lateral şi probabil că n-a pătruns prea adînc. Cred că o să scape, negrii au vînă tare, atîta doar că a pierdut mult sînge.

Tocmai ajunsesem la dependinţele unde locuiau italienii cînd a sosit şi o ambulanţă împreună cu unul dintre poliţişti. Am obţinut fără nici o dificultate să-l însoţesc pe rănit dar i-am dat ordin rîndaşului să vină cu calul alb la spitalul indigen ca să-mi asigur întoarcerea.

M-am frămîntat două ore aşteptînd rezultatul examenului făcut de doctor. În Anglia, un doctor, şi mai cu seamă unul de spital, nu-i spune niciodată unui bolnav ce părere are despre starea lui sau cum crede de cuviinţă să-l îngrijească. Îl îngrijeşte ca un veterinar. Dealtfel, dacă judecătorii mai poartă încă şi astăzi perucă, doctorii ar putea şi ei s-o poarte, în chipul cel mai îndreptăţit, cu toate atributele doctorilor lui Molière, într-atît de conservatoare este terapeutica lor. În sfîrşit, am aflat prin intermediul unui infirmier negru că glontele fusese extras şi că după o injectare masivă cu ser, Kassogo îşi recăpătase cunoştinţa. După cîte am înţeles, mi s-a confirmat faptul că glontele era de formă sferică, ceea ce reducea foarte mult cîmpul eventualei anchete. Asasinul, pentru că era fără-ndoială vorba de o tentativă de asasinat, nu dăduse dovadă în cazul de faţă de prea multă inteligenţă ; dar pînă şi negrii cei mai vicleni au asemenea naivităţi de neconceput.

Am plecat imediat după aceea trecînd pe la ferma lui Wood şi i-am explicat toată povestea, după versiunea pe care o dădusem şi poliţiei. N-a avut aerul să-l impresioneze prea mult. Cu siguranţă că moartea unei vaci l-ar fi mişcat mai mult decît aceea a unui negru, fie el şi cel mai bun dintre salariaţii lui. A conchis liniştit :

— N-are importanţă, lasă poliţia să acţioneze, ea e obişnuită cu poveştile astea cu negri. Kassogo al dumitale poate că n-o să moară iar dac-o s-o facă nu-i mare lucru. Cel care a făcut asta o să fie însă închis, fiindcă noi în Anglia avem o justiţie perfectă.

— Dar pentru asta ar trebui mai întîi să-l găsească.

— Va fi găsit, cu siguranţă, poliţia ştie să-şi facă meseria.

Afirmaţia asta m-a făcut să reflectez la caracterul perfect al justiţiei aceleia infailibile. Apoi, după un moment de gîndire, Wood a adăugat :

— Nu trebuie să-i pomeneşti lui Gabriel de toată păţania asta, nu e bine pentru dumneata, fiindcă el amestecă totul şi-ntr-o bună zi o să spună că dumneata eşti acela care-i omori negrii. E un om foarte cumsecade, îmi este prieten, dar cînd îl apucă furiile devine nebun, şi cîteodată devine şi cînd nu-l apucă, şi asta-i şi mai rău...

Am socotit inutil să mai insist, dîndu-mi prea bine seama că în fond avea dreptate, dar refuzam încă să accept lucrul ăsta.

Peste cîteva zile am fost chemat la poliţie să depun mărturie, adică să-i repet şi ofiţerului ceea ce îi spusesem sergentului. Am profitat de ocazie ca să le semnalez şi pagubele provocate de

sabotaj, fără să le spun totuşi precis că-l bănuiam pe Kitongo, de teamă ca nu cumva o intervenţie stîngace să-i trezească bănuielile, fiindcă eram hotărît, mai mult ca oricînd, să am într-o bună zi ultimul cuvînt. Voiam să ştiu dacă aveam dreptul să-mi folosesc ţevile mele de alarmă, aranjate sub forma unor dispozitive în stare să ucidă un hoţ. Englezul a părut puţin surprins de faptul că-mi apăram cu atîta înverşunare culturile, dar m-a asigurat că-n interiorul unei proprietăţi îngrădite eram absolut în dreptul meu s-o fac.

Întorcîndu-mă acasă, şi de rîndul acesta a trebuit să trec pe la ferma lui Wood, ca să închei socotelile pentru o expediere de piretru. Care nu mi-a fost mirarea cînd l-am văzut în curte pe Kitongo ! S-a uitat la mine cu o insolenţă batjocoritoare, fără să pară absolut deloc turburat. M-am prefăcut că nu l-am recunoscut dar cînd l-am întîlnit pe Wood, care era tocmai pe punctul de a-şi termina micul-dejun, nu m-am putut abţine să-l întreb :

— Kitongo lucrează deci la dumneata ?

— Da, şi de multă vreme ; pînă săptămîna asta a fost la cealaltă fermă a mea. Îşi cunoaşte meseria.

Mi-am dat seama că Wood îl angajase imediat după concedierea lui de la Wingamo. Să fi avut oare anumite motive să-l protejeze ? Sau, pur, şi simplu, fiind incapabil să ştie vreodată dacă era furat, voise să condamne în mod tacit alungarea lui, luîndu-l în serviciu la dînsul ?

Legăturile lui cu poliţia, unde avea un frate inspector, îl asigura pe Kitongo împotriva oricărui risc de a fi anchetat, iar eu nu aveam nici

o posibilitate să-l acuz. Convingerile mele nu se bazau pe nimic pozitiv. Cît despre puşca de vînătoare pe care o folosise, s-ar fi putut foarte bine să fi luat o puşcă din cele aruncate în anticameră de către stăpînul lui, fără ca cel din urmă să bage de seamă.

Vecinătatea acestui bandit n-a încetat să mă neliniştească, fiindcă, ştiindu-se susţinut şi poate chiar şi încurajat, cu siguranţă că avea să mai încerce şi alt atac.

În cursul săptămînii m-am dus să-l văd pe Kassogo, acum în afara pericolului. Am avut ocazia să rămîn un moment singur cu dînsul şi să-l întreb dacă avea vreo bănuială cu privire la persoana care-l rănise.

Fără să ezite l-a acuzat pe Kitongo dar la interogatoriul poliţiei păstrase tăcere. Am înţeles că nu voia să-i amestece pe englezi în treaba asta, poate ca să adoarmă bănuielile atacatorului său. A părut mulţumit cînd a aflat că nici eu la rîndul meu nu-mi dădusem în vileag bănuielile. Mi-a arătat atunci glontele ce-i fusese extras şi care la rugămintea lui îi fusese dat de infirmier. Din felul în care şi l-a luat înapoi mi-am dat seama că ţinea mult la el. Să fi vrut oare să-l păstreze drept amintire ? Nu părea deloc verosimil, negrii nu se ataşează niciodată de lucruri inutile, le privesc ca atare, fără să le atribuie vreodată vreo valoare imaginară. M-am gîndit mai curînd că dorea să se folosească de el cînd va fi momentul, poate ca să se răzbune în felul lui.

Convalescenţa i-a fost rapidă. Peste două luni se întorcea pe jos la Wingamo, avînd aerul că

nici nu-şi mai aminteşte de tragica lui întîmplare. În privinţa asta era la fel cu toţi ceilalţi negri, care nu se miră niciodată de nimic, nici chiar dacă au scăpat ca prin minune de la moarte. Fatalismul lor îi dispensează de orice literatură şi-n felul ăsta totul se nivelează într-o senină indiferenţă. Dar dacă se şterge amintirea pericolului, ura rămîne în schimb şi mocneşte ca un foc sub cenuşă. Să fi păstrat oare Kassogo glontele acela, aşa cum catîrca papei se înfrînase timp de şapte ani pînă să lovească cu copita? Mărturisesc că după cîteva săptămîni nu mai credeam deloc lucrul ăsta, într-atît mi se părea că dăduse cu desăvîrşire totul uitării.

Noua plantaţie de porumb creştea minunat, se şi formau ştiuleţii şi, graţie sperietoarei mele, desigur, maimuţele nu mai reapăruseră. De-ndată ce s-au format însă boabele au apărut nori întregi de păsări, vrăbii, din cele mari şi galbene cu ciocuri puternice, care-au sosit din toate părţile. I-am dat lui Kassogo o puşcă de vînătoare cu un plumb mic ca să tragă din cînd în cînd asupra stolurilor prădalnice. Îmi aducea în fiecare zi zeci de vrăbii pe care soţia mea le pregătea ca pe ciocîrlii.

În timpul nopţii vacile şi boii păşteau în aer liber pe păşunea largă, separată de cîmpurile cultivate printr-o îngrăditură solidă din sîrmă, dar stătea de veghe şi un paznic, ca nu cumva animalele să treacă dincolo de ea, cum ar fi făcut cu siguranţă, în ciuda sîrmei ghimpate, ispitite de porumbul verde.

Nu-l concediasem pe tînărul Zampa, ca să nu-mi trădez bănuielile, sperînd că o să reuşesc într-o

bună zi să-l demasc prin intermediul lui pe vinovat. Într-o seară l-a înlocuit pe paznicul de noapte care trebuia să se ducă-n sat la o petrecere. Kassogo şedea de multă vreme la pîndă, cu urechea ciulită. Fără-ndoială, bănuia că se punea ceva la cale. În seara aceea n-a mai pus puşca la locul ei, fără ca eu să bag de seamă.

În timpul nopţii am fost trezit de un foc de armă tras departe, tocmai în partea culturilor. Sistemele de alarmă se declanşaseră şi ele în mai multe rînduri mai înainte, dar detunăturile lor erau deosebite. Am sărit din pat ca să mă duc să-mi iau puşca de vînătoare. Negăsind-o, am ghicit imediat ce s-a întîmplat şi-am avut sentimentul unei nenorociri. Kingori, care dormea la bucătărie, se sculase şi dînsul, sau poate că nici nu dormea. Cu Mauserul în mînă, am alergat la cîmpurile aflate la depărtare de o jumătate de milă.

Cînd m-am apropiat am văzut confuz întreaga cireadă revenind în dezordine înapoi spre păşune, printr-o deschizătură a îngrăditurii, şi-am auzit strigătele păstorului care probabil că o gonise. M-am mai calmat puţin, crezînd că era vorba de paznic, dar cine trăsese oare focul de armă?

Am zărit o umbră şi l-am recunoscut pe Kassogo care gesticula cu puşca; i-am strigat de departe:

— Cine a rupt îngrăditura? Unde e paznicul?

— A venit un om care a tăiat sîrma, l-am recunoscut pe Kitongo şi-am tras... E acolo.

Am alergat şi, la lumina lanternei, am văzut corpul care zăcea. Era mort, ucis de acelaşi glonte pe care, cu două luni în urmă, îl trăsese asupra lui Kassogo. Pentru asta îl păstrase. Nu era mo-

mentul pentru explicații, abia mai tîrziu am aflat cum se petrecuseră lucrurile și-a trebuit și atunci să insist mult pînă să-l determin pe Kassogo să-mi povestească isprava lui. Iată așadar în rezumat ce-a condus la deznodămîntul acelei mici drame.

În seara din ajun, pus în gardă de plecarea paznicului, Kassogo a bănuit figura pe care voia să mi-o facă, lăsînd întreaga cireadă de două sute cincizeci de vite să intre peste plantațiile de porumb. A scos plumbul mic dintr-unul din cartușele pe care i le dădusem și l-a înlocuit cu glonțul care-i fusese extras din piept. După aceea s-a așezat în locul sperietorii. După mai multe ceasuri de așteptare a văzut o umbră care escalada zidul împrejmuirii și l-a recunoscut pe Kitongo. Înainta fără nici un zgomot, ca o felină și încovoiat, ca să fie mai greu de distins. Fără să bănuiască nimic, a trecut pe lîngă sperietoare și apoi, ajuns la îngrăditură, a început să taie sîrmele de fier. Glontele a pornit și el a căzut fulgerat. Cînd am examinat trupul, mai ținea cleștele încă în mînă. Fără să pierd vremea cu comentarii, m-am gîndit imediat la un alibi ; am orientat țeava de alarmă către cadavru și am pus în ea cartușul ars, după care am mutat firul, ca să fac declanșarea verosimilă.

N-apucasem să sfîrșesc bine această punere în scenă, cînd au și sosit ugandezii, conduși de boy-ul meu, Kingori, care, neliniștit de faptul că plecasem singur, dăduse fuga să-i cheme și alergaseră cu toții pe urmele mele, înarmați cu ciomege și cu cosoare.

Negrii aceștia, dintr-o rasă cu totul diferită de cea a indigenilor din Kenya, nu făceau nimic

niciodată unii fără ceilalți. Cînd necesitățile lucrului nu-i separau, erau mereu împreună, ca și cum prezența virtuală a unui dușman comun le-ar fi impus o solidaritate defensivă. După terminarea zilei de lucru, dacă se duceau în pădure să adune vreascuri pentru foc, mergeau în șir indian, tăcuți, cu ochii la pîndă, ca și cum s-ar fi dus la luptă. În realitate se aflau într-o țară dușmană. Părinții lor îi atacaseră și-i masacraseră pe acei kikuyus în mijlocul cărora trăiau ei acum și dacă hegemonia engleză nu și-ar fi impus legea ei, i-ar fi atacat și ei la rîndul lor și i-ar fi masacrat cu aceeași ferocitate ca și strămoșii lor. Atleții aceștia cu suflete de copii îmi erau devotați orbește, așa cum pot să fie doar primitivii care adoră tot ceea ce li se impune prin forță sau prin mister. E ceea ce un european nu trebuie să uite niciodată atunci cînd e nevoit să trăiască în mijlocul lor.

Văzînd trupul lui Kitongo au început să sară-n sus de bucurie și-ar fi început să scoată și strigăte de victorie dacă nu le-aș fi impus să tacă. Natural, versiunea cu țeava de alarmă n-a fost acceptată de nimeni, fiind primită cu hohote de rîs, ca și cum ar fi fost vorba de-o glumă bună. Kassogo dispăruse înainte de sosirea lor, așa că numai eu știam ce rol jucase în toată povestea.

N-aveam deci decît să las ca lucrurile să meargă de la sine, știind bine că pînă-n prînz toată lumea avea să afle că Kitongo, care venise să fure o vacă cu lapte, fusese omorît de mașinăriile infernale ale lui buana din Wingamo. Unanimitatea aceasta conferea incidentului o autenticitate indiscutabilă și de nedezmințit. Poliția engleză,

adusă la fața locului într-o asemenea atmosferă, avea să fie silită și ea să interpreteze faptele conform opiniei publice.

Așa se fixează pentru veșnicie punctele nodale ale istoriei. Un istoric serios nu-și îngăduie nici una din interpretările care de multe ori se impun logicii prin recul, crezînd că-n felul acesta respectă pretinsele „documente“, care nu sînt altceva decît interpretările contemporanilor, reflectarea opiniei publice, acea absurdă sugestie colectivă care îneacă Adevărul, biet adevăr pe care alegoria îl abandonează în fundul unui puț, la fel cum ar putea să reprezinte astăzi libertatea într-o închisoare...

Și-așa s-a întîmplat și-n realitate. Numai faptul că-mi încărcasem sistemele cu gloanțe a părut suspect, dar s-a acceptat fără nici o dificultate explicația pe care am dat-o în acest sens, anume că, fiind însărcinat cu întreținerea țevilor de la sistemul de alarmă, Kassogo luase din greșeală niște cartușe cu gloanțe crezînd că sînt din cele cu plumbi mici. Cum victima intrase sărind zidul domeniului și-n timpul nopții, mie nu-mi revenea nici un fel de responsabilitate. Cazul a fost clasat și trebuie să mărturisesc că-n respectiva împrejurare Wood a contribuit eficient la această situație. De bună seamă, ținea să facă uitată regretabila lui protecție, acordată cu prea multă generozitate unui ins pe care eu îl alungasem. Din ziua aceea o teamă salutară a pus capăt sabotajului, și cîțiva nedoriți, de teapa lui Zampa, s-au făcut nevăzuți fără să mai aibă vreo pretenție.

PARTEA A DOUA

Nu vreau să pierd timp povestindu-vă viața noastră zilnică în amănunțime. Mă instalasem în ambianța aceea nouă, așa cum făcusem în oarecare măsură și-n lagăr, ca să-mi regăsesc echilibrul necesar firii mele, adică independența și singurătatea într-o intensă trăire interioară. Ba cred chiar că în situația de prizonier mi-a fost mai ușor să realizez acest lucru, fiindcă singurătatea mea avea atracția unei evadări, pe cîtă vreme la Wingamo ea comporta o parte de renunțare la o viață exterioară plăcută și ușoară, în care-mi era îngăduit să trăiesc conform preferințelor mele, înclinate mereu oarecum spre aventură. Dar vremea acțiunii, dacă nu mi se pare încă apusă cu totul, trebuie să facă loc într-o bună zi și reflecției, ca să-i culeg roadele, condiție fără de care viața ar fi searbădă ; căci s-ar stinge trist în noapte, dacă n-ar luci ca s-o însenineze lumina minunată a amintirii. În fiecare dimineață mă trezeam deci înainte de ivirea zorilor, la cîntatul cocoșilor și, așezat în fața unui foc mare de lemne, uitam prezentul ca să fac să retrăiască în mine trecutul. Scriam pentru prietenii necunoscuți, doritori de spațiu și de libertate și siliți să ducă o viață monotonă în care zilele sînt aidoma unele cu altele. Nu știu dacă operele mele literare au vreo valoare, pentru mine ele o au însă pe aceea neprețuită a unei iluzii frumoase, iluzia de a le aduce puțin aer proaspăt, briză din larg sau vînt

din deșert celor care tînjesc în năduşeala birourilor şi a uzinelor.

Odată cu primele raze de soare focul începea să se stingă, eu îmi lăsam hîrţoagele şi-mi reluam meseria de manager sau om de prerie, căci acum, urmat îndeaproape de vajnicii mei ugandezi, puteam să cutreier în voie pădurea, unde începusem să descopăr o întreagă lume, cea a animalelor, — a animalelor numite sălbatice, ca să spun ca Demaison.

În asemenea condiţii poate că n-aş fi avut niciodată curajul să părăsesc viaţa mult prea confortabilă de la Wingamo, unde contrar voinţei mele aş fi început să mă îmburghezesc, dacă împrejurările nu m-ar fi constrîns la lucrul acesta.

Eram în '43, la sfîrşitul verii. Sfîrşitul războiului era neîndoielnic. Afară de miracolul armei celei noi, despre care italienii vorbeau cu un aer misterios, Germania era pierdută. Din momentul acela, motivele care-l determinaseră pe P... să manifeste bunăvoinţă la adresa mea nu mai aveau nici o raţiune, dar locul pe care-l dobîndisem în gestiunea de la Wingamo mă făcuse să devin indispensabil şi imposibil de înlocuit în jalnica lui situaţie financiară. Nemaidispunînd deci de mijloacele necesare pentru a-şi plăti luxul costisitor al unui manager plătit, P... a continuat aşadar să-mi arate în mod public o prietenie pe care nu se sfia s-o numească frăţească. Lăuda realizările mele şi mă ridica în slăvi pretutindeni. Bineînţeles, doamna Jenkins opunea unor asemenea elogii o tăcere reprobatoare şi zîmbete crispate. Neîndrăznind să lovească direct în admiraţia exagerată a scumpului ei Gabriel, a căutat punctul vulnerabil

în soţia mea, pe care nu avea aceleaşi motive practice s-o menajeze. Presimţea că amorul propriu al maiorului suferea de pe urma încăpăţînatei ei sălbăticii ; P... era, în mod vizibil, exasperat de o atitudine pe care o considera pe cît de ridicolă pe atît de impertinentă.

Nici o femeie onorată de atenţiile lui nu-i rezistase vreodată mai mult decît era necesar ca dorinţa lui să atingă limita superioară. Într-adevăr, aceasta exagera şi, dacă nu l-ar fi reţinut fie chiar şi teama de soţ (cu un pirat, nu-i aşa, nu poţi să ştii niciodată), ar fi încercat să termine cu ea, printr-un atac brusc. Iritarea s-a transformat definitiv în antipatie într-o zi cînd făcea onorurile muzeului lui militar, în faţa invitaţilor lui, nişte persoane oficiale pe care se străduia în mod deosebit să le convingă de faptele sale eroice din Marele Război.

Încă de pe vremea aceea, începuseră să se manifeste la el primele simptome ale unei megalomanii bolnăvicioase, printr-o serie de ieşiri neaşteptate.

Simţea că are, spunea el, suflet de dictator şi avea să vină fără-ndoială momentul cînd, asemenea lui Napoleon, urma să debarce în Franţa ca să-i facă să tacă pe avocaţi.

Soţia mea şi cu mine am fost nevoiţi să acceptăm în ziua aceea să dejunăm „la palat“, dar după cafea eu m-am retras sub pretext că aveam ceva urgent de lucru, lăsînd-o pe dînsa cu ilustra societate, în ciuda dorinţei ei de a se retrage.

P... şi-a început imediat tradiţionala lui reclamă sforăitoare în faţa fiecăreia dintre relicvele epopeii lui. Ajungînd la faimosul pistol, strîmbat de glon-

tele pe care-l făcuse în chip atît de fericit să devieze, a început să spună că era al unui ofițer neamț care comanda un cuib de mitraliere. Ofițerul acela se predase, nemaiavînd muniții, după ce ne provocase pierderi grele. Cel mai bun camarad al lui P... aflîndu-și moartea în respectivul asalt, el aflase de lucrul ăsta, se pare, în momentul în care ofițerul a ieșit, singur supraviețuitor din redută, cu mîinile ridicate. Atunci, cuprins de furie, a smuls pistolul de la centironul neamțului și l-a doborît, trăgîndu-i trei gloanțe în pîntec.

În tăcerea jenată care a urmat după relatarea acestei vitejii, soția mea n-a putut să-și înăbușe un „oh", care nu avea în el nimic admirativ. Apoi, revoltată de lipsa de energie a oamenilor acelora ghiftuiți, care zîmbeau cu lașitate la auzul unei infamii, a adăugat cu glasul tremurînd de emoție :

— Dar este îngrozitor...

— Oh, dumneata, bineînțeles, dumneata l-ai fi felicitat pe neamț că ne-a masacrat efectivul unei companii întregi !

— Războiul își are legile lui și un dușman dezarmat care se predă e sacrosanct.

— Ah, ah, un neamț sacrosanct ! Ia auziți ! Dumnezeii lui de neamț mai curînd, nici o îndurare pentru niște asasini de felul ăstora, merită să fie doborîți pretutindeni unde-i întîlnești în cale și prin orice mijloace.

— Dar dumneata vorbești ca un barbar, și hoardele lui Atila masacrau tot ce le ieșea în cale și prin orice mijloace...

— Erau nemți.

— Nu, hunii erau...

— N-are importanță ! Susțin în continuare că nemții trebuie exterminați pînă la unul.

— Atunci, dacă Wagner, Goethe, sau Kepler ar fi trăit, i-ai fi împușcat ?

— Ei nu erau naziști.

— Ar fi putut să fie, așa cum evreii persecutați sînt în taină mîndri de patria lor ingrată. Toți au abordat acest nou subiect de conversație care venea atît de oportun și la timp ca să facă uitat pistolul, și Madeleine, foarte agitată încă de altercație, a găsit un pretext politicos ca să se retragă.

După week-end-ul acela memorabil, P... a făcut o călătorie în Zanzibar, ca reprezentant al Franței pe lîngă sultanii de-acolo. Maiorul și-a luat cu el și favorita, care adora călătoriile, pentru a se deprinde fără-ndoială, pentru ziua cînd avea să ajungă soție de guvernator. Echipajul și ofițerii de pe vasul care a transportat misiunea de la Mombassa la Zanzibar își mai aduc și-acum aminte de călătoria aceea de patruzeci și opt de ore, în care frumoasa franțuzoaică a avut mai mult decît o vorbă amabilă pentru toată lumea, de la statul major pînă la oamenii de la cazane, trecînd pe la bar și pe la dormitorul boy-lor. În cursul celei de-a doua nopții, P... a apărut pe neașteptate și-a surprins-o pe secretara lui în brațele unui fochist african. Băiatul era, pare-se, foarte bine și, ca un om fără prejudecăți, nu numai că n-a vrut să le tulbure distracția, dar a luat și el parte la ea cu remarcabila lui experiență.

Nu știu dacă povestea este în întregime adevărată, dar oricare englez o colportează ca atare, convins de autenticitatea ei, bazîndu-se pe week-end-urile de la Wingamo și pe ambianța puțin cam prea liberă de la birourile Delegației. Aceste birouri au constituit dealtfel motivul unui incident regretabil, ale cărui consecințe le-a suportat bietul locotenent Momboise.

Un ofițer englez de la Intelligence Service, venind fără să se fi anunțat în prealabil la biroul Delegației, a nimerit în toiul unei rumbe, dansate după muzica fonografului de către secretare, împreună cu un lot de subofițeri francezi în tranzit. Favorita a izbucnit în rîs în nasul englezului cînd acesta a îndrăznit să vorbească despre serviciu. Atunci englezul a ieșit trîntind ușa, nu fără să fi condamnat în prealabil, pe bună dreptate, inutilitatea costisitoare a unui asemenea birou. Ofițerul era aghiotantul guvernatorului militar, ceea ce dădea oarecare greutate părerii lui.

Maiorul, informat de către Momboise, nu le-a certat deloc pe domnișoare — tineretul trebuie să rîdă iar acolo, la birou, înțelegea să fie el singur judecător. L-a blamat însă pe englez, spunînd oricui voia s-asculte că era pederast. Apoi a avut lipsa de tact să i se plîngă oficial guvernatorului șef de aprecierea nepoliticoasă a ofițerului englez care, pretindea dînsul, insulta Franța. A trebuit să fie mustrat și transferat, dar guvernul Majestății Sale Britanice n-a putut să-i ierte lui P... faptul de a fi acuzat un englez. Un înalt demnitar al guvernului de la Alger a sosit la Nairobi și i-a dat lui P... să înțeleagă în ce treabă urîtă se băgase. Trebuia găsit un țap ispășitor și

acesta a fost desigur tînărul locotenent Momboise. Maiorul l-a acuzat pur și simplu că el născocise și răspîndise zvonurile infame cu privire la obiceiurile ofițerului englez.

Bineînțeles că a adus faptul la cunoștința autorităților engleze, fără să-i spună nimic lui Momboise, pe care continua să-l copleșească cu atenții. Mutarea trebuia altcumva motivată. Trimisul din Alger a fost acela care a găsit soluția cea mai elegantă. El i-a vorbit lui Momboise în termenii cei mai amicali despre părerile extrem de bune ale guvernului privind viitorul lui diplomatic. În consecință l-a însărcinat să-l supravegheze pe P..., o fire prea impulsivă ca să poată avea vreodată simț diplomatic. Trebuia să facă în așa fel încît să-l îndrume, fără să se observe, ca să evite niște gafe ireparabile. Urma apoi o aluzie discretă la viața particulară a maiorului, care întina figura personajului oficial pe care trebuia să-l reprezinte pentru ceilalți. La nivelul cel mai înalt autoritățile se bizuiau pe abilitatea consilierului său ca să-l readucă la o concepție mai puțin fantezistă privind conveniențele. În concluzie, îl ruga să-l țină la curent, cu titlul „strict confidențial", în legătură cu rezultatul acestei misiuni de încredere.

Momboise, departe de a mirosi cursa, a căzut în ea imediat. Măgulit, orbit de superba lui ambiție, a răspuns din nefericire în scris și-n termeni care-i trădau rolul de înger păzitor, un înger păzitor care cu puțină bunăvoință putea fi luat drept spion.

De îndată ce-a primit scrisoarea, înaltul funcționar a venit la Nairobi, unde a fost bineînțeles

oaspetele lui P... şi la plecare „a uitat" pe masă scrisoarea lui Momboise. Maiorul a citit-o şi a fost indignat; manevra reuşise. Trădătorul, demascat de mărturia aceea scrisă, a fost zdrobit în mod public de mînia binefăcătorului. P... i-a luat galoanele şi l-a trimis să moară dacă era posibil în război.

În ciuda sacrificării victimei expiatoare, ecoul tuturor acestor scandaluri a ajuns pînă la urechile guvernului de la Alger şi P... a trebuit să se ducă acolo, ca să-şi îngrijească sănătatea, spunea el, din cauza inimii, slăbită de pe urma altitudinii. La întoarcere a trecut pe la Cairo, unde a zăbovit mai mult decît se cuvenea, fiind reţinut acolo de tot felul de distracţii, ale căror cheltuieli au fost acoperite de şansa lui la masa verde.

Cînd maiorul s-a întors în fine la Nairobi, era întovărăşit de un personaj ciudat, pe care-l alesese, spunea el, ca să-l înlocuiască pe „sforarul" de Momboise. Înclin să cred însă că P... n-a avut nici un amestec în alegerea aceea impusă cu siguranţă din ordinul superiorilor. Căci era un om cu totul aşezat, un fel de tutore, a cărui demnitate funebră era menită să-i facă pe militarii aflaţi în trecere să uite orice fel de intenţie frivolă, atunci cînd domnişoarele îndeplineau formalităţile de tranzit.

Domnul Barbier era mult mai tînăr decît părea. O enterită cronică, ale cărei neajunsuri se complăcea să le descrie amănunţit, îi veştejise atît chipul cît şi caracterul. Mic de stat, cu nasul coroiat, ţi-l evoca de la bun început pe Măscăriciul cel gălbejit de Le Nain. Neastîmpărul lui P... îl teroriza şi poate că acestei neîncetate stări de nelinişte

i se datora aerul acela încurcat care, din cauza enteritei, părea să-l pună într-o permanentă stare de îngrijorare ca reacţie la surprizele ce-l supărau. Avea deci aerul că reţine un meteorism căruia nu putea, vai, niciodată să-i prevadă puterea.

În afară de asta, era cel mai bun om, incapabil de vreo răutate, dar atît de prudent şi de timorat că n-ar fi îndrăznit niciodată să facă vreun gest de ajutorare în favoarea unui nedreptăţit, de teamă de a nu avea aerul că-l condamnă pe autorul nedreptăţii. O victimă este un învins şi nu trebuie să te expui niciodată la primejdia de a-i apăra pe cei slabi. Trebuie să ştii să te menţii în umbra celor puternici, să-ţi întorci întotdeauna către ei chipul surîzător, aşa cum se întoarce floarea soarelui după soare. Pentru el, cei puternici, stăpînii, erau aceia care îndrăzneau tot ceea ce îl înspăimînta pe el.

În timpul unei absenţe a lui P..., într-o sîmbătă, a sosit secretarea favorită, însoţită de un tînăr ataşat de la Delegaţia Franţei libere, un heruvim de douăzeci de ani pe care îşi luase sarcina să-l formeze, şi alţi trei tineri care completau societatea aceea veselă. La prima vedere era de mirare faptul că aceşti dansatori veniseră fără să aibă fiecare cîte-o pereche; dar favorita, întotdeauna generoasă şi gata să pună la bătaie propria-i persoană, îi lăsase să spere pe rînd la propriile-i favoruri.

Cum a coborît din maşină, îndrăzneaţa făptură mi-a cerut să-i dau camera maiorului şi să-l plasez pe heruvim în cea de sacrificiu. Pentru ea această alegere trebuie să fi părut cît se poate de firească şi ar fi fost mai înţelept să nu văd în asta nici

un fel de malițiozitate. Dar, știind că domnișoara aceea era metresa afișată în mod public a lui P..., n-am fost de acord să se instaleze în camera lui ca să-și dea acolo recitalul. Agapele de la Wingamo îi atrăseseră și așa palatului denumirea unui stabiliment pe care englezii o repetau cu niște expresii amuzate, fiindcă în Anglia ei nu au așa ceva. Cînd patronul era acolo mă spălam pe mîini de toată răspunderea, dar de data asta n-am vrut să am aerul că îndeplinesc un serviciu care ar fi fost mult mai potrivit pentru o matroană fardată.

Am refuzat să dau camerele sub pretext că nu aveam cheile.

Bineînțeles că n-am păcălit-o, dar n-a lăsat să se înțeleagă nimic, amînînd pentru mai tîrziu prilejul să mi-o plătească.

Noaptea a fost ceea ce trebuia să fie. Dimineața Djuma a venit înmărmurit să mă caute ca să-mi arate salonul plin cu vase sparte, cu discuri de fonograf făcute țăndări și pînă și cu obiecte de toaletă aduse acolo pentru realizarea probelor de nudism, din tablourile vivante, inspirate fără-ndoială de lucrările cu caracter frivol aflate în biblioteca intimă a maiorului. Trezită din beție, favorita și-a dat fără-ndoială și ea seama că depășise orice limită și, ca să prevină primejdia, a pornit deschis atacul. I-a scris maiorului, pe atunci în vilegiatură la Cairo, că fusesem de-o grosolănie nemaipomenită, nu numai cu ea, ceea ce n-ar fi avut nici o importanță, dar și cu oaspeții pe care-i adusese și-i primise în locul lui. Niște oameni cît se poate de influenți, care etc... Scrisoarea a ajuns din nenorocire tocmai în ziua unei crize de

uremie și hotelul a răsunat de izbucniri furioase ; o serioasă pierdere la pocher i-a redat însă provizoriu judecata și a rupt telegrama plină de amenințări pe care mi-o adresase. Și poate că lucrurile s-ar fi oprit aici dacă doamna Jenkins n-ar fi suflat din nou în cenușă.

P... își lăsase superba lui Mercury la Wingamo, cerîndu-mi să i-o pun pe butuci sub prelată și să am grijă să nu se atingă nimeni de ea. Mi-a încredințat cheile și, chiar de-a doua zi, i-am executat dispozițiile. La week-end-ul care a urmat după cel prezidat în mod atît de strălucit de secretara favorită, generăleasa a sosit și ea cu niște invitați, făcînd pe stăpîna casei în fel și chip. A doua zi după ce a sosit, mi-a cerut cheile mașinii lui P... prin intermediul șoferului ei. Am refuzat să le dau și peste un sfert de oră doamna Jenkins în persoană a venit să mi le ceară, așa zis din partea maiorului, ca să le ducă la Delegație.

— Regret, doamnă, dar mi s-au încredințat cheile fiindcă am în păstrare mașina și fiindcă răspund de ea. Mi-am luat această sarcină în calitate de prieten și nu de servitor. Or, procedînd așa, dumneavoastră mă tratați ca pe un servitor și nu sînt de acord.

Știind prea bine că incidentul avea să-i fie relatat lui P... în modul cel mai nefavorabil, i-am scris, ca să previn efectele unei versiuni fanteziste, după care am încetat să mă mai gîndesc la incidentul acela.

Nu știam pe atunci ce se petrecea la Cairo, unde P... se afla convalescent după o criză de inimă care cerea repaos la o altitudine mică. Era în mod clar bolnav ; îmi dădusem seama de la Wingamo, unde

răbufnirile lui de furie mi-au dat de gîndit că într-o bună zi uremia avea să-i joace o festă urîtă. Abuzul anumitor pilule, la care recurgea cam prea des, îi obosea și inima și restul într-un mod mult mai dăunător decît altitudinea, dar era un pretext excelent ca să-i justifice șederea la Cairo unde-l reținea o sirenă. Un funcționar de la Delegație, un fel de *maître Jacques* care făcea singur treaba tuturor celorlalți, îl trimisese la o compatrioată de-a lui stabilită în Egipt, o văduvă respectabilă, creolă, care creștea și educa o fiică splendidă, în toată strălucirea precoce a celor optsprezece ani ai ei. Un frate de douăzeci de ani, foarte frumos și el, se educase de mult, singur, frecventînd o societate aleasă de tineri efebi ; trăia pe picior mare, grație unor venituri apreciabile, aduse de admirația domnilor bătrîni și a unor effendi cu obiceiuri orientale, fără să prejudicieze cu nimic libertățile profesionistelor pe care le proteja în schimbul iubirii lor. La aceste resurse adăuga cîștigurile de la joc, căci dacă Grecia antică îl îmbiase la cultul frumuseții, Grecia modernă îl învățase în schimb să joace cărți.

Acest tînăr elegant, fără prejudecăți, a fost la început pentru P... un prețios cicerone și un tutore ideal pentru soră, care putea în felul ăsta să-l însoțească în toate localurile de noapte și-n alte locuri ospitaliere. Doamna Cardinal, așa-i vom spune noi acestei nobile mame, dirija cu întreaga ei experiență și cu autoritatea-i nevăzută manevrele care trebuiau să-l prindă pe don Juan în laț.

Visa, pretindea dînsa, să meargă în Kenya unde neprețuitele ei calități de stăpînă a casei, talentele ei de bucătăreasă aveau să confere primirilor de la

Wingamo o strălucire demnă de palatul acela fermecat. Fiul ei era cum nu se putea mai indicat să conducă muncile agricole, rămînînd în același timp și companionul lui P... Cît despre fata ei, ce perlă minunată în asemenea sipet ! Dansa, călărea, cînta și, într-o rochie de seară foarte decoltată, n-avea oare să joace rolul de prințesă din *O mie și una de nopți* în salonul acela luxos ?

Ce frumos era visul ăsta ! Numai că, vai, acolo mai era și Monfreid și îngrozitoarea lui soție care făcea pe nevasta virtuoasă. Cum să te descotorosești de ei ca să instalezi familia Cardinal în bungalow-ul ocupat de ei ? Nu, era cu neputință, cel puțin pentru moment. O licărire de judecată îl făcea să întrevadă rolul de păcălit pe care risca să-l joace. Fata, desigur, era grozavă, tînărul încîntător și mama încă pasabilă, dar să-l dai pe Monfreid afară ar fi însemnat un scandal după tot ceea ce realizase, și mai cu seamă după atîtea elogii și mărturii de prietenie declarate tuturor în gura mare.

Și apoi, avea el să îngăduie să i se facă așa ceva ?

Această licărire de judecată a pîlpîit după o formidabilă pierdere la cărți, care a declanșat o criză biliară urmată de uremie. În starea asta de surescitare bolnăvicioasă, scrisoarea doamnei Jenkins a declanșat explozia. A fost absolut nebun. L-a lovit pe boy-ul care întîrziase să-i aducă încălțămintea și ar fi fost linșat de către personalul hotelului dacă n-ar fi intervenit poliția, chemată în grabă. Cu ajutorul medicului, directorul i-a potolit pe oamenii legii care cereau alungarea imediată a cli-

entului. Le-a spus că e nebun și-n consecință inviolabil ; în fine, cîțiva piaștri, împărțiți la momentul potrivit, au făcut ca totul să reintre în ordine.

P... a fost culcat în pat și îndopat zdravăn cu medicamente, ca să poată rămîne liniștit. Cînd s-a trezit avea aerul să se fi calmat și să-și fi venit din nou în minți, dar exasperarea lui se fixase asupra mea. Doamna Cardinal, care-l copleșea cu îngrijiri, secondată de fiica și fiul ei, a avut ocazia să manevreze și să orienteze furia aceea, menită să înlăture în sfîrșit principalul obstacol aflat în calea visurilor ei ambițioase.

Peste trei zile P... lua avionul spre Nairobi. Ajuns acolo nu i-a mai rămas altceva decît să mă execute. Ceea ce privit de la Cairo i se păruse foarte simplu, i se părea cu mult mai puțin simplu odată sosit la fața locului. Ar fi trebuit să aibă o confruntare cu mine și, în fața unei asemenea perspective, a fost cuprins de scrupule tardive. Ce avea să se întîmple oare ?

Se temea de o reacție violentă și lașitatea îl reținea, pe de altă parte însă vanitatea, reputația lui de erou neînfricat nu-i permitea să-și dea în vileag spaima. Și iată cum a evitat dificultatea :

Într-o vineri, pe la orele cinci, a sosit o mașină în curtea de onoare. Am recunoscut mașina lui P..., dar n-a coborît din ea decît Barbier. S-a apropiat de mine mai funebru ca niciodată și, la întrebarea mea cu ce ocazie fericită sosise, mi-a răspuns mai întîi printr-un oftat. M-a luat apoi de braț cu un aer nenorocit și-n cele din urmă mi-a spus :

— Am o sarcină foarte penibilă, bietul meu prieten.

Și văzîndu-mă că zîmbesc, n-a mai îndrăznit să adauge „fă-ți curaj".

— ...Sînt însărcinat să-ți aduc la cunoștință că maiorul P... dorește să părăsești Wingamo... imediat... în seara asta. Bineînțeles că e imposibil, am încercat să-i spun că... dar e într-o stare...

— Trebuie într-adevăr să fie într-o stare jalnică de vreme ce a luat o hotărîre atît de nepotrivită. Și care-i sînt motivele ?

— Spune că-i dai prietenii afară, că-i insulți, că nu mai e stăpîn în casa lui... În sfîrșit, nu vrea să te mai vadă.

— Eu vreau însă să-l văd și n-am să mă clintesc de aici pînă ce nu-mi va da explicații. Unde e ?

— În apropiere, dar nu vrea să te întîlnească.

— Fie, o să rămîn acasă la mine, poate să vină la palatul lui, fiind sigur că n-o să mă vadă în seara asta, dar ți-o repet, va trebui să-mi dea explicații, mîine, după ce noaptea o să-l facă să-și vină în fire.

— Doamne, ce-o să-i spun ?

— Ceea ce ți-am spus.

— Ei bine, ascultă, liniștește-te, totul se poate aranja dacă făgăduiești că n-ai să te mai amesteci în treburile casei. El recunoaște tot ce ai făcut pentru proprietatea lui și lucrul ăsta va pleda în favoarea ta...

— N-am nevoie de nici o pledoarie și, dacă există cineva care ar avea nevoie să se liniștească, cum spui dumneata, acela ar fi nebunul ăsta. Și trebuie tratat ca atare. Liniștește-l, n-am nici o

intenţie să-i stîlcesc mutra şi cu atît mai puţin să prind rădăcini la el, dar să plec de aici astă seară, ei nu, exagerează. Aşa că poate să vină, absolut liniştit că-n seara asta n-o să mă vadă. Şi dealtfel unde se află ? De ce atîta mister ?

Atunci, coborînd vocea ca şi cum răzorul cu muşcate ar fi putut să-l audă :

— S-a oprit la Wood...

— Ah ! prea bine, nici n-ar fi putut să facă o alegere mai bună.

Fără să-i mai ascult condoleanţele, l-am lăsat acolo, foarte întors pe dos de faptul că fusese amestecat într-o treabă care s-ar fi putut să sfîrşească prost.

Cînd i-am anunţat vestea soţiei mele, mi-am dat seama de neverosimilitatea ei. Mintea mea refuza să admită o asemenea purtare la adresa mea... Numai nebunia putea s-o explice. În fond mă eliberam de o sarcină penibilă, nu că mi-ar fi displăcut administrarea domeniului, dar atribuţiile de majordom impuse de supravegherea şi de întreţinerea palatului, cu toate că erau benevole, nu erau mai puţin umilitoare. Amorul meu propriu n-ar fi suferit cîtuşi de puţin, dacă nevoia m-ar fi silit să fiu servitor cu adevărat şi să mă văd tratat în mod deschis ca atare, fără acest pretins tact, în realitate mult prea afişat şi care te copleşeşte ca o pomană permanentă.

Faptul că nu acceptasem nici un fel de salariu nu era cîtuşi de puţin suficient să mă elibereze de această senzaţie, fiindcă fără voia mea îl primeam din partea patronului meu, datorită efortului meritoriu pe care-l făcea ca să pară că-mi ignoră situaţia de fapt.

Regretam desigur realizările mele în sine şi fiindcă-mi erau dragi, ca toate lucrurile pe care le creem. Acum totul avea să dispară. Dar la urma urmelor nu-i cumva tocmai ăsta preţul tuturor bucuriilor omeneşti ? Mai devreme sau mai tîrziu ele trebuie plătite prin renunţare şi prin sacrificiu. Şi e bine să ştii lucrul ăsta, nu ca să ajungi la indiferenţă şi la inerţie, care-n mod logic ar fi suprema înţelepciune, ci ca să fii gata s-o iei mereu cu seninătate de la capăt.

De data asta eram ferm hotărît să-mi păstrez întreaga independenţă, chiar dac-aş fi fost nevoit să trăiesc într-o cabană de pădurar şi-n plină pădure. De fapt, tocmai asta şi doream.

În timp ce examinam posibilitatea unei asemenea vieţi de Robinson, maşina s-a întors, de data asta, fără îndoială, cu proprietarul ei. Soţia mea, cam curioasă, ca toate femeile, l-a zărit pe P... însoţit de două dintre tinerele lui secretare, printre care şi aceea care ceruse şi obţinuse capul meu. Faptul că venise să-şi savureze triumful era foarte firesc.

Am auzit imediat strigătele lui P... chemîndu-şi boy-ii. Urla ca şi cum ar fi ţinut piept unei adevărate răzmeriţe. Uşile se trînteau, vesela zbura în ţăndări şi-n ciuda distanţei am deosebit frînturi de fraze rostite la adresa mea.

— Dumnezeii... eu sînt stăpînul aici. Eu comand. Boy, boy...

Şi goana picioarelor desculţe, alergînd pe scări, mă făcea să întrevăd cît de înnebunit era personalul.

Intenţia lui de a-şi da singur curaj era atît de evidentă încît ne-a apucat un rîs nebun. Ca

fricosul care cîntă în gura mare şi vociferează în bezna unei păduri.

În sfîrşit s-a făcut din nou linişte : fără-ndoială belicosul cel năprasnic devenise acum afon sau poate că-l calmase baia.

După cină, în timp ce citeam întins pe pat, a rîcîit cineva la uşă şi-a apărut capul lui Barbier cu degetul pe buze.

— Am plecat pe furiş ca să te îmbărbătez. Totul pare să se aranjeze. N-am vrut să te las o noapte întreagă pradă neliniştii. Ştiu ce înseamnă. Domnul P... s-a calmat, nu-ţi cere nimic altceva decît să rămîi aici, dar cu condiţia să te ocupi numai de proprietate. În rest lasă timpul să lucreze. Maiorul nu e om rău...

— Şi te-a însărcinat să-mi spui lucrul ăsta ?

— Oh, nu, nu ştie nimic despre demersul meu. L-am făcut cu de la mine putere. Şi, ţi-o repet, nu ştiu nimic, e doar o impresie, dar am prea mult experienţa oamenilor ca să mă înşel. Şi am vrut să-ţi dau de veste chiar din astă-seară, ca să dormi liniştit.

— Sînt mişcat de atîta solicitudine, într-adevăr de admirat la un om care are, ca dumneata, un simţ atît de subtil al responsabilităţilor lui. P... n-o să ştie niciodată cît îţi datorează pentru această curajoasă iniţiativă. Cine ştie dacă în timpul nopţii disperarea nu m-ar fi împins la vreo acţiune criminală, să dau foc casei, să arunc în aer centrala electrică, şi, de ce nu ? poate chiar să-l asasinez pe P... la el în pat ?! De asta s-a temut, nu-i aşa ? Bietul meu Barbier, ţi se dau nişte însărcinări tare ciudate !

— Dar îţi jur că am venit aici pe ascuns şi, mai ales, te rog să nu-i pomeneşti de asta.

A doua zi dimineaţa am fost tentat să mă duc direct în camera lui P... înainte de a se scula, ca să-i cer explicaţii pentru purtarea lui ; mi-a fost însă teamă de un eşec ridicol, fie dinaintea unei uşi ferecate, fie găsindu-l cu domnişoara. L-am chemat pe Djuma care a sosit imediat, ridicînd braţele la cer şi fără să-şi fi revenit încă de pe urma extravaganţelor stăpînului, care-n ajun terorizase întregul personal.

Mi-a spus că-şi schimbase camera, cu siguranţă ca să prevină orice surpriză. Probabil că se şi baricadase acolo. M-am resemnat deci să-i dau lui Djuma un bilet pentru stăpînul lui, prin care-l rugam să mă primească chiar în dimineaţa aceea. Peste o oră Barbier îmi aducea răspunsul.

„Maiorul P... vă va primi la orele zece împreună cu doamna de Monfreid, ţine să fie şi dînsa de faţă. Starea sănătăţii neîngăduindu-i să se expună la emoţii violente, m-a rugat să vă însoţesc. O să vin deci să vă iau de acasă la ora anunţată."

Nu l-am aşteptat ; la zece fără cinci soţia mea şi cu mine am bătut la uşa biroului său. Barbier a apărut, verde la faţă, în crăpătura unei uşi, neîndrăznind s-o deschidă mai mult.

— Tocmai veneam să vă iau.

— La ce bun ! Cunosc drumul şi singur. Şeful dumitale e aici ?

Un glas din interior a rostit cavernos „Intră". Şi l-am văzut pe P... în ţinută de îmblînzitor de bîlci. Era vorba bineînţeles de o pijama, dar pe care părea s-o fi ales anume pentru împrejurarea

aceea, dintr-un magazin de accesorii de bîlci. Jachetă cu brandenburguri, guler pe gît și epoleți. Pantalonii, dintr-un material subțire, care în mod normal ar fi trebuit să cadă pe deasupra unor pașnici papuci de casă, erau băgați în cizme de călărie. O cravașă pe care-o ținea în față și-o îndoia ca și cum ar fi încercat oțelul unei florete, îi completa travestirea. Soția mea n-a putut să-și rețină un „oh" dintre cele mai ireverențioase și a fost lucru mare că n-am izbucnit și eu în rîs.

În fața ironiei noastre atît de puțin mascate, s-a îndreptat, și-a bombat torsul și-a tras aer în piept, pregătindu-și cuvîntul lapidar care îmblînzește de la bun început, dar nu l-a găsit. A trebuit însă să dea afară din nou aerul, ca să nu se asfixieze ; s-a dezumflat cu un șuier prelungit, ca un înotător pe sub apă care urcă din nou la suprafață, și s-a lăsat să cadă într-un fotoliu, în vreme ce cu un gest copleșit își ștergea de pe frunte o sudoare imaginară.

Această nouă atitudine nu mai necesita tonul eroic al personajului dinainte. Jupiter depusese armele.

— Sînt foarte bolnav, scena asta mă distruge și nu vreau s-o fac și mai penibilă prelungind-o cu niște discuții inutile.

— Nu intenționez să discut nimic, vreau să cunosc însă care sînt motivele pentru care dumneata pretinzi că ești autorizat să mă concediezi ca pe un servitor necinstit.

— Domnul Barbier ți le-a spus.

— Ce mi-a debitat el n-are nici cap nici coadă, dacă-mi îngădui să ți-o spun. Nu i-am dat niciodată afară pe prietenii dumitale și nici n-am

depășit împuternicirile pe care mi le-ai acordat. Nu sînt prost să cred asemenea pretexte neverosimile, vreau să știu cine sau ce se ascunde dedesubt, și te rog să vorbești.

— Mă forțezi s-o fac ? Cu atît mai rău pentru dumneata. Ei bine, ai pus să se facă o cheie falsă pentru casa mea de bani, i-ai dat ordinul ăsta italianului Pino... Negi cumva ?

— Categoric, în ciuda ridicolului unei asemenea acuzații care n-ar merita decît un hohot de rîs sau ceva asemănător, dacă dumneata n-ai fi bolnav, așa cum pretinzi.

Spunînd acestea am pus mîna pe o scrumieră monumentală, un bloc de cristal greu ca un bolovan. P... s-a dat repede în lături, apucînd un bloc de birou în chip de scut, iar Barbier și-a băgat capul între umeri. Am pus din nou la loc periculosul proiectil, rîzînd.

— Dac-aș fi vrut să te pedepsesc ar fi fost suficient să întorc mîna, dar n-am venit să te provoc aici, în mijlocul expoziției dumitale de trofee de război, unde faci pe îmblînzitorul de fiare, sub pretinsa amenințare a unei apoplexii. Faptul că insulți pe cineva pretextînd că ești foarte bolnav, ar putea sugera o prudență destul de suspectă...

— Nu-ți voi permite...

— Dar eu ți-am permis oare să mă acuzi că aș forța casele de bani ? Îți cer să-l chemi pe italianul acela.

— Adică afirmi că nu i-ai dat dispoziție să facă o cheie ?!

— Am spus că nu. Dovedește.

— Hai, Barbier. Așteaptă-mă aici, mă duc să-l caut pe cel care te acuză.

De ce naiba n-o fi trimis un boy să-l aducă pe martor ? Soţia mea şi cu mine am rămas să ne uităm unul la celălalt, fără să găsim un răspuns faţă de extravaganţa unei asemenea acuzaţii.

Printre prizonierii italieni care lucrau pe domeniu, Pino mi se păruse un băiat cumsecade şi foarte devotat. Era imposibil să fi născocit asemenea poveste. Îmi aminteam că l-am adus într-o zi în birou să repare rama unui geam care se închidea prost. Cît despre casa de bani, un dulap uriaş din fier, am văzut-o întotdeauna deschisă, fără altă comoară în afară de mături, pămătufuri din pene pentru praf şi cutii de pălării goale. La ultima lui vizită, P..., încă de pe atunci cu un aer cam bizar, îşi închisese acolo lichiorurilor şi un transport de vinuri fine, sub pretext că în pivniţă puteau să pătrundă italienii. Luase cheia şi cifrul fără ca eu să fi dat prea multă atenţie precauţiilor acelora gospodăreşti, destul de surprinzătoare prin asprimea lor, după atîţia ani de neglijenţă şi risipă, dar îl ştiam la fel de zgîrcit cu lucrurile mărunte din intimitate pe cît de fastuos şi de risipitor era în orgoliul său de a se face remarcat.

După mai mult de o jumătate de oră, s-a întors, urmat tot de Barbier, dar fără Pino. În faţa privirii mele întrebătoare şi uşor ironice s-a îmbăţoşat într-o demnitate ofensată şi mi-a răspuns pe un ton dispreţuitor :

— Acum pretinde că n-a primit niciodată o asemenea poruncă. Asta nu mă miră dealtfel din partea unui italian, sînt nişte ipocriţi cu toţii. Faptul nu schimbă însă nimic şi nu înseamnă cîtuşi de puţin că n-a fost deschisă casa de bani, atîta

vreme cît soţia dumitale e beată în fiecare seară şi doar nu cu apă de izvor.

De data asta m-am ridicat în picioare.

— Ei, uite, pînă aici. Eşti nebun, dragul meu, nebun de legat. Oricare altul în locul dumitale ar fi fost închis, fiindcă devii periculos. Să-mi spui te rog în ce condiţii te-ai gîndit să mă alungi de la dumneata. Dacă ţi se pare că eşti eliberat de orice obligaţie faţă de mine, nu uita că ţi-ai luat nişte răspunderi faţă de autorităţile engleze, cînd m-ai făcut să părăsesc lagărul de evacuaţi unde aveam de mîncare şi adăpost. Eu ţi-am dat munca mea, ţi-am salvat de la faliment proprietatea şi nu m-am îmbogăţit, aşa cum au făcut toţi managerii dumitale dinainte.

— O să fii plătit...

— Nu, domnule, nu primesc nici o centimă. Vreau să am numai un culcuş, un acoperiş, n-are importanţă unde, şi restul mă priveşte.

Şi l-am părăsit acolo, în frumosul lui costum de îmblînzitor, în vreme de Barbier, în spatele lui, îşi frîngea mîinile.

A doua zi dimineaţă am fost vizitat de Wood. Ştiam că plecarea mea era cea mai mare fericire pentru el, dar nu puteam să-l acuz în nici un fel. Se mulţumise să rămînă neutru, fiind sigur că mai devreme sau mai tîrziu firea bizară a lui P... avea să provoace un incident care să-l facă să devină din nou stăpîn pe situaţie.

Încă de la începutul „înscăunării" mele, atunci cînd mă copleşea cu elogii şi cu dovezi de stimă, P... se grăbise să-i reproducă mereu, atribuindu-mi-le, toate aluziile ironice şi toate părerile jigni-

toare cu care-mi împuia mie urechile. Şi fără-n-doială că mai şi exagera, reproducînd *in extenso* pretinsele mele aprecieri cu privire la imbecil, la zgîrie-brînză, la bădăranul ajuns să se abrutizeze în delăsarea şi-n murdăria vieţii indigene. Care om n-ar fi rămas odată pentru totdeauna jignit, oricît de puţin amor propriu ar fi avut? Şi-n schimb îmi raporta mie, luîndu-le în rîs, pretinsele insinuări ale lui Wood şi aprecierile lui jignitoare cu privire la mine şi la munca mea.

În ce scop acest dublu joc? O fi voit oare să ne dezbine ca să evite o înţelegere prea strînsă între noi, şi care ar fi riscat să se întoarcă împotriva lui? Sau pur şi simplu mintea sa, total pervertită şi mai cu seamă bolnavă, îl îndemna la un soi de sadism care seamănă ura şi discordia cu singura satisfacţie de a-i face pe oameni să se duşmănească? Sau poate, de teamă ca nu cumva să-şi îndepărteze un om atît de influent, a considerat necesar să simuleze în faţa lui neîncrederea faţă de mine şi reprobarea tacită faţă de judecăţile mele temerare?

După părerea lui, în asemenea condiţii, Wood şi cu mine trebuia să ne urîm şi să luptăm unul împotriva celuilalt. Or, chiar de la prima mea întîlnire cu el, o simpatie instinctivă faţă de acest om, original, desigur, dar cîtuşi de puţin prost, m-a făcut să mă îndoiesc de temeiul părerilor lui P... În ciuda hainelor lui prost cîrpite, a zdrenţelor acelora de cerşetor, cum spunea P..., în ciuda felului lui de trai, desigur foarte primitiv, am constatat că era infinit mai cultivat decît ilustrul său vecin. Îl interesa totul şi raţiona cu un instinct cît se poate de sigur şi pe care nu-l deforma nici

un fel de snobism. A văzut într-o zi pe masa mea o piatră şlefuită, un pumnal pe care-l găsisem în cursul unei plimbări şi care-mi servea de prespapier. Îl văzuse şi P..., fără să dea însă nici cea mai mică atenţie pietrei aceleia. El însă a remarcat-o imediat şi a început să vorbească despre arta paleolitică, despre lucrările de la Breuil etc... Altă dată, în timp ce privea acuarelele prinse pe perete, i-am spus să-şi aleagă una din colecţia mea. A luat-o pe cea mai bună, nu pentru că l-ar fi ispitit pitorescul subiectului care place unui profan, ci numai pentru valoarea ei picturală, pentru latura ei pur artistică.

Şi vorbea despre animalele pădurii ca un bun cunoscător al firii lor, în sensul că vedea în ele altceva decît instinctul, cuvîntul acesta atît de comod, prin care avem impresia că se explică totul.

De atunci am nutrit o reală simpatie pe care aş fi fost fericit s-o fi împărtăşit şi el. Am fost însă incapabil să ajung la vreo certitudine în privinţa asta. Wood e o fiinţă fără amor propriu şi pe care n-ar putea s-o afecteze nici un fel de influenţă morală, atunci cînd e în joc interesul lui material. Aprecierile veninoase ale lui P... alunecaseră pe deasupra acestei armuri, fără să provoace nici o ostilitate la adresa mea. Prezenţa mea la Wingamo era singurul reproş care l-a ţinut în defensivă, fără să treacă însă niciodată la atac. Avea timp de ajuns, aştepta cu răbdare dizgraţia mea, fiind cît se poate de sigur de inevitabilitatea ei într-o zi sau alta. Pe „prietenul" lui îl catalogase de multă vreme. Desigur că dacă eu i-aş fi dat vreun motiv întemeiat să mă atace,

ar fi tras din asta toate avantajele posibile, dar n-a încercat niciodată să mă provoace, așa cum n-ar fi făcut nici vreun gest spontan ca să mă ferească de la o catastrofă. La aceste predispoziții naturale se adăuga mentalitatea engleză, care are drept principiu „fiecare pentru sine și Dumnezeu pentru toți". Wood era cu desăvîrșire izolat, ca o stîncă în mijlocul oceanului capricios; incapabil să iubească și, în consecință, incapabil să urască. Dar asta nu înseamnă că n-are prieteni, dimpotrivă, are un număr infinit. Despre toți spune „prietenul meu" fiindcă toți îi sînt la fel de indiferenți, adică la fel de incapabili să-i provoace vreo emoție în sensul bun sau rău. Fiindcă nu dăruiește nimic n-are pretenție la nimic, și-n felul ăsta nu poate fi niciodată înșelat și nici nu suferă de pe urma ingratitudinii.

Se complace mai mult sau mai puțin în compania acestor prieteni, în funcție de profitul spiritual sau de altă natură pe care-l poate avea de pe urma lor.

Neposedînd făclia sentimentelor ca să se orienteze sau să se conducă printre piedicile pe care i le punea-n cale viața, a adoptat-o pe cea a legilor care codifică relațiile sociale. Și-n felul acesta apare pe rînd cînd implacabil ca Shylock, atunci cînd este în dreptul lui, cînd de o cinste sublimă, atunci cînd nu are nici un drept, ca Birotteau.

Nu știu dacă ceea ce numim noi pe franțuzește „rendre service" are vreun corespondent în engleză, dar în orice caz, pentru Wood, formula aceasta e ininteligibilă. Acceptă cu toate astea să i se facă un serviciu, fie el gratuit sau nu, cu tot atîta naturalețe cum acceptă căldura soarelui sau

răcoarea umbrei, dar nu concepe că s-ar putea aștepta ceva asemănător și din partea lui. Această comportare e îmbrăcată la el într-un fel de candoare. Ignorarea oricărei reciprocități este atît de sinceră încît împrumută măreția unei forțe naturale. Are aceeași senină inconștiență și aceeași implacabilă continuitate.

Un om ca Wood nu e un om pe care să-l poți urî și-mi place să-l tratez astăzi ca pe un prieten, acomodîndu-l puțin gustului meu, adică împrumutîndu-i, atunci cînd mă gîndesc la el, calitățile necesare iluziei mele.

Îi proiectez un decor știind că dincolo de el e vid. E o iluzie voluntară și care deci nu comportă nici un fel de decepție sau de surpriză neplăcută. Sufletul lui e în consecință foarte simplu pentru mine, fiindcă pot să-i prevăd toate reacțiile, luînd drept criteriu unic codul civil.

L-am primit deci pe Wood fără cea mai mică bănuială că ar putea veni în calitate de adversar triumfător. Părea fericit că lucrurile erau în avantajul lui dar fără să aibă nici o satisfacție de revanșă. Preferam această sinceritate în locul aerului compătimitor al lui Barbier.

— Ei, ce crezi, Wood, de toată povestea asta?

— Nu trebuie să crezi nimic despre ea. Cu P... trebuie să te aștepți la orice. Acum tu ești pînza roșie care-l face pe taur să se năpustească. Nu-i nimic de făcut împotriva unor asemenea lucruri.

— Bine, dar nu-i așa că-i nebun?

— Cam așa cred și eu. Treaba lui. I-am spus că nu poate să te arunce pe drumuri. Nu-i corect. Spune că are să te trimită la Nanyuki, la hotelul Sylvesbeack; o să plătească el, bineînțeles, dar

am impresia că hotelul n-o să ți se pară potrivit pentru modul tău de viață.

— Nu, nici vorbă, vreau să fiu liber ; și-ntr-o colibă dac-o să trebuiască, dar să fiu în ea la mine acasă.

— Am ce-ți trebuie, o casă din lemn în care să dormi, cu încă una mai mică pentru bucătărie. Trebuie ca P... să-ți dea și mobilă fiindcă acolo nu e.

— Și unde se află casa asta din lemn ?

— Pe munte, la opt mile depărtare de casa mea. Proprietarul e la război. E prieten cu mine. Îi conduc plantațiile de piretru, e o treabă pe care am realizat-o eu ; am plantat pretutindeni.

— Și-n ce condiții vrea prietenul tău s-o închirieze ?

— În nici o condiție, eu sînt cel care comand și casa nu folosește la nimic. Poate c-ar trebui aranjată puțin ; o să-i spun lui P... să-ți dea un prizonier italian, și tot ce ai să faci tu acolo o să-i rămînă prietenului meu.

Am aflat mai tîrziu că Wood încercase într-un mod foarte loial să-l înduplece pe P... și să-l facă să revină asupra unei hotărîri atît de nechibzuite, lăudîndu-i modul în care administrasem eu și rezultatele obținute. Voia să fie împăcat cu sine însuși, lăsînd în seama fericitului eveniment întregul lui caracter neprevăzut. E adevărat că știa, fără îndoială, că această apărare generoasă avea să fie zadarnică, dar faptul de a fi îndrăznit să-mi ia partea îi îngăduia să-i culeagă fără nici o remușcare roadele. În ciuda oricărei aparențe, dacă intervenția lui m-ar fi salvat, s-ar fi consolat cu

sentimentul că se comportase ca un om de-o cinste absolută și-n felul ăsta, în ambele situații, gestul său avea să-i aducă avantaje.

În ceea ce mă privește, eu îi port recunoștință pentru asta, oricare i-ar fi fost mobilele, fiindcă numai rezultatul contează, iar rezultatul a fost că a pus capăt calomniilor și ponegrelilor pe care nefericitul de P... le-ar fi răspîndit pe seama mea, mai înainte ca nebunia să fi devenit evidentă.

A doua zi am primit următoarea scrisoare :

Nanyuki, 10 octombrie, 1944

Domnule de Monfreid,

Înainte de plecarea dumitale din Wingamo, țin să-ți spun că-ți sînt recunoscător pentru strădania pe care ți-ai dat-o ca să-mi valorifici proprietatea. Păcat că nu ne-am putut înțelege. Vreau totuși să fii convins că poți conta pe sprijinul meu ca să-ți ușurezi întoarcerea în Franța.

P...

După scena din ajun, tonul acesta cordial sfîrșea prin a mă convinge de dezechilibrul lui P...

Am dat zor cu pregătirile și, două zile mai tîrziu, în prezența tuturor indigenilor consternați, eram luați de un camion. Logica unui om primitiv nu putea să admită că aș fi fost în stare să părăsesc lucrurile pe care le creasem și cărora le dădusem viață. Toți ar fi vrut să mă urmeze, îngroziți acum de stăpînul acesta cu toane, care părea posedat de demonul nebuniei.

I-am luat cu mine pe Kingori și pe Kassogo și, de comun acord cu Wood, am luat ca să mă ajute

la instalare şi patru negri şi-un italian, pe bravul Tino, care avea să-mi devină mai apoi cel mai devotat dintre prieteni.

M-au urmat şi animalele mele, — pentru nimic în lume nu i-aş fi abandonat pe însoţitorii aceia umili care mă consolează de oameni.

După-amiaza înainta, cerul era acoperit şi mă temeam să nu înceapă ploaia. Am scurtat despărţirea de oamenii aceia cumsecade, dar în ultimul moment Lino a sărit şi el pe camion ca să mă ajute la descărcare atunci cînd aveam să ajungem acolo.

Şoferul indigen cunoştea locul unde urma să mergem, buana Wood avînd de multe ori nevoie de camionul lui ca să se ducă şi să ia de acolo saci cu piretru. Cînd l-am întrebat unde se afla acea faimoasă casă, mi-a indicat pădurea de pe povîrnişurile muntelui Kenya, fără să pot distinge bineînţeles ceva. Am aflat doar că era la aproximativ zece mile distanţă şi că trebuia să trecem mai întîi pe la ferma lui Wood, iar apoi pe drumul forestier, trebuia să urcăm pe o distanţă de aproximativ şase mile.

Privirea neliniştită cu care şoferul cerceta din cînd în cînd cerul, din ce în ce mai înnorat, m-a făcut să mă tem ca nu cumva ploaia să constituie un obstacol periculos pe drumul forestier desfundat. Soarele se afla către asfinţit spre munţii Aberdare, dincolo de cîmpia imensă care-i separă de muntele Kenya... Nu ne mai rămîneau deci decît vreo două ore de lumină. Pînă la ferma lui Wood, în ciuda drumului prost, totul a mers bine, pămîntul fiind uscat. Cei şase negri şi cei doi italieni s-au agăţat de bine de rău de tot calabalîcul acela aşa de cu dichis aranjat în

vederea furtunii, fiindcă ştiam ce ruliu şi ce tangaj ne rezerva un drum forestier.

Wood a venit în întîmpinarea noastră zîmbind şi-a insistat să luăm cu noi o maşină de gătit, dar unde s-o mai punem ? I-am arătat cu un gest descurajat îngrămădirea aceea de lucruri heteroclite, unde cel mai mic spaţiu fusese cu grijă folosit. Dar insista, a trebuit să mă duc să văd acel faimos cuptor pe care ţinea aşa de mult să mi-l dea „cu împrumut“, a rectificat el.

Într-o harababură incredibilă, plină cu lucruri scoase din uz, am văzut unul din cuptoarele acelea din tablă veche pe care le făceam noi în lagăr. Era crăpat peste tot şi pe deasupra şi mîncat de rugină. De ce dracu trebuia să iau ruginitura aceea ? În faţa vizibilei mele ezitări de a accepta darul, Wood s-a grăbit să mă încurajeze :

— Va trebui, poate, s-o aranjezi un pic, o să se priceapă italianul tău la asta, cu sîrmă se pot face multe reparaţii...

A fost meritoriu pentru mine că m-am arătat încîntat de cadou, fiindcă într-adevăr nu ştiam cum aveam să iau cutia aceea de tablă ruginită, afară doar dac-aş fi turtit-o imediat cu totul, ca să ocupe mai puţin loc. Am încercat totuşi să mai obiectez ; mi-a fost însă imposibil să-l conving pe Wood. Vrînd nevrînd am cocoţat obiectul acela voluminos şi îndărătnic în vîrful precarului edificiu, alcătuit din tot calabalîcul meu, cu vaga speranţă că avea s-o ia el singur din loc la prima hurducătură.

După ce mi-a dat o scrisoare către boy-ul şef al noului domeniu unde urma să mă instalez,

Wood a adăugat, ca să mă pregătească fără-n-doială pentru surprizele care mă așteptau :

— Oh ! nu e ca locuința dumitale de la Wingamo, e mai mică, dar cred că te-ai obișnuit să te adaptezi !

— Mi-ai spus că sînt, mi se pare, o masă și niște scaune ?

— Da, desigur... s-ar putea însă ca indigenii să fi făcut focul cu ele, se-ntîmplă și asemenea lucruri în țara asta. Eu le-am interzis, fiindcă masa mai avea trei picioare și putea să folosească dacă era rezemată de perete, dar oamenii ăștia nu ascultă întotdeauna...

M-am felicitat pentru faptul că am contat numai pe ceea ce duceam cu mine. În sfîrșit, casa avea un acoperiș, se pare, și ăsta era cel mai important lucru pe un timp atît de îndoielnic. Trebuia să ne grăbim. M-am urcat din nou la locul meu și eșafodajul nostru s-a repus în mișcare, luînd-o în direcția pădurii, de-a curmezișul unei cîmpii fără nici o urmă de potecă. Asta, se pare, pentru a scurta drumul.

În Kenya se obișnuiește să scurtezi în felul ăsta, fără să-ți pese de drum, care în general traversează niște mlaștini pe deasupra cărora ești nevoit să treci pe trunchiuri de copaci doborîți.

După un sfert de oră de mers prin prerie am ajuns în sfîrșit la drumul forestier. Drumul acela rudimentar, așa-zis carosabil, mi-a dat curaj și m-aș fi lăsat cu siguranță în seama urmelor de căruțe care-l brăzdau, dac-ar fi fost să fiu eu la volan, indianul însă l-a traversat hurducîndu-ne îndoit, ceea ce a făcut pianul să vuiască, găinile să cotcodăcească, pentru ca mașina să înainteze voit

prin iarbă. Într-adevăr, e preferabil să-ți croiești drumul tău propriu alături de cel pe care au mers mai înainte alte vehicole. Cînd îngăduie spațiul, drumurile capătă în felul acesta lățimi nebănuite.

În sfîrșit am pătruns în pădure și-am fost siliți să rămînem pe drumul croit. În curînd copacii s-au îndesit și-a trebuit să fim atenți în același timp și sus și jos. În jos ca să ocolim bolovanii prea mari pentru a trece peste ei fără să lovim diferențialul sau să rupem vreun arc în gropile ascunse viclean în noroi. În sus era la fel de necesar să fim atenți, din cauza crengilor mari care riscau să ne decapiteze încărcătura. Această îndoită preocupare ne încetinea considerabil mersul și vedeam, nu fără îngrijorare, cum cerul se întunecă. După ce au acoperit soarele, nori mari s-au alăturat celor îngrămădiți pe Kenya. Un fulger a sfredelit cu lumina lui vînătă crepusculul, sosit înainte de vreme în desișuri. Am numărat zece secunde pînă la tunet ca să apreciez distanța din punctul impactului. A răsunat printr-un bubuit puternic și care s-a propagat în ecouri, ca și cum ar fi vrut să vestească întregii firi apropierea furtunii.

În calmul călduț și înăbușitor, pădurea părea să aștepte. O ceată de antilope a traversat drumul, fără să fi avut aerul că observă camionul, și-a dispărut în desiș. Niște stoluri de porumbei sălbatici s-au lăsat pe vîrfurile copacilor înalți și-n depărtare maimuțele gourezás lătrau unele la altele. Toate animalele se băgau în adăposturile lor obișnuite.

Șoferul a oprit și-am desfăcut prelata pe care avusese fericita idee s-o ia. De abia am apucat

s-o întindem peste încărcătură c-au și început să răpăie stropi mari. Trebuia să ne grăbim ; ploaia urma să se reverse în cataracte și drumul avea să fie transformat în cîteva minute în torent. Și-ar fi fost după aceea imposibil să mai înaintăm, nu atît din cauza apei, ci a bolovanilor pe care-i cară la vale și care sînt invizibili în vîrtejurile ei mocirloase. Povîrnișul foarte abrupt și terenul argilos riscau să ne imobilizeze într-un mod periculos în fundul rîpei aceleia unde aveau să se scurgă apele rîurilor împreună cu tot ceea ce duce în drumul ei eroziunea de pe pantele muntelui.

Nici n-apucasem să fixăm încă bine prelata că ne-am și reluat urcușul mergînd cu viteza întîi. Se întunecase tare, cu toate că nu era mai mult de orele cinci, și-n semi-întunericul acela farurile încă nu puteau să lumineze. Le țineau însă locul fulgerele ; se succedau atît de repede încît de bine de rău reușeam să evităm piedicile.

Deodată ne-a învăluit un freamăt, ca și cum pădurea ar fi fost stîrnită de-o rafală de vînt, și-n fața noastră totul a dispărut într-o perdea alburie, confuză ; începuse ploaia ; s-a abătut asupra noastră, verticală și compactă, amestecată cu boabe enorme de grindină care rupeau frunzișul și crengile subțiri. Proiectilele acestea răpăiau pe capota cabinei unde au dat năvală cei doi italieni ca să nu fie loviți. În vacarmul acela negrii rîdeau în hohote strigînd cît îi ținea gura ; alergau în urma camionului, ținîndu-și și cîte un colț al prelatei deasupra capului.

O oprire ar fi fost neindicată ; niciodată vehicolul n-ar mai fi putut demara pe terenul devenit alunecos.

În sfîrșit, am ajuns în vîrful colinei, în vreme ce în urma noastră apa mocirloasă se prăvălea torențial. Drumul cobora acum spre albia rîului pe care trebuia să-l traversăm prin vad. Îl și auzeam cum vuia. Șoferul a voit să oprească, considerînd că e inutil să ne aventurăm, fiindcă, dac-ar fi fost blocat în albia torentului aceluia, camionul ar fi fost în curînd acoperit de apă din cauza creșterii nivelului ei și tîrît cine știe unde. Tino însă l-a zgîlțîit violent și prin zgomotul grindinei și-al tunetului i-a strigat că podul fusese terminat. Într-adevăr, o echipă de prizonieri italieni lucra de cîteva săptămîni, din însărcinarea Departamentului Apelor și al Pădurilor, la refacerea drumului forestier, și-n ajun, unul din ei, trecînd pe la Wingamo, îi spusese lucrul ăsta.

Camionul a apucat-o în jos pe povîrniș, mai mult alunecînd decît mergînd. Zarurile fuseseră aruncate, căci dacă podul nu era acolo eram pierduți. Deodată m-au făcut să întorc capul niște strigăte și-am zărit vreo douăzeci de italieni înghesuiți la adăpostul unei stînci. Ne-au făcut semn să trecem cît mai repede. Într-o situație ca asta nu mai pierzi timpul cu comentarii, trebuie să înțelegi de la primul gest. Șoferul a accelerat și podul a apărut brusc în fața noastră. Un pod încă neacoperit cu pămînt dar n-aveam vreme să ezităm. Mînat de elanul lui, camionul a trecut. Era și timpul, căci apa ajunsese la nivelul podului și-n cîteva minute totul avea să fie luat. Grindina încetase între timp și perdeaua de ploaie se risipise. Am putut să oprim în sfîrșit pe pămînt tare, unde n-aveam să ne temem de noroi. Italienii, cu saci în cap, n-au întîrziat să vină-n grabă,

intrigaţi de camionul acela care se îndrepta spre regiunile cele mai sălbatice ale pădurii. Cînd au dat cu ochii şi peste o tînără signora, uimirea le-a fost fără margini. Tino, care-i cunoştea pe toţi, le-a explicat că mă duceam să mă instalez la Cokshak, — aşa se numea plantaţia de piretru unde ne trimitea Wood. După exclamaţiile pe care le-a provocat această veste, mi-am dat seama că sălaşul acela trebuie să fi fost mai curînd teoretic şi m-am întrebat cum o să pot să adăpostesc acolo lucrurile şi pe noi înşine. Oamenii aceia cumsecade ne-au oferit să petrecem noaptea în cantonamentul lor, unde am fi putut să dormim la loc uscat, după ce-am fi mîncat o minestra consistentă.

Soţia mea însă era grăbită să vadă cît mai repede care urmau să fie perspectivele noastre de instalare, iar Tino ştia din experienţă cît de pline de ploşniţe erau cantonamentele de soiul acela. Şi-am fi riscat să le ducem şi acolo, sus, cu noi. Dealtfel ploaia încetase şi, după toate probabilităţile, furtuna nu atinsese regiunile mai înalte. A trebuit să primim cîte o halcă de gazelă, nu pentru noi înşine, ci pentru ugandezi şi pentru cei doi boys ai mei care meritau să mănînce pe săturate ca să uite de duşul pe care-l înduraseră.

Cerul curăţat de nori ne oferea un crepuscul senin ; era ora şase. Şoferul a spus că dacă noroiul nu ne va obliga să punem lanţurile vom ajunge înainte de căderea nopţii. Într-adevăr, după o jumătate de milă, pămîntul a început din nou să se-ntărească şi-n curînd a devenit uscat de tot. Ieşisem acum din pădure şi traversam nişte prerii presărate cu un desiş mărunt. Înaintea noastră panta gigantică a muntelui Kenya, din jurul căreia se risipiseră ultimii nori, se desfăşura pudrată pretutindeni cu alb, datorită zăpezii proaspete care căzuse de curînd, dar pe vîrful muntelui nu exista deloc zăpadă, iar gheţarii, încastraţi în bazaltul întunecat, îi agăţau încă de vîrf ultimele raze ale asfinţitului. Cei şase mii de metri cît are îl fac să rămînă deasupra furtunilor de pe pămînt, şi în perenitatea lui, el este acela care, cel din urmă în fiecare seară şi cel dintîi în fiecare dimineaţă, salută soarele, zeul atotputernic pe care oamenii nu-l mai adoră. Trebuie să ne fi aflat mult mai sus decît Wingamo, la cel puţin 2 500 de metri, şi frigul devenise mai aspru. Cînd m-am întors am avut ocazia să zăresc în depărtare imensitatea cîmpiilor care se-ntindeau cît vedeai cu ochii. Noaptea acoperise jungla cu vălul ei albastru şi urca încet către noi.

Cînd a strălucit prima stea camionul a oprit brusc pe o terasă naturală, unde se afla o cabană cu acoperişul din paie ce părea părăsită. Era cabana despre care ne vorbise Wood. Pădurea înconjura din toate părţile singurătatea aceea dar, privind cu mai multă atenţie, observai sub arborii mari cîteva colibe dărăpănate din paie.

Apelurile claxonului au făcut în sfîrşit să apară un indigen speriat şi şovăitor pe pragul uneia din colibele acelea mizerabile şi-apoi nu ştiu de unde au mai răsărit şi alţii.

Şoferul indian li s-a adresat imediat ca unor cunoştinţe apropiate. Păreau într-adevăr că-l cunosc, dar prezenţa neaşteptată a europenilor îi ţinea la distanţă. Ce veneau oare să facă atîţia

oameni în locul acela sălbatec unde de patru ani de zile, de la plecarea stăpînului, numai buana Wood apărea din cînd în cînd și numai pentru puțină vreme ?! Și-apoi, cei patru ugandezi, oameni dintr-un neam dușman, nu le spuneau nimic bun.

În sfîrșit, unul dintre ei s-a apropiat și, după ce-a luat scrisoarea, a luat-o la fugă și-a dispărut, fără-ndoială ca să i-o dea destinatarului ei, boy-ul șef, managerul negru al domeniului aceluia ciudat.

În timpul ăsta italienii, soția mea și cu mine examinam așa-zisa cabană, străduindu-ne să ne păstrăm un zîmbet plin de optimism. Nici unul dintre noi nu îndrăznea să-și trădeze decepția, de teama de a nu le răpi celorlalți orice speranță de acomodare în refugiul acela forestier.

Cei doi boys ai mei rămăseseră consternați, gîndindu-se nu la ei, obișnuiți, desigur, cu locuințe și mai rudimentare, ci fiindcă o socoteau pe cea de față nedemnă de stăpînul lor, de atotputernicul lor buana care le comanda tuturor la Wingamo. Cum era cu putință ca el să fie constrîns să trăiască la fel cu un tăietor nenorocit de lemne, în cabana aceea alcătuită din trunchiuri de copaci ? Kingori însă era plin de credință și și-a recăpătat repede zîmbetul lui placid, convins fiind că o să asiste la un miracol.

Ca să n-avem timp să reflectăm prea mult în așteptarea cheii de la cabana noastră, am dat dispoziții să se ridice prelata și să se caute lanternele, fiindcă noaptea devenea tot mai întunecoasă. Cerul se acoperise din nou ca și cum furtuna de

dinainte, după o incursiune în cîmpie, s-ar fi hotărît să se întoarcă iarăși la munte.

A trebuit să fie mai întîi descărcate cușca cu păsări, oaia Boussi împreună cu mielul ei și mai multe lăzi, ca să ajungem în sfîrșit la cea în care se aflau lanternele. Ugandezii au continuat să descarce tot restul cîntînd, ca și cum ar fi vrut să dea sosirii aceleia un caracter definitiv. Mi-am dat însă seama prea tîrziu și-a trebuit să-i las.

Sînt sigur că dacă încărcătura noastră atît de priceput eșafodată n-ar fi fost deranjată în hapul acela am fi pornit înapoi fără să-l mai așteptăm pe boy-ul șef.

În cele din urmă a sosit, vizibil nemulțumit de ordinele pe care i le aducea scrisoarea lui buana Wood. Poate că se întreba și cum aveam să reușim să băgăm toate lucrurile în căsuța aceea, prea mică chiar dac-ar fi fost goală, și care, vai, nu era deloc așa. Cînd a vrut să deschidă ușa, a trebuit să se lupte cu tot talmeș-balmeșul îngrămădit în interior. Cabana era o magazie în care mucegăiau tot felul de șei vechi și de hamuri, aruncate peste niște resturi de mobilier, de-a valma cu baloturi, cu saci goi și cu o mulțime de obiecte din acelea fără nume pe care nu te-nduri să le arunci și care sfîrșesc prin a se măcina cu timpul în tăcerea podurilor.

Cînd am pătruns în harababura aceea, lumina tremurătoare a lanternelor a pus în mișcare umbrele fantastice ale tuturor vestigiilor dinăuntru, ca niște fantome brusc deșteptate. Trebuia să rîdem ca să nu disperăm și, mai ales, să acționăm, căci afară începuse o burniță mocnită, înceată și fără grabă, ca cineva care are timp, fiind sigură că în

curînd avea să devină ploaia îndărătnică și tenace care pătrunde, desfundă și mucezește pădurea.

Cum boy-ul șef ezita să golească casa, am luat asupra mea sarcina asta, simțindu-mă în măsură să mi-o asum împreună cu cei patru ugandezi atletici. Ajutați de cei doi boys pe care-i aveam, ei își treceau lucrurile din mînă în mînă în lanț, în vreme ce, cocoțați pe tot talmeș-balmeșul acela, cei doi italieni le aruncau de sus tot ce le cădea în mînă. Într-un sfert de oră totul a fost scos afară și cei din urmă șoareci s-au refugiat sub podele. Căci casa era ridicată de la pămînt cam cu un picior și jumătate. După un măturat rapid, mobilarea a început cu pianul, din cauza ploii. Transportul lui a necesitat multă osteneală. Mobila aceea sonoră, care protesta la cel mai mic șoc, a impresionat profund gloata indigenilor, femei și copii, care înconjurau acum casa. Era fără-ndoială o ladă vrăjită în care țineam prizonieri spirite și demoni.

Ca să mă asigur că instrumentul acela sedentar n-a suferit prea mult de pe urma zdruncinăturilor, am ridicat capacul de pe claviatură, mandibula monstrului ; la vederea clapelor de fildeș, care închipuiau dinții lui, femeile s-au dat înapoi prevăzătoare ; atunci am făcut să răsune un acord în partea bașilor și s-a produs o adevărată panică. Toată ceata a luat-o la fugă strigînd, ca și cum diavolii captivi ar fi scăpat din cutia Pandorei. Bărbații, încurajați de rîsetele ugandezilor, au rămas să braveze și, ca să-i înspăimînte și mai mult pe fugari, au început să imite felurite mugete.

Lino, care vorbea curent kisuahili le-a explicat că lada aceea ciudată era o *musica* de vrăjitor, al cărei sunet magic putea după voie să provoace ploaia sau să depărteze elefanții, rinocerii și hipopotamii. Această glumă i-a sugerat-o probabil vaga lui asemănare cu acest ultim pahiderm.

Trebuie să mărturisesc că pianul, în coliba aceea din trunchiuri de copac și-n fundul pădurii africane, se potrivea, ca să zic așa, ca nuca-n perete.

Unul din indigenii de prin partea locului, un omuleț slăbănog și murdar mirosind a țap, a urină și a toate celelalte, s-a prezentat drept bucătarul lui buana Dook, proprietarul concesiunii, plecat în momentul de față la război. În calitatea asta s-a oferit, dacă am fi adus alimentele necesare, să ne pregătească o masă în coliba lui. În vreme ce Tino și Limoni înghesuiau cele din urmă mobile, soția mea și cu mine l-am urmat într-o colibă de formă rotundă, ascunsă după liziera pădurii. Un foc, aprins între trei pietre, lumina palid niște capre și o vacă culcată în partea opusă intrării scunde. O femeie ședea pe vine ținînd la sîn un copil mucos, căruia-i curgeau balele. I se vedea un picior monstruos, mai gros la gleznă decît la coapsă, pe care erau lăsate să se usuce bucăți de balegă de vacă, prescrise fără îndoială de vrăjitor împotriva elefantiazis-ului. Bineînțeles că i-am mulțumit bucătarului, fără să pătrund mai mult în intimitatea căminului aceluia. Am acceptat doar niște ouă și am bătut în retragere. Mombègue, așa se numea negrul acesta bucătar, deloc ofensat de retragerea noastră rapidă, a venit după noi și ne-a arătat o altă colibă din

paie, avînd funcţia de depozit de piretru, în care ne-am fi putut instala bucătăria.

Din fericire soţia mea adusese de mîncare, fiind aproape sigură că aşa-zisul „chalet" n-avea să dispună de mijloacele necesare.

Ugandezii doborîseră între timp un copac uscat şi-l tîrîseră pînă în faţa casei. În scurt timp focul a început să pîlpîie şi halca de gazelă a prins să sfîrîie repede pe jeratic. Ne-au dat-o înainte de a o tăia, şi o bucată dintr-o asemenea friptură, pe care o mănînci rupînd-o cu dinţii, fără farfurie şi fără furculiţă, e întotdeauna o mîncare gustoasă.

A rămas bineînţeles din ea şi pentru cele două Pitzy, mangustele, care şi începuseră să adulmece toate ungherele noii locuinţe, populate cu sumedenie de miasme, ale tuturor locuitorilor ei misterioşi, puşi pe fugă de intrarea noastră. Era aproape miezul nopţii cînd am izbutit să ne întindem în sfîrşit în patul nostru. Cei doi italieni şi-au aşternut nişte saci cu piretru în magazia situată în apropiere, unde cel puţin erau siguri că n-aveau să aibă ploşniţe. În curînd i-am invidiat, atunci cînd purecii, ieşiţi cu miliardele din podea, şi-au dat seama de ploconul care le căzuse. După ce ne-am scărpinat pînă la sînge, crezînd în chip naiv că era vorba de vreo erupţie provocată de schimbarea aerului, am aprins lanterna şi-am văzut podeaua acoperită cu o pulbere ciudată, neagră, care părea să se spulbere de la sine la apropierea mîinii dar care recădea la loc imediat după aceea : purecii...

În Kenya, în anumite perioade, apar pe neaşteptate, nu numai în locuinţe ci şi la adăpostul

pădurii unde humusul spongios n-a fost îmbibat încă de ploi. Îi îndurasem cu un an în urmă în bungalowul nostru de la Wingamo, în ciuda ploilor cu grindină ; dar invazia aceea nu se compara cu cea de acum.

A trebuit să mă duc să-i trezesc pe italieni şi-am vărsat un sac cu piretru pe podea şi peste patul nostru. Cu preţul ăsta am avut linişte dar somnul ne fugise.

Cele două Pitzy, mangustele pe care soţia mea le adusese din Harrar, se şi ghemuiseră sub casă, în spaţiul îngust care separa podeaua de sol. Le auzeam din cînd în cînd mîrîind sau scurmînd pămîntul. Fără îndoială că simţeau apropierea unui pericol. Am deschis încetişor uşa. Noaptea era limpede şi transparentă, aerul era tare, iar pe cerul lipsit de nori stelele sclipeau cu o intensitate extraordinară. Luna, aflată în ultimul pătrar, era de multă vreme sus, dar acoperită încă de masa întunecată a Kenyei care, în spatele casei, domina pădurea. Nu puteam deci s-o văd, dar în depărtare strălucirea ei cenuşie scălda întinderea prelungindu-se în imensitatea cîmpiilor. În momentul în care mă duceam s-o chem pe soţia mea, ca să admire spectacolul acela grandios, am zărit în umbra unui tufiş din apropiere nişte licăriri verzui clipind ca nişte licurici. Fără zgomot, mi-am luat lampa electrică şi-am proiectat brusc fascicolul luminos în bezna aceea. Punctele luminoase au dispărut şi, fără ca vreo frunză să se clintească măcar, trei animale mari cît nişte viţei au sărit pe deasupra tufişului.

M-am gîndit imediat la leopard, dar se întîmplă foarte rar ca animalul acesta să vîneze

aşa, în familie. A doua zi, pe lumină, urmele au să mă lămurească. Mi-a fost teamă ca nu cumva mangustele mele să găsească în cele din urmă un drum pe unde să se ducă şi să adulmece mai de-aproape ceea ce le trezise curiozitatea ; am deschis micul chepeng de la podea şi imediat au şi sărit în cameră, cu cozile umflate, adulmecînd pe-ntrecute în toate ungherele. Femela a sărit pe pian şi s-a ridicat în două labe, cu botul înălţat spre acoperişul de paie. Masculul a scos strigătul tipic de chemare, croncănitul acela surd care pare abia perceptibil şi care totuşi ajunge pînă la mari distanţe, apoi s-a ridicat şi el la rîndul lui pe labele de dinapoi. Intrigat, m-am uitat şi eu spre paiele care alcătuiau acoperişul, dar n-am văzut nimic. Deodată însă cele două animale s-au repezit către peretele din faţa uşii şi-au început să zgîrie cu furie. Cu siguranţă că afară era ceva neobişnuit.

În timp ce soţia mea încerca zadarnic să le liniştească, eu am ieşit şi, după ce am dat ocol casei, am proiectat lumina lanternei spre acoperiş. Am văzut ceva dispărînd în paie. În acelaşi moment, dinăuntru, un ţipăt al soţiei mele m-a făcut să alerg la ea. Am găsit-o ghemuită într-un colţ şi pietrificată de spaimă ; pe podele, un şarpe lung, negru şi galben, se răsucea în faţa celor două manguste cu părul zbîrlit şi cu cozile în poziţie de luptă. Reptila avea vertebrele sfărîmate din cauza muşcăturii uneia din ele. L-a luat în primire atunci femela ; s-a năpustit asupra lui, l-a aruncat în sus, iar masculul l-a prins din zbor încercînd să-l tîrască sub podele. Tovarăşa lui s-a repezit din nou ca să i-l smulgă şi s-a încins o luptă aprigă, dar în cele din urmă masculul, ca-ntotdeauna, i-a cedat prada femelei. Şezînd filozofic în fund, a aşteptat apoi ca ea să devoreze capul, sau cel puţin o parte din el, fiindcă era un cap enorm ; cu toate că reptila nu era prea lungă, — avea cel mult un metru —, era groasă cît braţul pe toată lungimea ei, iar coada i se termina în con obtuz.

Cînd mănîncă mangusta capul poţi fi sigur că şarpele este veninos, fiindcă altminteri îl omoară doar. Acesta era o specie foarte periculoasă care frecventează grajdurile şi locuinţele părăsite. Cabana trebuie să fi fost vizuina lui. Deranjat de sosirea noastră fugise, dar după ce stinsesem lumina şi se făcuse tăcere, se tîrîse sus pe acoperiş, ca să-ncerce să intre iar la el în casă.

Revenindu-şi din emoţie, soţia mea mi-a povestit ce se petrecuse : în momentul în care eu surprinsesem reptila, aceasta se ascunsese în paie şi-şi scosese capul prin interior, chiar deasupra pianului unde se afla Pitzy femela. Iute ca fulgerul, aceasta s-a năpustit şi-a înşfăcat şarpele de partea dinapoi a capului. Soţia mea l-a văzut fulgerînd pe dinaintea ei ca un bici, proiectat de muşcătura îngrozitoare a mangustei care-i dislocase vertebrele. Totul se petrecuse atît de rapid încît nu şi-a dat seama ce s-a întîmplat decît atunci cînd reptila a căzut pe podea.

Hotărît lucru, cabana nu era lipsită de neprevăzut. Pentru prima noapte ne copleşise. Cele două Pitzy, devenite acum calme, au venit să se ghemuiască pe pat făcîndu-şi reciproc toaleta. Aşadar nu prezenţa leopardului fusese aceea care le tulburase mai înainte, ci vecinătatea sau miro-

sul emanat de periculosul şarpe. Fără prezenţa lor, reptila ar fi căzut pe pat, şi-n întuneric, unul dintre noi, făcînd un gest inconştient de apărare, ar fi fost cu siguranţă muşcat.

Dacă ne gîndim că la ora aceea nu exista foc, ca să înfierbîntăm la timp lama unui cuţit şi să ardem adînc rana, putem să ne dăm seama din ce primejdie scăpasem.

Era pentru a doua oară cînd îi datoram viaţa noastră unei manguste. Biata Ruiki de la Araoué ne salvase de bandiţii abisinieni, iar astăzi Pitzy ne salva de şarpe. Dacă-i adevărat că o nenorocire nu vine niciodată singură la ce va trebui oare să ne mai aşteptăm de-acum înainte ?

Afară albeau zorile şi-am ieşit să aprind un foc în aer liber ca să pregătesc cafeaua. Am avut ocazia să recunosc urmele animalelor pe care le zărisem în întuneric. Unghiile adînc înfipte în noroi m-au făcut să identific ghepardul care nu are ghearele retractile ale felinelor. Indigenii mi-au spus că erau foarte mulţi prin împrejurimi şi că trebuia ca-n timpul nopţii cîinii şi pisicile să fie ţinuţi închişi. N-aveam cîine dar ţineam foarte mult la Minette, pisica mea cenuşie, credincioasa mea tovarăşă adusă din lagăr.

Cokshak nu era propriu-zis o proprietate, în sensul că plantaţia de piretru fusese făcută pe domeniul forestier concomitent cu reîmpădurirea. Statul englez îşi plăteşte bine funcţionarii dar le restrînge numărul la strictul necesar, pretinzînd din partea lor un randament proporţional cu mărimea salariului pe care-l au. În cazul administraţiei Apelor şi Pădurilor, silvicultorul şef care este cazat confortabil în mijlocul districtului său, la

fel de întins ca un departament, nu beneficiază de credit pentru reîmpăduririle pe care e obligat să le realizeze în fiecare an. Trebuie să acţioneze făcînd uz de întreaga iniţiativă a unui şef de antrepriză particulară iar avansarea lui va fi numai în funcţie de rezultate. El este autorizat doar să pună la dispoziţie zonele care urmează să fie reîmpădurite oricui i-ar cere acest lucru, cu singura condiţie să desţelenească pămîntul, să planteze şi să îngrijească arborii tineri pe care-i procură administraţia. Aceşti puieţi, înalţi doar de cîţiva decimetri şi spaţiaţi cît e necesar unor viitori copaci mari, nu vatămă şi nu sînt vătămaţi cu nimic de cultivarea terenului, timp de aproximativ cinci sau şase ani, şi mai cu seamă de piretru, plantă foarte rezistentă şi care creşte tocmai în acest interval.

Un cîmp de piretru, prin replantare şi răsaduri la sfîrşitul primului an, produce şi acoperă cheltuielile de valorificare ale terenului. Cei patru ani de randament deplin aduc un beneficiu anual net care variază în jurul a o sută de lire la hectar. În aceste condiţii o asemenea exploatare temporară de cincizeci de hectare (cît e în general suprafaţa acestor plantaţii) îi aduc producătorului la expirarea contractului de dare în folosinţă un beneficiu de douăzeci şi cinci de mii de lire iar administraţiei o porţiune de pădure care n-a costat nimic şi nu necesită nici un fel de îngrijire.

Aşa stăteau lucrurile şi la Cokshak. Concesionarul, Cook, abia apucase să defrişeze cîmpurile, să le reîmpădurească şi să le planteze cu piretru, cînd a fost mobilizat. Vecinul său cel mai apro-

piat, Wood, a cărui fermă nu era decît la vreo opt mile distanţă, s-a însărcinat să continue în lipsa lui defrişarea şi plantarea, împărţind cîştigul ; şi, cum era normal, el s-a mulţumit să exploateze ceea ce exista deja, lăsînd pentru mai tîrziu valorificarea restului. La fel ca la Wingamo deci, plugurile se odihniseră şi dispăruseră acoperite de ierburile înalte ca să fie date uitării.

Cultura piretrului nu comportă alte îngrijiri în afară de apărarea împotriva pirului, dar necesită în schimb mînă de lucru numeroasă timp de aproximativ patru luni pe an pentru culegerea florilor. Munca aceasta e făcută de femei şi de preferinţă de copii, care datorită faptului că sînt mititei ajung tocmai la înălţimea florilor. Wood a făcut în aşa fel încît acest personal să nu-l coste nimic : o familie, cît mai numeroasă posibil, primea o porţiune de teren pe care putea să cultive cartofii, porumbul sau meiul necesar întreţinerii ei, cu singura condiţie să lucreze pentru patron la plivirea piretrului, la recoltarea şi la uscarea lui. Wood se bizuia pentru treaba asta pe autoritatea boy-ului şef care conducea totul, acesta din urmă neprimind altă remuneraţie decît un teren ceva mai întins şi dijma pe care o lua pentru culturile lui de la cei care-i erau în subordine precum şi pentru turmele lor pe care li se îngăduia să le lase să crească şi să se înmulţească în libertate.

Se formase în felul ăsta un sat de aproximativ cincizeci de colibe a cărui căpetenie era boy-ul şef. Modul de viaţă indigen se instalase acolo cu obişnuitul păstor, cu vrăjitorul şi cu tipicii lui

paria pentru vînătoare şi pentru fierărie. Fără îndoială că exploatarea ar fi putut fi mai bună, preafericita nepăsare a negrilor lăsînd în seama Domnului grija de a realiza ceea ce necesită un efort mai mare decît strictul necesar. Dar Wood dobîndise şi el în contact cu ei o mentalitate analoagă. Piretrul odată plantat, înflorea de bine de rău şi, cînd apăreau florile, trebuia bineînţeles ca ele să fie culese şi apoi uscate. Se făcea cît era, dar întotdeauna de ajuns, fiindcă nu se cheltuia nimic şi nu exista deci nici o preocupare pentru buget. Totul era deci cum nu se putea mai bine în cea mai bună dintre lumi.

Înainte de a fi mobilizat, Cook adăugase la cultura piretrului şi creşterea cailor. Într-un grajd mare existau un armăsar minunat şi trei iepe, care în timpul zilei păşteau în libertate pe întinsele păşuni naturale de care putea să dispună după bunul lui plac. În felul ăsta animalele crescuseră minunat, dar erau dresaţi numai armăsarul şi iapa, mama celorlalte două exemplare. Wood îmi vorbise despre ei ca despre un excelent mijloc de transport pentru mine şi pentru soţia mea, în locul acela atît de depărtat de restul lumii. Eu nu sînt un „călăreţ", practica m-a învăţat însă să mă menţin destul de bine pe cal, atît cu şa cît şi fără. La Harrar soţia mea o încălecase pe blînda Fruquette, iar la Wingamo devenise o călăreaţă destul de bună. Dragostea ei pentru animale se manifesta bineînţeles şi asupra cailor pe care-i mîngîia şi-i săruta pe bot fără nici o teamă. Grajdul, cît era el de lung, nu era de fapt decît un hambar, în care cele patru animale îşi petreceau noaptea fără să fie legate sau separate

în boxe. Viaţa aceasta în comun, atît la păscut cît şi în grajd, îi răpea armăsarului accesele de ardoare pe care i le-ar fi provocat nişte iepe străine. În privinţa asta nu se deosebea cîtuşi de puţin de armăsarul omenesc. Cînd am vizitat grajdul am băgat de seamă că solul în interiorul lui era mai ridicat, cam pînă la aproximativ o treime din înălţimea uşii, ceea ce le împiedica oarecum pe animale cînd trebuiau să treacă pragul. Cînd am întrebat de ce era aşa, rîndaşul, un pigmeu înalt de patru picioare şi jumătate, mi-a răspuns cu naivitate că lucrul ăsta era ceva cum nu se putea mai natural, fiindcă de la plecarea stăpînului bălegarul se aduna fără ca nimeni să se sinchisească să-l ridice. Se mulţumea ca seara să arunce fîn peste balega din ajun. Animalele mîncau cît pofteau şi se culcau pe ceea ce mai rămînea ; mi-am făgăduit să întreprind o curăţenie serioasă, fără să bănuiesc că dorinţa avea să mi se îndeplinească într-un mod cu totul neaşteptat. Să nu anticipăm însă.

În prelungirea grajdului se afla staulul unde, din cînd în cînd, erau închise cele douăzeci şi patru de bovine de tracţiune. Acolo nu era bălegar ci o cloacă urît mirositoare în care mişunau o sumedenie de viermişori. Găinile din sat se hrăneau cu ei ca şi sconcşii, animalele acelea mici, rele ca nişte vipere, dar atît de nostime cu mica lor mască de alb şi negru.

Am vizitat şi uscătoria de piretru, o colibă construită deasupra unui şanţ în care era întreţinut un foc de cărbuni aprinşi. Am aflat ceva mai tîrziu o istorie nostimă al cărui teatru fusese şi care-o să-i facă să zîmbească pe mulţi gineri

resemnaţi sau exasperaţi : e de la sine înţeles că un asemenea loc nu este indicat să fie folosit drept dormitor, cel puţin cînd focul e aprins. Îmi place să cred că boy-ul şef nu cunoştea acest grav inconvenient atunci cînd a primit vizita soacrei lui, sau mai bine zis a uneia dintre soacrele lui, fiindcă avea mai multe, avînd cinci neveste. Aceasta venea să-i ceară o datorie veche, şi gîndul că trebuia să i-o plătească îl scotea din fire. O însoţea ultimul ei soţ, oarecum contra voinţei lui, e adevărat, fiindcă banii nu erau pentru el. Neavînd loc în colibă şi cum soacra, pe de altă parte, se ferea, pare-se, de frig, el i-a instalat în uscătorie, goală în perioada aceea. A făcut un pic de foc în vatra de jos ca să dea încăperii o temperatură plăcută, dar a avut grijă să-l stingă. A lăsat totuşi alături un sac cu cărbuni, poate cu speranţa ascunsă că şi fără îndemnul lui socrul va avea ideea să facă şi mai cald. Fiind creştin, format de misiune, poate că a făcut chiar şi o rugăciune în sensul ăsta. Pe scurt, aceasta i-a fost îndeplinită, căci socru-său a golit sacul în vatră şi-a plecat în sat să bea araki. Beat criţă, n-a mai fost în stare să se întoarcă la uscătorie şi şi-a petrecut noaptea în prima colibă pe care a întîlnit-o în drum. Dimineaţa, dezmeticit, s-a grăbit să se ducă să-şi trezească nevasta, dar vai ! ea adormise pe veci...

Boy-ul şef nu dorea cu siguranţă să aducă îmbunătăţiri unui sistem de uscătorie care la nevoie putea servi şi altor întrebuinţări, dar Cook era interesat de progres în orice direcţie.

Wood mă instalase deci la el ca să construiesc acolo o uscătorie după sistemul meu, cu ajutorul

lui Tino, pe care mi-l împrumuta sub pretextul instalării locuinței mele personale, care, la rîndul ei, avea să-i rămînă prietenului său atunci cînd acesta din urmă avea să se întoarcă. Am fost dealtfel încîntat de felul acesta ocolit de a mă achita de ospitalitatea aceea, atît de generoasă în aparență.

Dar cîte nu erau de făcut ! Mai întîi problema numărul unu : apa. Anii petrecuți de mine în țări secetoase m-au făcut să am obsesia lipsei de apă. Oriunde sosesc, prima mea grijă este să aflu dacă există prin apropiere. Or, la Cokshak, trebuia să te duci după ea la un izvor care se afla la o distanță de trei mile, dacă nu voiai să riști să capeți bolile misterioase pe care le transmite apa rîurilor poluate de maimuțe, inclusiv amibele și îngrozitoarea filară pe care ți-o introduce în sînge animalul acela filiform, subțire ca un fir de păr și lung de șase sau șapte metri. Sfîrșește în cele din urmă prin a apărea sub forma unui punct roșu care după ce a fost deschis permite să fie apucată extremitatea viermelui. Dar vai de neîndemînatecul care trage ceva mai tare ; se rupe și timp de șase luni nu mai reapare la suprafață. Trebuie să-l apuci în crăpătura unei bucățele de lemn, a unui chibrit de exemplu, și să-l înfășori încetișor, cu numai patru sau cinci centimetri pe zi. Ceea ce reprezintă aproximativ trei luni. În general acest execrabil tovarăș alege ca să iasă la iveală locurile cele mai neașteptate. De multe ori apare în vecinătatea ochilor, uneori chiar prin globul ocular, și atunci vă puteți imagina ce

înseamnă interminabila lui extracție. În comparație cu el tenia este o dulce prietenă.

Nu puteam folosi așadar apa de rîu decît pentru spălat și pentru bucătărie, dar și aceea se afla la o distanță de două mile, în vale, la noul pod de lemn, trebuind să urci din nou cu ea la cinci sute de metri altitudine. M-am hotărît așadar să fac o cisternă, nu ca să adun apa de ploaie de pe acoperișuri, care-ar fi fost cu totul insuficientă, ci pe aceea care se scurge pe pante și se unește alcătuind torenți de-a lungul cărărilor și a drumurilor, așa cum constatasem cu ocazia sosirii noastre, cînd navigasem pe drumul forestier.

I-am fixat locul în spatele cabanei noastre, pe un pămînt argilos care permitea o excavație rapidă. Într-o săptămînă ugandezii au săpat un șanț de formă ovală, adînc de cinci metri și cu diametrul de patru la jumătatea înălțimii. Tino, Lino și cu mine ne-am transformat în zidari și astfel, la douăzeci de zile de la sosirea noastră, era gata un rezervor de patruzeci de metri cubi. Nu ne-a mai rămas decît să așteptăm o furtună.

Rezervorul acela trebuia să folosească la irigarea unei grădini de zarzavat în anotimpul secetos, căci la Cokshak nu exista nici o altă resursă de hrană în afara cărnii de gazelă și a cartofilor ; localnicii nu cunoșteau legumele. Concomitent cu munca de săpare a cisternei s-a făcut și defrișarea unui colț de pădure în așa fel încît a fost pregătită și grădina ca să poată primi semințele și răsadurile. Grădinarul de la Wingamo, bun prieten cu Kingori, a venit și ne-a adus o încărcătură de plante și, cum pămîntul era reavăn de pe urma ploilor care udaseră instalația

noastră, varza, prazul şi reventul au fost însămînţate imediat la locurile lor. Cerul s-a acoperit dar norii s-au dus să-şi reverse ploaia deasupra cîmpiilor. Băştinaşii care mă auzeau seara cîntînd la pian îşi închipuiau că eu chem furtuna şi, decepţionaţi de rezultatul negativ, începuseră să devină zeflemitori. Riscam să-mi pierd autoritatea dar Lino le-a explicat că norii sosiseră dar că îi trimisesem aiurea ca să aibă timp cisterna să se usuce. În sfîrşit, într-o noapte, minunea s-a produs şi furtuna s-a dezlănţuit peste Cokshak. Imediat am dat fuga desculţi sub ploaia călduţă, ca să canalizăm şi să dirijăm preţioasa apă trimisă în sfîrşit de cer. A sosit cu toată violenţa încît a ieşit de pe făgaşul pregătit anume pentru ea şi-a inundat grajdurile. Ugandezii au izbutit totuşi s-o îndrepte către cisternă, dar fără să aştepte ca prima aversă şi tot ceea ce căra cu sine să fi trecut. Eu fiind ocupat în momentul acela ceva mai sus, în pădure, unde consolidam digurile împreună cu italienii, n-am putut evita ca tot bălegarul din grajdurile lui Augias să fie înghiţit de cisterna mea. Cînd am sosit i-am văzut pe cei patru ugandezi jucînd şi bătînd din palme în jurul gropii în care şiroia apa aceea noroioasă. În zece minute dădea pe-afară, dar vai ! apa limpede care venea acum se scurgea la suprafaţă, fără să dilueze cîtuşi de puţin bălegarul gros care se adunase în fundul gropii. Cisterna făcuse oficiul de filtru oprind toate impurităţile. Nu era fără-ndoială rezultatul scontat dar m-a învăţat ce-ar fi trebuit să fac, adică o primă săpătură. Am acceptat deci accidentul acela neplăcut ca pe o lecţie, fără să dau vina pe nimeni. Aşa se cuvine dealtfel să acceptăm catastrofele provocate în general de lipsa de prevedere sau de propria noastră prostie.

Dimineaţa tot satul a venit să admire rezerva aceea miraculoasă de apă, şi femeile au şi luat din ea cu cofele, fără să se sinchisească de bălegarul aflat la fundul ei. E adevărat că în junglă izvoarele naturale nu sînt deloc mai curate.

Wood îmi împrumutase o carabină Mauser care-mi era absolut suficientă pentru vînatul mare, iar eu mi-am procurat o puşcă de vînătoare pe care o adusese un englez din Etiopia. O armă excelentă, una din primele mărci italieneşti şi pe care mi-a cedat-o împreună cu cîteva sute de cartuşe, în schimbul unei sume derizorii, în momentul cînd a trebuit să plece spre armata lui Montgomery.

Vînătoarea avea să fie unicul meu mijloc de a-mi hrăni cei patru ugandezi, boy-ii şi cei doi italieni. Cei din urmă primeau şi ei cîte o raţie de făină şi diverse alte mărunţişuri aduse din lagărul căruia-i aparţineau, dar regulamentul lăsa pe seama fermierului la care lucrau sarcina de a le procura carnea, laptele, untul şi celelalte. Din fericire, antilopele nu lipseau aşa că am putut să folosesc carnea drept monedă de schimb ca să-mi procur mai întîi făina de porumb, pentru indigenii cărora trebuia să le dau cîte un kilogram pe cap de locuitor, apoi zahărul, cafeaua, cutiile cu dulceaţă şi cu unt pe care mi le cedau aşa-numiţii „bucătari“ din lagărele de prizonieri italieni, fie de la Nanyuki, la douăsprezece mile depărtare, fie de la Bourguret, care se afla mai aproape, peste pădure. La astea se adăuga tot ceea ce bucătarii (şi ei italieni) de la popotele

ofiţerilor îmi cedau pe ascuns, cutii cu biscuiţi, butoiaşe cu prune uscate, slănină afumată etc.

La început ierbivorele mari erau destul de aproape, în curînd însă s-au îndepărtat, speriate de focurile de armă. Trebuia să pătrunzi adînc în pădure, către zonele unde riscai să întîlneşti turme de bivoli şi de rinoceri. Plecam mereu însoţit de Kassogo şi cu cele două puşti, cea de vînătoare încărcată bineînţeles cu gloanţe. La distanţe mici proiectilele acestea mari sînt mai eficace decît cele folosite la armele de război, care de multe ori nu opresc animalul din fugă, chiar dacă e rănit de moarte, afară de cazul cînd are picioarele rupte. Pînă acum vînam în timpul zilei, ceea ce este foarte sportiv dar mult mai greu. În timpul zilei ierbivorele rumegă la adăpostul desişurilor de nepătruns, de unde se uită la tine fără să-şi trădeze cu nimic prezenţa. În felul ăsta poţi să te întorci cu coada între picioare, după ce ai trecut poate fără să le vezi la numai cîţiva metri de nişte antilope mari, de pădure. Animalele acestea simt, datorită unui instinct curios, dacă au fost observate de ochii oamenilor. Sînt atît de imobile, iar culoarea blănii lor e aşa de în ton cu culorile mediului înconjurător, încît poţi să te uiţi la ele în desiş fără să le vezi. Aceste ierbivore ies la apusul soarelui şi se duc să pască pe păşunile din jur. Acolo, în loc deschis, privirea lor extraordinar de pătrunzătoare pe întuneric le pune la adăpost de orice fel de surpriză din partea fiarelor. Trebuie deci să le vînezi noaptea, aşa cum m-a învăţat vecinul meu, silvicultorul şef. Casa acestui tînăr englez se zărea la trei sute de metri mai sus de Cokshak, pe una din culmile

masivului Kanya. Era Oficiul Silvic, punctul terminus al drumului forestier care trecea şi prin faţa casei mele.

Wood, care venise să vadă cum ne-am instalat, ne-a dus acolo cu vechiul lui Ford, şi ne-a prezentat, socotind formalitatea indispensabilă, pentru ca doi gentlemeni să aibă posibilitatea să se salute pînă şi în regiunile acelea sălbatice. Trebuie să fii englez ca să înţelegi asta. Or, noi eram francezi iar silvicultorul şef de origine daneză. Era bineînţeles de naţionalitate engleză, fiind născut în Transvaal, unde tatăl lui luptase pe vremea lui Kruger. Peter Bergson, aşa se numea vecinul meu, cu toate că fusese crescut la Oxford, rămăsese cu desăvîrşire Boer, dar poseda acea admirabilă loaialitate care face ca Dominioanele să rămînă credincioase Angliei fără să o iubească.

Foarte blond, de statură măruntă şi cu o figură de copil cu nasul în vînt, părea foarte tînăr cu toate că avea douăzeci şi şase de ani. Soţia lui, Rosalie, şi dînsa sud-africană născută în Kenya, era cea mai mică din cei doisprezece fraţi şi surori pe care o mamă olandeză, suferindă de hydropizie, îi adusese pe lume într-o fermă de pe versantul opus al Kenyei, de pe lîngă Meru.

S-a înţeles din capul locului foarte bine cu soţia mea, ca şi cum şi-ar fi regăsit o prietenă. Nici ea nu-i iubea pe englezi, şi mai cu seamă pe femei, a căror răceală şi extremă rigurozitate îi îngheţau entuziasmul şi veselia. Căsătorită la douăzeci de ani cu un ofiţer englez beţiv şi brutal, divorţase, luîndu-l la ea pe copil, pe micul Moven, de numai cîteva luni. În ciuda acestui incident, Peter

Bergson se căsătorise cu ea din dragoste, doi ani mai tîrziu, și-o adusese în casa aceea forestieră la trei mii de metri altitudine. Și tînăra pereche ducea un trai întrucîtva asemănător cu cel al strămoșilor, pe vremea Marelui Treck, atunci cînd se refugiaseră către nord în căruțele lor, trase de boi și acoperite cu coviltire din piele. În absența soțului, Rosalie mînuia pușca bărbătește ca să apere casa de elefanții și de felinele care dădeau tîrcoale noaptea prin preajma ocolului.

Ne-a arătat zîmbind o piele superbă, a unui șarpe negru și mare, la fel de periculos ca și cobra, pe care-l omorîse în ajun. Ne-a povestit întîmplarea ca și cum ar fi fost vorba de cel mai banal incident :

După ce-i dăduse biberonul lui Moven, care-n ciuda celor doi ani ai lui tot îl mai cerea, l-a lăsat un moment adormit în cărucior, la umbra unui copac. Atrasă de mirosul laptelui, periculoasa reptilă s-a strecurat pînă la căruț, unde sticla pe jumătate golită rămăsese încă în mîna copilului. Cînd Rosalie s-a întors, l-a văzut încolăcit la picioarele lui Moven ; capul lui mare și triunghiular se legăna încet față în față cu capul copilului, scoțîndu-și mereu limba ascuțită, ca și cum ar fi adulmecat de unde provenea mirosul acela ademenitor. La cea mai mică mișcare a copilului, sau pur și simplu speriat din alt motiv, l-ar fi mușcat de față. Ea a avut sîngele rece să se retragă fără zgomot ca să nu-și trădeze prezența și să alerge să-și ia carabina. Veranda se afla la zece metri de căruț dar dacă s-ar fi apropiat mai mult ar fi riscat să sperie șarpele. A rămas în umbră, și-a sprijinit arma de balustradă

și-a ochit capul care se legăna mereu, din ce în ce mai aproape, la numai vreo zece centimetri de buzele copilului ; nu trebuia să-i tremure mîna dar era sigură de armă ca de ea însăși. Glontele a pornit, zburînd capul reptilei și odată cu el și veninul ei.

Soția mea se-ngălbenise cu totul la auzul acestei relatări, dar Rosalie rîdea, în vreme ce Peter trăgea liniștit din pipă.

Și să nu vă închipuiți că o asemenea femeie era cîtuși de puțin genul de „femeie cu cizme" pe care-l afișează unele ziariste cînd o pornesc în explorare. Dacă se-ntîmpla să adopte uneori ținuta masculină, o făcea numai de nevoie, atunci cînd trebuia să călărească prin pădure. La ea acasă însă nu purta niciodată asemenea travestiuri. Dealtfel, avea părul lung și se pieptăna cu mult gust.

Casa, cu două etaje, jumătate din lemn și jumătate din piatră, era mai mică în interior decît te lăsa să bănuiești aspectul ei exterior și asta datorită grosimii pereților de la parter, adevărate ziduri de fortăreață. Wood mi-a dezvăluit motivul : vechiul Oficiu Silvic fusese construit din lemn, ca majoritatea caselor din Kenya, din trunchiuri de copaci despicate în două și așezate unul lîngă altul, cu partea lor convexă în afară. Această dispunere permite să se obțină în interior suprafețe plane. Genul acesta de construcție, analog cu cel de la cabana mea din Cokshak, este foarte solid și rezistă la orice în afară de elefanți. Vechea construcție s-a întîmplat să se afle într-o zi în calea unei turme de asemenea pahiderme, care cu siguranță că ar fi ocolit-o în chip pașnic, dacă din nenorocire silvicultorul șef din vremea aceea, un

englez irascibil care ţinea foarte mult la grădina lui de zarzavat şi la cea de trandafiri, n-ar fi vrut să-i gonească trăgînd focuri de armă şi crezîndu-se în afara pericolului la fereastra unde se afla. Şi-a fost vai de el, într-o clipă casa a fost dărîmată prin opinteli, ca un obstacol neglijabil, şi turma şi-a continuat drumul, frîngînd copacii tineri cu uşurinţa cu care ar fi rupt nişte fire de paie. Pe funcţionarul englez l-au găsit absolut strivit sub dărîmături.

Noua construcţie era ferită acum de o asemenea primejdie, dar era situată într-adevăr destul de periculos, fiind aşezată ca o santinelă pierdută în regiunea aceea înaltă de munte unde mişunau cele mai temute fiare.

Peter deţinea, pe lîngă funcţia lui de silvicultor şef şi pe aceea de şef de vînătoare, în sensul că din cînd în cînd era însărcinat să organizeze o vînătoare de elefanţi, aceştia coborînd uneori spre culturile din regiunile mai joase. Cu care ocazie i se trimiteau încă doi sau trei vînători înrolaţi şi remuneraţi la Game Departament, pentru a-l seconda în asemenea expediţii periculoase. Am acceptat cu entuziasm oferta lui de a-l întovărăşi cu prima ocazie. Pînă una alta m-a poftit să vin să vînez antilope la lumina lămpilor electrice, căci fermierii se plînseseră de faptul că plantaţiile lor de piretru fuseseră de prea multe ori devastate. Animalele acelea se mulţumesc să mănînce doar florile şi mugurii, ceea ce într-o singură noapte poate periclita întreaga recoltă.

Întîlnirea fiind stabilită pentru noaptea următoare cînd luna nu avea să apară înainte de orele unsprezece, i-am părăsit pe oamenii aceia cum-

secade, fericiţi că descoperisem nişte prieteni atît de buni, într-un loc unde nu ne aşteptam să-i găsim. Wood, care ţinea foarte mult să-l menajeze pe importantul funcţionar, s-a arătat deosebit de mulţumit de simpatia noastră reciprocă. Într-adevăr, silvicultorul şef era în măsură să desfacă contractul de concesiune în cazul cînd tînăra plantaţie forestieră pe care el tolera piretrul n-ar fi fost întreţinută cum trebuie.

În general, concesionarii se pricep să menţină raporturi bune printr-o serie de cadouri indirecte. De exemplu, cînd silvicultorul se plînge că vaca lui nu mai are destul lapte, i se propune în schimbul ei o altă vacă de lapte mai bună. Sau, atunci cînd vreunul dintre negustorii indieni de tipul *General Store*, care vinde de toate, de la produse de băcănie pînă la lemne de foc, are nevoie să obţină aprobarea să taie lemne, uită să-i prezinte notele de plată sau pune din neatenţie un sac cu zahăr în locul unui sac cu sare. În felul ăsta se asigură că n-o să aibă niciodată neplăceri în legătură cu numărul de copaci tăiaţi.

Lui Wood nu-i plăceau însă asemenea expediente ; proclama sus şi tare integritatea funcţionarilor englezi, ca să fie scutit să-i mituiască. Găsea că e mult mai corect să se bizuie pe foloasele simplei prietenii. Conta deci foarte mult pe noi ca să consolideze şi să întreţină această prietenie. Prietenii prietenilor noştri sînt şi prietenii noştri, obişnuia el să spună mereu, şi într-adevăr principiul acesta îi crease o întreagă reţea de relaţii datorită cărora avea acces oriunde.

Peter a venit să mă ia a doua zi seara, aşa cum stabilisem, ca să vînăm antilope pe plantaţiile

de piretru din Cokshak. Nu ţinea să protejeze cîtuşi de puţin culturile, ci copacii tineri care erau în pericol să aibă vîrfurile mîncate de ierbivorele acelea, fapt care le întîrzie cu mulţi ani creşterea. Asemenea accidente nu le displăceau însă cîtuşi de puţin concesionarilor, care puteau astfel să-şi prelungească contractul de închiriere. Şi dacă florile n-ar fi fost în pericol, s-ar fi ferit de bună seamă să-i dea de veste Departamentului Silvic. Totul era deci cum nu se putea mai bine, fiindcă fiecare, acţionînd în favoarea interesului propriu, servea şi interesul celuilalt.

Doi negri, paznici la ocolul silvic, duceau puştile lui Peter şi lanterna lui electrică, un proiector portativ în stare să lumineze destul de bine un animal aflat la circa cincizeci de metri. L-am folosit la început ca să lumineze drumul şi-am rămas uimit cît de multe animale de noapte s-au ivit în fascicolul de lumină. Nu le străluceau decît ochii, dar Peter identifica animalele după culoarea reflexelor şi mi le indica : nevăstuici, sconcşi, cucuvele, pisici sălbatice, cervali şi cîini roşii. Stingea doar cîteva secunde proiectorul a cărui lumină fascinează şi opreşte pe loc animalele, ca să le dea posibilitatea să fugă.

Deodată s-a oprit în faţa a două puncte luminoase verzi, neclintite, la vreo douăzeci de metri în faţa noastră. Boy-ul lui, printr-o înţelegere tacită parcă, i-a întins un Mauser, dar el s-a răzgîndit şi a zîmbit ca şi cum ar fi fost cît pe ce să cedeze tentaţiei :

— Leopard. Nu-i nimic, o să fie cu altă ocazie... Şi şi-a stins lampa. Eram desigur prea aproape de terenul nostru de vînătoare ca să tra-

gem un foc fără să riscăm să speriem antilopele.

Am ajuns aşadar pe plantaţia de piretru. Peter şi-a luat atunci una din puştile lui iar Kassogo mi-a dat-o pe a mea încărcată cu alice. Un paznic forestier şedea între noi cu proiectorul stins. Înaintam foarte încet şi bineînţeles contra vîntului. Peter s-a aplecat ca să observe de jos, de la nivelul pămîntului, ce se profila pe cerul limpede. Am rămas cu toţii ghemuiţi, în aşteptare. Kassogo mi-a atins uşor braţul, făcîndu-mi semn într-o direcţie în care Peter încerca să distingă ceva. Prin acelaşi procedeu pe care-l folosisem în atîtea rînduri şi pe mare, să deosebesc în timpul nopţii o insulă sau o stîncă ieşită din apă în depărtare, am zărit nişte umbre. E de ajuns aşadar să priveşti puţin mai lateral faţă de direcţia privirii, ca să descoperi în felul ăsta în marginea axului vizual lucruri care erau în mod direct invizibile. Fenomenul acesta se datoreşte sensibilităţii retinei, mai fină în afara punctului care corespunde focarului cristalinului. Cînd nu ştii lucrul acesta, impresia respectivă declanşează pe loc reflexul care abate privirea şi din momentul acela totul dispare.

Paznicul, la un semn al lui Peter, a aprins lampa, şi ceata de antilope a apărut ca o pată deschisă în cercul luminos. Animalele continuau să pască fără să se sinchisească de lumina aceea, neputînd să aprecieze de bună seamă distanţa. S-au declanşat aproape concomitent două focuri, dar antilopele n-au luat-o la fugă, aşa cum mă aşteptam ; surprinse doar, au ridicat capetele, şi-au rămas nemişcate, gata s-o zbughească. Numai cea de-a doua salvă le-a făcut să dispară.

Negrii au alergat înainte, cu cosoarele în mînă ca să le taie victimelor beregata. Trei zăceau inerte iar alte două se mai zvîrcoleau încă. Le-am auzit behăitul jalnic atunci cînd negrii le omorau și imediat după aceea le-a răspuns ca un ecou un alt țipăt, subțirel și tremurător.

— Toto (un pui), mi-a spus Kassogo, pornind imediat în direcția în care se auzise țipătul.

Doborîsem trei femele, o greșeală de neiertat pentru oricare vînător care se respectă, dar în seara aceea nu eram vînători, ci casapi. Dealtfel, sistemul acesta de a vîna la lumina lanternei nu-ți dă deloc răgaz să-ți alegi victima, trebuie să tragi la nimereală, în grămadă.

Din cele trei femele moarte două erau gata să fete, iar cea de-a treia era mama acelui „toto" semnalat de Kassogo. Puiul trebuie să fi avut doar cîteva săptămîni, judecînd după ugerul plin cu lapte. Bietul animal n-o să apuce răsăritul soarelui fiindcă tot strigînd-o pe maică-sa o să atragă atenția vreunui carnivor și totul se va sfîrși. Poate totuși Kassogo va reuși să-l prindă dacă e așa de mic.

Una din cele două femele însărcinate mi s-a părut pe punctul de a naște. Două alice o nimeriseră în cap, între ochi și ureche, iar alta în vertebra de la grumaz. Foetusul probabil că mai trăia încă, fiindcă inima mamei, pentru moment, mai continua să bată. Paznicul tocmai se apropia să-i taie beregata, cînd l-am oprit și, luîndu-i din mînă cuțitul acela tăios ca un brici, am încercat să fac ceea ce văzusem că li se face vacilor care urmează să fete și care-au fost omorîte accidental cu cîteva zile înainte de termen. Într-un cuvînt, o operație cezariană. I-am deschis pîntecul și imediat am despicat punga în care se afla foetusul. Trăia și părea complect format. În ciuda aprecierilor lui batjocoritoare, l-am lăsat pe Peter să-și continue vînătoarea, ca să mă ocup de făptura aceea mică și care intra în viață — dacă va fi trăit — într-un fel atît de tragic. Cînd a început să respire, i-am legat cordonul ombilical și am început s-o frec cu iarbă uscată ; peste un minut a ridicat capul, a scos un țipăt, și-a început să dea din picioarele cu copite mici și moi ca niște cartilagii. Am ajutat-o să se ridice și-am constatat că încerca să se țină singură pe picioare. Era deci pe punctul de a se naște, așa cum bănuisem.

Kassogo s-a întors gîfîind din cercetarea lui dar micul toto îi scăpase.

— O să-l prindem mîine, mi-a spus el.

L-a luat pe umerii lui pe puiul abia născut, așa cum duc păstorii viței mici, născuți în timpul transhumanței, și ne-am întors acasă. Soția mea l-a întîmpinat pe noul bebeluș cu o bucurie mișcătoare și a regretat cu siguranță faptul că nu-l putea alăpta chiar ea. Cele două Pitzy s-au zburlit la început în fața acestui monstru necunoscut și s-au ridicat în două labe ca să-i adulmece mai bine mirosul, apoi brusc, au încetat să-i mai arate vreun interes. Cînd însă mama lor, adică soția mea, i-a dat intrusului lapte cu biberonul, au început să mîrîie și s-au năpustit deodată asupra lui. Femela l-a mușcat cu cruzime de partea dinapoi a piciorului iar soția mea s-a ales cu palma străpunsă de incisivii teribili ai masculului, pe care încercase să-l îndepărteze.

Cînd am strigat eu au făcut stînga împrejur și au dispărut în subsolul lor. Eu fiind tatăl, care de multe ori le și bătea, eram mult mai respectat. După aceea lucrurile s-au aranjat, dar le-a trebuit mult pînă să se împace cu gîndul că biberonul „lor" putea servi și altora.

În ultimele ceasuri ale nopții am auzit urlînd hienele și rîsul lor infernal mi-a evocat furia haitei la devorarea prăzii. Mi s-a strîns inima gîndindu-mă la soarta micuțului care se ferise din calea celui care voia să-l salveze. De foarte multe ori în viață procedăm și noi la fel. Speram totuși că, grație instinctului său, țipetele hienelor îl vor face să tacă, să stea neclintit și invizibil în vreun desiș, așteptînd întoarcerea mamei. Așa fac toți puii care sînt încă prea plăpînzi ca să fugă, rămîn în locul în care-i lasă mama, în vreme ce aceasta îndepărtează pericolul lăsîndu-se urmărită.

A doua zi dimineața, Kassogo a plecat împreună cu ugandezii spre plantație, teatrul masacrului din noaptea aceea. Și l-au găsit într-adevăr pe pui, ghemuit într-un tufiș de piretru, chiar pe locul unde fusese omorîtă mama lui. Probabil că s-a întors acolo în zori, după ce hienele se înapoiaseră în vizuinile lor. Nu mai rămăseseră, din păcate, decît niște oase, și conținutul intestinelor. Paznicii lui Peter se mulțumiseră să ia coapsele și părțile cele mai bune, lăsînd acolo restul. În cîteva ceasuri hienele devoraseră totul.

Ugandezii mi-au adus în triumf puiul și le-am dăruit o rație dublă de zahăr drept recompensă că-mi salvaseră făptura aceea aleasă. Nu înțelegeau de ce mă căzneam atîta să cresc niște animale

pe care Dumnezeu le-a lăsat pe pămînt ca să fie mîncate, dar acceptau inexplicabilul fără să crîcnească sau să protesteze, cu tot respectul datorat unui act de credință. Pentru ei eu eram un soi de vrăjitor tutelar care nu făcea niciodată nimic fără un anumit scop.

Interesul pe care-l manifestam pentru animale, de vreme ce nu era în funcție de calitatea cărnii lor, trebuie să fi avut un scop pe care un profan nu putea să-l distingă, dar care mai devreme sau mai tîrziu avea să se dovedească demn de toate miracolele precedente.

Bineînțeles că Wood a aflat că prinsesem o pereche de antilope tinere, dintr-o specie rară, și peste două zile m-a și vizitat, întovărășit de un englez. Mi-a prezentat un oarecare domn Meer, trimis de Grădina Zoologică din Londra, ca să adune animale vii. Wood era în oarecare măsură agentul lui în Kenya. Îi procura zebre, girafe și tot soiul de ierbivore mari de cîmpie pe care le prindea sau mai precis punea să fie prinse la ferma lui de la Rango, la treizeci de mile de Nanyuki, în plină junglă tropicală. Îl interesau și animalele mici iar motivul vizitei lui era colecția mea de nevăstuici, sconcși, hiracși și manguste. Domnul Meer vorbea corect franțuzește, ceea ce simplifica în mare măsură raporturile noastre. Cele două manguste cenușii aduse din Harrar, varietatea cea mai mare a speciei și-n același timp și cea mai greu de domesticit, l-au încîntat, dar și-a dat seama că soția mea n-ar fi fost niciodată de acord să se despartă de ele. I-am făgăduit drept consolare să-i prind altele, pentru viitoarea lui vizită.

Cu cîteva săptămîni în urmă prinsesem o nevăstuică neagră, un animal foarte rar şi care l-a consolat de manguste. A vrut să-i dau şi sconcşii ca să apere anumiţi copaci împotriva unui vierme alb care le perforează scoarţa. Ideea era a lui Wood.

Sconcsul se hrăneşte într-adevăr cu larve, pe care ştie să le găsească în pămînt, la o mare adîncime. Am acceptat să i-i cedez lui, dar mi s-a părut că e de datoria mea să-l previn de viclenia acestui mic animal, care izbuteşte aproape întotdeauna să scape, în ciuda tuturor măsurilor de precauţie. I-am explicat cu cîtă răbdare observă toate gesturile temnicerului, ca să înveţe mişcarea închizătorilor de la cuşcă şi ca s-o deschidă în cele din urmă într-o noapte. I-am citat şi cazul unuia care, după trei luni de captivitate, descurajat de nereuşita tuturor încercărilor, a încetat deodată să mai ţipe, părînd domesticit ca prin minune. Se lăsa mîngîiat, scoţînd mici gemete de plăcere, şi-mi apuca delicat bucăţile de carne pe care i le întindeam. Cînd mă vedea dimineaţa mă întîmpina cu bucurie, ca un animal care-şi recunoaşte stăpînul. Bizuindu-mă pe asemenea dispoziţii excelente, l-am pus pe braţul meu. N-a încercat să fugă, cu toate că i-am dat în felul ăsta o posibilitate, ştiind prea bine că avea să fie repede prins din nou. Într-o dimineaţă l-am găsit lungit, în poziţia unui animal aproape mort. S-a lăsat luat fără nici o reacţie, moale şi inert. Fiind convins că e în agonie, am vrut să-l las să moară liniştit şi, bineînţeles, n-am mai pus cuiul de siguranţă la uşa cuştii. Probabil că asta a aşteptat fiindcă a dispărut în noapte.

Domnul Meer a zîmbit, foarte sigur că, avînd experienţa pe care o avea el cu animalele, orice machiavelism din partea sconcşilor ar fi fost zadarnic. I-a luat, împreună cu nevăstuicile, cu hyracşii şi cu veveriţele şi mi i-a plătit dincolo de orice aşteptare, încurajîndu-mă să perseverez pe o cale atît de bună. Înaintea mea se deschidea o nouă carieră. Cu ajutorul lui Kassogo şi al ugandezilor, nu mă îndoiam că aveam să devin furnizorul predilect al Grădinii Zoologice din Londra.

Peste o lună, Wood mi-a spus că sconcşii domnului Meer evadaseră în timpul drumului...

Peste cîteva săptămîni de la instalarea noastră, am primit vizita cîtorva prizonieri din lagărul de la Bourgouret, aflat la o distanţă de şase sau şapte mile prin pădure. Libertatea destul de mare dădea posibilitatea unor ieşiri destul de îndelungate, cu toate că paza porţilor fusese încredinţată unor carabinieri italieni. Tagma asta de jandarmi, recrutată anume dintre napoletani, calabrezi şi sicilieni, nu voia să ştie decît de consemn ; şi şi-ar fi spînzurat pînă şi părinţii dacă li s-ar fi dat un asemenea ordin. Făceau aşadar de pază cu străşnicie la porţi şi nu le deschideau decît dacă li se arăta o foaie de liberă trecere ştampilată în regulă de către comandant, fără să se preocupe însă de ceea ce se petrecea pe o distanţă de cinci sau şase kilometri de-a lungul îngrăditurii lagărului. Nimic nu era deci mai uşor decît să te strecori prin locuri de trecere bine mascate, după care nimeni nu te mai întreba nimic.

Faptul că te aflai afară însemna că ai trecut de poartă şi deci că le-ai arătat permisul cerberi-

lor, iar englezii nu mergeau mai departe cu cercetările. Pentru ei era de ajuns să găsească numărul respectiv la apeluri, posibile numai seara, fiindcă în timpul zilei se aflau prea mulţi oameni în afară pentru corvezi sau pentru alte treburi.

În general părăseai lagărul prin soluţia pe care am pomenit-o, cu puţin înainte de ivirea zorilor, şi-ţi petreceai ziua în pădure, punînd sau examinînd cursele. Seara, vînatul — gazele şi antilope — era introdus în lagăr în acelaşi mod. Amatorii de excursii aveau deci posibilitatea să exploreze în toată liniştea muntele. În felul ăsta am primit şi eu vizita farmacistului din Harrar, omul acela cumsecade care la vremea lui m-a sfătuit să pun o cruce roşie pe umbrela mea de pictor. Îmi aducea cu el un prieten, un oarecare Sam Müller, pe care îl cunoscusem dealtfel cu ocazia tristului şi durerosului calvar care a însemnat drumul din Harrar în Kenya. Venea să-mi ceară să stărui în favoarea lui ca să fie angajat de Wood. Viaţa vegetativă de lagăr convenea oarecum firii lui apatice ; se acomodase cu ea, în aşteptarea unui viitor mai bun, încrezător în iniţiativa şi-n felul de a se descurca al soţiei sale, Rachel, aflată atunci în Italia. Într-un cuvînt „hiberna", la fel cu melcii care se închid în cochilie, aşteptînd iarba fragedă a primelor ploi. Dar vai, această pace a fost tulburată de nişte veşti proaste şi s-a hotărît să dea totul uitării, schimbînd decorul şi ducînd o viaţă mai activă. Există anumiţi oameni meniţi să eşueze, independent de contribuţia benevolă pe care o avem, mai mult sau mai puţin, la acest lucru. Ne plîngem de soarta noastră tristă, fără să ne dăm seama că ea rezultă de cele mai multe ori

din propriile noastre acte, determinate de confuziile, de greşelile sau chiar de meritele noastre.

Sam Müller n-a făcut excepţie nici el de la regula generală. Pocinoagele lui proprii au agravat întruna şi au înmulţit „belelele" pe care le trimite Providenţa fără nici o provocare.

Cel mai mare dintre toate a fost fără îndoială căsătoria cu Rachel, o poloneză de douăzeci de ani, de origine levantină. Nişte ochi catifelaţi, cu puf uşor deasupra unor buze cărnoase, nişte sîni opulenţi şi nişte emanaţii ameţitoare, au înnebunit simţurile cvadragenarului timid şi chinuit de pofte ascunse.

Farmecele acestea violente au epuizat repede rezervele lui Sam, care nu mai era tînăr ; lumea l-a văzut slăbind, invers proporţional cu formele pline pe care le lua soţia lui.

Din fericire, a venit războiul ca să schimbe lucrurile.

Înainte de a se căsători, Sam devenise cetăţean austriac. Asemenea schimbări de stare civilă constituie o sursă preţioasă pentru aventurierii care exploatează cu succes toate soiurile de falimente. Mai trebuie încă să aibă şi curajul pungăşiei lor, ceea ce nu era cîtuşi de puţin cazul eroului nostru. Oscilînd neîncetat între teama de jandarmi şi plăcerea riscului, era păcălit întruna de toţi cei pe care pretindea el că-i exploata. Fiind constrîns să-şi schimbe locul după perfida revenire a iubirii, imediat după ocupaţia italiană s-a dus să-şi încerce norocul în Etiopia. Cel de-al doilea război mondial l-a surprins acolo şi, din cauza naţionalităţii lui austriace, la sosirea englezilor a fost

închis în lagăr. A fost expediat în Kenya, în timp ce soţia lui, care înflorise în chip de matroană precoce graţie celor trei ani de fericire conjugală, a plecat spre Italia cu un convoi de femei.

Rămas fără veşti, în ciuda scrisorilor lui săptămînale, Sam s-a adresat Crucii Roşii. În felul ăsta a afla că Rachel ţinea o locandă mobilată la Napoli şi puţin după aceea un suflet milos i-a dat detalii şi mai precise cu privire la felul aparte al numitei locande. La început Sam s-a bucurat, gîndindu-se că avea să profite într-o bună zi de pe urma libertăţii pe care i-o îngăduie soţului o asemenea situaţie. Îi plăceau sporturile liniştite, ca pescuitul cu undiţa sau plimbările lungi în tovărăşia cîinelui său. Neavînd prejudecăţi, fiindcă şi le pierduse pe toate în război, ca şi coada vulpii din poveste, avea să ştie să aleagă culoarea politică potrivită ca să ajungă la onoruri şi să-şi vadă butoniera împodobită cu decoraţii. Dar, vai, acelaşi suflet milos, dintr-un exces de zel, i-a zădărnicit toate iluziile, aducîndu-i la cunoştinţă că Rachel Müller îşi spunea doamna Salotti din consideraţie pentru un autentic domn Salotti care-o onora cu înalta lui protecţie. Era boxeur de meserie şi deţinea într-un mod avantajos rolul confortabil pe care şi-l visa el pentru sine însuşi. O fotografie, decupată dintr-un ziar sportiv, a sfîrşit prin a-l preciza pe odiosul personaj, ai cărui bicepşi şi pectorali i-au inspirat o seamă de reflecţii înţelepte : demnitatea nu-i îngăduia să se amestece într-o asemenea murdărie ; numai reprobarea prin tăcere şi dispreţul puteau să etc....

În sinea lui bietul om blestema faptul că se vedea eliminat în momentul în care ar fi putut să se bucure de bani şi de consideraţie. Era într-adevăr ghinionul lui de totdeauna şi, o dată mai mult, a avut ocazia să-şi plîngă trista soartă. N-a făcut-o prea mult totuşi, fiindcă natura lui fericită se redresa mereu ; după ce încerca din plin o deziluzie, începea să nutrească noi speranţe, fără să se întrebe niciodată unde naiba avea să mai eşueze.

Sam Müller a sosit deci la mine într-o dimineaţă, aproape vesel, ca şi cum tot visînd la aventurile pasionante ale unei vieţi noi, ar fi ajuns la convingerea c-o şi trăieşte. De data asta însă norocul părea în sfîrşit să-i zîmbească fiindcă nu ştim niciodată la ce catastrofe ne duce de multe ori realizarea celor mai arzătoare dorinţe pe care le avem. Tocmai atunci Wood avea nevoie de un fel de manager la domeniul lui din Nakaru ; un domeniu ciudat căruia el îi spunea în mod pompos *farm* (fermă), cu toate că în realitate nu era decît o mare porţiune de junglă sălbatecă şi de stepe pierdute, în zona îndepărtată şi secetoasă a micilor înălţimi.

Bineînţeles că nici un fel de exploatare agricolă, nimic nu fusese întreprins de către proprietarul precedent. Abia avusese timpul necesar să construiască un bungalow destul de confortabil, cînd a fost chemat să se înroleze. Luat pe nepregătite, îl însărcinase pe prietenul lui să aibă grijă de domeniu, lăsîndu-i mînă liberă să înceapă lucrările.

Fără să facă nici cea mai mică cheltuială pentru punerea în valoare a pămînturilor acelora vir-

gine, Wood a putut să trimită acolo ca să crească şi să se înmulţească o parte din turmele lui, aşteptînd fie terminarea războiului pe care-l prevedea de lungă durată, fie moartea proprietarului, în care caz moştenitorii îndepărtaţi din Anglia aveau să fie cît se poate de fericiţi să-i cedeze lui moştenirea aceea incomodă în care totul trebuia luat de la capăt.

Erau de ajuns vreo douăzeci de negri ca să asigure paza turmelor şi ca să exploateze de bine de rău producţia de lactate a acestora din urmă. În ţinuturile acelea sălbatice indigenii nu cunosc încă necesităţile multiple ale celor care trăiesc în preajma oraşelor, aşa că sînt mulţumiţi cu puţin atunci cînd li se asigură raţia de făină de mei. La două luni după plecarea prietenului său, Wood a aflat de moartea lui glorioasă în deşertul Libiei. Se convinsese în aşa măsură de caracterul fatal al deznodămîntului încît i s-a părut absolut firesc şi, fără să aibă nici cea mai mică remuşcare, a dat uitării faptul că-l dorise în mod sincer. Domeniul acela sălbatic se potrivea aşa de bine cu gusturile lui pastorale, atavisme îndepărtate ale raselor nomade, încît i se părea drept şi legitim ca prin voia Domnului să rămînă el stăpînul. A sfîrşit prin a-şi împăca şi conştiinţa, spunîndu-şi că-n felul ăsta toate se aranjaseră cu bine: prietenul lui părăsea scena ca un erou, în timp ce, altfel, ar fi făcut-o cu siguranţă ruinat, graţie inovaţiilor agricole pe care ar fi încercat să le întreprindă într-o regiune atît de refractară oricărei culturi.

Aşa cum prevăzuse dînsul, moştenitorii de la Londra, informaţi cum se cuvine de toate inconvenientele pe care le comporta moştenirea lor, au primit fără nici un fel de discuţie oferta lui de a se debarasa de „povară".

Momentul era aşadar cum nu se putea mai potrivit pentru candidatura lui Sam Müller. Peste o săptămînă, solicitat de Wood în calitate de muncitor agricol, acesta sosea, năduşit tot sub greutatea unei valize grele, la ferma de la Nanyuki, la noul lui patron.

Sam Müller era un omuleţ durduliu şi roşcovan cu ochi mici şi negri ca un sfredel şi cu privirea speriată. Părea întotdeauna gata să ridice braţele, ca un copil care se teme să nu-l baţi.

Fără îndoială că lui Wood i-a plăcut. L-a angajat fără nici o greutate, în calitate de manager al noului său domeniu, în condiţiile care i se pot oferi unui prizonier, nespus de fericit să iasă din închisoare. Nu s-a pus deci problema salariului, ci i-a lăudat doar locuinţa cochetă, care valora ea singură cît un salariu mare, fiindcă i-a evaluat chiria ca şi cum s-ar fi aflat în centrul unui oraş. După aceea avea să aibă lapte la discreţie, la fel şi lemne de încălzit şi pe deasupra carne atunci cînd ar fi murit vreo vită, accidental sau de vreo boală, căci în junglă e inutil să mai ţii seama de prejudecăţile citadine. Veterinarii de la oraş îşi dau o importanţă ridicolă controlînd abatoarele, ca şi cum sănătatea publică n-ar fi garantată suficient prin arderea cărnurilor. Şi-n sfîrşit, a adăugat el, managerul fiind însărcinat să le distribuie *poscho* (mălaiul) păzitorilor de turme, va putea în toată liniştea să-şi ia din el şi pentru sine, fără ca raţiile să fie prea mult micşorate. Acest *poscho* nu putea fi folosit bineînţeles la facerea

pîinii, dar era cu mult mai gustos decît făina de grîu, într-o regiune care, pentru moment cel puțin, era lipsită de zarzavaturi. Dealtfel, nu depindea decît de el să-și facă grădină de zarzavaturi, să aibă o curte cu păsări, iepuri, porumbei, într-un cuvînt să realizeze tot belșugul vieții de la țară. Odată lansat într-un panegiric de felul ăsta, Wood devenea elocvent și poate și sincer.

Perspectivele abundenței acelui pămînt al făgăduinței l-au vrăjit pe Sam Müller, care timp de șase luni avusese tot răgazul să capete oroare de fasole, de bob, de viermișori și de gărgărițe. N-a mai insistat așadar să precizeze ceea ce, în afara acestor avantaje în natură, urma să-i rămînă ca bani de buzunar. Și se gîndea că va exista cu siguranță o posibilitate să se descurce, fiindcă urma să conducă și fabricarea *ghib*-ului (untul topit) din laptele animalelor.

A doua zi dimineața, după un breakfast copios, Sam și patronul lui au plecat cu mașina să viziteze faimosul domeniu.

La aproximativ cinci mile de Nanyuki, pe dreapta, se deschide din șoseaua principală un drum prost, care se afundă într-o junglă joasă și spinoasă ce coboară încet către platourile de înălțime medie. E o regiune sălbatecă și pe alocuri pustie, brăzdată de prăpăstii adînci, încadrate de faleze din argilă roșie. În fundul acestor *cañons* (canioane), căldura e sufocantă, și nu există bineînțeles nici o picătură de apă, dar cînd se pornește cîte-o furtună, în cîteva minute începe să curgă de pe blocurile stîncoase o apă de culoarea sîngelui și se precipită în cascade repezi. În depărtare, coline mici, vulcanice, cu creste din gra-

nit trandafiriu, descriu niște profiluri ciudate deasupra verdelui cenușiu al junglei. Dincolo de ultimele înălțimi se întinde imensitatea luminoasă a stepelor, pierzîndu-se la orizont în praful și-n mirajele deșertului : e împărăția setei.

Wood, sensibil la frumusețile naturii și mai cu seamă la cea pe care i-o dăruiește lumina intensă a cerului african, se îndoia totuși că viitorul lui manager avea să-i aprecieze spectacolul grandios. A crezut nimerit să rupă tăcerea în care se cufundase tovarășul său de drum meditînd la dificultatea creșterii verdețurilor pe pămînturile acelea stîncoase, mîncate de eroziune și arse de soare. Ca să-i abată privirile de la niște realități descurajante, i-a arătat zarea, unde putea să-și imagineze niște locuri mai puțin ostile.

— Vezi acolo lanțul acela mic de coline care coboară spre întinderea de o nuanță mai întunecată ? Ei bine, acolo este. Aici, bineînțeles, regiunea nu e locuibilă, dar acolo există apă și un pămînt minunat care nu așteaptă decît să devină fertil de îndată ce va exista o încurajare în acest sens. Dealtfel, ai să vezi imediat ferma, e un paradis.

Sam nu spunea nimic, paradisul acela avea niște împrejurimi cît se poate de vitrege și mai cu seamă era departe de lume. Cu o mașină încă ai mai fi putut avea sentimentul că ești mai puțin pierdut. Wood îi vorbise desigur de cai, de catîri și de căruțe trase de boi pentru deplasările lui, dar pe măsură ce sporea distanța, asemenea mijloace arhaice de transport își pierdeau considerabil avantajele. Aparatul de kilometraj, a că-

rui cifră o înregistrase la plecare, arăta treizeci de mile și faimoasele coline care străjuiau paradisul erau încă... acolo... Atunci, scoțînd un oftat care corespundea gîndurilor lui, a rostit aruncînd o privire circulară asupra imensităților acelora :

— Și cei care n-au mașină ?

Wood, puțin cam încurcat în fața acestei întrebări neașteptate, a clătinat din cap și a răspuns printr-un elogiu entuziast al resurselor cinegetice din regiune. Simțea că managerul lui era total dezumflat și că din nenorocire ceea ce avea să găsească acolo, în paradis, n-avea să-l poată face cu siguranță să vadă viața în roz. În sfîrșit, poate că bungalow-ul cu baia, cu cazanul pentru apă caldă și cu simulacrul de teren de tenis va face miracolul. În ce-l privea pe el, desigur, asemenea elemente de confort, indispensabile oricărui englez, nu prezentau prea mult interes. El nu simțea neapărat nevoia să se îmbăieze în fiecare seară, după încetarea activității, și la o adică putea să trăiască și fără să se spele chiar, la fel cu strămoșii lui beduini. Or, tovarășul său de drum aparținea și el rasei alese și mai era, pe deasupra, și polonez după mamă, ceea ce constituia o supărătoare agravare a disprețului pentru igienă. Nu putea să tragă deci nici o speranță că avea să-l seducă prin farmecele hidroterapiei. Repede, a făcut socoteala sacrificiilor pe care i le-ar fi impus un manager în comparație cu foloasele pe care le-ar fi putut trage de pe urma lui. Diferența era destul de mare ca să se poate gîndi la tentația unui automobil, cu atît mai mult cu cît i-ar fi servit și pentru diverse transporturi, care pînă acum se făceau mult prea încet cu o căruță trasă

de boi. Și-atunci și-a amintit, tocmai la momentul oportun, de un vechi Ford, pe care fermierul prietenilor lui i-l lăsase unui indian în chip de fier vechi ; printr-o minune a îndemînării și-a priceperii, asiaticul îl burdușise așa de bine cu sîrmă și cu piese luate de la alte vechituri încît redevenise în mod provizoriu o mașină, atîta doar că autorul acestui tur de forță prefera ca altcineva să fie cel care să o folosească. Așa că oferea ocazia la prețul modest de cincizeci de lire.

Chipul lui Wood s-a luminat și, cu un zîmbet fin, a răspuns într-un tîrziu la întrebarea care-l pusese într-o atît de mare încurcătură puțin mai înainte.

— Da, aceia sînt într-adevăr de plîns...

— Care aceia ?

— Cei care nu au mașină... Ei bine, eu nu vreau, în ce mă privește, ca funcționarul meu, omul meu de încredere, să fie de plîns. Mă înțelegi ? Da, îți trebuie o mașină...

Sam n-a mai îndrăznit să insiste, de teamă ca nu cumva să fi înțeles prost. În plus, ajungeau tocmai atunci la ferma domnului Simpson : cîmpuri de cisale cît vedeai cu ochii, de o parte și de alta a drumului, alcătuiau un foarte ciudat peisaj de zinc decupat într-un albastru verzui.

Această plantă textilă e o varietate de aloes a cărei fibră, foarte rezistentă, servește la confecționarea sacilor din pînză și a odgoanelor. Se acomodează pe terenurile sărace și stîncoase și suportă uscăciunea fără să se sinchisească nici de buruieni, ceea ce elimină mîna de lucru necesară oricărei alte culturi.

După cîţiva ani, planta îşi scoate floarea pe o tulpină foarte dreaptă, lemnoasă şi tare, deşi foarte uşoară. Lungimea şi secţiunea acestei tulpini îngăduie să fie folosită în construcţii în locul căpriorilor, tăiaţi cu fierăstrăul, care sînt cu mult mai costisitori.

Faptul că pentru asemenea plantaţii nu e necesară decît o minimă îngrijire îngăduie să se acopere cu ele suprafeţe imense. Cînd le străbaţi cu maşina, vezi, de o parte şi de alta a drumului drept, cîmpuri şi coline care repetă obsedanta regularitate a brazdelor acoperite cu lame de săbii, unde tulpinile înflorite se aliniază cît vezi cu ochii, ca o pădure halucinantă de stîlpi de telegraf. O viziune de coşmar pentru cine iubeşte natura, numai că Sam nu era cîtuşi de puţin poet, aşa că în peisajul acela geometric a avut ocazia să admire triumful industriei. În depărtare, clădirile unei mici uzine unde se dărăceau fibrele au sfîrşit prin a-l face să-şi uite disperarea de om civilizat, pierdut în mijlocul junglei. I-ar fi plăcut ca acolo să fi fost acel paradis către care-l ducea patronul, şi privirile-i cercetau întrebătoare depărtările în direcţia în care se aflau faimoasele coline unde urma să locuiască.

Cîmpurile de cisale rămăseseră acum în urmă ; jungla pusese din nou stăpînire pe pămînt ; numai că era oarecum deosebită : vegetaţia devenea tot mai densă şi mai proaspătă. Prerii, presărate cu pîlcuri de copaci mari, îi ofereau cîteodată privelişti de parc. Numeroase turme de gazele rămîneau neclintite ca să privească cum trece maşina, şi prin ierburi se strecurau iute potîrnichi mari. Fauna aceasta atît de puţin sălbatecă

făcu singurătatea mai atrăgătoare. A urmat apoi un rîu pe care-l traversa un podeţ din lemn. Era secat, dar asta din cauza anotimpului secetos : un fapt ocazional. De obicei, a explicat Wood, apa curgea din plin, o apă în care existau peşti din belşug...

Drumul urca acum din nou pe malul opus printre stepe cu iarbă scurtă şi tare, excelentă se pare pentru turme. Se aflau în sfîrşit pe domeniu. Hotarele lui, pierdute în depărtare în imensităţile sălbatice, erau marcate de cîteva creste stîncoase sau de copaci izolaţi. Wood opri maşina să i le arate managerului său, mîndru că era stăpînul unor asemenea întinderi pe care turmele lui puteau să pască, să crească şi să se înmulţească, dar Sam se întreba cine le împiedica să plece şi aiurea, de vreme ce nici un vecin nu putea să le dispute păşunatul.

Nu se zărea nici o clădire, cînd maşina s-a oprit în preajma unei depresiuni noroioase unde, în mijlocul noroiului întărit, presărat cu urme, stagna încă o baltă de apă verzuie. De adăpătoarea aceasta se apropia o turmă iar nişte indigeni, cu lancea pe umeri, alergară înaintea maşinii. Erau păstori, beduini adevăraţi cu care nu ţi-ar fi plăcut să te întîlneşti, cum se spune, la un colţ de pădure. Erau aproape goi, îmbrăcaţi doar cu o piele de capră şi cu cîteva zdrenţe uimitoare, oferite fără îndoială de patron, dintre cele pe care nu mai putea să le folosească nici el însuşi, care Dumnezeu ştie cu cîtă artă ştia să-şi păstreze la infinit garderoba. Sub pretext că „era război“, se plimba cu toată seninătatea, indiferent de răpănoşenia lui, nu numai prin fermă dar şi

prin oraş, chiar şi-n ziua în care era deschisă sucursala băncii şi cînd se întîlneau acolo toţi fermierii. Directorul îl primea respectuos, cu aerul că nu observă îmbrăcămintea lui ciudată de arlechin a cărei mulţime şi suprafaţă de petice te făceau să nu-i mai deosebeşti culoarea iniţială. Totalul sumei depuse în bancă îmbrăca zdrenţele cu prestigiul lui, şi grelele încercări ale războiului le confereau valoarea unei manifestări patriotice dintre cele mai meritorii, un exemplu de economie şi de sacrificiu. Cel mai bogat fermier din ţinut îşi dovedea grija pentru economie prin numărul peticelor de pe hainele şi de la fundul pantalonilor lui, aşa cum alţii colaborează la refacerea finanţelor statului întorcînd pe partea cealaltă învelitorile uzate. Îşi permit în rest să golească între orele cinci şi şapte cîte-o sticlă de whisky de douăzeci de şilingi, fără să aibă nici cel mai mic scrupul, dar s-ar considera nişte cetăţeni lipsiţi de simţul datoriei şi risipitori vrednici de condamnat dacă nu şi-ar economisi hîrtia de scris.

Wood însă nu bea nici whisky şi, de cînd cu scumpirea tutunului, încetase şi să mai fumeze.

Negrii se uitau la omuleţul roşcovan, adus de patronul lor, cu o curiozitate plină de neîncredere : în ochii lor e un semn suspect părul roşu, de apartenenţă diabolică, stigmatul lăsat asupra neamului vrăjitorilor de flăcările supranaturale care izbucnesc din măruntaiele pămîntului sau care cad din cer în zilele cu furtună. Aflînd că avea să le fie manager, i-au adresat un zîmbet de bunvenit, la adăpostul căruia puteau prea bine să-i ureze să se ducă la dracu.

În vreme ce animalele se înghesuiau în jurul sursei de apă, sosiră şi alţi oameni să-l salute pe Wood, *buana makouba* (marele patron), în speranţa că le adusese ceva provizii de lux, zahăr sau tutun.

S-au aşezat cu toţii pe vine, sprijiniţi în lancea înfiptă vertical în pămînt, în vreme ce şeful lor îi dădea socoteala stăpînului de cantităţile zilnice de lapte, de cîte animale au fătat, de cîte daune au fost provocate de leoparzi şi de cîinii roşii. Era un bătrîn fără vîrstă, aşa cum sînt negrii trecuţi de prima tinereţe, căruia un nas pronunţat acvilin, excepţional pentru tipul rasei lui, îi conferea un aer cam neliniştitor, de pasăre de pradă. Pe chipul lui brăzdat, nişte ochi mici, mobili şi iscoditori, îi dădeau expresia aceea de nelinişte şi de neîncredere a unei fiare sălbatice mereu la pîndă. Era şi oarecum vrăjitor de ocazie, foarte priceput în farmece şi tămăduitor cu ajutorul leacurilor secrete. Oamenii veneau de foarte de departe la el, şi-n mare taină, ca să-l consulte atunci cînd vreun bătrîn bogat întîrzia prea mult să-şi lase averea urmaşilor.

În timp ce vorbea rar şi cu prudenţă, îl observa pe personajul care urma să fie împuternicit cu supravegherea îndeaproape a intereselor marelui patron. Faptul c-ar fi putut fi el însuşi vrăjitor îl lăsa indiferent, ştiind şi el în ce constă vrăjitoria, dar era preocupat să ghicească dacă ar fi existat vreun mijloc să cadă la înţelegere. Judecînd după aparenţe, a conchis că o înţelegere ar fi fost posibilă... cu oarecare sacrificii, bineînţeles. Această din urmă restricţie aducea pe prim plan nişte împrejurări neprevăzute care ar fi putut

poate, cu ajutorul lui Dumnezeu, să-l scape de tutela aceea supărătoare.

De partea lui, Sam făcea și el niște reflecții asemănătoare, bănuind din capul locului că expedientele de pe urma cărora spera să-și tragă grosul beneficiilor trebuie să fi fost folosite de multă vreme de către viitorul lui ajutor ; și lui i-ar fi plăcut să spere în posibilitatea unei înțelegeri, în așteptarea unei ocazii care să-l debaraseze de predecesorul lui.

La acest punct al reflecțiilor sale, privirile li s-au încrucișat și o misterioasă comuniune a gîndurilor i-a făcut să zîmbească de parcă ar fi fost doi auguri. Din asta Wood a tras concluzia cu satisfacție că personalul lui indigen avea să-l primească în chip favorabil pe împuternicitul lui, fapt care îi confirma buna părere cu privire la fidelitatea indigenilor. Știa prea bine că europenii erau furați întotdeauna de negri, dar era convins de faptul că el constituia o excepție.

Vorbăria se prelungea fără ca Wood să arate nici cea mai mică nerăbdare : treizeci de ani de viață în Kenya, îi dăruiseră o mentalitate foarte apropiată de cea a indigenului și, încetul cu încetul, se întorsese la modul de a judeca, de a gîndi și de a acționa al strămoșului său, păstorul de pe vremea lui Solomon. Sam murea de foame și se întreba nerăbdător dacă nu cumva micul dejun fusese copios tocmai fiindcă se prevăzuse absența mesei de prînz. Profitînd de un moment de tăcere, s-a încumetat să pună întrebarea care-l chinuia de cînd sosise pe marginea băltoacei aceleia.

— Și casa ?...

— E acolo, în spatele colinei, de aici nu poți s-o vezi, dar trecînd de partea cealaltă, călare sau pe jos, e la mai puțin de două mile. O să mergem imediat, după ce instalăm cortul la locul meu obișnuit de tabără ; o să mergem cu mașina, bineînțeles, cu toate că drumul face un ocol mare. Ți-e cumva foame ? Eu, atunci cînd călătoresc, nu mănînc decît dimineața și seara. E mult mai comod așa dar, firește, dumneata nu ești obișnuit, așa că am dat ordin să se pună un miel la frigare. Asta o să dea sosirii dumitale o notă de sărbătoare fiindcă, vezi dumneata, indigenii nu pot să schimbe nimic din deprinderile lor de viață fără să inaugureze evenimentul cu un ospăț...

Sam s-a întrebat cum avea să ajungă un singur miel pentru ospățul a douăzeci și cinci de negri, cu dinții ascuțiți ca niște cuie, dar asta-l privea de fapt pe patron. Ceea ce-l enerva era mai curînd necesitatea de a-și instala tabăra sub un cort, atunci cînd exista în apropiere o casă după cîte se părea atît de confortabilă. Desigur că patronul proceda așa ca să rămînă în imediata apropiere a satului în care locuiau păstorii și-a marelui țarc ghimpat unde se strîngeau vitele noaptea ?! Cu toate astea devenise destul de neliniștit cu privire la existența bungalow-ului. Lăsară mașina și, urmați de întreaga trupă, ajunseră pe jos la o stîncă gigantică, una dintre colinele acelea din granit trandafiriu, care se înălțau din loc în loc în junglă, ca niște mici insule.

Locul era cum nu se poate mai bine ales. Orientat spre răsărit, era umbrit chiar din primele ceasuri ale amiezii. Primea astfel căldura binefăcătoare a răsăritului de soare, la ceasul cînd te tre-

zeşti înţepenit de frigul nopţii. Domina imensitatea junglei, desfăşurate cît vedeai cu ochii către deşerturile care preced ţărmul. Era un spectacol cu adevărat grandios şi Wood se dovedea în mod inconştient sensibil. Alesese instinctiv locul acela, la fel cum şi-a ales primul om culcuşul în peşteră, cu faţa mereu către răsăritul soarelui şi la adăpostul oricărei surprize, avînd înainte perspectiva depărtărilor.

Stînca de granit, încălzită în timpul zilei, rămînea călduţă pînă în zori, lucru de pe urma căruia o mulţime de hiracşi, care stau bine la căldură în fundul vizuinelor lor, trag numai foloase. Chiar de la primele raze ale soarelui, apar în familii întregi pe pantele stîncoase. Animalele acestea mici, deosebit de curioase şi de familiare, au ieşit cu sutele la zgomotul automobilului care ne ajunsese din urmă cu mare greutate şi, neclintite pe stînci, cercetau tabăra. Există două specii de hiracşi din care una, silvestră, locuieşte în pădurile dese de pe munte, unde asprimea climei o face să aibă o blană frumoasă şi foarte căutată. Invizibili în timpul zilei, dormind în scorburile copacilor bătrîni, ies de îndată ce se face noapte şi întunericul desişurilor răsună pînă-n zori de ţipetele lor ascuţite. Pe cît sînt de timizi şi de sociabili suraţii lor de la cîmpie, pe atît sînt ei de agresivi şi cruzi. Firea lor îngrozitoare îi face refractari la orice fel de crescătorie ; captivi, se lasă să moară de foame atunci cînd nu se devorează între ei.

Hiracşii, ca să spun aşa tereştri, căci aceştia din urmă nu părăsesc niciodată solul, se domesticesc, dimpotrivă, la fel cu marmotele de la noi, care

sînt poate chiar unul şi acelaşi animal dar cu nume diferit.

Wood dorea de multă vreme să-i prindă ca să-şi îmbogăţească menajeria, dar trebuia mult timp pînă să-i decidă să se apropie de o cursă şi niciodată n-a avut răgazul necesar să zăbovească atîta vreme acolo. Cît despre indigeni, ei refuzau să escaladeze conglomeratele de granit, din cauza spiritelor malefice care bîntuiau prin văgăunile lor. Aşa că i-a arătat animalele managerului său şi, cu ocazia asta, i-a vorbit şi de planul lui de a dezvolta, datorită lui, vînătoarea de animale vii. Avea un conducător de trappeuri încercat, cu o echipă de călăreţi pentru capturarea girafelor şi a zebrelor, dar i se cereau mai cu seamă fiare sălbatice : lei, leoparzi, lincşi şi, slavă Domnului, regiunea nu ducea lipsă de aşa ceva...

Sam îl ascultase cu o expresie de surprindere destul de firească pentru cineva care, în locul fermei tihnite unde avea de gînd să cultive zarzavaturi şi să crească păsări, se vedea pus faţă-n faţă cu leii, cu panterele şi cu alte animale nu prea sociabile. Wood a vrut să-l liniştească însă imediat pe salariatul lui, dînd propunerilor pe care i le făcuse un caracter cu totul facultativ.

— Asta n-o să fie însă pentru dumneata decît o distracţie, fiindcă, bineînţeles, atribuţiile dumitale se mărginesc numai la supravegherea şi la ameliorarea micii întreprinderi de produse lactate despre care ţi-am vorbit. Dar cum atribuţiile acestea îţi vor lăsa foarte mult timp liber, vei putea să te distrezi într-un mod util cu soiul ăsta de vînătoare care nu prezintă dealtfel nici un fel de pericol şi poate să-ţi aducă la urma urmelor

și cîștiguri frumușele. Gîndește-te numai că o girafă se plătește în medie cu o sută de lire și că un elefant tînăr, abia înțărcat, valorează nu mai puțin de trei sute... Vezi deci că meseria de trappeur ar putea să devină interesantă.

Sam clătina din cap, întrebîndu-se dacă n-ar fi fost mult mai liniștit în lagărul lui de evacuați. Ce naiba venise să caute în iadul acela?

Hălcile de miei fripți, înfipte în frigări, au venit să le distragă tocmai la timp atenția, scutindu-l pe Sam să dea vreun răspuns mai înainte de a fi reflectat.

Mîncară după obiceiul african, mușcînd deodată din carnea zemoasă și din grăsimile rumenite. După ce-a mîncat, Sam s-a simțit alt om: de ce să se lase atît de repede păgubaș? Putea oricum să facă o încercare; ar fi fost ca o vilegiatură.

Wood a vrut să profite de acest optimism pasager și să-l ducă la casa răposatului său prieten, eroul mort pe cîmpul de onoare.

Cînd bungalow-ul a apărut în sfîrșit, a fost o surpriză dintre cele mai plăcute. Casa, din scînduri, acoperită cu tablă, avea o înfățișare cochetă, fiind situată splendid, în mijlocul unui tăpșan înalt, deasupra confluenței a două rîuri, secate bineînțeles, așa cum sînt toate cele din regiune în afara anotimpului ploios. Nu era decît o baracă din scînduri, fără etaj, dar dispusă frumos, cu trei aripi în jurul unei curți mici și cu o verandă.

Ușile erau larg deschise; ferestrele însă aveau toate geamurile intacte. Cele trei încăperi erau goale, Wood luînd tot mobilierul imediat după plecarea proprietarului, ca să nu aibă și sarcina de

paznic. Să fi fost oare chiar asta motivul care-l făcea să-și așeze tabăra la poalele stîncii? L-a liniștit oricum pe Sam spunîndu-i că avea să-i trimită tot mobilierul necesar.

Plantele agățătoare de pe verandă pătrunseseră prin tablă și se întinseseră în interior, tapisînd pereții cu un covor de verdeață de-o culoare palidă. La ceasul acela, cînd lumina soarelui intra oblic prin ferestre, aveai impresia că te afli într-o seră. Pe podele excremente de iepure vădeau că nici o ființă omenească nu-l turbura pe urecheat atunci cînd se zbenguia în lumina razelor de lună.

Casa aceea, atît de expusă din toate părțile, dădea o impresie liniștitoare de pace și de securitate. Lasă într-o țară civilizată o baracă din scînduri părăsită așa, și-ai să vezi ce-o să mai rămînă din podele, din uși și din ferestre... Wood s-a grăbit să-i arate apartamentul: baia era punctul de atracție. Nu putuse să ia și cada fiindcă fusese turnată pe loc, din ciment armat. Era alimentată de un rezervor exterior din tablă, așezat deasupra unei vetre cu lemne care se deschidea în bucătărie. Apa sosea în vană printr-o conductă din fier, de la un mic izvor captat foarte ingenios. Nu dădea decît un firicel de apă, dar nu seca niciodată. Avantajul acesta determinase și amplasarea casei, cu toate că era la oarecare distanță de ocolul vitelor.

Îngrijorat de problema apei într-un ținut atît de uscat, Sam a vrut să se asigure că exista cu adevărat și-a deschis robinetul de deasupra căzii. N-a curs nimic la început, apoi s-au prelins cîteva

picături, însă el n-a mai avut răgazul să mai aștepte, căci l-a strigat patronul, care voia să-i arate garajul. A plecat fără să mai închidă robinetul, gîndindu-se că țevile erau înfundate. Peste cîteva clipe a început să curgă un firișor subțire de apă.

Pentru moment singurul rezultat al acestei neglijențe a fost umplerea rezervorului și, cum era descoperit, apa s-a revărsat bineînțeles pe deasupra și a fost imediat absorbită de pămîntul uscat. Automobilul însă plecase de mult, așa că robinetul n-a mai fost închis și nimeni neavînd nici un motiv să vină la baracă înainte de sosirea mobilierului, apa a continuat să curgă nestingherită.

Sam s-a dus așadar din nou la ferma patronului ca să-și caute mobilierul, fără să știe că-și pecetluise în felul acesta destinul.

Se hotărîse. Încîntat să locuiască într-o casă atît de cochetă, să aibă o mașină și să profite de pe urma multiplelor avantaje ale unei gestiuni îndepărtate și lipsite de control, a acceptat funcția de manager contra unei retribuții de cincizeci de șilingi pe lună, adică aproximativ salariul unui bucătar negru.

Au fost necesare vreo două săptămîni, întîi ca să se pregătească mobilierul, apoi pentru repararea vechiului Ford, căruia i se desprinsese o roată tocmai în momentul cînd o pornea la drum către noul domeniu. E adevărat că Wood îl încărcase cu saci cu *poscho* ca să profite de cursă, ceea ce l-a determinat pe vînzător să-și decline orice răspundere în fața unui eventual accident și să refuze să mai primească înapoi mașina. Afirma, pe bună dreptate, că nu vînduse un camion ci un turism. Nevoit în felul ăsta să păstreze vechitura aceea, Wood a trebuit să se resemneze și cu cheltuielile unei reparații, așa că managerul lui a fost reținut timp de încă două săptămîni. Dealtfel, întîrzierea n-avea nici o importanță fiindcă nu-și luase încă funcția în primire ; și ceea ce mersese și așa, de bine de rău, timp de șase luni de zile, putea să mai aștepte încă cincisprezece zile pînă la sosirea noului șef.

Wood, care știa să tragă în orice ocazie profit de pe urma neprevăzutului, l-a folosit imediat pe Sam la construirea unui cuptor din cărămidă, abandonat în stadiu de plan de către un italian care nu se înțelesese cu pseudo-patroana, o nemțoaică evacuată care... Dar asta e altă poveste. Pe scurt, accidentul care amîna plecarea cu cincisprezece zile nu mai constituia, pentru cel pe care ar fi trebuit să-l afecteze, decît un efect al întîmplării, fără să aibă cîtuși de puțin vreo consecință supărătoare. La urma urmelor, totul fusese cum nu se putea mai bine, dacă te gîndeai că același accident ar fi putut avea loc peste o oră, în plină junglă, la douăzeci de mile de orice așezare...

Cum am putea înțelege oare noi, bieți orbi ce sîntem, sensul și amploarea unui eveniment, de vreme ce modul în care se înlănțuie el scapă cunoașterii noastre ? Prin fatalism, fără-ndoială, suprema înțelepciune pe care-o poate atinge ignoranța noastră, și dincolo de care nu mai există decît o jalnică vanitate. Să ne încredem în liberul nostru arbitru ar însemna să ne pretindem zei.

În timp ce construia cuptorul, Sam nu mai putea de fericire, și fredona valsuri vieneze cu gîndul la iepurii pe care și-i închipuia țopăind acolo

sus, la lumina lunii, în frumoasa căsuţă din scînduri.

Ca-ntotdeauna, visul valora mai mult decît realitatea căci, chiar în momentul în care-şi evoca imaginile acelea tihnite şi liniştitoare, în jurul casei dădeau tîrcoale nişte musafiri cu totul îngrijorători. Anotimpul secetos fiind pe sfîrşite şi epuizînd toate sursele de apă naturală, animalele care nu se pot adăpa numai cu rouă urcaseră către platourile înalte. O turmă de elefanţi întîrziaţi a fost cea de pe urmă. Sosind la poalele barăcii, au fost atraşi de mirosul pămîntului umed din jurul rezervorului, care dădea pe dinafară din ziua în care Sam deschisese robinetul.

Apa aceea bună şi limpede, care li se oferea în recipientul ei numai cît să-şi întindă trompa, le-a plăcut grozav. După ce s-au adăpat din plin, după ce s-au stropit şi răcorit, s-au îndepărtat satisfăcuţi. Elefanţii nu-i vor răul celui care le face bine şi nu distrug nimic fără un motiv întemeiat. S-au întors aşadar în junglă, fără să provoace nici o stricăciune casei aceleia fragile pe care ar fi putut s-o distrugă cu o simplă îmbrînceală, dar îşi aduceau mereu aminte de adăpătoarea providenţială şi, în loc să-şi continue drumul, au zăbovit prin împrejurimi, unde dealtfel ierburile înalte din fundul văilor le ofereau o hrană abundentă. S-au reîntors şi-n zilele următoare şi de fiecare dată găseau rezervorul plin. Obiceiul se crease.

Păstorii n-au întîrziat să-i zărească şi, temîndu-se că vor veni să se bălăcească în băltoaca noroioasă în care abia dacă mai rămăsese puţină apă pentru vite, i-au îndepărtat după obiceiul in-

digenilor : adică femeile i-au gonit printr-un strigăt special, fără să-i sperie însă. Pahidermele s-au retras spre vest, pe versantul opus al văii care mărginea baraca, dar s-au mai întors cîteodată noaptea, să se adape din rezervorul acela providenţial.

I s-a trimis lui Wood un mesager, în speranţa c-o să vină să facă o vînătoare eficace cu marea lui puşcă express, însă el s-a mulţumit să-i sfătuiască pe oameni să aibă răbdare, spunînd că elefanţii nu puteau zăbovi mult în anotimpul acela secetos, într-o regiune în care toate rîurile erau secate. Cum să se gîndească la rezervor ?

Cu toate astea, şeful păstorilor, intrigat de durata anormală a acestei zăbave, a urcat pînă la casa viitorului manager. A înţeles imediat care era motivul care-i reţinea pe elefanţi şi-a observat şi că robinetul era deschis. În momentul cînd a dat să-l închidă a avut mai întîi un zîmbet, ca şi cum i-ar fi trecut pe neaşteptate prin minte vreo glumă bună, după care un alt gînd, probabil mai puţin inofensiv, l-a făcut să devină serios şi l-a îndemnat să ezite ; chipul lui a luat o expresie ciudată şi brusc s-a hotărît să închidă apa ; după aceea a curăţat podelele barăcii şi a făcut să dispară de bine de rău din preajma ei urmele de elefanţi, imprimate în noroiul pe care-l produsese revărsarea apei. S-a întors apoi în sat fără să spună nimănui nimic din ceea ce văzuse.

Noul manager a sosit a doua zi cu Fordul lui, urmat de camionul care ducea mobilierul. Şeful păstorilor l-a primit cu un zel slugarnic şi, urmat de toată ceata, l-a însoţit pînă la baracă.

Sam, care auzise că elefanţii dădeau tîrcoale prin împrejurimi, i-a cerut noutăţi. El i-a confirmat că într-adevăr îi văzuse dar că probabil părăsiseră regiunea. N-a făcut nici un fel de aluzie la rolul de nadă jucat de rezervor, fără îndoială ca să nu-şi sperie noul patron. Pe de altă parte, Sam n-ar fi fost cîtuşi de puţin impresionat dacă şi-ar fi ştiut casa expusă unor asemenea vizite. Nevăzînd niciodată vreun elefant în altă parte decît la grădina zoologică din Viena şi la circurile ambulante, nu putea da crezare jalnicei reputaţii de care se bucurau animalele acelea în Africa ; nimeni nu e însă profet în ţara lui şi cu siguranţă că reaua voinţă a indigenilor şi a colonialiştilor era o calomnie ca să justifice masacrarea acestor animale blajine şi ca să se îmbogăţească de pe urma fildeşului lor.

Şi apoi elefantul a început exact ca iepurele... Cu toate astea, pahidermul acesta puternic nu s-ar fi ocupat niciodată de pigmeii urît mirositori care sîntem noi, oamenii, după aprecierea trompei lui sensibile, dacă oamenii n-ar fi abuzat în mod viclean de miopia şi de firea lui credulă. La drept vorbind nimic nu-l exasperează mai mult decît o glumă proastă, aşa cum ne putem da seamă judecînd după exemplarele cele mai civilizate de la grădina zoologică ; ele primesc cu o bucurie mişcătoare chiflele, bucăţile de zahăr şi chiar şi banii şi mulţumesc în felul lor, dar vai de imprudentul care le azvîrle o piatră sau un jeton ; căci se trezeşte cu un duş rece, lansat de o trompă foarte sigură, ce înveseleşte pe dată asistenţa, fiindcă nu bănuieşte nici pe departe că, fără gratiile cuştii şi fără adîncimea gropii, ar fi şi ea

călcată în picioare, aruncată în aer şi primită înapoi la cădere în colţi ca o jucărie.

Cum Sam nu necăjise niciodată elefanţii în copilărie, poate din teamă, poate din simpatie (poate din amîndouă la un loc), se simţea cu conştiinţa împăcată în faţa întregii specii. Regreta chiar că nu fusese acolo în vreme ce dăduseră tîrcoale barăcii, ca să poată povesti, la întoarcerea în Europa, despre o vînătoare impresionantă, fără să mintă propriu-zis, de vreme ce ar fi văzut cu adevărat animalele acelea în libertate.

După-amiaza a trecut cu instalarea mobilierului. Nu era cel pe care-l lăsase defunctul proprietar, mult prea elegant după părerea lui Wood, dar cînd vii dintr-un lagăr de concentrare, cutiile de ambalaj transformate în dulapuri ţi se par un adevărat lux.

Sam adusese cu el un boy, bun la toate, priceput oarecum şi la bucătărie, şi obişnuit cu acel *modus vivendi* al englezilor ; acesta s-a gîndit că noul lui patron avea cu siguranţă să facă o baie înainte de cină. Păstorii aduseseră o provizie bună de lemne, aşa că i-a fost uşor să aprindă imediat focul din vatra rezervorului. Cînd la lăsarea serii camionul golit a fost gata să plece înapoi, şeful păstorilor şi toţi oamenii lui au vrut să profite ca să se întoarcă şi ei în satul lor. Boy-ul a protestat imediat, nevoind să rămînă singur în casa aceea izolată, unde s-ar fi găsit de lucru cel puţin pentru trei servitori. În realitate voia să aibă şi el un ajutor la bucătărie, aşa cum au toţi bucătarii de la oraş. Sam, pe care acest nou servitor de ocazie nu-l costa nimic, s-a învoit să-l păstreze pe băiatul care avea ambiţia să ajungă

într-o bună zi să poarte o gandura[1] de paradă în timp ce aduce mîncarea la masa stăpînului. Pentru moment s-a resemnat însă să spele vasele și să spargă lemne, asta ca o probă necesară, care însă avea să-i fie considerabil ușurată de abundența *poscho*-ului și a zahărului pe care-l avea din belșug la îndemînă. Cît despre pretinsele temeri pe care boy-ul său le pretextase pentru un spor de personal, Sam nu le-a acordat nici o atenție, fiindcă avea o pușcă, o carabină veche militară, împrumutată de Wood. Patul îi era rupt dar suficient de întărit cu o legătură din sîrmă. Și de cine te puteai oare teme într-un loc unde o casă rămăsese deschisă timp de șase luni fără alți vizitatori în afara unor iepuri inofensivi ?

După plecarea camionului, cuprins de zel, ajutorul de bucătar a făcut un foc de iad în vatra de la rezervorul băii, a cărui apă a început curînd să fiarbă. Apa revărsîndu-se peste cărămida încinsă a început să sfîrîie, în timp ce un nor de vapori năpădea fereastra încăperii în care Sam își punea în ordine puținele haine, în lada mare care folosea drept dulap. A crezut că e vorba de un incendiu și s-a repezit spre bucătărie. Ușa din fontă a vetrei era înroșită dar boy-ul l-a liniștit cu un zîmbet larg.

— Pentru ce ai aprins asta ?

— Dar, buana, pentru baie...

— Ce baie ? Ce, crezi că sînt englez ?

---

[1] Un fel de cămașă fără mîneci.

Boy-ul n-a mai insistat ; ideile stăpînilor nu trebuiesc niciodată discutate, așa că a schimbat subiectul aducînd masa.

Sub strălucirea lămpii cu presiune, neprețuitul dar făcut de Wood, care renunțase s-o mai folosească fiindcă fusese cît pe ce, în două rînduri, să dea foc casei, în intimitatea locuinței lui unde-și regăsise în sfîrșit un *home* după umilitoarele promiscuități din lagăr, care-i fac pînă și pe cei mai mîndri să dea uitării demnitatea ființei umane, Sam se simțea cu totul fericit.

Imediat după cină, neavînd nimic altceva mai bun de făcut, s-a băgat în pat, un pat de fier, cu somieră, voluptuos după scîndurile pe care dormise atîta vreme. A încercat să citească un jurnal vechi, dar ziua aceea extenuantă îl istovise ; curînd pleoapele i s-au îngreunat și a stins lampa, care pentru prima dată n-a inundat totul cu petrol. Peste un sfert de oră sforăia.

Cei doi boys s-au gîndit atunci că jos păstorii chefuiau probabil, deoarece camionul adusese proviziile lunare. Distracția avea să dureze de bună seamă întreaga noapte, or, nu era deocamdată decît ora nouă. Pe scurtătură ar fi fost în sat în douăzeci de minute. Cu o lanternă, se simțeau amîndoi foarte curajoși, mai cu seamă la căderea nopții cînd fiarele n-au pornit-o încă după hrană. Ar fi fost de ajuns să se fi înapoiat în zori, fiindcă patronul ceruse să i se aducă ceaiul abia la orele șapte.

Ca să fie siguri că vor avea apă caldă la întoarcere, au crezut prudent să îndese bine vatra cu bușteni și să-i acopere cu puțină cenușă. Precauția era de bună seamă de prisos, o jumătate de

tonă de apă clocotită nu se răcește prea repede, dar un bucătar negru nu știe ce ne învață fizica privitor la capacitatea calorică mare pe care o are apa, ci știe numai din experiență că dimineața totul este rece în bucătărie și mai cu seamă samovarul, care pe deasupra se mai și încăpățînează să nu fiarbă în zilele cînd ești în întîrziere.

Ignoranța tînărului kikuyu, care l-a determinat să alimenteze focul, a fost fără îndoială dictată de către destin, la fel cum a fost, și-n același scop, și neglijența patronului său atunci cînd a lăsat robinetul deschis. Numai că destinul n-a vrut să amestece soarta lui Sam Müller cu a celor pe care-i folosea drept instrumente : așa că le-a dat ideea să plece de acolo și să petreacă în sat.

Casa, cu toate luminile stinse, își reluase obișnuitul ei aer de singurătate și de părăsire ; iepurii ar fi putut prea bine să se înșele în privința ei, atîta doar că ușa era închisă.

Era o noapte senină cu cerul spuzit de stele. Un vîntuleț ușor aducea miresme vagi de ierburi uscate și greierii, atît de gălăgioși după apusul soarelui, amuțiseră. Nimic nu tulbura pacea nocturnă, întreaga junglă era cufundată în somn.

În imensitatea tăcerii aceleia s-a ridicat deodată din vale un muget îndepărtat și imediat apoi foșnetul frunzelor și crengile care trosneau au vestit apropierea coloșilor întunecați care se legănau pe deasupra tufișurilor... elefanții. După trei zile de absență, se întorceau la locul obișnuit al abluțiunilor lor. De data asta însă, cei trei care erau învățați cu adăpătoarea aduceau pe urmele lor o ceată mai numeroasă, invitată fără îndoială

să se răcorească. Cei trei care cunoșteau locul au înaintat fără să ezite spre casă, fiind siguri că ea nu adăpostea nici o capcană. Călcau încet și nu făceau nici un zgomot prin iarbă, doar niște respirații puternice trădau o investigare minuțioasă a universului olfactiv în care se mișcă acest animal miop. S-a produs o oprire în mijlocul pajiștei, în timpul căreia noii-sosiți s-au apropiat de cei care-i conduceau, explorînd solul cu trompa și ridicînd-o apoi în sus ca să aspire aerul marilor înălțimi. În fine, conducătorii și-au reluat drumul cu un pas voios, dar care de data asta făcea să se cutremure pămîntul. Ajunși la rezervor, fără nici o bănuială, siguri de ei, și-au cufundat trompa în apa clocotită. Cu un muget formidabil, animalul, ars în zona cea mai sensibilă a ființei lui, s-a ridicat pe partea dinapoi și-a răsturnat rezervorul ca pe un fir de pai. Apa clocotită i-a inundat și pe cei care erau în urmă și imediat, înnebuniți de durere, s-au năpustit asupra barăcii aceleia ostile ce-i atacase perfid. În vacarmul mugetelor, întreaga ceată a pornit la asalt ; biata casă, dintr-o singură lovitură, a fost turtită, aplatisată ca un castel de cărți de joc și călcată-n picioare cu atît mai multă furie cu cît zgomotul tablei îi incita. Cînd au sub picioare obiectul furiei lor, elefanții strivesc, distrug și fărîmițează tot, pînă cînd fac să dispară orice urmă.

Sam n-a avut cu siguranță nici răgazul să-și dea seama ce i se întîmplă atunci cînd pereții casei s-au năruit peste el.

Nu s-a știut niciodată ce-au făcut elefanții cu trupul nefericitului Sam, căci focul care mocnea în vatră răspîndindu-se printre sfărîmăturile scîn-

durilor, n-a întîrziat să cuprindă totul. Incendiul a pus pe fugă ceata care, altminteri, ar fi zăbovit pînă la ziuă, încăpățînîndu-se să tot bătătorească dărîmăturile. Automobilul, care avea o rezervă de benzină, a pus capăt dezastrului : a expirat în explozia celor patru cauciucuri, în vreme ce o flacără imensă se înălța spre cer.

Păstorii, alarmați de mugete și de primele pîlpîiri ale incendiului, au venit în fugă. În vreme ce urcau panta vîlcelei, au auzit cele patru detunături, pe care le-au luat drept focuri de pușcă. Din asta au tras concluzia că buana trăgea în elefanți. Liniștiți astfel cu privire la soarta lui, dar neliniștiți acum cu privire la a lor, din pricina animalelor înnebunite care puteau să-i adulmece și să-i atace, au considerat mai prudent să se întoarcă și să-l aștepte pe patron în sat. În zori, nesosind însă nimeni, s-au hotărît în sfîrșit să se ducă la locul sinistrului. Totul se mistuise. De sub grămada de table înnegrite și stîlcite se vedea doar șasiul automobilului. Eliberată prin proba focului de toate materialele perisabile, netezimea mecanică a scheletului îi reda o strălucire din tinerețe, ca-n timpurile îndepărtate cînd aștepta să-și capete caroseria cu ocazia intrării lui în lume.

Toată ziua au cercetat prin junglă în căutarea omului aceluia dispărut într-un mod atît de extraordinar. A doua zi, cînd a sosit Wood, prevenit de un mesager călare, păstorii i-au afirmat că-l zăriseră la lumina incendiului trăgînd în elefanți. Convingerea că respectivele detunături erau focuri de armă n-a întîrziat să-i facă să confunde ceea ce își închipuiseră ei cu ceea ce văzuseră de fapt. Așa se întîmplă în realitate cu majoritatea mărturiilor unde un număr mare de oameni își sugerează în mod inconștient ceea ce și-au imaginat.

Wood era de-a dreptul uluit ; nu putea să admită faptul că managerul lui ar fi plecat să-i urmărească pe elefanți dar, pe de altă parte, dacă fusese omorît, cum elefanții nu obișnuiesc să mănînce cadavrele pe care le-au strivit în picioare, ar fi trebuit să i se găsească urmele.

În vreme ce niște echipe cercetau împrejurimile, Wood a pus să fie extrase cu atenție tablele, care, odată îndreptate, ar fi putut să mai folosească. A dat ordin să se scoată de sub dărîmături și șasiul acela nemuritor de mașină, pe care nu-și pierduse nădejdea că o să-l facă să mai trăiască din nou ; motorul se arsese, desigur, dar la un Ford poate să fie încins la roșu fără să se consume.

Tocmai în momentul acela un negru a dat peste pușcă, sau mai curînd peste țeavă, căci de data asta patul ei dispăruse cu desăvîrșire. Această descoperire era incompatibilă cu mărturia păstorilor, Sam nu putuse să tragă în elefanți de vreme ce pușca lui se afla în cenușă. A început să pună din nou întrebări, dar nimic nu-i putea face pe martori să revină asupra primelor lor afirmații. Cu cît li se arăta mai mult absurditatea, cu atît devenea această absurditate în ochii lor o dovadă de realitate. *Credo quia absurdum*[1]. Nu creștinii sînt cei care au inventat-o. Pentru negrii aceia, buana cu părul roșu nu putea fi decît un vrăjitor, și prin urmare nu trebuia să se caute nici un motiv omenesc pentru întîmplarea aceea

[1] Cred pentru că este absurd (lat.).

misterioasă. Numai un magician putea să atragă în felul ăsta elefanții și să dispară împreună cu dînșii, căci într-adevăr din ziua aceea nimeni nu i-a mai văzut vreodată.

Wood i-a lăsat să vorbească, cunoscînd zădărnicia oricărei controverse religioase, superstițioase sau politice, ceea ce este totuna, dar n-a mai avut nici o îndoială că managerul lui fusese prefăcut în cenușă.

Cînd s-a gîndit mai bine s-a felicitat de lucrul ăsta : de vreme ce nenorocirea se dovedea ireparabilă, era mai bine ca urmările ei să fie simplificate în felul ăsta. Căci un cadavru l-ar fi obligat într-adevăr la un transport, la o înmormîntare, fără să mai vorbim de niște formalități care pretind că apără drepturile salariaților. De vreme ce martorii se declarau însă de acord că-l văzuseră „vînînd elefanții", cu sau fără concursul incendiului, faptul ăsta era subsidiar, responsabilitatea lui de patron fiind cu totul anulată, deoarece vînarea elefanților nu intra în atribuțiile lui.

Un băiețaș care scotocea prin cenușă i-a adus o bucată de tibie calcinată... Wood a declarat scurt că era vorba de un os din friptura pe care i-o dăduse managerului, cînd acesta plecase de la el de la fermă. A ținut să se asigure imediat personal dacă nu mai existau și alte asemenea oase de la friptură, și-a făcut să dispară în mod discret tot ceea ce ar fi putut aduce cu așa ceva. Asta tot ca să simplifice lucrurile ; nu mai trebuia să-și creeze noi neajunsuri și cu niște rămășițe pămîntești, cărora ar fi trebuit să le aducă cinstirea cuvenită.

A informat așadar autoritățile de versiunea pe care-l făcuse s-o adopte mărturia păstorilor și incidentul a fost clasat fără nici o altă neplăcere.

Dar legenda omului roșcovan care i-a dus pe elefanți în infern fusese creată și, în felul ăsta, amintirea lui Sam Müller va trece la triburile kikuyus în posteritate.

În toate sîmbetele, negrii de la Wingamo veneau să ne viziteze și ne țineau la curent cu ceea ce se întîmpla acolo. Desigur, nu eram curios să aflu așa ceva, dar în pofida acestui dezinteres, eram legat de ceea ce realizasem acolo. P..., după plecarea mea, nu se mai întorsese, fiind din nou în Egipt, tot sub pretextul îngrijirii sănătății. Poate că însă și de necaz, după plecarea neprevăzută a secretarei favorite. Un tînăr din rezistență, în trecere pe la Nairobi, în timp ce se ducea să ia în primire un post de guvernator unde tocmai fusese numit, o răpise și se căsătorise imediat cu dînsa. Toți s-au cutremurat cînd au văzut ce ajunsese o femeie ca ea.

Am aflat că doamna Cardinal venise și se instalase în fosta mea casă și că avea pretenția să conducă palatul după bunul ei plac, fapt care i-a îndepărtat de dînsa pe Djuma și pe Wood. Fiica ei era și ea în Egipt, acompaniată de stimabilul ei frate, devenit confidentul, consilierul și prietenul lui P... Cu acești doi complici averea și sănătatea lui au fost puse la grea încercare. Masa de joc și pilulele i-au venit repede de hac. Situația lui era disperată din toate punctele de vedere atunci cînd s-a produs înfrîngerea Germaniei și odată cu ea sfîrșitul moratorium-ului. Criza

lui cardiacă, să fi fost oare provocată de această perspectivă sau de excesele de tot soiul la care se deda ca să uite? Înclin mai curînd pentru a doua ipoteză, acreditată mai ales de rolul jucat de tînăra Cardinal. Speranța unei dovezi substanțiale de recunoștință postumă trebuie bineînțeles s-o fi îmboldit pe fata aceea s-o merite din plin, printr-o supralicitare a mijloacelor care-i atrăseseră favoarea lui. Fratele ei, împreună cu un medic al unor prieteni de-ai lui, au secondat atît de bine acest rol încît atacul final a pus capăt glorioasei cariere a eroului. Moartea lui a fost precedată de un acces de nebunie furioasă care i-a înspăimîntat pe toți cei ce-au asistat la el. Pe vremuri, Biserica ar fi încercat să facă rugăciuni pentru izgonirea diavolului, într-atît părea nefericitul posedat cu adevărat de către diavol. A blestemat, a urlat tot felul de obscenități și i-a gonit fără nici o deosebire pe toți, și pe cei care-l serviseră, și pe cei care-l înșelaseră. Și-a dat în sfîrșit horcăind ultima suflare și masca lui mortuară a încremenit în grimasa atroce a damnatului, adevăratul chip al monstrului care a fost.

Lino, temîndu-se că moartea lui ar fi putut avea drept consecință reîntoarcerea italienilor în lagăr, a plecat cu bicicleta să-l vadă pe Wood. Acesta i-a confirmat vestea fără cea mai mică emoție.

—Da, a murit într-adevăr. Dar asta n-are prea mare importanță, totul continuă ca mai înainte...

Și ăsta a fost tot discursul funebru. Cu mine în schimb a fost mai explicit. Mi-a repetat fraza lui favorită: „N-are prea mare importanță" și-a mai adăugat: „E mult mai bine așa". Ceea ce

putea fi înțeles în mai multe feluri. Am simulat c-am înțeles că făcea aluzie doar la oportunitatea morții aceleia, cu aspect de sinucidere, în momentul în care ar fi trebuit să dea socoteală unei întregi hoarde de creditori.

O altă consecință a păcii a fost reîntoarcerea domnului Cook, și-n același timp, pentru mine, obligația de a-mi căuta un alt adăpost. De data asta eram ferm hotărît să nu accept nimic din partea nimănui, chiar de-ar fi trebuit să-mi construiesc eu însumi o colibă. Între timp Wood m-a asigurat că prietenul lui nu avea de gînd să mă gonească ci, dimpotrivă, spera ca eu și soția mea să-i putem fi de mare ajutor luîndu-l în pensiune, cu alte cuvinte în locul chiriei pentru cele două cabane ale noastre să avem grijă de masa lui și de cea a prietenilor lui. Bucătăria franceză îi plăcea, se pare.

Într-o dimineață a sosit în tovărășia lui Wood. Am văzut în fața mea un bărbat blond, șters și puțin chel. Cînd spun puțin, înseamnă că țeasta lui chealǎ era acoperită de un puf ușor, ca al unui puișor de găină, și porecla asta i-a și rămas.

Era celibatar, bineînțeles, fapt care în primul rînd îi simplifica viața, iar în al doilea rînd părea să corespundă unui temperament nu prea înclinat către fleacuri.

Impresia asta nu era justificată de nimic pozitiv, cu toate astea am avut-o cu toții chiar din momentul în care ne-a fost prezentat.

Ceva nedefinit l-ar fi apropiat de solitarii care se complac în propria-i singurătate, dacă zelul lui față de bărbații tineri și chiar și față de vlăj-

ganii bine făcuţi ca Tino nu l-ar fi trădat în alegerea plăcerilor...

A fost dealtfel încîntător, în ciuda primirii oarecum reci pe care am opus-o atenţiilor lui şi elogiilor pe care ni le-a adus privind felul în care ne-am instalat. Fără îndoială că şi-a dat seama că ţineam la independenţa noastră fiindcă ne-a declarat că vrea să construiască pentru el o căsuţă, un simplu tucul rotund. Mombègue ar fi putut să-i servească mesele, pe care ar fi venit să le pregătească în bucătăria noastră. La această propunere soţia mea a tresărit, gîndindu-se la promiscuitatea cu negrul acela răumirositor, care ştergea farfuriile cu colţul cămăşii lui, o zdreanţă de culoarea jegului, plină de tot felul de pete respingătoare. În faţa unor asemenea perspective, Madeleine a preferat să se însărcineze ea cu toate, cînd avea să sosească, în trecere, căci, a spus el, pentru moment nu se gîndea să locuiască acolo. Dealtfel era concentrat încă în garnizoana de la Nairobi, pentru alte şase luni. Aveam aşadar tot timpul înaintea noastră şi din momentul acela atmosfera a devenit mai respirabilă.

L-am însoţit să-i arăt noua uscătorie şi i l-am prezentat pe Tino, iar el a părut încîntat, nu numai de valoarea lui profesională pe care conta s-o folosească la construirea casei, ci şi de aspectul lui fizic. Era fără îndoială „genul lui".

Tino nu era un băiat prea frumos, dar era robust şi bine făcut, ceea ce fără îndoială nu-l lăsa indiferent.

„Puişorul" avea, pe lîngă înfăţişarea lui de păsărică proaspăt ieşită din găoace, şi o voce cam de copil, care se spărgea într-un scheunat de cum

încerca să ridice tonul, de exemplu ca să-l strige pe Mombègue. Te făcea să te gîndeşti la un eunuc.

Tino, pe care asemenea apucături cam prea efeminate păreau să-l scoată din fire, afişa un aer ursuz şi din cînd în cînd arunca asupra craniului aceluia pufos cîte-o privire rea. El necunoscînd limba engleză iar celălalt neştiind italieneşte, îi răspundea în kisuahili. Cu firea lui dintr-o bucată, refractară la orice linguşire, poate că l-ar fi lăsat acolo baltă fără nici o explicaţie şi s-ar fi dus iar în lagăr, dar fiindcă rămînea alături de noi ca şi mai înainte, s-a resemnat. Dealtfel, cînd vorbea despre lucruri legate de meseria lui îşi uita antipatiile.

Totul s-a desfăşurat destul de bine atîta vreme cît Puişorul n-a venit decît cu ocazia permisiilor lunare de patruzeci şi opt de ore, dar felul în care se folosea de ajutorul nostru benevol m-a făcut să mă tem c-o să-l pretindă ca pe o servitute din ziua în care avea să fie demobilizat.

La fiecare permisie aducea un tînăr subofiţer pe care-l instala bineînţeles la el.

Cu ocazia unuia din aceste week-end-uri, ne-a anunţat că săptămîna următoare avea să vină să se instaleze definitiv împreună cu un prieten care sosea din Anglia şi mi-am dat seama că înţelegea să facă uz de toate instalaţiile noastre.

M-am dus imediat să stau de vorbă cu Peter, în intenţia să închiriez de la administraţia forestieră un teren pe care să-mi construiesc o cabană. Rosalie, dezolată s-o piardă pe prietena ei Madeleine, a sugerat să ne dea vechea locuinţă a italienilor care lucraseră la drum. Mai rămăseseră acolo încă pereţii din chirpici ai celor două mari barăci care

ar fi fost uşor de acoperit, iarba nelipsind de prin împrejurimi. Cunoşteam locul, la o distanţă de trei mile de Cokshak, pe malul unui afluent al unui rîu foarte apropiat. Evident am fi fost însă izolaţi în plină pădure, într-un luminiş de nici un hectar.

Lino mi-ar fi fost de mare preţ ca să transforme cîteva trunchiuri de copaci tăiaţi din pădure în uşi şi ferestre, dar el era acum la Wood, de unde nu putea lipsi în timpul săptămînii. Mi-a făgăduit să vină de sîmbătă pînă luni. Îmi rămînea doar Tino, şi el înscris pe lista de control a lagărului în serviciul lui Wood, însă acesta îl detaşase la prietenul său Cook.

Ne-am dus să vizităm fără întîrziere locul. Drumul forestier era foarte aproape, exact prin părţile unde-i întîlnisem pe italieni pe furtună, atunci cînd camionul nostru trecuse peste podul de lemn. Făcuseră un drum aproape carosabil ca să poată ajunge la cantonamentul lor.

Locul fusese bine ales. Luminişul, orientat spre răsărit, era cu faţa spre muntele Kenya şi cobora în pante înverzite spre depresiunea în care curgea în permanenţă un rîuleţ cu apele repezi.

Dominînd astfel pantele de pe celălalt mal, privirile îmbrăţişau toată întinderea pădurii pînă la preriile de pe marile înălţimi, unde doar iarba pitică şi muşchiul pot să îndure frigul intens al nopţilor. Pe culmile acelea golaşe, la peste cinci mii de metri altitudine, petele de zăpadă păreau ca nişte rufe albe întinse care se usucă la soare.

Ameţitorul vîrf de bazalt, incrustat în întregime cu gheţari, se înălţa în mijlocul cerului, în albastrul acela profund care înconjoară zenitul. Apărea în centrul unei deschideri croite de-a curmezişul pădurii de albia rîului, ca şi cum natura însăşi ar fi voit să omagieze cel mai înalt munte al continentului african.

Din cele trei barăci, una singură, cea mai mică, mai păstra un acoperiş din paie în stare destul de bună. Avea să ne fie de mare folos ca să ne punem mobilierul la adăpost, pînă cînd aveam să ne construim o locuinţă mai mare.

Poziţia aceea minunată ne-a hotărît să nu mai aşteptăm nici un moment întoarcerea „Puişorului". În plus, mă temeam ca el să nu interpreteze prea în avantajul lui făgăduiala că o să-i lăsăm instalaţiile noastre. Anumite reflecţii precum şi interesul minuţios pe care-l arătase pentru mobilierul nostru, adus de la Wingamo, mă făceau să cred că socotea de cuviinţă ca la plecarea noastră să pună stăpînire pe el. Eu consideram că uscătoria şi cu cisterna, grădina şi bucătăria pe care-o amenajasem într-una din barăcile lui, apoi masa lui şi cea a invitaţilor lui cu ocazia fiecărui week-end din timpul permisiilor mai lungi îi ajungeau cu prisosinţă.

Wood, pe care l-am consultat în această privinţă, a fost şi el de părerea mea, dar ştiam că în caz de dispută n-avea să ia niciodată atitudine împotriva unui englez. Era deci mai bine să-l punem în faţa faptului împlinit. Cu toate astea, am vrut să-l fac în prealabil să-mi spună clar şi răspicat dacă avea sau nu de gînd să mă lase acolo.

Fără să-i dezvălui nimic din intenţiile mele, l-am întrebat dacă mai consimţea să-mi acorde în continuare folosinţa barăcilor lui cu obligaţia

să-i oferim masa. Strîns cu ușa în felul ăsta, a încercat încă o dată să răspundă evaziv, ca să poată profita de pensiunea mea benevolă, pînă-n momentul cînd avea să-i convină lui să mă dea afară. Constrîns să-mi dea un răspuns precis, mi-a spus că atunci cînd îi va sosi prietenul și asociatul o să aibă cu siguranță nevoie de toate clădirile. I-am declarat atunci că o să-mi caut o altă locuință, fără să fixez data. Așa că a plecat foarte mulțumit, gîndindu-se că m-a dus.

A doua zi dimineață camionul de la General Store a venit încă o dată să ne încarce penații. Au fost necesare nu mai puțin de două drumuri, dar din fericire distanța nu era mare, vreo patru mile doar, și vremea era frumoasă.

Am obținut ca Wood să mi-l împrumute pe Tino, să-mi fie de ajutor în răstimpul cît aveam să mă instalez. Eu eram cel care-l plăteam și-l hrăneam, așa cum făcusem dealtfel și pînă atunci, începînd din ziua plecării mele de la Wingamo. Lino sosea în fiecare seară, după ce-și termina lucrul (ferma lui Wood se afla la o distanță de trei mile și ceva) ca să ne ajute și el, iar Peter ne-a cedat tăietorii lui de lemne care să doboare copacii necesari. În fine, la sfîrșitul săptămînii ne-am mutat în barăcile cele mari dintre care una, folosită drept locuință, era împărțită în trei încăperi.

Îmi „luasem" și răsadurile de morcovi și de praz pe care le-am sădit din nou pe un tăpșan destul de mare, un fel de peninsulă care străjuia un cot al rîului, ceea ce ușura protejarea lui împotriva ierbivorelor. În felul ăsta puteam avea

niște rezerve de legume indispensabile, în așteptarea recoltei noii grădini de zarzavat.

Sîmbătă seara „Puișorul" a sosit cu doi tineri invitați cărora le promisese gustoasele mîncăruri și dulciurile franțuzești cu care îi răsfățase pînă atunci soția mea. Vă puteți închipui care nu i-a fost decepția cînd a găsit casa goală, bucătăria fără cuptor și fără nici un alt bucătar în afară de ispititorul lui Mombègue, care-l aștepta zîmbind, dinaintea unei vetre primitive alcătuite din trei pietroaie, fericit că și-a redobîndit în sfîrșit superioritatea și atribuțiile. Zadarnic a dat glas furiei, și ar fi dat bucuros cu piciorul în oala în care fierbea obișnuita supă neagră, singura mîncare pe care știa să i-o pregătească bucătarul lui, dacă nu s-ar fi gîndit că nu avea nimic altceva cu care s-o înlocuiască, decît tot *poscho*-ul negrilor. S-a mai calmat puțin atunci cînd Mombègue, tremurînd tot de frică, i-a arătat lada în care soția mea îi lăsase toate conservele dăruite de dînsul cu atîta generozitate la început și de care nu ne atinsesem.

A doua zi dimineață i-am văzut mașina trecînd val-vîrtej. Se ducea să-l caute pe prietenul lui Wood ca să vină să-mi ceară socoteală de felul cum îl trăsesem pe sfoară. Cel din urmă, presimțind fără-ndoială ce-avea să se întîmple, se grăbise să plece la ferma lui de la Nakuru. Și-a trebuit să facă șaizeci de mile ca să-l aducă înapoi.

Dacă n-aș fi fost prieten cu silvicultorul șef și, mai ales, dacă nu s-ar fi temut de influența Rosaliei care devenise prietenă bună cu soția mea, fără-ndoială că împotriva oricărei echități ar fi pretins că sînt vinovat. Pe de altă parte, Peter

îl avea la mînă cu vîrf şi îndesat pe Cook — de cînd vacile acestuia, nesupravegheate, mîncaseră o mare parte din copacii tineri, a căror îngrijire îi fusese încredinţată, — ca acesta din urmă să rişte şi el să mă atace pe faţă. Eu fiind martorul acestor daune, pe care dînsul le pusese pe seama gazelelor şi-a antilopelor, era de ajuns să spun un singur cuvînt ca să-i atrag neplăceri foarte mari.

Wood a avut deci posibilitatea să aranjeze toată treaba în avantajul meu, iar Cook a avut aerul să se fi resemnat. Nu se dăduse însă bătut. Şi-a schimbat numai direcţia atacurilor, plîngîndu-se de Tino care, pretindea el, îi lăsase neterminată o lucrare neînsemnată de zidărie, ca să vină şi să lucreze la mine. Dorind să se termine odată cu povestea asta, i-am făgăduit c-o să i-l trimit ca să isprăvească lucrarea de îndată ce casa mea o să fie acoperită.

Dar Tino mi-a declarat că nu voia să se mai întoarcă la Cokshak. De vreme ce fusese înscris la ferma lui Wood, avea să se întoarcă acolo. Acolo avea să fie şi împreună cu Lino, prietenul lui din copilărie, şi-n felul ăsta puteau veni amîndoi din cînd în cînd la mine ca să-mi dea cîte o mînă de ajutor. Cu toate astea, s-a dus din nou sus la Cokshak, ca să-i termine lucrările lui Cook aşa cum făgăduisem eu, după care a cerut să se întoarcă la patronul lui oficial. Cook a avut aerul că nu înţelege şi i-a poruncit să înceapă o altă lucrare. Italianul a refuzat, spunînd că nu voia să mai rămînă la Cokshak fiindcă era înscris la ferma lui Wood. Cook n-a răspuns nimic şi atunci cînd Tino s-a pregătit de plecare, l-a invitat zîmbind să urce în maşina lui împreună cu doi prieteni englezi. Fără să aibă nici o bănuială, bietul băiat a acceptat, crezînd că aveau să-l aducă la mine. Cînd a văzut însă că maşina n-a încetinit atunci cînd s-a apropiat de noul nostru domeniu, şi-a dat seama că fusese tras pe sfoară. Auzind motorul, ieşisem pînă-n marginea drumului, crezînd că s-a întors. Mi-a strigat ceva în goana maşinii şi şi-a aruncat din mers uneltele.

A doua zi am aflat că, în loc să-l ducă la Wood, Cook îl adusese înapoi în lagăr, şi că acolo îl acuzase că-şi părăsise lucrul ca să se apuce de traficuri ilicite sub patronajul meu.

Lino s-a dus repede cu bicicleta după veşti şi seara ne-a informat că Tino era la închisoare şi pe punctul de a fi transferat într-un lagăr disciplinar. O pedeapsă foarte aspră, fiindcă urma să-i amîne întoarcerea în Italia pentru ultimul convoi, adică cu un an după cel cu care era în drept să spere că va pleca. În plus, tot salariul lui, rezultatul a doi ani de muncă, pe care urma să-l primească la plecare, urma să-i fie confiscat.

Vă puteţi imagina în ce stare ne-a adus o asemenea nedreptate. Am alergat la Wood care, cu toate că-şi condamna prietenul, nu mi s-a părut dispus să intervină în favoarea victimei sale. Or, Tino era tocmai cel care la Wingamo îi făcuse cele mai multe servicii şi pe care-i plăcea să-l dea drept exemplu. În sfîrşit la Cokshak numai construind uscătoria, făcuse benevol ceea ce ar fi costat peste cinci sute de lire cu muncitori indieni. Toate astea însă, fiind nişte bunuri deja cîştigate, nu mai contau.

Infamia fusese săvîrşită cu complicitatea comandantului de lagăr, fost camarad de regiment cu

Cook, care a speculat similitudinea de nume. În asemenea condiţii, şi speculînd această confuzie, Tino, considerat salariat al lui Wood, se făcuse vinovat de refuzul de a munci, ceea ce atrăgea în mod automat întoarcerea lui în lagăr şi obişnuitele sancţiuni disciplinare. Cu un singur cuvînt, Wood ar fi putut să spulbere confuzia, dar el n-a vrut să compromită un englez, demascîndu-i minciuna. Ce-l interesa pe dînsul faptul că Tino suferea consecinţele ei, de vreme ce nu era englez !

Graţie lui Peter am avut posibilitatea să-mi cumpăr un Ford V 8 de ocazie, dar mi-am dat foarte repede seama că motorul era într-o stare foarte proastă. Lino mi-a adus într-o sîmbătă un mecanic italian, un prizonier care lucra la atelierele armatei. A constatat că o bielă era îndoită, două pistoane sparte şi cuzineţii mai mult sau mai puţin topiţi. Repararea lor într-un garaj m-ar fi costat preţul maşinii. Italianul mi-a propus atunci să schimb pur şi simplu motorul acela vechi pe unul revizuit în întregime şi asta în modul cel mai simplu. De vreme ce al meu funcţiona încă de bine de rău, el putea să-l înlocuiască cu altul, de acelaşi tip, care urma să plece după revizie cu un lot de vreo cincizeci de vehicole militare. A evaluat suma pe care urma s-o împart între diverşi subordonaţi, însărcinaţi să-i informeze pe domnii ingineri de la serviciul tehnic cu privire la punerea la punct a maşinilor, la două sute şaizeci de şilingi. Douăsprezece lire şi jumătate în timp ce nu mi-ar fi fost de ajuns nici două sute ca să plătesc o asemenea reparaţie ! Zică cine ce-o vrea, dar eu n-am ezitat nici o secundă !

Sîmbăta următoare sosea un V 8 cu mecanicul şi cu patru camarazi de-ai lui care să-l ajute. Duminică seara pleca înapoi, ducînd motorul cel vechi şi cauciucurile uzate ; dacă ajunsesem pînă aici trebuia să profit de toată treaba. În consecinţă, italianul mi-a explicat că şeful de atelier englez nu se ocupa de nimic, avînd aerul că nu ştie nimic. Era de ajuns să găsească însă o hîrtie de cinci lire pe masa lui. Atunci fişa de plecare a maşinii era înlocuită cu fişa de sosire şi-n mod automat ea se întorcea în atelier. E adevărat că mîna de lucru italiană nu costa aproape nimic, aşa că aceeaşi operaţie putea fi făcută de două ori fără un prejudiciu prea mare.

Francezii obişnuiesc mereu să spună, şi nu fără oarecare temei, că-n arsenalele şi-n întreprinderile naţionale există multă neglijenţă şi risipă, iar cei mai intransigenţi condamnă această debandadă, opunîndu-i ordinea şi disciplina administraţiei engleze. Cu toate astea, nu există decît o diferenţă de formă, rezultatul este acelaşi, dacă nu chiar superior, avînd în vedere proporţia risipei. Totul se săvîrşeşte însă cu o seriozitate imperturbabilă, într-o atmosferă de respectabilitate în care fiecare, după gradul pe care-l are, se pretinde în afara oricărei bănuieli.

Odată ajuns în posesia acestui preţios mijloc de transport, am avut posibilitatea să mă duc în lagărul de la Nyeri, unde am izbutit să-l văd prin sîrma ghimpată pe Tino. Mi-a spus că, pentru a amplifica porcăria în care-l vîrîse, Cook îl acuzase de trafic de stupefiante, sub pretext că stropise o plantaţie de maci pe care-i cultivam eu la mine-n grădină în scopuri misterioase. Prietenul

lui, comandantul lagărului, s-a grăbit să transmită mai departe, poliției, denunțul acesta senzațional. Dosarul a trecut însă pe la colonelul X... pe care o ședere de douăzeci de ani în China îl făcuse foarte indulgent față de amatorii de maci. În plus, citise și cîteva din cărțile mele, traduse în englezește, printre care *Aventură pe mare* unde îi plăcuse în mod deosebit povestea domnului Ki, chinezul acela literat pe care-l întîlnisem în apele scînteietoare ale arhipelagului Dahalak. Acolo, singur pe o mică insulă pierdută, fuma ca să uite de lume. Și cei cîțiva metri pătrați de nisip, desfășurați peste marea calmă și limpede care scălda coralii, deveneau, prin intermediul florii aceleia vrăjite, covorul fermecat al Șeherezadei care-l purta prin infinitul visului.

Colonelul a zîmbit evocîndu-și poate niște amintiri îndepărtate și a considerat că n-are de ce să-i taie capul unui om pentru atîta lucru. Reținuse dosarul, sperînd fără-ndoială să mă vadă sosind de la o zi la alta ca să-l pot disculpa pe Tino. În felul ăsta am putut să ajung la timp ca să-i explic confuzia intenționată, creată pe baza asemănării numelor de Wood și Cook. Din acest simplu fapt și-a dat seama din capul locului că prizonierul lui era victima unei nedreptăți, pe care cei doi englezi căutau s-o justifice prin povestea cu macii. Și m-a asigurat că aveau să fie date anumite dispoziții în favoarea lui.

Ca să previn întrebările jenante cu privire la maci, i-am luat-o înainte. Dar chiar de la primul cuvînt m-a oprit zîmbind și ridicînd din umeri, gest prin care arăta cît de puțină importanță acorda

acestei chestiuni. Am zîmbit la rîndu-mi și-am început să vorbim despre Etiopia.

Peste opt zile, Tino și-a reluat viața normală de lagăr, cu promisiunea că avea să fie repatriat cu următorul convoi. În asemenea condiții însă nu mai putea fi din nou detașat în afară. Această așteptare a durat de fapt trei luni, răstimp în care a avut posibilitatea să vină din cînd în cînd să ne vadă, ajutîndu-mă de fiecare dată să aduc îmbunătățiri noului nostru domeniu.

Prima mea grijă a fost să pregătesc un teren propice pentru o grădină de zarzavat. L-am ales la un cot al rîului, în primul rînd pentru ușurința cu care aș fi putut să-l stropesc, în al doilea rînd în speranța că soiul acela de peninsulă povîrnită, ridicată cu aproximativ trei metri de la suprafața apei, avea să fie oarecum apărată de ierbivorele pădurii. Și-mi mai închipuiam și că stratul gros de humus avea să constituie un teren minunat și cu atît mai fertil cu cît avea să fie apărat de arșița prea intensă a soarelui, în anotimpul secetos, de copacii mari dimprejur. Tăietorii de lemne împrumutați de Peter mi-au fost de mare ajutor în ofensiva dată împotriva pădurii, care se apăra pînă și-n subsolul ei năpădit de rădăcini. A fost o luptă de tranșee, unde înaintam încet, cu ajutorul securii. Și ce sentiment de victorie atunci cînd, în sfîrșit, am realizat o parcelă de pămînt bun, negru și ușor, unde abia așteptau să fie fecundate toate varietățile vegetale. Peste o lună toate legumele semănate și răsădite creșteau cu o repeziciune fantastică. Mîndru de realizarea mea, i-am arătat-o lui Peter care nu mi s-a părut atît de încîntat pe cît mă aștep-

tam. A dat din cap fără să rostească ceva, ca şi cum şi-ar fi spus în sinea lui „numai de-ar ţine aşa", apoi, arătînd cu coada pipei înspre vîrfurile copacilor din jur, mi-a spus doar atît *monkeys* (maimuţele).

Desigur, mă gîndeam şi eu la aceşti eventuali hoţomani, dar contam să-i îndepărtez uşor cu un paznic pus în timpul zilei, ştiind că în timpul nopţii, afară de nopţile cu lună plină, nu se aventurează afară din adăposturile lor de sub stînci sau din vîrfurile marilor ienuperi, după cum le e specia. În plus, cele care mişunau în regiune nu erau de temut, trăind tot timpul în copaci, ca babuinii. Macacii, mandrilele şi cinocefalii, care trăiesc în cete, erau singurele de temut, dar paznicii aveau să fie la faţa locului, înarmaţi cu puştile de vînătoare ca să le facă să se îndepărteze.

Cînd le auzeam din cînd în cînd lătrînd în depărtare, îl trimiteam pe Kassogo să le mai vîneze. Dobora de fiecare dată cîte două trei specimene din cele mai mari, şi acest exemplu le ţinea departe timp de cîteva zile. Cele mai îndrăzneţe erau nişte animale de dimensiuni mari, un soi de cinocefali cu blana lungă şi maronie, ale căror maxilare puternice de carnivore fac din ele un adversar de temut al leopardului. Cînd se află în ceată, el nu şovăie să atace, dacă femelele sau puii le sînt în primejdie.

Ca să poată devasta în toată liniştea un cîmp, se pricep să distragă atenţia oamenilor prin strigătele unora dintre ele. Şi-n vreme ce întregul sat dă năvală în sens opus, ca să-i alunge pe presupuşii hoţomani, grosul cetei smulge şi devorează pe tăcute tot ce se află prin grădini.

Vechiul adagiu al strămoşilor noştri : *Qui terre a guerre a* rămînea valabil şi pentru mine în pădurea africană, numai că de lucrul ăsta aveam să mă conving doar mai tîrziu.

La cîteva săptămîni după instalarea noastră, Peter m-a invitat să-l întovărăşesc într-o expediţie organizată împotriva unor elefanţi, care devastau culturile şi satele din valea Burguret. După informaţiile date de paznicii lui, ceata cuprindea şase adulţi şi mai mulţi elefanţi tineri, dintre care doi mici de tot, adică de mai puţin de trei ani. Prinderea acestor pui de elefant interesa în mod deosebit Grădina Zoologică din Londra, şi domnul Meer oferise cinci sute de lire pentru fiecare dintre ei. Animalele se învîrteau, se pare, în regiunea bambuşilor, o junglă inextricabilă în care greoaiele pahiderme pătrundeau cu uşurinţă, rupeau şi sfărîmau ca pe nişte fire de paie trestiile gigantice, mari cît nişte stîlpi de telegraf. Şi rinocerii se refugiau în locurile acelea inaccesibile şi cîteodată pătrundeau acolo pe urmele lor şi bivolii, urmînd făgaşurile croite de trecerea lor.

În locurile acelea un vînător singur riscă cele mai urîte aventuri ; aşa că nu m-aş fi aventurat cu siguranţă fără invitaţia silvicultorului şef, care-mi dădea ocazia să-mi satisfac curiozitatea înfruntînd minimum de risc.

Un frate de-al lui Peter, vînător consacrat de la Departamentul Silvic, trebuia să organizeze vînătoarea şi să ne însoţească. Bineînţeles că amîndoi erau înarmaţi aşa cum se cuvine în asemenea expediţii, cu nişte carabine 404 care trimit proiectile de 50 grame cu viteza de 900 metri pe

secundă și cu o pușcă express cu două țevi de un calibru și mai mare. Asemenea arme îți îngăduie să tragi într-un rinocer fără riscul unui ricoșeu pe cuirasa lui groasă, chiar sub un unghi de mai puțin de 45°.

În ce mă privea, eu nu aveam decît pușca mea simplă de vînătoare de calibrul 12 și Mauserul meu 6 mm 9, al cărui glonte putea să străpungă un elefant, dar fără să-l doboare decît dacă i-ar fi atins inima. Rana unui asemenea proiectil, lungă și îngustă ca un vîrf de creion, nu constituia pentru el decît o înțepătură de ac, ale cărei urmări funeste nu se făceau simțite decît mult mai tîrziu și doar cînd străpungea un organ principal, ca de pildă ficatul, rinichiul sau intestinul ; și chiar și-n acest din urmă caz nu există nici o garanție că n-ar putea avea efectul unei acupuncturi chinezești. Totul este relativ. N-aveam dealtfel nici o intenție să mă folosesc de niște arme atît de puțin eficace, decît în caz de forță majoră, căci în Kenya un vînător n-are voie să lase în viață un animal rănit ; trebuie să-l urmărească cu orice preț pînă cînd îl omoară. Dacă nu izbutește s-a compromis definitiv și dacă nu și-a declarat și oficial nereușita la Departamentul de Vînătoare, dînd toate amănuntele necesare cu privire la locul, ziua și ora la care a pierdut urma, este pasibil de o amendă foarte mare și i se interzice să mai vîneze. Măsurile acestea drastice au drept scop să semnaleze prezența animalelor devenite primejdioase și agresive, fiindcă după ce se vindecă ele nu-și uită rana și, de oricît de departe ar zări după aceea un om, îl atacă, îl urmăresc și, în cazul în care acesta izbutește să se refugieze

într-un copac îl asediază. Cînd acele animale răzbunătoare, scăpate teafere de pe urma vreunui accident, aparțin unei turme, ele le învață și pe celelalte să-l urască pe om și le antrenează să le urmeze ; pot astfel să facă la rădăcina copacului cu schimbul, în cazul cînd copacul n-a putut fi dezrădăcinat sau zgîlțîit cu destulă violență încît să-l facă să cadă din el ca pe un fruct copt pe nefericitul vînător, vlăguit de puteri.

Peter și fratele lui, Charlie, au pornit cu camioneta silvică împreună cu o echipă de negri și cu materialul de campament. Eu veneam în urmă cu Fordul meu, însoțit de Kassogo.

Trebuia să ajungem cît mai aproape posibil de locul unde paznicii indigeni reperaseră în ajun culcușul elefanților. Nu exista nici un drum, bineînțeles, ci numai făgașurile croite prin pădure, care îngăduiau la nevoie să risipim repede, pretutindeni, echipele de incendiu. Copacii fuseseră pur și simplu doborîți pe o lățime destul de mare ca să poată trece un camion, dar pămîntul era desfundat, plin cu gropi, cu movile și cu rădăcini, fără să mai vorbim de tufele și de lianele pe care mașina trebuia să le rupă și să le strivească. Aproape pretutindeni ierburile înalte, ferigile și cactușii, care cresc atît de repede la loc, făcuseră să dispară orice urmă de potecă.

Mașina își croia drum și jungla aceea se închidea la loc în urma ei, ca un val unduitor lăsat de o navă. Șoferul camionetei silvice, un localnic deprins cu asemenea sport, cunoștea foarte bine toate căile acelea, nebănuite de un profan. Din fericire, Fordul meu era tot așa de ridicat de la pămînt pe roțile lui ca și camioneta silvică și,

pe deasupra, ca o precauţie în vederea curselor pe care aveam să le fac în afara drumurilor bătute, îl înarmasem, în locul barei de protecţie obişnuită, cu o bară puternică din oţel care să înlăture pietrele, plasată cu cîţiva centimetri mai jos de nivelul diferenţialului. Mai avea pe deasupra şi un plan înclinat fixat pe şasiu, în aşa fel încît maşina era ridicată şi se oprea la cel dintîi obstacol invizibil ascuns de iarbă, de exemplu la o ondulare prea proeminentă a terenului. O asemenea frînă era de preferat în locul unei ciocniri ireparabile a carterului. Dar acrobaţiile de soiul ăsta nu sînt posibile fără provocarea unui accident decît la o viteză foarte redusă, la cel mult patru sau cinci mile pe oră. Depăşeam cu puţin viteza medie numai în zonele descoperite ale luminişurilor şi-ale preriilor, lăsate de vechile incendii.

Eu veneam în spate, urmînd cu exactitate drumul camionetei cu certitudinea că n-aveam să dau de nimic periculos pe acolo pe unde trecuse ea... Iar cînd o vedeam săltînd şi hurducîndu-se din cale-afară, ca o barcă în pericol, aveam posibilitatea să încetinesc la timp ca să pot trece obstacolul.

Urcam mereu şi uneori pe nişte pante atît de abrupte, de parcă aş fi condus culcat pe spate. Numai cei opt cilindri ai Fordului m-au făcut să nu blochez motorul şi să n-o pornesc din nou şi-n mod neplăcut înapoi. De teama ca nu cumva să i se întîmple camionetei acest neajuns, o lăsam întotdeauna să escaladeze ea întîi povîrnişurile, înainte de a mă angaja şi eu la urcuş.

Am ajuns astfel pe un platou acoperit în întregime cu iarbă, pe care am putut să înaintăm în toată liniştea, la voia întîmplării. După aproximativ o jumătate de milă camioneta s-a oprit şi cei doi vînători au coborît ca să cerceteze împrejurimile. Căci dădusem într-adevăr peste iarba elefanţilor ; nu ştiu cum o numesc botaniştii şi nici din ce familie face parte. În ignoranţa mea mi-a făcut impresia că seamănă cu o varietate de pir, de un verde-închis. Iarba aceea, tare ca trestia, adunată în smocuri compacte, era călcată în picioare pe suprafeţe întinse şi ici-colo smulsă, în mijlocul unui pămînt proaspăt răscolit ca şi cum ar fi fost arat cu plugul. În sfîrşit cîteva balegi de elefanţi au constituit pentru noi mărturia prezenţei lor recente. Asemenea „documente" sînt bineînţeles proporţionale cu mărimea autorului lor, în aşa fel încît a-ţi băga din neatenţie piciorul în ele înseamnă să te înfunzi acolo pînă la genunchi ; Kassogo ştia însă lucrul ăsta aşa că nu şi-a vîrît piciorul decît pînă la gleznă, exact cît era necesar ca să-i aprecieze temperatura. Balega se răcise, ceea ce de obicei necesită o jumătate de zi, dar alte indicii, ca de pildă lipsa cărăbuşilor, ne făceau să apreciem că exista acolo de mai puţin de douăzeci şi patru de ore.

Iarba călcată în picioare alcătuia mai multe cărări, paralele, îndreptîndu-se toate spre depresiunea care ne separa acum de ultimele pante împădurite, dincolo de care se vedea regiunea bambuşilor. Culoarea de jad a frunzişului lor se detaşa pe verdele cafeniu-auriu al ienuperilor şi al cedrilor. Privite astfel, de la o înălţime de două

mile, ai fi zis că sînt păşuni cu iarbă tînără. În atmosfera aceea limpede totul pare apropiat, mai cu seamă pentru ochii noştri de europeni, obişnuiţi să apreciem distanţa depărtărilor după opacitatea vălului de ceaţă care albăstreşte orizonturile de la noi. Îţi făcea impresia că-n mai puţin de jumătate de oră cineva care-ar fi mers în pas de plimbare ar fi putut ajunge la junglele acelea de bambuşi. Cunoşteam însă prea bine asemenea aparenţe ca să ne lăsăm înşelaţi de ele.

În faţa noastră, giganticul pisc de bazalt începuse să capete tonuri de aur topit şi văgăunile îşi adînceau umbrele violete. În spate, spre apus, soarele coborîse la asfinţit şi aspectul prăfuit al depărtărilor deasupra deşertului pregătea cerul de culoarea purpurei care vesteşte apropierea ploilor.

Am hotărît să campăm pe platoul acela ca să observăm la asfinţit şi cu puţin înainte de ivirea zorilor mişcările animalelor. Neputînd rămîne în loc descoperit, a trebuit să ne apropiem de liziera pădurii ; acolo, după ce şi-a camuflat camioneta între copaci, Peter a pus să i se instaleze cortul ceva mai departe, şi i-am mulţumit pentru propunerea pe care mi-a făcut-o de a-mi petrece noaptea pe loc. I-am spus că mi-e suficientă maşina mea în care era de ajuns să-mi întind o saltea.

În timpul cît cei doi fraţi şi-au băut whisky-ul, mi-am dus Fordul într-un luminiş apropiat, destul de departe ca să-mi dea iluzia că sînt singur în sălbăticia aceea. Sub frunzişul înalt al cedrilor milenari soarele nu pătrunde niciodată, nici chiar la amiază. În penumbra caldă şi umedă cresc ferigi arborescente, o gigantică barba-ursului şi cactuşi ciudaţi. În umbra înserării peisajul acesta

halucinant lua proporţii fantastice şi-n misterul adîncurilor lui puteam să-mi imaginez fauna din timpurile cuaternare.

A trebuit să renunţ să-mi caut pietrele clasicei vetre, improvizate sub cerul liber ; stratul de humus era atît de gros încît ar fi trebuit să sap la o adîncime de cîţiva metri ca să dau de pămîntul obişnuit. M-am mulţumit deci cu nişte crengi mari şi verzi ca să pun oala pe foc, doar cît să-mi pregătesc supa.

Nici nu apucase bine Kassogo să intre în pădurea aceea cuaternară că am şi avut impresia că văd ieşind un diplodocus. Nu era însă decît un mistreţ african cu păr cenuşiu, zbîrlit ca o coamă pe spinare, ceea ce însemna că era într-o dispoziţie războinică. Cînd m-a văzut s-a oprit brusc şi-a început să scurme pămîntul cu colţii lui enormi, ca să şi-i ascută fără-ndoială înainte de luptă. A fornăit, a grohăit şi s-a pregătit să se năpustească. Am avut timp doar cît să sar în maşina a cărei uşă din spate era din fericire deschisă şi pe care am închis-o în urma mea. Surprins de brusca apariţie a monstrului necunoscut care mă înghiţise, animalul s-a dat înapoi ca să cîştige teren, dar fără să mai aştept un nou atac, am sunat din claxon. La zgomotul lui a făcut stînga-mprejur şi a dispărut în desiş.

Peter a venit repede, furios, crezînd că se distrase vreun boy manevrînd claxonul. Zgomotul lui risca într-adevăr să-i alarmeze pe elefanţi şi să compromită reuşita vînătorii. Cînd i-am spus care fusese motivul s-a silit să zîmbească, din politeţe, dar trimiţîndu-mă în mod clar în sinea lui la toţi dracii. Cu siguranţă că m-ar fi deplîns

dacă-aş fi fost sfîşiat de mistreţ, aşa cer doar convenienţele, dar dacă a doua zi elefanţii aveau să fugă, precis că m-ar fi făcut răspunzător pe mine de faptul ăsta. Nu i-am purtat însă pică din cauza asta, fiind absolut convins că, de-ar fi fost cazul, şi-ar fi pus cu curaj viaţa în pericol ca să mă salveze dacă, bineînţeles, preocuparea faţă de salvarea mea nu i-ar fi compromis afacerile sau misiunea cu care era însărcinat. Desigur însă că trebuie să fii englez ca să înţelegi şi să accepţi asemenea legi, cu totul speciale, ale prieteniei. Intelligence Service-ul, această monstruoasă, nemiloasă şi inexorabilă instituţie nu poate să existe decît în Anglia.

Kassogo s-a întors cu vreascuri şi focul a fost în sfîrşit aprins. Noaptea n-a întîrziat să se lase, sub desişul acela compact şi, foarte curînd, din tenebrele care înconjurau lumina focului ca un zid de nepătruns, au început să ne spioneze ochi mici, care străluceau uneori ca nişte licurici. Erau animale mărunte, foarte îndrăzneţe, datorită faptului că nu cunoşteau oamenii. Cele mai curioase erau *bushbaby*-i, nişte carnivore mărunţele, ceva mai mari decît un cobai, cu ochi enormi şi cu urechile mari şi păroase. Aş fi avut poftă să prind un asemenea animal mic şi care se îmblînzeşte atît de uşor, dar mi-am adus aminte că ne aflăm acolo ca să vînăm elefanţi. În legătură cu asta mi-am adus aminte de un entomolog englez care, odată, pe cînd era însoţit de un tînăr discipol de-al său, s-a lăsat tentat să se îndepărteze cam prea mult de cortul lui, fără altă armă decît uşoara plasă din gaz verde. Deodată, tînărul îngrozit a văzut un leu tolănit pe o stîncă, deasupra albiei nisipoase a rîului de-a lungul căruia înaintau. Apucîndu-l de braţ pe profesor i-a arătat fiara, fără să poată rosti un singur cuvînt, într-atît de sugrumat era de emoţie.

— Nu te uita la el, am ieşit să prindem doar fluturi...

Oricum, regretam faptul că nu adusesem cu mine una din cursele de prins animale mici de noapte şi, ca să nu-mi mai reproşez această neglijenţă absurdă, m-am urcat în Fordul meu unde Kassogo îmi pregătise patul. I-am lăsat lui capeaua din faţă şi, după ce-am aşezat o lanternă prevăzută cu apărătoare împotriva vîntului pe capotă, m-am închis în donjonul meu. Înlocuisem perdelele din pînză cu tablă ondulată, aşa că eram bine puşi la adăpost împotriva unui eventual atac al cîinilor roşii.

Cu toate astea, nu puteam adormi, fiind prea excitat fără-ndoială de cele patru ceasuri petrecute la bordul maşinii, o adevărată cursă cu obstacole. Aveam mereu impresia că sînt azvîrlit dintr-o groapă într-alta, cu spaima c-o să-mi las diferenţialul pe vreo buturugă nenorocită. Aveam în permanenţă înaintea ochilor camioneta aceea hurducată şi care la fiecare povîrniş ameninţa să vină înapoi şi să-mi izbească radiatorul. Fără îndoială însă că nici altitudinea, de peste 3 500 de metri, nu era străină de tulburarea mea, ca de pildă de filtrarea intensivă a lichidelor, ceea ce mă obliga să le elimin foarte frecvent surplusul. Cînd am deschis uşa din spate ca să-mi satisfac necesitatea aceasta urgentă, am pus pe fugă o droaie invizibilă de mici rozătoare şi carnivore, atrase de resturile de la cină, aruncate dealtfel anume pen-

tru ele. Şi poate că multe din ele au fost atrase acolo numai din curiozitate, deoarece cartofii fierţi şi conservele nu le interesau cîtuşi de puţin. Cînd am ieşit pentru a doua oară, cu puţin înainte de miezul nopţii, am deschis cu multă prudenţă, ca să-i surprind pe curioşi în lumina lanternei, dar uşa a scîrţîit pe neaşteptate. Spre marea mea surprindere a fost o tăcere deplină. Nici măcar un animal nu se mai afla în preajma maşinii. Kassogo, trezit de aceeaşi necesitate, mi-a făcut semn să nu mişc şi să ascult împreună cu el în tăcere. Nici un foşnet de vînt nu trecea printre frunze, totul era neclintit, totul părea că doarme. Şi cu toate astea, din adîncul tăcerii aceleia, se auzea un zgomot slab, nu se ştie de unde. A trebuit să-mi pun la urechi două cratiţi goale în chip de cutie de rezonanţă, încercînd să-i precizez natura. Kassogo m-a lămurit cu un singur cuvînt : *matoni* (rîu), făcînd un semn cu capul în direcţia muntelui dar a continuat să asculte. Dispariţia micilor animale şi tăcerea din pădure nu-i spuneau nimic bun. La zgomotul sec al unei crenguţe rupte a luat lanterna şi i-a plimbat uşor lumina în direcţia aceea. Deodată o pereche de ochi au strălucit cu o licărire verde-albăstrie apoi, la cîţiva metri mai încolo, au apărut alţii. A stins lampa şi a azvîrlit un bidon gol care s-a rostogolit cu mare zgomot. Animalele au luat-o la fugă fără să se mai sinchisească acum să se ascundă şi-am putut să văd, în fascicolul luminos al lanternei mele, haina pătată a unor pantere sau a unor ghepardzi. Se apropiaseră după ce se stinsese focul, fără să le pese de lanterna care ardea în chip de lampă

veghe pe capota Fordului. Flacăra aceea mică şi atît de cuminte în vasul ei de sticlă şi-ar fi făcut probabil efectul dorit pusă jos pe pămînt, dar suspendată cum se afla între cer şi pămînt, nu le mai speriase deloc, la fel cu luna sau cu o stea mai strălucitoare decît celelalte. Negrii au dreptate cînd spun că focul în aer liber, focul din lemne mai cu seamă, fie el şi din tăciuni, este singurul eficace ca să ţină fiarele la respect, mirosul fumului fiind indispensabil. Căci, într-adevăr, mirosul este acela care vesteşte catastrofa atît de temută : incendiul. El se răspîndeşte cu iuţeală peste pădure şi peste preriile uscate, ca un clopot de alarmă şi toate animalele, călăuzite de instinct, o iau la fugă, alergînd contra vîntului, ceea ce le face să iasă oricum din drumul focului, fiindcă ştiu că cel mai adesea degeaba aleargă în direcţia lui.

M-am uitat spre cortul celor doi vînători şi-am zărit printre copaci lumina tremurată a focului lor. Cu siguranţă că aveau un om de veghe care-l întreţinea înapoia camionetei, care în felul ăsta acoperea perspectiva în direcţia muntelui.

Baricadîndu-mă din nou am putut în fine să aţipesc fără să mă sinchisesc deloc de tot ceea ce n-avea să întîrzie să revină în jurul maşinii. Am fost trezit de ciocănituri în capotă şi de vocea lui Peter care mă zorea să-mi pun maşina în mişcare. Cînd te afli în pădure nu mai zăboveşti să-ţi faci toaleta, dar aş fi avut poftă să beau doar puţină cafea ; nu mai aveam însă timp pentru aşa ceva. Motorul camionetei se şi auzea şi imediat după aceea scrîşnetul schimbătorului de viteză mi-a dat de înţeles că făcea manevre să

iasă din ascunzătoarea ei. Pleca fără să se mai sinchisească de mine. „Fiecare pentru sine şi Dumnezeu pentru toţi“ este deviza englezilor. Ştiam deci că n-aveau să mă aştepte, ar fi fost fără-ndoială un lucru incorect, ca un atentat la libertatea individuală. Dar ce contează! o să fie de ajuns să-i iau urma, numai că Fordurile au uneori şi ele capricii, chiar şi cu cei opt cilindri ai lor. Al meu a refuzat să pornească...

Din fericire, am avut posibilitatea să descopăr motivele penei, fără să-mi pierd vremea cu investigaţii metodice şi care de multe ori sînt extrem de lungi. În seara dinainte, în momentul vizitei mistreţului, pusesem din greşeală contactul fără să mă mai gîndesc după aceea să-l întrerup. Se descărcase bateria şi probabil că pe deasupra arsese şi bobina. Nu era deci nimic de făcut înainte de întoarcerea lui Peter. Nu puteam totuşi să rămîn acolo, să mă perpelesc în aşteptarea lui. Am luat cu mine un cornet cu sare, ca să sărez carnea în cazul în care aveam să fim nevoiţi să recurgem la vînătoare ca să mîncăm şi, urmat de Kassogo, am pornit-o pe urmele camionetei.

Soarele, cu toate că răsărise de o oră, se afla încă în spatele Kenyei. Am privit umbra lui, alungită peste cîmpie, ca să apreciez cît timp i-ar trebui să ajungă pînă la noi.

Ierburile înalte, încărcate de rouă, ne udaseră pînă la umeri atunci cînd am ajuns în pădure. Drumul forestier croit ca un şanţ prin vegetaţia inextricabilă de la poalele copacilor cobora cu iuţeală către torent. Acesta nu se vedea dar îl auzeam vuind la mică distanţă. Ascultînd zgomotul

lui mă întrebam cum putuse camioneta să treacă peste un asemenea obstacol. Poate că aveam să o găsim oprită înaintea vreunui vad de netrecut. În timp ce mă gîndeam aşa, nişte focuri de armă trase de sus, din pădurea de pe celălalt mal, au stîrnit ecouri nesfîrşite. Am numărat patru focuri, apoi, după o tăcere de nici un minut, alte două duble, acelea mai sonore, trase fără-ndoială de puşca express. Am apucat-o în goană pe coborîş şi, la două sute de metri distanţă, am văzut drumul urcînd din nou drept în faţa noastră pe versantul opus. Un pod rudimentar din trunchiuri de copac făcuse posibilă trecerea camionetei. Trecîndu-l, am remarcat cît de precară era opera aceea de artă şi mărturisesc că eu n-aş fi îndrăznit niciodată să mă încumet pe el cu maşina; Peter însă probabil că-i cunoştea rezistenţa. Am văzut dealtfel pe pămîntul umed urme de picioare încălţate, ceea ce dovedea că, din prudenţă, cei doi englezi preferaseră să-l lase pe şofer să facă singur încercarea. Cît despre torent, strîns pînă la doi-trei metri între malurile rîpoase din argilă roşie, nu prăvălea apele mîloase ale ploilor căzute-n averse, aşa cum îmi închipuisem eu, judecînd după zgomotul auzit în timpul nopţii. Nu, era un torent mic şi frumos, cum sînt cele de pe la noi, a cărui apă rece ca gheaţa şi limpede curgea cu un şopot vesel printre stîncile de bazalt roşietic, pe un prundiş negru, care făcea prin contrast ca apa înspumată să pară de-o albeaţă extraordinară. Mi-am dat atunci seama că zgomotul de torent tumultuos provenea de la o cădere de peste cincizeci de metri, situată în aval, acolo unde rîul se arunca printr-o succesiune de cascade într-un lac

mic, o căldare adîncă, scobită în stîncă de milenara acțiune a eroziunii.

În momentul în care mă pregăteam tocmai să escaladez muntele, Kassogo s-a oprit locului ca să se asigure de direcția vîntului. Aerul părea calm, dar oricît de slabă i-ar fi mișcarea trebuie să ții întotdeauna seama de ea atunci cînd se află prin împrejurimi elefanți. A trebuit să aprind o țigară și-a trebuit ca fumul ei să se ridice drept pînă să se hotărască s-o apuce într-o anumită direcție. Lucru pe care l-a și făcut dar după atîtea ezitări, ocolișuri și întoarceri, încît, cu toată bunăvoința, a trebuit să conchidem că era calm deplin, dar, odată cu urcarea soarelui pe cer, avea să se stîrnească cu siguranță și vîntul care să poarte mirosul nostru într-o direcție necunoscută, și greutatea tocmai asta era, să determinăm necunoscuta aceea. Kassogo, sigur de experiența lui, a declarat că vîntul avea să vină dinspre munte. Era și logic, încălzirea șesurilor provoacă o atragere a aerului rece care coboară din munți. Am fost și eu deci de aceeași părere. Pentru moment, mirosul nostru de oameni rămînînd în preajma noastră, nu riscam să ne trădeze la distanță. Cu toate astea ne-am verificat armele. I-am lăsat pușca de vînătoare lui Kassogo împreună cu vreo douăsprezece cartușe cu gloanțe iar eu am luat Mauserul. N-am apucat să ne depărtăm bine de rîu, cînd perdeaua de copaci a pădurii compacte a și acoperit zgomotul cataractei. Și atunci, în tăcerea bruscă, am auzit un vuiet ciudat, un zgomot surd care părea că vine din pămînt, ca și cum pămîntul ar fi vibrat în adîncime. Mi-am amintit că mai auzisem asemenea vibrații îndepărtate la Obock,

unde mișcările seismice sînt foarte frecvente. La început am crezut că era vorba de un simplu fenomen acustic, provocat de vecinătatea cataractei, dar nici nu apucasem bine să mă gîndesc la o asemenea explicație, că un pîrîit caracteristic mi-a impus o alta : zgomotul copacilor și-al crengilor rupte de elefanți aduce de la distanță cu trosniturile unui incendiu.

Acum pămîntul se cutremura ca și cum s-ar fi prăvălit asupra noastră o avalanșă, dezrădăcinînd, zdrobind și fărîmițînd copacii pădurii. Ceata de elefanți fugea, forță oarbă care sfărîma totul în drumul ei : avea să ajungă în dreapta noastră și avea să traverseze cu siguranță poteca. Ne-am aruncat în tufișurile din partea opusă dar, în ciuda tuturor eforturilor noastre, am fost foarte repede opriți de rețeaua inextricabilă a lianelor spinoase. Cum o vrea Domnul ! Trebuia să rămînem acolo. Spaima mea, dacă o fi fost cu adevărat spaimă, fiindcă în asemenea momente critice nu mai ai răgazul să-ți fie teamă, spaima mea a făcut loc unui fel de bucurie cînd am văzut, sau mai bine zis cînd am auzit, într-un mare zgomot de copaci doborîți, elefanții traversînd cărarea ceva mai jos. Am izbutit să mă înalț pe un buștean pe jumătate putrezit și de data asta am văzut turma oprită la aproximativ zece metri de pod. Fără să reușesc să-i număr exact, mi s-au părut a fi cel puțin doisprezece sau cincisprezece, număr care, adăugînd la el victimele împușcăturilor dinainte, depășea cu mult numărul anunțat de cercetașii lui Peter. Am observat printre ei mai mulți tineri, lucru cu nimic încurajator, din pricina femelelor pe care instinctul matern le face

să fie îngrozitoare. Printre adulţi am zărit unul cu nişte colţi uriaşi care se detaşase de grup şi înainta repede spre pod. L-a mirosit, a pipăit trunchiurile de copaci, după care, devenit bănuitor poate la gîndul unei curse, a coborît pînă jos la rîu lăsîndu-se să alunece pe partea dindărăt. Deodată, sub greutatea lui, malul s-a năruit şi-a rămas surpat luînd forma unui plan înclinat. A examinat încă o dată trunchiurile de copaci, care alcătuiau prima parte a podului şi, convins fără-n-doială de autenticitatea lor, a încercat să-l apuce pe unul dintre ele cu trompa dar, neavînd de unde apuca, n-a mai insistat şi-a urcat înapoi pe mal cu o uşurinţă extraordinară. De îndată ce-a reapărut în capul podului, întreaga turmă s-a repezit către el. Hinduşii pretind că elefanţii îşi vorbesc prin semne şi într-adevăr în foarte multe împrejurări îţi lasă impresia că ar acţiona conform voinţei şefului lor. Părerea mea este că nu e vorba decît de interpretarea pe care o dau oamenii unui simţ misterios, care le îngăduie anumitor animale să-şi transmită gîndurile fără să recurgă la glas sau la vedere. E suficient să observăm furnicile sau termitele, bancurile de peşti sau stolurile de păsări migratoare ca să ne convingem de faptul că toate actele lor sînt dirijate de o voinţă unică, ceea ce constituie încă o interpretare dată de oameni, căci această voinţă nu-i este impusă individului de o comandă, ci provocată de cunoaşterea simultană a gîndirii tuturor celorlalţi, şi cum această gîndire se axează exclusiv pe logica legilor naturale, aceeaşi cauză determină, la toţi şi-n acelaşi timp, aceleaşi efecte.

Atunci cînd turma elefanţilor „chemaţi" în felul ăsta de şeful lor s-a îndreptat călcînd greoi înspre pod, tinerii au rămas în urmă, şi printre ei a rămas şi un adult care ducea, aşezată pe colţii lui şi înfăşurată în trompă, o povară ciudată. Intrigat, l-am chestionat pe Kassogo.

Toto (puiul), mi-a răspuns el, dar explicaţiile pe care se pregătea să mi le dea au fost întrerupte brusc de prăbuşirea podului pe care se angajaseră elefanţii pentru a zdrobi sub greutatea lor trunchiurile de copaci, aşezate acolo de oameni, cu scopul evident de a le juca vreo farsă, sau poate ca un fel de capcană. Înverşunarea de a nu lăsa nimic care să amintească de existenţa lor denotă că nu era cîtuşi de puţin vorba de un accident ci de un act voit de sabotaj. Într-un cuvînt, totul se petrecea ca şi cînd animalele ar fi venit acolo să taie retragerea duşmanilor lor, drept represalii la agresiunea acestora din urmă.

N-a mai rămas absolut nimic din podul acela rustic ; trunchiurile de copaci rupte se şi prăvăliseră în cascadă. Acum, satisfăcută, întreaga turmă se răcorea şi tinerii se jucau şi ei, stropindu-se. Cel mai impunător, căpetenia, cel care-i condusese, se urcase pe mal împreună cu cei cinci adulţi care, cu toate că de obicei erau severi faţă de tinerii turbulenţi, nu pregetau acum să ia parte la jocurile lor copilăreşti. În momentul acela am observat-o mai bine pe femela care-şi ducea pe sus puiul. L-a lăsat jos pe pămînt şi imediat elefănţelul, ceva mai mare decît un viţel de trei luni, a venit sub mama lui şi, ridicîndu-şi trompa, i-a căutat mamelele care mi s-au părut a fi aşezate între labele din faţă. Sugea cîte puţin, după care

își ducea trompa lui mică la gură ca să-și verse laptele în ea. Operația asta n-a durat prea mult, femela l-a apucat cu trompa și l-a dat la o parte, ca să coboare la rîu. Mișcîndu-se astfel a venit în bătaia unei raze de soare și i-am zărit pe coapsă o pată mare de sînge. Dealtfel, se vedea bine că șchiopătă ; bietul animal era rănit probabil mortal, avînd una din acele răni care nu omoară instantaneu ci numai după o lungă agonie, uneori chiar de cîteva săptămîni. Puiul, indiferent la această suferință, căuta cu încăpățînare să reapuce mamelele, dar mama îl îndepărta cu blîndețe. În cele din urmă, agasată de egoismul bebelușului, l-a apucat și l-a dus pe sus către grupul celorlalte femele. Acolo l-a așezat lîngă una dintre ele care, fără să ezite, l-a luat cu trompa ei și l-a pus sub pîntec. Mama rănită îi dăruia puiului ei o doică.

Cînd i-am spus ceva mai tîrziu povestea lui Peter, el mi-a răspuns că într-o turmă de elefanți, femelele, după ce au născut, acceptă fără nici o deosebire oricare pui care le solicită mamelele. Și-l recunosc totuși pe al lor, atunci cînd e vorba să și-l apere. În caz de pericol, fiecare pui dă fuga la mama lui și n-o mai părăsește, dar de îndată ce a trecut pericolul, atunci cînd nimic nu mai tulbură pacea clanului, femelele veghează î comun asupra progeniturii. Dacă una dintre ele moare, puiul ei e imediat adoptat. Ce minunată lecție de solidaritate și de altruism dată oamenilor ! E adevărat însă că elefantul e un animal surprinzător nu numai datorită inteligenței lui care merge, se spune, pînă la a-l face să înțeleagă vorbirea oamenilor, ci și datorită sentimentelor numite

de oameni virtuți și din care aceștia din urmă își fac mai curînd o mască decît o regulă de conduită.

Scăpat de puiul său, animalul rănit a coborît pînă la rîu și și-a spălat rănile ; apoi, smulgînd un smoc de iarbă, a început să se frece cu ea ca și cum ar fi sperat prin asta o ușurare.

Masculul cel bătrîn, neclintit și atent de cîteva clipe, a părut deodată neliniștit ; trompa lui, care cercetase pămîntul la voia întîmplării, se oprise brusc asupra unui obiect, pe care de la distanța aceea nu-l puteam distinge. Și l-a dus la gură, fără îndoială ca să identifice de ce natură e, după care și-a ridicat trompa ca să adulmece aerul. Căuta să identifice un miros neliniștitor. Mi-am amintit deodată că-mi aruncasem țigara în momentul împușcăturilor. Mirosul îi evoca fără-ndoială amintirile urîte ale întîlnirilor lui precedente cu oamenii. La gîndul că cea mai mică adiere a aerului ar fi riscat să ne trădeze, m-am cutremurat. Plasați acolo unde ne aflam, dacă vîntul avea să se stîrnească așa cum contam, turma ar fi putut să treacă fără a ne bănui prezența. Poți însă să știi vreodată dincotro va începe să bată vîntul cînd ești la munte ?

Eram prizonierii tufișurilor care ne ascundeau și-ai copacilor înlănțuiți de liane mari ; nu puteam ieși decît prin partea potecii, adică tocmai pe acolo unde se aflau elefanții. Trebuia așadar să ne resemnăm și să rămînem nemișcați. Ne țineam respirația ca și cum răsuflările noastre ar fi putut să-l luat aerul, pe care o boare de vînt ar fi putut să-l poarte către elefanți dintr-un moment într-altul. Ar fi fost cazul să zîmbesc de această naivitate

dacă împrejurările mi-ar fi îngăduit s-o fac, pentru că e suficient doar mirosul *sui generis* al corpului omenesc, care poate ajunge la nişte distanţe de necrezut, ca să impresioneze subtilul simţ olfactiv al ierbivorelor şi să le anunţe pericolul. Am tresărit la mugetul bătrînului mascul şi am crezut că ne-a sunat ceasul din urmă, atunci cînd a apucat-o repede pe drum, în direcţia noastră, antrenîndu-i şi pe ceilalţi pe urmele lui. Dacă n-aş fi fost imobilizat în desiş, poate că aş fi încercat să fug, ceea ce ar fi însemnat curată sinucidere.

Cînd a trecut turma, la nici patru metri de ascunzătoarea noastră, pămîntul s-a cutremurat. Fără să încetinească, s-au reîntors pe drum, urcînd pe o distanţă de aproximativ două sute de metri, după care au năvălit în pădure, apucînd-o la dreapta, rupînd şi dezrădăcinînd copacii tineri. Am auzit multă vreme zgomotul lor caracteristic şi, pe măsură ce descreştea, teama pe care ar fi trebuit s-o încerc în mod normal ceva mai înainte a pus stăpînire pe mine. Nici Kassogo nu era mai breaz, se făcuse pămîntiu la faţă şi, ca şi mine, a început să rîdă prosteşte. Căci rîdeam de fapt, fără să-mi dau seama de lucrul ăsta, ca o reacţie nervoasă, aşa cum clănţăni din dinţi după ce te-ai scăldat prea mult în apă rece. Trebuie să mărturisesc că nu prea mai eram curios să continui vînătoarea şi deloc grăbit să-i cunosc rezultatele. Primul meu gînd a fost să mă întorc cît mai repede la maşină căci îmi venise ideea să folosesc cele şase baterii uscate de care dispuneam ; trei de la lanterna mea şi trei de rezervă, ca să încerc să demarez motorul ; dac-ar fi reuşit să pornească am fi fost salvaţi, restul l-ar fi făcut dinamul.

Entuziasmat de această idee genială, aşa de simplă încît nici nu mă gîndisem la ea din capul locului, am ieşit din încîlceala aceea de ierburi în care petrecusem un sfert de ceas atît de apăsător. Din fericire, Kassogo şi-a aruncat privirile în partea unde trebuia şi avea ochii mult mai bine adaptaţi ca să distingă cea mai neînsemnată anomalie în adîncurile pădurii decît un marinar care scrutează întruna orizontul. S-a ghemuit la pămînt şi m-a invitat să fac şi eu la fel, trăgîndu-mă de mînecă ; m-am supus, privind şi eu în direcţia în care privise el, adică spre rîu : şi am văzut deodată mişcînd o masă cenuşie, pe care la început am luat-o drept o stîncă. Era spinarea unui elefant, femela rănită, care de bună seamă nu putuse ţine pasul cu ceilalţi. Acolo unde se afla, între malurile torentului, nu puteam să văd dacă puiul se afla lîngă dînsa şi nu era nici momentul să mă asigur acum de lucrul ăsta, fiindcă nu ştiam dacă rana o făcea incapabilă să ne atace. Kassogo mi-a spus că trebuie să se fi simţit rănită de moarte ca să fi părăsit în felul ăsta turma şi, în plus, cu siguranţă că puiul nu se afla cu ea, căci altfel n-ar fi rămas într-o groapă în care risca să fie surprinsă.

Într-adevăr, elefanţii îşi ascund moartea cu tot atîta străşnicie cum îşi ascund şi iubirea. Ca toate animalele sălbatice, o presimt şi, din momentul acela, caută să ajungă în locul misterios unde au murit toţi cei din clanul lor. Fără îndoială că acela este şi locul în care s-au născut. De cele mai multe ori nu izbutesc să ajungă acolo căci îi părăsesc puterile ; se culcă atunci într-un desiş şi nu

se mai scoală. Unii dintre ei însă izbutesc să ajungă, şi osemintele lor se adaugă la cele ale strămoşilor.

Sînt aşa-numitele cimitire ale elefanţilor. S-au descoperit mai multe în Kenya, unde indigenii n-au îndrăznit niciodată să pătrundă, probabil din cauza credinţei, din vremurile imemorabile cînd oamenii îşi făceau zeităţi din tot ceea ce îi înspăimînta. Elefantul, invulnerabil şi teribil în accesele lui de furie, a fost cu siguranţă un animal sacru.

În zilele noastre, englezii interzic accesul în asemenea cimitire din motive lipsite de orice mister. Cantitatea enormă de fildeş adunată acolo de secole ar face să-i scadă cursul şi-n acelaşi timp ar pune capăt venitului pe care-l aduc permisele de vînătoare a elefanţilor. Căci se plăteşte de multe ori cu cîte o sută de lire dreptul de a vîna un singur exemplar, din cauza preţului ridicat al colţilor lui.

În ciuda acestor afirmaţii optimiste, trebuia să ne îndepărtăm cu orice preţ de animalul acela rănit, care putea fi încă de temut în cazul cînd ne-ar fi adulmecat prezenţa.

Tocmai mă hotărîsem s-o apuc pe cărare, mergînd descoperit pînă la făgaşul croit ceva mai încolo de trecerea turmei, cînd am auzit camioneta apropiindu-se. Abia am avut răgazul să mă ascund după un trunchi de copac, înainte ca animalul alarmat de zgomot să iasă din rîu. A urcat cu greu pe malul celălalt şi-a dispărut imediat în pădure, înspre amontele torentului. Cînd m-au zărit, camioneta s-a oprit brusc şi Peter m-a întrebat zîmbind puţin ironic de ce lipsisem, ca şi

cum s-ar fi aşteptat să mă audă explicîndu-i pur şi simplu că din prudenţă îmi scăzuse în ultimul moment entuziasmul. M-am mulţumit să-i arăt locul unde fusese podul. A încetat imediat să mai zîmbească şi-a rămas cu gura căscată şi cu ochii holbaţi. După ce-a constatat la faţa locului că era imposibil de trecut, s-a felicitat pentru faptul că maşina mea rămăsese de cealaltă parte şi mi-a cerut să-l duc să caute o echipă de coolies cu lopeţi şi cu tîrnăcoape. I-am mărturisit atunci că motivul absenţei mele nu fusese cel pe care-l bănuise el, şi anume spaima de-a da ochii cu elefanţii, ci pana de la maşina mea a cărei bobină probabil că se arsese. Nu eram sigur, i-am spus totuşi aşa, temîndu-mă ca nu cumva să-ncerce să pornească motorul folosind acumulatorul de la camioneta lui. Căci îmi venise ideea să-l urmăresc pe elefantul rănit şi să-ncerc să descopăr unul din misterioasele cimitire despre a căror existenţă Kassogo pretindea că ştie. Voiam aşadar să rămîn acolo şi să mă debarasez de cei doi englezi. Nu mi-a fost greu să le sugerez să trimită pe cineva să caute nişte cai la prietenul lui Cook, în timp ce ei aveau să meargă pe jos. În asemenea condiţii, atît el cît şi fratele lui ar fi putut ajunge înainte de căderea nopţii, dar pentru asta trebuiau să se grăbească şi să plece chiar în momentul acela. Au avut totuşi răgazul să-mi spună cum fuseseră doborîţi doi elefanţi mari şi cum din nefericire o femelă împreună cu puiul ei reuşise să fugă, în ciuda celor două focuri de express trase de la mai puţin de o sută de metri.

— Aţi rănit-o ?

— Cu siguranță că nu, fratele meu n-a îndrăznit s-o țintească în cap, la baza urechii sau în cea de-a treia încrețitură a frunții, de teama să nu-i omoare puiul pe care și-l ținea sus și pe care Charlie voia să-l prindă viu; a ezitat cîteva clipe, și animalul, ca să-și apere prețioasa lui sarcină, a fugit întorcîndu-i spatele, parte în care gloanțele sînt absolut ineficace. A avut totuși timp să-l ochească în coapsă, mai înainte ca el să se fi întors complet, și a tras o dublă dar unghiul de incidență prea mare a făcut probabil ca glontele să ricoșeze.

Am avut impresia că Peter știa prea bine că animalul fusese rănit, dar nu-și dădea osteneala să organizeze urmărirea, așa cum cere Departamentul de Vînătoare care legiferează problemele în principiu fără să se sinchisească cîtuși de puțin de detaliile reale.

Bineînțeles că nu respectabilii gentlemeni ai acestei administrații tutelare sînt cei care trebuie să țină seama de regulamentele pe care le elaborează. Nu ei sînt cei datori să urmărească, prin imensitățile acelea sălbatice un elefant, un rinocer sau o panteră rănită.

După o scurtă ezitare, Peter m-a întrebat dacă nu remarcasem nimic deosebit atunci cînd trecuse pe lîngă mine turma elefanților. M-am grăbit să-i răspund la întrebarea pe care nu se încumeta să mi-o pună, ca nu cumva să-și trădeze indispoziția de a fi rănit un animal.

— Am văzut într-adevăr o femelă ducîndu-și puiul pe colți. Se prea poate să fi fost rănită, dar îți mărturisesc că nu eram cîtuși de puțin în măsură să mă asigur de lucrul ăsta. Tot ce pot

să afirm e că, după distrugerea podului, a luat-o la fugă.

Nu țineam deloc să-l informez mai mult, de teamă că o va urmări și omorî mai înainte ca ea să fi ajuns la locul unde voia să moară. Apoi am făcut să devieze conversația asupra măsurilor imediate prin care să se încerce traversarea rîului. Aveam la bord, vreau să spun în mașina mea, două lopeți și un tîrnăcop de rezervă. I-am propus să se folosească de ele, arătîndu-i pîrtia croită de căpetenia elefanților cu fundul lui greoi. Ea constituia începutul unei treceri, care ar fi fost de ajuns să fie puțin prelungită ca să se poată continua pe celălalt mal. Fundul prunduit al rîului, curățat de cîțiva bolovani, ar fi îngăduit trecerea mașinii prin vad fără nici un pericol de înnămolire. Dealtfel, coolies intraseră în apă și dădeau cîntînd la o parte pietrele mari. Temîndu-se că avea să primească prea tîrziu caii, adică la căderea nopții, Peter a fost și el de părerea mea. Kassogo și paznicul lui au dat fuga la mașină să caute lopețile, și-n mai puțin de două ceasuri s-a aranjat trecerea camionetei cu funia. Camioneta golită s-a angajat pe pantă cu riscul de a-și rupe resorturile. A dispărut apoi în mijlocul trîmbelor de apă și, cu motorul ambalat la maximum, a urcat pe rampa de pe celălalt mal. Efortul ei propriu a dus-o destul de sus dar, dacă întreaga echipă nu s-ar fi năpustit în spatele ei ca s-o ajute să urce ultimul metru, motorul s-ar fi blocat. Oamenii au scos un strigăt de triumf și, bineînțeles, au schițat și-un pas de dans, așa cum se cuvine după o victorie.

Toată lumea s-a urcat pe eroicul vehicol care m-a depus lîngă Fordul meu. Am reuşit să capăt repede curentul necesar de la acumulatorul camionetei şi motorul a început să meargă. I-am declarat lui Peter că acum, odată ieşit din încurcătură, putea fără nici o grijă să mă lase acolo. Voiam numai, am adăugat eu ca să motivez sau mai curînd ca să-mi disimulez dorinţa de a rămîne acolo, să-mi încarc puţin acumulatorul înainte de a porni-o la drum, după care o să mă înapoiez acasă liniştit. El n-a mai insistat. Fiecare e liber doar să facă ceea ce-i place.

— Bye, bye ! i-am strigat eu, făcîndu-i semne de adio cu mîna, în vreme ce camioneta se pierdea în pădure.

În sfîrşit, singur ! Ce uşurare să pot să mă organizez după bunul meu plac, fără să trebuiască să ascult de îndrumările şi de iniţiativele unui străin, mai cu seamă atunci cînd acesta ştie că e sau se pretinde stăpîn într-o materie în care te consideră un învăţăcel mediocru. Sigur că nu cred despre mine c-aş fi mai isteţ decît toţi, dar bruma de valoare pe care o am nu-mi acordă avantaje decît în măsura în care pot s-o exploatez singur. Asta nu înseamnă cîtuşi de puţin că dispreţuiesc experienţa celorlalţi ci, dimpotrivă, ţin seama de ea întotdeauna cu interes, fără să mă afecteze valoarea celui care o deţine. Mi se-ntîmplă uneori să ascult cu mai mult folos spusele unui analfabet, chiar şi pe ale unui imbecil cînd vorbeşte despre lucruri privitoare la meseria lui, decît reflecţiile profunde ale unor erudiţi. Culeg într-un cuvînt tot ceea ce găsesc spunîndu-mi că într-o bună zi s-ar putea să-mi folosească. Mentalitate de cîrpaci, o

să-mi spuneţi. Fie, dar în momentul cînd e să trec la acţiune, vai mie dacă e să cer vreun sfat ! Căci îmi zădărniceşte toate intuiţiile, făcîndu-mă să acţionez într-un mod care îmi este oarecum impropriu. Acel sfat poate fi excelent pentru cel care mi l-a dat, corespunzînd mentalităţii lui, reflexelor lui morale dar, pentru mine, el este la fel de funest ca şi un macaz prost schimbat.

Puteam deci să-mi organizez expediţia, fără să-mi pese că aş fi apărut ridicol, temerar sau puţin nebun. Şi poate că şi sînt toate astea la un loc, dar faptul acesta n-are nici o importanţă de vreme ce nu sînt paralizat de teama că aş putea apărea ca atare. Oricît am sfida noi părerea altora, oricît am arăta că o dispreţuim, ea exercită întotdeauna o oarecare influenţă asupra noastră, fie şi foarte slabă şi chiar inconsistentă, şi această inconsistenţă constituie grăuntele de nisip care defectează maşinăria. Din momentul în care am văzut femela rănită, Kassogo mi-a şi ghicit intenţiile. La asta se gîndea fără-ndoială în vreme ce aprindea focul ; şi, ca şi cum i-aş fi urmărit gîndurile, mi-a spus la un moment dat :

— Cred că nu e departe. Tatăl meu a descoperit odată unul, din întîmplare, în vreme ce-l însoţea la vînătoare pe un alb din vremea aceea, un neamţ. Era foarte mult fildeş dar n-aveau nimic la dînşii ca să-l transporte, şi-apoi trebuiau să păstreze şi taina. Cu siguranţă că albul acela voia să se înapoieze cu nişte căruţe, dar a plecat la război şi a murit. Şi tatăl meu a murit, fără să fi vorbit cu nimeni despre asta, era secretul lui. Mie mi l-ar fi spus însă, dar a fost ucis de un zulu.

Aş fi putut să-i cer să-mi spună povestea cu

zulu-ul, sau poate că mi-a şi spus-o, dar n-am auzit-o eu, într-atît eram de absorbit de ideea mea fixă. Am hotărît s-o pornim de îndată ce lumina zilei ne va fi îngăduit să luăm urmele elefantului, ceea ce în general e un lucru destul de uşor.

În timpul nopţii urletul hienelor m-a făcut să mă gîndesc la animalele ucise sau rănite doar de Peter. Atîta prisos de hrană avea să atragă hienele în număr mare. La primele urlete ale celei care a simţit cadavrul, celelalte mai depărtate răspund şi, în felul ăsta, din aproape în aproape, toate hienele, pînă la nişte distanţe de necrezut, sînt anunţate şi se-ndreaptă către locul împărţirii prăzii. Uneori se adună cu sutele şi-n faţa haitei lor nici fiarele mari nu se încumetă să le tulbure ospăţul.

Hiena de talie mare, cu fălci atît de temute, e în stare, atunci cînd e silită, să-i ţină piept şi unei pantere, care nu atacă decît cu ghearele. Cu toate astea, omul n-are de ce să se teamă dacă se întîmplă să vină la faţa locului atunci cînd hienele îşi devorează prada. Poate să se apropie chiar şi pînă la mai puţin de cincisprezece sau douăzeci de metri, fără să le deranjeze. Dacă încearcă să le sperie, ţipînd, gesticulînd, sau aruncînd chiar cu pietre, se dau înapoi doar cîţiva paşi şi-l privesc mîrîind, aşa cum fac cîinii, dar fără nici un fel de intenţie de atac. Ele ştiu că omul nu e un concurent, gura lui minusculă nefiind decît o mică ventuză, incapabilă să înghită. Aşteaptă deci să binevoiască să plece ca să se năpustească din nou asupra cadavrului. Lucrurile se petrec însă cu totul altfel atunci cînd întîlneşti hiene roşcate flămînde, în căutarea prăzii. Dacă mirosul infect pe

care-l lasă în urma lor nu le-a trădat prezenţa, şi asta depinde de direcţia vîntului, ele te urmăresc mai întîi de la distanţă şi încetul cu încetul se apropie pînă la cîţiva metri. Şi atunci, dacă omul care a înregistrat pe neaşteptate pericolul încearcă s-o ia la fugă, este pierdut. Din contră, dacă se-ntoarce brusc şi se-ndreaptă spre animal scoţînd strigăte, acesta face stînga împrejur, îşi întoarce spinarea încovoiată, şi-o apucă la sănătoasă.

Am ieşit de mai multe ori din maşină ca să ascult ţipetele acelea sinistre şi să le reperez. Atît cît am putut să-mi dau seama era într-adevăr vorba de cadavrele lăsate de Peter, fiindcă nici un urlet nu venea dinspre partea în care văzusem c-o apucase femela rănită. Tot gîndindu-mă la animalul acela ajunsese să-mi devină familiar. Îmi făcusem din el un prieten, ca şi cum eram sigur c-aveam să fiu şi eu considerat ca atare. Ştiam prea bine totuşi că realitatea era cu totul alta şi nu mă îndoiam de primirea pe care mi-ar fi pregătit-o o întîlnire neaşteptată cu el ; cu toate astea, mă complăceam în iluzie.

Şi oare nu ni se-ntîmplă să procedăm la fel şi-n relaţiile noastre de prietenie cu oamenii ?

Am lăsat maşina la locul unde se afla, fiind absolut siguri că n-o să ne-o fure hoţii ca-n Bois de Boulogne şi, luînd fiecare cîte un pled şi ceva provizii, am coborît la rîu.

Kassogo a descoperit uşor urmele elefantului, chiar pe malul pe care ne aflam şi-am pătruns în pădure luîndu-ne după făgaşul lăsat de trecerea lui. Copaci rupţi, groşi cît un picior de om, acopereau pista, şi tufişuri de liane, prin care n-am fi putut înainta decît cu barda şi cu cosorul,

se deschideau înaintea noastră ca un tunel de verdeață. Kassogo însemna la dus trunchiurile copacilor cu niște scrijelituri mari, ca să găsim din nou drumul în cazul în care vegetația s-ar fi ridicat la loc, înainte de întoarcerea noastră, închizîndu-ne calea. Din cînd în cînd cerceta solul în porțiunile nisipoase sau destul de moi ca să păstreze tiparul urmelor. M-a făcut să disting unele urme imprimate clar deasupra celor de elefant. Am crezut la început că e vorba de niște urme de leu, singurele care pot fi atît de mari, dar Kassogo mi-a spus că erau ale hienei roșcate. În Etiopia nu văzusem decît specia vărgată, destul de mare și aceea, asta însă trebuie să fie poate de două ori pe atîta. Într-o porțiune netedă de tot am putut să constatăm că urmele erau încălecate — adică mai multe animale, mergînd în șir unele în urma celorlalte, călcaseră exact pe urmele lăsate de piciorul celor dinainte. Și lupii au obiceiul să meargă unul după altul în felul ăsta, mai ales pe zăpadă. Lupoaica își învață puii să adopte mersul acesta camuflat. Nu era deci deloc surprinzător faptul că hienele roșcate, înrudite foarte îndeaproape cu lupii, manifestau aceeași grijă de a reduce numărul urmelor lăsate, ca să nu se poată bănui cîte erau la număr.

Aceste constatări, fără să fie deosebit de alarmante, ne făceau să fim cu ochii în patru. Cu toate astea, constituiau pentru noi și un coeficient de siguranță, înlăturîndu-ne teama de fiarele sălbatice sau de cîinii roșii. Dacă-ar fi dat tîrcoale prin împrejurimi, hienele nu s-ar fi încumetat să vină acolo și, de vreme ce se aflau ele la fața locului, și cu siguranță în număr mare, însemna că prezența lor era de ajuns ca să îndepărteze cîinii roșii.

Pista mergea pe marginea pantei, înconjurînd masivul muntos pe versantul lui nordic și, cum își păstra mereu același nivel, fiecare prăpastie o obliga să facă mari ocoluri. Mă întrebam de ce nu mersese elefantul drept înaintea lui, așa cum face de obicei, fără să se sinchisească de declivitățile care pentru un cal sînt de multe ori impracticabile. Oare rana să fi fost motivul ? Antilopa care are o labă din față ruptă nu fuge niciodată pe o pantă care coboară ; este mai bucuroasă să se cațăre întruna. Dacă e rănită însă la una din spate, face invers. Grija asta, de a evita declivitățile repezi, m-a făcut să mă gîndesc că elefantul era rănit la o labă. În asemenea condiții, mersul lui avea să fie mai greoi și puteam spera, sau ne puteam teme, că aveam să-l întîlnim mai repede decît ne-am fi așteptat. Mă opream chiar din cînd în cînd să ascult dacă zgomotul crengilor rupte nu vestea în depărtare trecerea lui, dar Kassogo a zîmbit și mi-am dat seama că avea motive s-o facă. Pentru că în cincisprezece ceasuri, chiar dacă merge în trei picioare, un elefant poate parcurge o sută de kilometri, cu condiția să nu se oprească să mănînce. Un animal rănit însă la intestine nu mai mănîncă. Un punct a fost clarificat atunci cînd am traversat pe toată lungimea ei o pajiște ce pătrundea în pădure ca un fluviu larg de verdeață. Elefantul trecuse mai întîi prin mijlocul ei ; urma lui era clară prin ierburile culcate parcă de un tăvălug, după aceea o cotea la dreapta către niște tufe înalte de un

verde crud. Cînd am ajuns acolo am văzut că ele erau smulse sau retezate de la jumătatea înălţimii lor ; animalul mîncase şi digerase deci perfect, aşa cum demonstra şi o balegă uriaşă. Kassogo a constatat că era călduţă încă la cîţiva centimetri de la suprafaţă, ceea ce ne-a făcut să credem că era acolo de nici trei sau patru ceasuri. Toate astea mi-au dat de gîndit : de vreme ce rana nu afecta intestinul, nu era neapărat mortală. Instinctul animalului n-avea să întîrzie să-i dea de veste, şi n-avea să se mai îndrepte către cimitirul strămoşilor. În asemenea condiţii nu era oare o nechibzuinţă să perseverez într-o întreprindere atît de nesigură ?

Poate că se făcuse simţită şi oboseala cursei aceleia lungi, pe măsură ce nădejdea mă părăsea. Cu toate astea, nu mă puteam hotărî să mă întorc, ca şi cum aş fi aşteptat un semn providenţial.

Am uneori asemenea încăpăţînări, lipsite de raţionament şi care mă fac să-mi prelungesc mult o aşteptare, dincolo de limitele impuse de prudenţă şi de logică. Nu e cîtuşi de puţin nehotărîre, fiindcă în unele cazuri acţionez cu iuţeala unui act reflex. Trebuie vrînd-nevrînd să recunosc că subconştientul se impune de fiecare dată cînd raţiunea ne face să rătăcim dincolo de căile destinului nostru. Am rămas deci nemişcat, cu urechea la pîndă, îndreptată spre depărtările lumii aceleia sonore, care-i dă unui orb sentimentul imensităţii. Urechea lui ascultă la fel cum privirea noastră cuprinde şi scrutează orizontul. Or, aici, într-o pădure atît de deasă, privirea se opreşte la cîteva zeci de metri ; lumea vizuală este mică, pe cîtă

vreme cea auditivă se pierde în imensitate, la hotarele tăcerii.

Atunci le-am auzit urlînd pe hiene. Am crezut mai întîi că e vorba de o iluzie, dar Kassogo, care a ascultat şi el, a întins mînă în direcţia ţipetelor. Elefantul trebuie să fi fost acolo, mort sau în agonie şi haita vestea împărţirea prăzii. Mînaţi de acelaşi elan, am apucat-o de-a lungul pistei. Cine ştie, poate că animalul îşi atinsese ţinta — locul unde dorea să moară ! Cînd ne-am apropiat, ţipetele s-au precizat şi imediat după aceea am putut să disting în ele modulaţiile care mă informau cu privire la fazele dramei. Absenţa rîsului lor sinistru mă asigura că animalul atacat nu fusese încă atins. Fără îndoială că se apăra.

Acum, călăuziţi de zgomot, mergeam fără să mai pierdem timpul, urmînd pista. De la o vreme am părăsit-o însă, ca să traversăm prăpastia adîncă pe care o înconjura. Scurtarea aceea a drumului a fost cît pe ce să ne întîrzie, din cauza greutăţilor la escaladarea pămîntului roşu şi sfărîmicios de pe malul opus. Şi-n plus, în fundul cheilor adînci, mărginite de două maluri înalte, urletul hienelor nu se mai auzea. Am crezut chiar că a încetat şi că, în ciuda simţului de orientare al lui Kassogo, riscam să ne rătăcim. Tocmai mă hotărîsem să mă întorc cînd ne-a indicat din nou drumul un muget al elefantului. Semnalul acela de alarmă dovedea că trăia încă, dar ce să fi însemnat oare ? Strigăt de triumf sau cîntec de lebădă ?

Cum am ieşit din blestemata de prăpastie hienele s-au auzit din nou, dar ţipetele lor erau mai distanţate. Tăceau cîteva minute, apoi un lătrat

dădea semnalul şi-ntreaga haită începea iarăşi să urle.

Dacă făceam socoteala trebuia să ne fi aflat la distanţă de vreun sfert de milă. Pădurea urca în pantă tot mai lină, pe o colină al cărei vîrf părea să se înalţe pe măsură ce urcam şi noi. Înşelaţi astfel, şi crezînd că ne aflăm la cel din urmă efort înainte de a ajunge, eram la capătul puterilor. În sfîrşit, urcuşul a încetat şi, după cîţiva paşi, am zărit printre copaci întinderea însorită a unui luminiş, aflat la baza unui perete roşiatic. Elefantul se afla acolo, proptit cu spatele de perete şi aşezat pare-se pe labele dinapoi. Înaintea lui săltau vreo douăzeci de hiene roşcate, care înaintau şi se retrăgeau, ţinute la respect de trompă. Dar de ce şedea oare animalul astfel acolo, pe cîtă vreme ridicat în picioare ar fi fost invulnerabil ? Pe semne că fusese constrîns la poziţia aceea periculoasă de vreun accident. Am băgat de seamă că părea aşezat pe un copac rupt şi o grămadă de pămînt roşu în jurul lui m-a făcut să cercetez malul rîpos de deasupra ; am văzut atunci clar urmele unei alunecări de pe peretele aproape vertical. Căderea aceea de la aproape opt sau zece metri fusese de ajuns ca greoiul pahiderm, rănit cum era, să-şi fi rupt un picior ; era singura ipoteză care ar fi putut să explice de ce nu se ridica deloc.

Deodată un muget, asemănător celui pe care-l auzisem cu puţin înainte, m-a făcut să tresar ; am văzut trompa înhăţînd o hienă, ridicînd-o în aer şi izbind-o apoi de pămînt, cu un pocnet surd de obiect care se sfarmă ; apoi, ridicînd-o din nou cu iuţeală, s-a rotit ca un fulger şi-a zvîrlit

cadavrul mutilat în mijlocul haitei. S-a produs o învălmăşeală de nedescris în care hienele se năpusteau unele asupra altora disputîndu-şi cîte o halcă de carne.

Elefantul îşi legăna trompa şi-şi mişca încet urechile ca şi cum s-ar fi odihnit în aşteptarea următorului atacant. N-am rezistat tentaţiei de a trage-n grămadă. Am trecut repede în partea dreaptă, în aşa fel încît să pot trage fără riscul de a lovi elefantul. Fiind plasat astfel, la o distanţă de numai douăzeci de metri de haita frematătoare a hienelor, un tir orizontal putea trece cu uşurinţă prin patru, cinci animale. Cît despre puşca de vînătoare, am încărcat-o cu alice mari şi i-am dat-o lui Kassogo care s-a dus să se aşeze la baza peretelui aceluia rîpos, la adăpostul pădurii, în aşa fel încît tirul nostru să poată converge într-un unghi de aproximativ 45°. Trebuia să aştepte primul meu foc pentru a-l slobozi pe al lui, dublu, şi după aceea să tragă cum va crede de cuviinţă, în funcţie de rezultatul primei salve. M-am aşezat în poziţia culcat ca să am o traiectorie razantă şi am tras. Puşca lui Kassogo a răspuns şi ea, ca un dublu ecou.

Toate fiarele au rămas locului, surprinse de detunăturile cărora, în toiul încăierării, nu le putuseră identifica provenienţa, dar a doua dublă a lui Kassogo a declanşat o goană nebunească. Vreo zece zăceau la pămînt, zbătîndu-se sau tîrîndu-se. Am alergat să le ucid cu lovituri de pat de armă dar a trebuit să trag din nou în vreo două care, cu un efort suprem, erau cît pe ce să-l înghită pe Kassogo dintr-o hăpăială.

La douăzeci de metri de carnajul acesta, elefantul, înnebunit, se străduia să se ridice ca să facă față noului dușman. Mai aveam cinci cartușe în încărcător și de la distanța aceea puteam în mod sigur să-l dobor cu un glonte în ureche. Eram tocmai pe punctul de a-l ochi cînd, după un efort disperat, s-a prăvălit pe-o parte scoțînd un strigăt ciudat, care era poate de durere, și n-a mai mișcat deloc. Trompa însă îi fremăta, lungită în iarbă, ca un șarpe. În poziția aceea am putut să-mi dau seama de ce era imobilizat. Piciorul drept din spate îi era prins între două trunchiuri de copaci care alcătuiau un unghi foarte ascuțit. Unul era rupt la o înălțime de trei sau patru metri de la pămînt, iar celălalt, mult mai jos, era mascat de trupul pahidermului. Fără îndoială că această dublă capcană îi amortizase căderea dar unul din picioare, alunecîndu-i între cei doi copaci, i se imobilizase în menghinea lor puternică. Și poate că s-ar fi degajat oricum și așa, dacă unul din picioarele din față nu l-ar fi durut, cum mă făcea să cred o rană mare la umăr.

Kassogo s-a mirat cînd a văzut că-mi las arma în jos, dar era prea obișnuit cu originalitățile mele ca să mai fie surprins de indulgența pe care o manifestam în fața unui animal atît de temut. Aveam oare de gînd să-l domesticesc și să-l adaug la menajeria mea ? Totul i se părea posibil, așa că nu mai încerca să înțeleagă. Solicitudinea mea pentru animalele sălbatice trebuia să fi avut niște motive secrete în care era inclusă și puțină magie, așa că se preta fără nici un fel de ironie la toate capriciile mele, fiind chiar foarte mîndru de faptul că lua parte la niște acțiuni inaccesibile muritorilor de rînd. De foarte bună credință, a sfîrșit prin a manifesta și el interes față de animale, și altfel decît din cauza profitului imediat, al cărnii și al blănurilor. În ciuda instinctului său de vînător, acestea nu mai constituiau pentru el prada sau adversarul pe care înainte de toate îl ucizi. Le vedea cum trăiesc. Și-atunci, în mod inconștient, le atribuia un spirit analog cu al lui. Metempsihoza n-a avut nici ea altă origine și a fost, alături de cultul soarelui și de cel al focului, elementul consolator în fața morții, garanția supraviețuirii. La toți negrii cu care am avut de-a face, i-am regăsit urmele, sub forma religiilor superioare substituite păgînismului.

Cînd hienele au fost toate inerte, am venit în fața elefantului și m-am apropiat încetișor, fără să îndrăznesc totuși să mă apropii prea mult. Ochiul lui mic mă supraveghea și și-a strîns trompa, ca și cînd s-ar fi temut de vreo glumă proastă, sau ca și cînd s-ar fi pregătit să-mi facă el mie una. Ca să-mi arăt bunele intenții am imitat cît am putut mai bine mormăitul pe care-l auzisem cînd mama era cu puiul. Ce s-o fi petrecut atunci în capul monstrului aceluia ? Am avut impresia că reflecta. Fără-ndoială că relația de cauză și efect fusese destul de simplă, încît să fi înțeles că-i pusesem pe fugă pe agresorii lui cu instrumentul acela zgomotos. Mi-am mutat pușca din mîna dreaptă în mîna stîngă și ochiul lui a urmărit-o. Știa așadar că bucata aceea de lemn era suspectă.

Kassogo mi-a atras atenția că se uita din cînd în cînd și la hienele moarte și că de fiecare dată trompa îi fremăta. Ne-am îndepărtat mergînd de-a-ndăratelea, apoi eu i-am întors spatele ca să

intru în desiș. În momentul acela elefantul a scos un muget înăbușit, mai blînd aș putea spune decît cel pe care l-am auzit atunci cînd a omorît hiena. Am văzut că încerca să se ridice, și-a izbutit să se așeze din nou pe partea dinapoi. Kassogo a tăiat niște fire lungi de iarbă și-a adunat un braț din planta aceea grasă care acoperă în anumite porțiuni humusul pădurii. Am înțeles ce voia să facă și i-am dat și eu ajutor.

Am dus grămada de iarbă dinaintea elefantului, dar nu îndrăzneam să mă apropii prea tare, din cauza trompei care se legăna și se ridica cu un aer provocator. Cu ajutorul unei crăci lungi, în chip de furcă, i-am împins grămada de ierburi în față. Trompa a adulmecat, apoi s-a ridicat aproape orizontal și-a coborît întinsă spre noi. Gestul ăsta voia desigur să spună ceva, dar ce ? Era amenințare sau rugăminte ? Am considerat prudent să mă dau înapoi cu un pas. Atunci trompa a coborît pînă la iarbă, a mirosit-o, a părut să aleagă, și-n fine, degetul mic și roz cu care se termina, a apucat un smoc de iarbă grasă și, îndoindu-se înapoi, l-a făcut să dispară sub cap, în gura care nu i se vede niciodată.

Dacă aș fi avut curajul, m-aș fi apropiat și cu siguranță că animalul nu mi-ar fi făcut nimic rău. În ciuda întregii mele simpatii și-a dovezilor de bunăvoință pe care i le arătam din plin colosului, m-am abținut. Cît despre Kassogo, convins de puterea mea magică, dacă nu l-aș fi împiedicat, ar fi încercat el s-o facă.

Fără îndoială că darul nostru nu era tocmai pe gustul elefantului decît prin intenție, căci l-a răsfirat cu dispreț, apucînd din cînd în cînd doar

cîte un fir, ca și cum ar fi vrut să ne arate că dacă nu-i plăcea nimic, aprecia în schimb gestul nostru.

Deodată s-a oprit, urechile i s-au umflat de fiecare parte a capului și trompa verticală a început să adulmece aerul. Am auzit atunci, pe înălțimile împădurite, pîrîitul caracteristic care anunță elefanții. În același moment, animalul rănit a scos un strigăt prelung, de o sonoritate metalică și biciuitoare, aducînd cu o sirenă și totodată cu un corn de vînătoare, și care trebuie să fi ajuns foarte departe. Ne-a parvenit din nou, sub forma unei infinități de ecouri, ca și cum pădurea întreagă ar fi răspuns la chemarea aceea. Mașinal, am numărat secundele ca după un fulger, cînd aștepți primul tunet ca să poți aprecia locul trăsnetului. Cînd cele din urmă ecouri s-au pierdut în tăcere, am auzit din nou pîrîitul îndepărtat, care însă a încetat imediat. Apucasem să număr treizeci de secunde cînd, în sfîrșit, a răspuns un muget autentic, urmat imediat de altele, de tonalități diferite. Turma elefanților răspunsese. Fără nici o îndoială era cea căreia îi aparținea animalul rănit. După durata de dus și întors a sunetului, distanța maximă ar fi trebuit să fie de cinci kilometri pentru un ecou, dar trebuia ținut seama și de un oarecare răgaz între perceperea chemării și răspuns, ceea ce presupunea că turma se afla și mai aproape.

În mai puțin de un sfert de ceas putea să apară și vai de noi dac-am fi fost mirosiți sau văzuți ! Bunele noastre sentimente față de femela prinsă în cursă nu ne-ar fi folosit cu nimic. Am fi fost făcuți responsabili pentru toate.

Vîntul bătea exact din partea de unde n-ar fi trebuit să bată, adică din cea de unde venisem şi nu puteam alege altă direcţie. Pretutindeni prin altă parte riscam să fim împiedicaţi de reţelele de nepătruns ale tufişurilor şi ale lianelor, şi-am fi rămas încurcaţi în ele ca nişte muşte într-o pînză de păianjen. Numai făgaşul croit de elefantul rănit ne permitea să ne depărtăm destul de iute ca să mai avem o şansă de scăpare.

Mi-a venit deodată ideea să mă apăr cu mirosul infect al hienelor, dar nu cum fac lupii şi şacalii care se tăvălesc în murdărie, sau pe un stîrv, ca să-şi mascheze propriul lor miros, ci trăgînd unul dintre cadavre după noi. Fără să fi spus nimic, Kassogo mi-a înţeles intenţia şi, luînd fiecare de cîte-o labă unul din animalele cele mai uşoare, am coborît în goană panta pe care o urcasem cu atîta greutate cu puţin înainte. Cadavrul s-a rostogolit în fundul văgăunii unde l-am şi lăsat. Eram dealtfel destul de îmbibaţi cu mirosul lui infect ca să nu ne mai temem c-am putea fi trădaţi de al nostru. Poate că nu trebuie să fac însă o afirmaţie prea categorică, faptul că noi nu ne simţim deloc mirosul nu înseamnă că sîntem inodori şi pentru alţii.

Un individ care trăsneşte de la o poştă îţi suflă nonşalant în plină faţă ca să-ţi spună că altuia îi put picioarele. Nouă ni se pare insuportabil mirosul negrilor, fără să bănuim ce cred ei de-al nostru. Căci noi mirosim, se pare, a cadavru, la fel cu hiena, dar să sperăm că într-o mult mai mică măsură, şi asemănarea aceasta trebuia să favorizeze camuflarea urmelor noastre.

Vîntul putea să sufle acum de oriunde, fără riscul de a trezi bănuiala elefanţilor.

Auzeam acum mugetele turmei care aveam impresia că ajunsese la tovarăşul rănit. Ce n-aş fi dat să văd ce se petrecea în momentul acela, dacă o asemenea curiozitate n-ar fi fost atît de temerară ? Kassogo mi-a spus că focurile noastre de armă îi atrăseseră pe elefanţi, în dorinţa de-a se răzbuna. După părerea lui, animalele aveau s-o elibereze pe femela prinsă între trunchiurile copacilor dezrădăcinîndu-i. În legătură cu asta mi-a citat cîteva exemple uimitoare de salvare a unor animale prinse în cursele întinse de către vînătorii zuluşi, care capturează elefanţii în nişte gropi adînci, acoperite cu un planşeu alcătuit din trunchiuri de copaci. Dificultatea nu constă în a săpa groapa, adîncă de patru metri, cu nişte unelte rudimentare, ci de a face să dispară cît mai departe posibil ceea ce s-a scos din ea. Căci pămîntul proaspăt răscolit nelinişteşte fiarele şi fac ocoluri mari ca să-l evite. Poţi vedea în asemenea ocazii întreaga populaţie a unui sat, femei şi copii, transportînd pămîntul scos, cu cele mai neaşteptate mijloace care le sînt la îndemînă : blide din lemn, carapace de broască ţestoasă, sau, aşa cum am văzut odată, într-o oală de noapte, ajunsă acolo prin nu ştiu ce extraordinar concurs de împrejurări. Majoritatea însă n-au decît propriile lor mîini şi duc cu aerul cel mai serios din lume pumni încărcaţi cu pămînt. Cînd e vorba de vreo construcţie procedează la fel. O piatră de mărimea unui ou de struţ, aşezată în echilibru pe cap, este purtată majestuos şi fără grabă, la o distanţă

de peste o jumătate de milă, fiindcă pietrele sînt inexistente în humusul adînc al pădurilor.

Odată groapa acoperită cu planşeul, e transportat acolo humusul şi, după anotimpul ploilor nimenea nu mai poate recunoaşte locul capcanei. Cele mai mari antilope pot să treacă pe acolo fără nici un pericol ; numai greutatea elefantului poate să-l rupă. Cînd li se semnalează prezenţa prin apropiere, sînt ademeniţi la faţa locului cu trunchiuri de bananieri, de care sînt foarte lacomi, dar trebuie evitat ca nu cumva să se apropie de locul acela întreaga turmă, fiindcă atunci cel care cade în capcană nu rămîne multă vreme acolo. Ceilalţi smulg copacii din jur, rup crengile şi transportă toată lemnăria în groapă, unde prizonierul o îndeasă cu picioarele, amestecînd-o cu pămîntul pereţilor pe care-i surpă cu colţii. În foarte scurt timp, solul se ridică suficient ca să-i îngăduie pînă la urmă să iasă. În general, după o asemenea evadare, satele de prin împrejurimi sînt distruse în mod sistematic. E inutil să mai spun că locuitorii nici nu mai aşteaptă represaliile ca s-o ia la fugă. O asemenea capcană nu este eficace decît pentru elefantul singuratic, pentru hoinarii aceia nesociabili care par să fie izgoniţi din toate clanurile. Motivele acestui ostracism nu se cunosc, în ciuda explicaţiilor fanteziste sugerate de misterul raporturilor sexuale. Există dealtfel o sumedenie de lucruri misterioase în viaţa şi-n obiceiurile acestui proboscidian, a cărui inteligenţă şi uimitoare memorie mai ales, nici nu le putem măcar bănui. Urmarea acestei istorisiri avea să-mi dovedească într-un mod uimitor acest lucru.

Momentul nu era însă cîtuşi de puţin potrivit pentru asemenea reflecţii, fiindcă se lăsa noaptea şi nu-mi era indiferent dac-aveam să rămîn blocat în întuneric în locurile acelea pline cu tot felul de animale nocturne primejdioase. Mă lăsasem antrenat mult prea departe, indus în eroare de cursa relativ uşoară, în plină zi, pe urmele elefantului rănit. Ierburile şi tufişurile călcate-n picioare îşi reveniseră acum încetul cu încetul la loc, în aşa fel încît pista, foarte clară de dimineaţă, dispăruse în mare parte. La dus comisesem greşeala s-o părăsesc ca să tai mai de-a dreptul, atunci cînd mă luasem după urletele hienelor. Pe scurtătura aceea nu mai aveam decît crestăturile făcute pe copaci, foarte greu de observat însă, odată cu lăsarea întunericului. Şi, admiţînd chiar c-am fi izbutit s-o parcurgem înainte de a se înnopta, aveam să mai găsim oare din nou drumul pe celălalt versant al prăpastiei, la locul unde-l părăsisem ?

Kassogo a zis că el recunoaşte totuşi drumul pe care-l făcusem şi-a trebuit să mă las în voia instinctului lui, fiindcă eu eram absolut dezorientat. Pe măsură ce coboram, se întuneca, şi aveam impresia sinistră că mă cufund în noapte. În sfîrşit, am ajuns jos în fundul prăpastiei şi-am început imediat să căutăm pe nisip urmele paşilor noştri. Erau în stînga sau în dreapta ? Din instinct, am apucat-o în amonte, ca animalele fugărite, poate şi din repulsia de-a o apuca înspre întuneric. Seminţiile emigrează către vest, luîndu-se după lumină.

Foarte curînd a trebuit să renunţăm la speranţa de a găsi ceva ; se făcuse prea întuneric,

în cîteva minute avea să fie beznă. Era mai bine deci să ne facem tabăra pe loc, înainte de-a se întuneca de-a binelea. În plus, Kassogo părea neliniştit ; greşisem fără îndoială drumul şi trebuia să aşteptăm să se facă ziuă ca să găsim din nou crestăturile de pe trunchiurile copacilor.

Am observat în faţă, pe peretele stîncos de deasupra noastră, o grotă făcută de apa ploilor. Nu era deloc adîncă, dar era de ajuns ca să ne dea iluzia unui adăpost. Acolo aveam să fim mai feriţi de leoparzi decît în mijlocul pădurii, unde pericolul poate veni din orice parte.

Kassogo a adus tîrîş un trunchi de copac doborît şi nişte crengi groase ca să întreţină focul toată noaptea şi, graţie securii pe care avusesem buna inspiraţie s-o iau cu mine, am tăiat nişte tufişuri spinoase ca să barăm văgăuna. Cînd flacăra a început să pîlpîie, temerile ni s-au risipit. Lumina alungă fantomele. Mi-am dat seama atunci că mi-era foame şi sete. Proviziile noastre se reduceau la puţin zahăr şi puţin ceai. Ce n-aş fi dat să am o coajă de pîine ! Mă distrasem însă prosteşte aruncîndu-i puţinul care ne rămăsese elefantului, de parc-aş fi fost un puşti la grădina zoologică. Iar el dispreţuise ceea ce crezusem că avea să fie pentru dînsul o delicatesă, fiind prea bănuitor, fără-ndoială, ca să primească ceva din partea demonilor care duceau cu ei tunetul în nişte bucăţi de lemn.

Din fericire, lanterna mea funcţiona încă şi luînd focul drept punct de reper ca să regăsim rudimentarul nostru bivuac, ne-am încumetat şi-am urcat prin fundul văgăunii pînă la un punct destul de degajat, ca să putem ieşi din ea şi să pătrundem în pădure. Am constatat cu această ocazie că focul nostru nu se mai vedea dar era suficient să coborîm ca să revenim la grotă. Eram dealtfel hotărît să mă mulţumesc cu primul animal pe care aveam să-l întîlnim. Cînd ţi-e foame, mănînci orice, dar în noaptea aceea pădurea mi se părea pustie ; zadarnic am rotit în jurul nostru fascicolul luminos al lanternei, că n-am dat peste nimic. Poate că vecinătatea focului şi mai cu seamă mirosul de fum goniseră hoinarii nocturni. Ca să economisim bateriile, ne călăuzeam luminîndu-ne intermitent drumul, ceea ce ne îngăduia să înaintăm, prin întuneric pe porţiunea văzută un moment mai înainte. Felul acesta de a înainta mi-a amintit de-o noapte furtunoasă în pădurea Tcherhtcher din Etiopia cînd, graţie frecvenţei fulgerelor, am izbutit să regăsesc drumul. Trebuie să mărturisesc încă o dată că o lanternă, deşi mult mai modestă, este de-o mie de ori mai comodă, fiindcă cel puţin nu comportă ameninţarea unui potop.

Trebuie să fi ajuns la mai mult de-o milă de prăpastie şi, cum coborîşul devenise nesigur, am hotărît să ne întoarcem înapoi. M-am oprit lîngă trunchiul unui copac gros căruia nu-i vedeam decît baza, un ienupăr bătrîn, probabil scorburos, şi, sperînd să dau peste nişte păsări aşezate pe crengile lui flexibile sau peste nişte nevăstuici care să le pîndească, mi-am proiectat lumina lanternei în înaltul frunzişului. Contam mai ales pe ochii

lui Kassogo care ştia să descopere o veveriţă nemişcată pe o creangă, dar în loc să privească în sus, el şi-a lipit urechea de copac. Mi-a făcut semn să-l imit şi-am auzit un zumzet, oarecum asemănător cu cel pe care-l auzi la un stîlp de telegraf în zilele cînd bate vîntul.

— Albinele... mi-a spus el.

Asta însemna : există miere, şi negrilor le place grozav. Mulţi dintre ei s-au specializat în această mică industrie şi-n toate tîrgurile din Kenya găseşti de vînzare ulcele pline cu miere din asta. Se foloseşte la prepararea unei băuturi fermentate, un fel de hidromel cu efecte foarte purgative.

Mi-a luat lanterna şi n-a întîrziat să descopere un orificiu, la o înălţime de aproximativ doi metri de pămînt. Ca să poată ajunge acolo i-am făcut eu scăriţă.

— Poate că am reuşi s-o luăm, mi-a spus el cînd a coborît din nou jos. Dar trebuie să facem fum. Rămîi aici, dacă-o să fluier ai să-mi răspunzi făcîndu-mi puţină lumină.

Mi-am dat seama că depărtîndu-se se temea să nu se rătăcească prin întuneric. De multe ori e greu chiar şi în timpul zilei să găseşti din nou un anumit loc în pădure, afară de cazul cînd ai fost de mai multe ori acolo.

După cîteva minute s-a întors, fără să fi fost nevoie să fluiere şi mi-a spus să-l urmez. Într-adevăr, ceva mai încolo se afla un copac doborît la pămînt, din care, în cădere, se rupsese o creangă mare. După ce-am curăţit-o de ramuri am tîrît-o cu destulă greutate pînă la copacul nostru cu

miere. Am proptit-o imediat de trunchi în chip de scară şi, cu ajutorul ei, am putut ajunge uşor la intrarea în stupul sălbatic. Orificiul părea îngust, dar odată îndepărtată scoarţa cu securea, ni s-a părut mult mai mare ; destul cît să băgăm capul dacă zumzetul dinăuntru nu ne-ar fi pus pe gînduri. Mi-am îndreptat lumina înăuntrul lui şi-am văzut o masă maronie pe care ai fi putut-o lua drept blană sau drept o lînă deasă : era roiul. Un aer călduţ venea din gaura aceea cu un parfum ciudat, balsamic. În timpul nopţii albinele îşi vibrează aripile ca să producă un curent de aer şi roiul care-nconjoară larvele le menţine la o temperatură potrivită pentru gestaţia lor.

În lipsa balegilor de vacă uscate şi-a celor de cămilă, Kassogo a adunat licheni şi muşchi. Mi-a cerut pachetul meu de ţigări ca să adauge şi puţin tutun, apoi, după ce a burduşit intrarea cu acel combustibil, i-a dat foc şi-a început să sufle ca să gonească fumul spre interior. Atunci zumzetul a sporit imediat şi încetul cu încetul a urcat în partea de sus a trunchiului. După vreo cincisprezece sau douăzeci de minute a amuţit. Albinele, sătule de miere, se refugiaseră în galeriile superioare.

După ce şi-a scos cămaşa, Kassogo şi-a introdus braţul gol prin deschizătură şi-a scos un fagure pe care l-a aruncat jos la poalele copacului. Şi-au mai căzut apoi şi alţii aşa, încă plini de albine, care fiind prea ghiftuite cu miere nu putuseră să fugă. Cînd a coborît, Kassogo le-a gonit cu mîna, de parc-ar fi fost vorba de nişte simple muşte. Căci după ce sînt afumate, albinele sălba-

tice, mai mici decît cele din Europa, nu înțeapă. A luat apoi un fagure și-a mușcat zdravăn din el. Cînd să-l imit și eu, am băgat de seamă că era plin de larve. Rîzînd de dezgustul meu, Kassogo m-a îndemnat :

— Gustă, sînt mai bune decît mierea.

Și la urma urmelor ce era să pățesc ? Dezgustul meu era pur imaginar. Dealtfel, mai mîncasem și termite înaripate, care sînt mai gustoase decît icrele, de ce să nu fi încercat și larvele albinelor ? Am constatat cu surprindere că aveau un gust foarte bun, de alună, și pe întuneric am devorat un fagure enorm, scuipîndu-i doar ceara. Kassogo o înghițea. Am găsit totuși și o bucată de fagure plin cu miere. Tocmai începusem să gust din el cînd Kassogo m-a oprit :

— O să te doară burta.

Atîta pagubă ! Am supt o bucată din el ca să uit de larve și, la urma urmelor, o purgație nu e rea.

Kassogo a strîns ce mai rămăsese din recoltă ; a făcut din ea un bulgăre lipicios și i-a improvizat un ambalaj rudimentar rostogolindu-l pe jos prin frunzele moarte ; în felul ăsta a putut să-l împacheteze în cămașa lui și să-l ia în spate în chip de raniță, legîndu-și cele două mîneci în jurul gîtului.

Dacă întunericul ne îngreuna drumul, în schimb ne apăra de un eventual atac al albinelor. Într-adevăr, în plină zi, vînătorii de miere trebuie să fugă în mare grabă de locul furtișagului, fiindcă de îndată ce fumul s-a risipit, în fața dezastrului care le-a nimicit munca și le-a masacrat prețioșii lor urmași, insectele își iau zborul și, atrase

de mirosul mierei lor, nu întîrzie să-l ajungă din urmă pe hoț, dacă acesta n-a avut timpul să se îndepărteze suficient. Kassogo mi-a povestit că într-o zi a fost ajuns din urmă de roi la o distanță de peste două mile de stup. Mai întîi au venit și s-au așezat pe el niște albine izolate care căutau polen și probabil că au dat vestea despre descoperirea lor. Și-a trebuit să-și abandoneze povara. De aceea recoltarea mierei sălbatice nu se face decît seara, după apusul soarelui. De cele mai multe ori vînătorul e condus pînă la copacii cu miere de o pasăre micuță, cu penele verzi și cenușii. Ea știe că după jefuirea stupului o să-i mai rămînă și ei ceva. Legenda spune că trebuie să-i lași întotdeauna atît cît să-i răsplătești serviciul făcut, altminteri într-o bună zi ai să te trezești condus nu la un stup ci la o vizuină de leopard sau de bivol solitar, animale cărora nu le place să fie deranjate.

Cina aceea ciudată ne-a redat buna dispoziție și chiar un soi de euforie. Să fi fost oare numai efectul zahărului care-ți reface atît de repede forțele sau poate vreo proprietate particulară a sucului anumitor flori ? Asta rămîne secretul albinelor. Aveam într-adevăr impresia că eram puțin beat și, fără Kassogo, care se mulțumise să mănînce doar fagurii cu larve, nu prea cred că aș fi regăsit prăpastia.

Focul nu mai ardea dar trunchiul de copac, împărțit acum în doi bușteni, se consuma încet. În vreme ce Kassogo sufla în tăciuni, eu m-am tolănit pe stîncă. Starea de excitare de mai înainte făcea acum loc unor vagi senzații de greață.

Mîncasem într-adevăr prea multă miere. În ciuda unei somnolenţe profunde nu reuşeam să adorm, ceea ce la urma urmelor era mai bine. Şi poate că mă ţinea fără voia mea în stare de alarmă şi-un fel de nelinişte inconştientă, căci cu tot curajul nostru, curajul pe care ni-l impuneam ca să învingem laşitatea naturală a fiinţei noastre căreia-i repugnă orice temeritate absurdă, întunecimea dintr-un loc necunoscut, în care ne ştim înconjuraţi de pericole, ne trezeşte instincte primitive ; cel al strămoşilor, de la care s-a adăpat folklorul. Poveştile doicii sînt aceleaşi, la absolut toate neamurile din lume. Copiii de pe tot pămîntul le-au ascultat seara la hotarul împărăţiei viselor, şi pentru toţi noaptea este populată graţie lor cu zîne, cu spiriduşi, cu duhuri necurate sau binefăcătoare.

În toropeala aceea auzeam în depărtare strigătul plîngător al unei păsări răpitoare de noapte, un fel de bufniţă de proporţii mari care se zăreşte uneori ziua în penumbra desişului, cocoţată în vîrful unui copac, ca un pitic îmbrăcat în alb, cu o manta maronie. Capul ei, mare cît cel al unui copil, pare într-adevăr omenesc, cu cei doi ochi rotunzi şi ficşi aşezaţi în faţă, de o parte şi de alta a ciocului de papagal. Două smocuri de pene în chip de urechi sfîrşesc prin a-i da un aer diabolic. Se întoarce încet, ca şi cum te-ar urmări cu privirea, dar nu se conduce decît după auz. Lumina zilei o orbeşte în aşa măsură încît, în cazul cînd izbuteşti să te apropii fără zgomot, poţi s-o şi prinzi. Noaptea vînează tot ce poate înhăţa cu ghearele-i puternice : pisici sălbatice, nevăstuici, iepuri şi chiar anumite specii mici de

capre sălbatice. Cu zborul ei silenţios, ca şi al liliacului, se deplasează prin întuneric fără să atingă în treacăt nici un obstacol ; în felul ăsta, se repede pe neaşteptate asupra felinei care stă la pîndă.

Păsările acestea ciudate trăiesc perechi, fără să fie totuşi mereu împreună, aşa cum sînt de pildă porumbeii. Fiecare vînează pe contul ei, dar din cînd în cînd comunică una cu alta prin strigăte. Cînd una a apucat vreo pradă, o cheamă şi pe cealaltă dacă nu izbuteşte s-o omoare uşor, cum se întîmplă de exemplu cu pisica sălbatică. Se aud atunci ţipetele discordante ale felinei care se zbate zadarnic luptînd împotriva celor doi complici. Ţipetele acestea îl atrag cîteodată pe ghepard, care dintr-o muşcătură reduce victima la tăcere, în vreme ce bufniţele păgubite se mistuie în întuneric. Focul, care de la o vreme ameninţa să moară, s-a stins, dar tăciunii mi s-au părut încă destul de vii ca să mă scutească de efortul de a mă duce să-i înteţesc. Mi-am îngăduit cîteva minute de repaos, din simplă lene, fiind calm acum în tăcerea aceea, ca şi cum ea ar fi fost o garanţie suficientă de securitate absolută, şi-am continuat să ascult întunecimile pădurii în care totul părea să doarmă.

Şi totuşi se apropia una din păsările acelea de rău augur. După fiecare moment de tăcere ţipătul ei devenea tot mai clar şi mă distram încercînd să-l interpretez în felul indigenilor, ca şi cum ar fi articulat un cuvînt omenesc. Apoi a tăcut şi am crezut că a zburat departe cînd, deodată, am tresărit la strigătul de luptă răzbunător al unei manguste, care a declanşat un va-

carm îngrozitor dincolo de tufișurile de mărăcini care ne îngrădeau în aval.

Sărind imediat în picioare, Kassogo s-a repezit împreună cu mine să vadă care era cauza zarvei aceleia. N-apucasem să fac nici doi pași că m-a înșfăcat cu brutalitate și m-a îmbrîncit înapoi. Puțin a lipsit să calc pe un șarpe uriaș, galben cu negru, încolăcit la picioarele stîncii care ne adăpostea. Se și ridicase, fiind gata de apărare sau de atac și fără nici o intenție de fugă. În lumina lanternei am văzut cum îi străluceau ochii ca niște flăcări roșii întunecate, dar în aceeași clipă Kassogo l-a secerat cu un foc de armă tras de la doi pași. Detunătura a făcut să înceteze lupta de dincolo de mărăcini, și n-am avut decît răgazul să văd cozile albe ale unei perechi de manguste care fugeau și-am fost pălmuit în zbor de aripa unei păsări mari, bufnița pe care-o auzisem cu puțin înainte.

Mica și rapida dramă era ușor de reconstituit. Fagurii lăsați lîngă stîncă atrăseseră șarpele, căruia îi plăcea mierea la fel de mult ca laptele. Două manguste, atrase fără îndoială de același parfum, au adulmecat-o și au venit și ele, dar intimidate de foc au rămas la pîndă, în vreme ce șarpele s-a strecurat printre stînci. Și poate că dacă nu le-ar fi stingherit nimic, mangustele s-ar fi năpustit în primul rînd asupra reptilei, numai că bufnița, atrasă de lumina focului, le-a văzut și s-a repezit asupra uneia dintre ele. Cealaltă a sărit imediat în ajutor și s-a încins lupta, care n-ar fi fost deloc în avantajul păsării răpitoare dacă focul de armă n-ar fi întrerupt-o. Am văzut într-adevăr pene smulse și sînge, fiindcă mangus-

tele sînt experte în arta de-a răni fulgerător vînatul cu pene.

Cînd am ațîțat iar focul, ne-a îngrijorat din nou un fîșîit de crengi spre amontele torentului. Kassogo s-a gîndit imediat că bufnița, probabil rănită, trebuie să se fi lăsat din zbor pe undeva pe-aproape. Am luat lanterna și am descoperit-o imediat într-un tufiș. Orbită de fascicolul luminos, a putut s-o prindă și tocmai mă pregăteam să-l ajut fiindcă animalul se apăra eroic. Mi-a înfipt însă ghearele în mînă cu o putere de necrezut și, deși moartă, nu și-a slăbit deloc încleștarea. Kassogo a trebuit să-i reteze laba cu pumnalul ca să-i slăbească strînsoarea.

Am observat atunci că bufnița avea pîntecul sfîrtecat de mușcătura îngrozitoare a mangustei. Putuse să-și ia zborul dar se simțise doborîtă ceva mai încolo.

Cît despre șarpe, dintr-o specie foarte periculoasă, l-am jupuit ca să-i iau pielea, din care mi-am făcut o panglică la pălărie. Kassogo a păstrat capul reptilei și fierea bufniței ca să i le dăruiască vrăjitorului de la el din sat.

Toate astea ne-au răpit întreaga noapte și-acum nu mai putea fi vorba de somn. A trebuit să așteptăm totuși ivirea zorilor ca să găsim din nou drumul, acolo unde trecusem în ajun prin albia torentului. În sfîrșit, printre coroanele copacilor s-a ivit steaua dimineții. În depărtare, cete de maimuțe gourezas se deșteptau de la o vale la alta, la chemarea răgușită a masculilor bătrîni. Porumbeii sălbatici uguiau, cocoțați pe crengile din creștetul copacilor, dîndu-le de veste animalelor că se apropie zorile, fiindcă ei vedeau cei dintîi în-

roşindu-se cerul la orizontul cîmpiilor. Roua se prelingea pe frunze şi-n poiene ierburile îngreunate se îndoiau sub povara picăturilor ei. La cele dintîi raze ale soarelui, picăturile de apă limpede au prins să strălucească şi întreaga cîmpie părea incendiată de flăcări multicolore, ca o pajişte de diamante.

Deodată, într-un vîrtej de bătăi din aripi, toţi porumbeii şi-au luat zborul. Rotindu-se pe cerul palid, aripile lor albe, luminate de jos de lumina oblică, străluceau ca nişte petale purtate de vînt. După aceea s-au avîntat cu toţii deodată către imensitatea cîmpiilor, în timp ce soarele urca la orizont.

La numai o sută de metri de bivuacul nostru am regăsit urmele şi, din momentul acela, crestăturile de pe trunchiurile copacilor ne-au readus pe calea cea bună.

În luminişuri, potîrnichi mari de munte, un fel de fazani, sorbeau picăturile de rouă. La ceasul acela matinal te lasă să te apropii de ele şi numai cînd eşti la cîţiva metri îşi iau zborul printre ierburi, către tufişurile în care rămîn nemişcate. Nimic mai uşor decît să le ocheşti, dar acum eram prea grăbiţi să ne întoarcem acasă ca să mai întîrziem cu masacrul acesta atît de uşor. Şi pe deasupra era inutil să mai alertăm pădurea cu un foc de armă, într-o zonă în care bivolii sălbatici abundă.

Trebuie să mai mărturisesc însă că, fiind chinuit îngrozitor de efectele laxative ale mierei sălbatice, trebuia să mă opresc mereu şi deranjul acela al intestinelor nu era cîtuşi de puţin compatibil cu veleităţile de aventurier.

Cînd am ajuns în apropierea maşinii, o ceată de babuini au luat-o la fugă într-un vacarm asurzitor. Maşina aceea ciudată îi intrigase şi, după o succesiune de salturi făcute înainte şi înapoi, sfîrşiseră prin a se convinge că nu era vorba deloc de o cursă. Din fericire închisesem bine cabina, altfel nu ştiu ce s-ar fi întîmplat cu pernele şi-n ce stare ar fi rămas şi restul, judecînd după acoperiş şi după capotă, unde sarabanda lor nebunească etalase în dîre unsuroase ceea ce lasă chiar şi cele mai bine domesticite maimuţe să le cadă neglijent oriunde se află. De multe ori se întîmplă chiar ca, în lipsă de pietre, să arunce în tine cu proiectilele acelea rău mirositoare şi calde încă. Geamurile dealtfel erau mînjite din plin cu aşa ceva, dar la urma urmelor un bombardament de felul ăsta era de preferat în locul unuia care le-ar fi spart, dac-ar fi avut pietre la îndemînă.

M-am resemnat aşadar uşor cu această originală decoraţie, cu atît mai mult cu cît materialul ei avea renume de talisman.

Motorul a pornit şi el fără nici o dificultate şi pe la patru după-amiaza eram acasă. Soţia mea petrecuse desigur o noapte albă, neliniştită din cauza întîrzierii mele, după ce Rosalie îi transmisese că Peter, care se întorsese, ne lăsase în pădure gata să-l urmăm.

A doua zi am vrut să cobor cu Fordul la Nanyuki, unde trebuia să mă duc după provizii, dar maşina n-a vrut să pornească. Bobina, pusă desigur la grea încercare din cauza neglijenţei mele din ajun, era de data asta fără doar şi poate scoasă definitiv din uz. Am demontat-o şi-am ple-

cat cu bicicleta, în ciuda protestelor soției mele. Cele zece mile de la coborîre sînt o nimica toată, numai întoarcerea e oarecum dificilă, dar în afară de urcușul prin pădure, pe care trebuie să-l faci pe jos pe o distanță de aproximativ patru mile, restul este acceptabil. Sînt niște prerii naturale în pantă lină și, cum vîntul care bătea din spate îmi venea în ajutor, aproape că nici nu simțeam urcușul.

Ca să nu risc să mă-nglodez prin preajma fermei lui Wood pe drumurile bătute de vite, am ocolit pe un drum lăturalnic pe care putea merge cu ușurință o bicicletă. Bineînțeles, nu m-am gîndit că, în caz de accident, nimănui n-avea să-i treacă prin minte să mă caute prin părțile acelea.

Dac-ar fi să ne gîndim întotdeauna la toate relele cîte-ar putea să ni se întîmple sub pretextul prudenței, n-am mai întreprinde nimic, fără să ne punem cu asta la adăpost de ghinion, care o să fie întotdeauna exact acela la care nu ne-am gîndit.

Înainte de a ajunge în pădure, poteca aceea vagă șerpuiește printre niște pîlcuri de tufișuri care-ți limitează perspectiva. Cu aproximativ o milă înainte de urcușul cel greu, un coborîș mic și-n curbă duce la un torent, pe deasupra căruia trece un pod îngust de lemn. Tocmai în momentul cînd trebuia s-o apuc pe acolo, am înconjurat un pinten de pădure care-mi mascase pînă atunci o pășune întinsă cu iarbă înaltă și am zărit, la aproximativ o jumătate de milă distanță, o turmă de animale uriașe, pe care pentru moment le-am luat drept bivoli, ca să recunosc însă imediat după aceea că erau elefanți. Din nenorocire, vîntul bătea spre ei și, cu toate că era destul de slab, riscam să fiu descoperit înainte de-a cîștiga un avans suficient. M-am aplecat pe ghidon și-am pornit-o la vale în cea mai mare viteză. Un muget destul de rău prevestitor m-a făcut să mă gîndesc imediat că era vorba de elefanții ochiți cu o lună în urmă de Peter. Nedîndu-li-se posibilitatea să pască liniștiți pe munte, coborîseră cu siguranță spre cîmpie, și-n aceste condiții era cum nu se putea mai periculos să fiu văzut, dar am calculat că avansul pe care-l aveam îmi îngăduia să ajung la vreme pe-un povîrniș stîncos care străjuia drumul ceva mai departe de torent și pe care, în cazul în care m-ar fi urmărit, aș fi putut să mă cațăr.

Bicicleta mea cobora în mare viteză, dar dincolo de micul pod din lemn o curbă bruscă m-a obligat să frînez, din nenorocire prea tîrziu, și n-am mai avut vreme să încetinesc ; am derapat într-o băltoacă plină cu noroi clisos și-am căzut pe-o parte. Deși amețit pe jumătate din cauza căzăturii, am rămas conștient, dar cînd am vrut să mă ridic, o durere îngrozitoare mi-a paralizat piciorul drept. Îmi rupsesem capul femurului.

Am încercat să mă tîrăsc în marginea potecii, căutînd poziția cea mai puțin dureroasă, dar vai, toate erau la fel de dureroase. Am izbutit totuși să urc pînă unde începeau primii copaci, dar mi-a fost imposibil să merg mai departe, într-atît de mare devenise durerea. De mai multe ori, la cea mai mică mișcare, am fost cît pe ce să-mi pierd cunoștința. Cît despre bicicletă, zăcea în mijlocul drumului, foarte la vedere, parcă anume pentru a-mi semnala prezența. Nici n-apucasem bine

să mă gîndesc la asta cînd am auzit pămîntul răbufnind surd sub mersul greoi al elefanţilor şi-n acelaşi moment i-am şi văzut în vîrful dealului. Oare veneau pe urmele mele sau coborau pur şi simplu poteca ? Blestemata de bicicletă avea cu siguranţă să-i oprească. Fără ea poate că ar fi trecut fără să mă zărească, fiindcă, pe cît e de subtil la elefanţi mirosul, pe atît de slabă le este vederea. Or, din fericire mă aflam contra vîntului.

Cînd au coborît coasta, am recunoscut imediat, după mersul şchiop al unuia dintre ei, femela rănită pe care-o urmărisem crezînd că avea să se îndrepte spre cimitir. Acum puiul o urma. Nu mai exista deci nici un fel de îndoială cu privire la intenţiile ostile ale turmei.

Cînd au ajuns la torent s-au oprit, adulmecînd cu neîncredere podeţul acela fragil, după care au intrat în apă şi-au început să se stropească, ceea ce mi-a dat oarecum speranţă, o speranţă foarte precară dealtfel, fiindcă, după scăldat, aveau să-şi continue drumul şi atunci blestemata de bicicletă avea să însemne pierzania mea. În timp ce turma se distra, femela a urcat din nou rîpa şi, urmată mereu de pui, a început să înainteze adulmecînd drumul. Aşa cum prevăzusem, bicicleta a făcut-o să se oprească şi să ezite un moment. Abia începuse s-o pipăie cu trompa că m-a şi zărit. Şi-a plecat capul, a prins să scurme pămîntul cu colţii şi a înaintat spre mine...

Printr-o sforţare supremă, declanşată de nu ştiu ce impuls subconştient, m-am aşezat în şezut şi-am repetat strigătul pe care i-l adresasem în ziua în care le alungasem pe hiene. S-a oprit, şi-a clătinat urechile, a adulmecat cu trompa întinsă spre mine, şi-a scurmat din nou pămîntul. Fără să-mi dau seama de ce, continuam să repet strigătul acela. În momentul în care viaţa mea atîrna de-un fir de aţă, am devenit deodată extrem de calm, fără cea mai mică spaimă, căpătînd brusc siguranţa că animalul mă recunoscuse şi că n-avea să-mi facă nici un rău. Dobîndisem curajul mareţ al celui care se aruncă în luptă convins că va scăpa. Foarte multe acţiuni eroice se datoresc unei asemenea inconştienţe în faţa pericolului. Cred că am împins drăgălăşenia pînă-ntr-acolo încît i-am zîmbit chiar uriaşului aceluia monstruos, care nu trebuia să facă decît un pas ca să mă strivească. Să fi fost zîmbetul cel care a înfăptuit miracolul sau farmecul vocii mele ? Sau poate nici unul, nici altul, ci numai amintirea unui om care plecase fără să-i facă nici un rău. Animalul s-a întors cu spatele şi de data asta a apucat nefericita de bicicletă, pe care a zvîrlit-o în torent scoţînd un strigăt de alarmă.

Ceilalţi au răspuns şi s-au năpustit asupra insectei aceleia necunoscute. După ce-a prefăcut fragila maşinărie într-un pachet de sîrmă, turma satisfăcută s-a întors la apă şi a plecat urcînd înapoi malul torentului.

Fac poate antropomorfism cînd afirm că elefanţii îşi comunică între ei gîndurile ; lucrurile s-au petrecut întocmai, ca şi cum femela le-ar fi sugerat celorlalţi voinţa de a se îndepărta de cărarea unde găsiseră obiectul acela ciudat pe care nu-l putuseră omorî, nedescoperind în el nici un fel de viaţă. Căci animalele posedă într-adevăr un simţ special care percepe fenomenul

acesta misterios și complex. N-aveți decît să-i arătați de departe unui carnivor sălbatic o antilopă împăiată, oricît ar fi ea de perfectă, el n-o să se înșele în privința ei. Imobilitatea sau mirosul nu contează cîtuși de puțin, fiindcă antilopa adevărată, sigură de mimetismul ei, rămîne și ea nemișcată atîta vreme cît nu se crede observată și, dacă se află contra vîntului în raport cu animalul felin, mirosul ei nu poate să ajungă la el. Această experiență a fost făcută de un vînător care spera să atragă în felul ăsta un ghepard într-o groapă. Aș fi curios s-o repet și eu cu un cîine domestic.

Am băgat de seamă că elefantul meu salvator mergea în urma turmei ca și cum ar fi vrut să-i prevină întoarcerea. Trebuie să menționez de asemenea și faptul că direcția pe care le-o sugerase el mă lăsa contra vîntului. Coincidențe, veți spune ; se poate, dar sînt, oricum, tulburătoare.

Rămas acum singur cu durerea mea atroce, mi-am dat seama de pericolul din care abia scăpasem ca prin minune, și-o spaimă ciudată a făcut să-mi clănțăne dinții.

Situația în care mă aflam însă nu era deloc strălucită ; ce-aveam să mă fac părăsit în pădure, pe pista aceea pe care nu trecea nimeni în afară de curierul de la Departamentul Silvic, care făcea zilnic o cursă călare ? Am vrut să văd cît e ceasul, dar ceasul meu se oprise, i se rupsese și lui ceva. Judecînd după soare, trebuie să fi fost trecut de amiază, așa că sus-pomenitul curier trecuse de mai bine de două ore. Atîta vreme cît avea să fie lumină încă n-aveam a mă teme

de nimic, dar după apusul soarelui aveau să apară hienele... Un animal rănit le atrage datorită unui simț necunoscut or, eu eram chiar în această situație, rănit, incapabil să mă apăr...

Desigur, în nenumărate rînduri în cursul vieții, am fost pus în situația de a privi moartea de aproape și de a filozofa pe seama ei ca să mă pot împăca la momentul cuvenit cu gîndul ăsta. Și-am avut chiar, de multe ori, aproape certitudinea că „acum totul s-a sfîrșit“, o certitudine inspirată dealtfel de rațiune, în ciuda incapacității ființei omenești de a admite că i se apropie sfîrșitul, la fel cum nu-și poate concepe nici începutul. Animalele, care nu cunosc aceste două noțiuni, se bucură datorită acestui fapt de eternitatea pe care zeii i-au refuzat-o omului dăruindu-i timpul. E adevărat că poți să te și consolezi, la fel ca Pascal, comparîndu-te cu trestia aceea gînditoare, „cea mai neajutorată din natură“, dar care domină în schimb toate forțele oarbe ale universului fiindcă știe că moare ; în momentul acela însă nu mă înspăimînta cîtuși de puțin moartea, ci felul în care aș fi murit. Cînd știi, și mai cu seamă cînd ai văzut cum își devorează hienele prada, începînd de la pîntec, fără să se preocupe s-o ucidă mai întîi, te cutremuri. Așa cum am spus, speranța unui ajutor trimis de soția mea mă mai susținea oarecum, dar din ce în ce mai puțin, pe măsură ce mă gîndeam la fatalitatea ce părea să fi concurat pentru a-l zădărnici : de ce oi fi apucat-o eu numai la întoarcere pe poteca aceea ocolită, pe care n-avea să vină nimeni decît în disperare de cauză și numai după ce s-ar fi dus pretutindeni unde ar fi

fost logic să mă caute ? Cu siguranţă că Wood, întrebat primul şi văzînd că nu m-am întors, ar fi fost îndreptăţit să mă creadă încă la Nanyuki, şi-aveau să cerceteze toate locurile în care aş fi putut să mă duc. Toate astea le-ar lua vreme, şi noaptea ar sosi între timp cu toate pericolele ei, pînă cînd să-i dea prin minte cuiva să cerceteze şi poteca aceea ocolită. Îmi imaginam atunci ceata de hiene, puse pe fugă de Kassogo. Îl şi vedeam în faţa hoitului meu, pe jumătate devorat, întrebîndu-se cum avea să-i anunţe nenorocirea Doamnei. Ar fi fost în stare s-o ia mai curînd la fugă decît să accepte rolul blestemat de vestitor al unei nenorociri. Şi-mi imaginam şi disperarea bietei femei şi sentimentul acela de milă le-a întrecut pe toate celelalte. El a fost acela care mi-a dat şi voinţa să lupt, atunci cînd aş fi putut să mă las pradă morţii, ca să termin mai repede.

Am reuşit să mă tîrăsc pînă lîngă un trunchi de copac şi, cu preţul unor dureri îngrozitoare, să stau în capul oaselor. Rezemat aşa puteam înfrunta pericolul fără teama unui atac pe la spate şi, mai ales, aveam mai puţin aerul unui viitor cadavru. Am tras lîngă mine o creangă ruptă, pe jumătate putredă, dar care putea fi foarte bine folosită drept bîtă. Strigînd şi gesticulînd, speram să ţin animalele la respect şi să cîştig timp. M-am gîndit bineînţeles să fac şi foc, dar pămîntul, acoperit în anotimpul acela cu frunze moarte şi cu ierburi uscate, risca să-l împrăştie mai departe. Un incendiu în pădure se propagă repede şi-n cazul acesta eu, neputînd să mă deplasez, aş fi ars de viu. Gîndul ăsta mi-a

alungat totuşi coşmarul măruntaielor devorate. Aş fi putut da foc propriului meu rug atunci cînd hienele ar fi fost gata să treacă peste ameninţările mele zadarnice. Am apropiat cu bîta nişte vreascuri ca să am la îndemînă cu ce să fac un cerc de foc. În momentul acela însă am auzit galopul unui cal venind din direcţia fermei lui Wood.

O pînză zărită de naufragiatul care agonizează pe o epavă nu poate provoca mai multă bucurie. În mod inconştient i-am mulţumit lui Dumnezeu, aşa cum făceam odinioară în vremurile fericite din copilărie cînd credeam cu naivitate în el. Lucrurile astea îţi revin cu ocazia marilor emoţii, la fel cum porneşte din inima noastră şi chemarea mamei în ceasurile supreme de disperare. Cum stăteam aşezat nu puteam vedea poteca dar eram sigur că venea un călăreţ. Era imposibil să fi sosit în căutarea mea, fiindcă venea din direcţia opusă casei mele, şi-n ritmul în care părea să înainteze n-avea să treacă oare fără să-mi audă strigătele din cauza galopului animalului ? Rămăşiţele bicicletei mele, ajunse cine ştie pe unde, nu puteau să-i atragă atenţia asupra posibilităţii unui accident. Am auzit răsunînd podul peste care a trecut fără să încetinească şi-am început să urlu. În acelaşi moment am văzut trecînd un cal fără călăreţ, cu şaua într-o parte, cu scările lovindu-i-se de pîntec şi cu frîul rupt. Am recunoscut calul obişnuit al curierului de la Departamentul Silvic. Să-şi fi omorît oare călăreţul sau pur şi simplu scăpase ? În fond, soarta călăreţului mă interesa prea puţin. Cînd ţi-e în joc propria existenţă, cea a altuia contează, vai, prea

puţin. Desigur că sînt împrejurări în care ţi-ai da viaţa ca s-o salvezi, în anumite cazuri, pe aceea a unui necunoscut. În asemenea cazuri îţi face impresia că cedezi unui impuls generos şi dezinteresat, în timp ce de fapt nu e vorba deloc de aşa ceva. Vrei doar să-ţi cîştigi nişte drepturi la o solidaritate al cărei exemplu îl dai: „Dacă eram eu în loc..." Multe acte de binefacere au acelaşi mobil tainic.

În situaţia mea de învins făceam inconştient apel la o asemenea solidaritate şi năruirea brutală a tuturor speranţelor pe care le clădisem pe ea mi se părea o trădare. Îl blestemam pe nerodul de negru care se lăsase omorît tocmai în momentul în care ar fi putut să mă salveze. La urma urmelor îţi vine să rîzi de un sentiment atît de absurd dar, pe moment, pus în felul acesta faţă în faţă cu moartea hidoasă care mă aştepta, nu-i sesizam ridicolul monstruos.

Cu toate astea a venit să mă salveze o altă speranţă: dacă animalul s-ar fi putut întoarce în grajd fără să zăbovească prea mult păscînd pe drum, Peter ar fi plecat în căutarea boy-ului său; dar ar fi putut ajunge oare calul acolo înainte de a se întuneca? *That is the question* [1].

Durerile care-mi încleştau coapsa deveneau tot mai ascuţite, la fiece mişcare, ceea ce m-a făcut să mă gîndesc că nu era vorba numai de o fractură a colului ci şi de o luxaţie, căderea pe trocanter deplasînd de la locul lui capul femurului. Aveam să rămîn desigur şchiop sau aveam chiar

[1] Asta e întrebarea (engl.).

să nu mai pot merge deloc cu piciorul drept. Perspectiva aceasta, care-n stare normală m-ar fi îngrozit, nu mă mai speria acum deloc. Natura ne face hatîrul să ne adaptăm instantaneu la situaţia în care ne pune un accident sau o boală; nu e vorba de resemnare, ci numai de faptul că vedem doar lucrurile altfel. Nu contează decît viaţa; să trăieşti cu orice preţ, în ciuda şi-n pofida a orice. Trebuie să existe nişte suferinţe într-adevăr îngrozitoare pentru ca un rănit sau un bolnav să ajungă să se omoare din cauza lor. Îmi şi imaginam mijloacele prin care aveam să mă acomodez cu viitoarea mea infirmitate; preocuparea mea imediată însă era modul în care aveam să fiu transportat, fiindcă acum nu mă mai îndoiam că foarte curînd trebuia să sosească un ajutor.

Soarele între timp cobora repede, într-un ceas avea să apună şi la ecuator înserarea ţine puţin. Încercînd să mă răsucesc şi să privesc spre apus, am scos un urlet de durere şi, ca un ecou, mi-a răspuns o voce. Să fi fost cu adevărat o voce omenească? Am scos atunci un strigăt de chemare, aşa cum fac negrii, bătîndu-mă cu mîna peste gură. De data asta, nu mai exista nici o îndoială, cineva îmi răspundea.

Peste un minut l-am văzut pe Kassogo coborînd poteca în goana mare şi-n urma lui pe Kingori. Zăriseră trecînd calul scăpat şi soţia mea a avut imediat presimţirea că s-a întîmplat o nenorocire, închipuindu-şi că se speriase de bicicleta mea şi că mă doborîse în trecere, aruncîndu-l totodată şi pe călăreţul lui din şa. A strigat înnebunită:

— Buana a fost omorît...

Şi imediat Kassogo a şi pornit, însoţit de Kingori, pentru eventualitatea în care ar fi trebuit să mă transporte. S-au luat bineînţeles după urmele calului şi-n felul ăsta au apucat-o pe poteca pe care mă aflam eu.

Au încercat să mă ia pe sus dar nu puteau să se atingă de mine fără să mă facă să urlu. L-am trimis atunci pe Kassogo la Wood să-l roage să vină cu camioneta lui, în vreme ce Kingori urma să se ducă s-o liniştească pe soţia mea, lucru pe care a refuzat să-l facă, temîndu-se să mă lase singur la o oră cînd pădurea începea să devină primejdioasă ; îmi închipuiam totuşi cît de înspăimîntată avea să fie biata femeie dacă n-avea să vadă pe nimeni întorcîndu-se şi gîndul ăsta m-a făcut să uit primejdia. Tocmai voiam să insist din nou să dea o fugă pînă acasă cînd am văzut-o sosind. I-am făcut semn imediat ca s-o liniştesc, silindu-mă chiar să zîmbesc, dar n-am izbutit s-o induc în eroare, durerea, mai ales cea a unei fracturi, mă făcuse să capăt un facies de muribund.

În fine a sosit şi camioneta, Wood voia să mă ducă direct la spital, dar eu am refuzat. Cu ajutorul a doi negri pe care-i adusese cu dînsul, au reuşit să mă pună pe o saltea pregătită anume pentru mine şi foarte încet, din cauza zdruncinăturilor care erau o adevărată tortură, am pornit-o pe drumult acela prost. Cînd am ajuns se făcuse întuneric beznă. Cum s-a oprit motorul, am auzit în depărtare ţipătul lugubru al hienelor iar soţia mea şi-a făcut semnul crucii.

Zadarnic m-am îndopat cu aspirină sperînd să pot adormi puţin, niciodată noaptea nu mi s-a

părut mai lungă. La cererea mea, Wood a adus un medic italian, pe care-l cunoştea în lagărul de la Buguret. După ce m-a martirizat, acesta m-a asigurat că nu era vorba decît de o fractură parţială la colul femurului şi că extremitatea lui, dislocată din cauza izbiturii violente, revenise la loc. Era deci suficient să stau nemişcat, fără să fie nevoie să se recurgă la ghips, dar a avut mai multe rezerve cu privire la posibilitatea de a-mi recăpăta mai tîrziu mobilitatea piciorului. Se gîndea pe bună dreptate că la vîrsta mea te vindeci greu după un asemenea accident. Ca să mă consoleze, m-a felicitat pentru faptul că la şaizeci şi şase de ani aveam un schelet atît de tînăr încă, pentru că dac-aş fi fost „ca toţi ceilalţi", ar fi trebuit să mi se fi rupt femurul, să-mi fi trecut prin carne şi să-mi fi ieşit prin piele în regiunea lombară...

Doctorul vorbea gesticulînd, aşa cum fac italienii ; mi-a descris cu oarecare entuziasm rana aceea măreaţă şi nu mai puţin măreaţa operaţie de care tinereţea scheletului meu îl frustrase. Păcat, mare păcat ! avea el aerul să spună, clătinînd din cap.

M-am felicitat că refuzasem să intru în spital. Probabil că aş fi ieşit de acolo cu un singur picior. Peste o lună de la căderea aceea nefericită, tot mă mai plimbam în cîrje, dar simţeam că numai durerea mă împiedica să umblu. A scăzut însă încetul cu încetul şi-n curînd cîrjele au fost înlocuite cu bastonul. Tot mai şchiopătam dar asta numai din pricina sensibilităţii articulaţiei.

În cele două luni de imobilitate, în care am fost oarecum prizonier, a trebuit să evadez mo-

ral ca să scap de plictiseală și de funestele depresiuni morale pe care le comportă pentru mine lipsa de activitate. Căci sînt, vai, incapabil să mă „odihnesc“, în sensul în care o fac cei care pot să se abandoneze în liniște vieții vegetative, fără să regrete trecerea timpului. Pe măsură ce îmbătrînim e logic să devenim zgîrciți cu el, așa cum sîntem cu orice lucru pe care-l știm limitat, dar neliniștea aceasta nu constituie o consecință a vîrstei. Căci bătrînii își pierd timpul cu tot atîta nepăsare ca și tinerii, dacă așa le este firea, și-ar fi niște înțelepți dac-ar face lucrul ăsta știind că totul este deșertăciune. Nu vreau însă cîtuși de puțin să urmez Ecclesiastul în filozofia lui deprimantă și care în mod logic ar trebui să ducă la sinucidere. Nu, vreau să-mi imaginez, dimpotrivă, că nimic nu este zadarnic. Nu contează faptul că-mi scriu gîndurile pe nisip, mi-e de ajuns că ele ajung pînă la spiritele celor la care vor avea rezonanță și că păstrez iluzia că-mi vor supraviețui, transmițînd cîte ceva din ceea ce am primit și eu.

Întîmplarea aceea tragică, în care totul concura pentru nimicirea mea, mi-a reînviat preocuparea de a termina ceea ce începusem în lagărul de la Nyeri. Dar o asemenea activitate literară nu mi-a umplut cîtuși de puțin magazia, iar rezerva de făină și de alte alimente, schimbate cu produsele obținute din vînătoare, se termina. Kassogo a continuat să ucidă desigur antilope pentru prînzul meu zilnic și pentru cel al pensionarilor din menajeria mea dar el nu avea dreptul să aibă armă de foc. Eram la cheremul oricărui denunț, cu atît

mai de temut cu cît Cook nu-mi ierta faptul că-i dejucasem mîrșăvia împotriva lui Tino. Din fericire, soția mea devenise expertă în confecționarea hainelor din blană pe care Rosalie le plasa foarte amabil doamnelor elegante de prin împrejurimi. O franțuzoaică are întotdeauna un succes absolut sigur în fața englezoaicelor, care țin toate să aibă, orice ar fi, întregul șic parizian. Se cramponează de asta cu o tenacitate sută în sută britanică, uneori aproape mișcătoare, dar în general comică în cea mai mare măsură, cochetăria fiindu-le direct proporțională cu fizicul lor dizgrațios.

Era momentul să-mi reiau meseria de trappeur și asta înainte de evacuarea lagărului de la Buguret. În fiecare lună porneau convoaie de italieni ca să se îmbarce la Mombassa, fiind în sfîrșit repatriați după patru ani de detențiune. De la o zi la alta eram în pericol să pierd debușeul acela pentru produsele mele de vînătoare. Piciorul mă durea încă prea tare ca să-mi permită drumuri lungi în pădure, așa c-am încercat să mă duc cu mașina în pădurea vastă, cuprinsă între muntele Kenya și masivul Aberdare, unde jungla ecuatorială e bogată în antilope și în gazele. Dar vai, vînătoarea lor intensivă, făcută acolo de militarii englezi cu scopul de a hrăni trupele de negri le-a făcut să devină foarte sperioase. Stau mereu în loc deschis, ca să evite orice fel de surpriză și cea mai mică siluetă omenească le pune pe fugă, oricît de departe ar zări-o.

Din nenorocire însă asta nu era nici ea singura urmare a războiului, mai erau și altele mai grave care-mi făceau șederea în Kenya și mai

plină de nostalgie. Simţeam cum fusese coruptă şi mentalitatea băştinaşilor în mijlocul cărora putusem oarecum să uit pînă atunci de urîţenia lumii aşa-zis civilizate.

Fără să-ndrăznim să ne-o mărturisim, soţia mea şi cu mine trebuia să luptăm împotriva „dorului de ţară". Poate că era şi o consecinţă a contactului prea frecvent pe care nevoia de a ne cîştiga existenţa ni-l impusese cu parodia aceea de oameni binecrescuţi pe care o joacă între ei colonişti, negustorii, traficanţii şi funcţionarii de la oraşe. În ciuda celor patruzeci de ani de viaţă africană, nu m-am putut adapta niciodată la comedia aceasta, pentru simplul motiv că am stat întotdeauna departe de ei, graţie unei independenţe totale, ducînd o viaţă de sălbatic care mi-a atras şi renumele, atît de bine înrădăcinat, de aventurier. Asemenea păreri m-au lăsat absolut indiferent, atîta timp cît mi-a fost îngăduit să le ignorez, din lipsă de consideraţie şi dispreţ faţă de cei care pretind că le aduc progresul şi civilizaţia lor nefericitelor neamuri pe care le corup şi le subjugă graţie unor necesităţi superflue. Astăzi, însă, după acest război, mai nefast decît toate celelalte, virusul s-a răspîndit odată cu întoarcerea în satul lor a soldaţilor negri, şi nu-mi mai găsesc printre oamenii aceia simpli uitarea, faţă de lumea aceasta prea bătrînă şi-n care m-am născut prea tîrziu. Şi-atunci, adăugîndu-se şi nostalgia exilatului, mă întrebam dacă nu cumva pămîntul natal n-ar fi, la urma urmelor, refugiul, portul salvator în care aş putea în sfîrşit să eşuez cu bătrîna mea barcă.

Tot mai ezitam, cînd am primit din Europa un teanc de ziare, în care eram de-a dreptul înfierat de către acei tineri fenicşi care au luat atît de curajos cu asalt locul înaintaşilor lor, trimiţîndu-i la stîlpul infamiei, la închisoare sau în exil.

O soartă asemănătoare mi se făgăduia şi mie în cazul în care aş fi avut imprudenţa să reapar... Şi-am primit provocarea, cu atît mai mult cu cît ameninţările de felul ăsta constituiau un pretext excelent ca să cedez chemării pline de nostalgie care mă atrăgea spre Franţa, biata Franţă mortificată, îndurerată şi vlăguită, dar stoică sub jugul celor care au gîtuit-o prin surprindere. Ea va fi întotdeauna *la doulce France*, căci va reînvia prin cei ce au iubit-o cu adevărat, iar ţărîna ei le va fi uşoară fiilor ei care, ca şi mine, vor veni să moară într-însa.

Lector : ANGELA CISMAŞ
Tehnoredactor : VICTOR MAŞEK

*

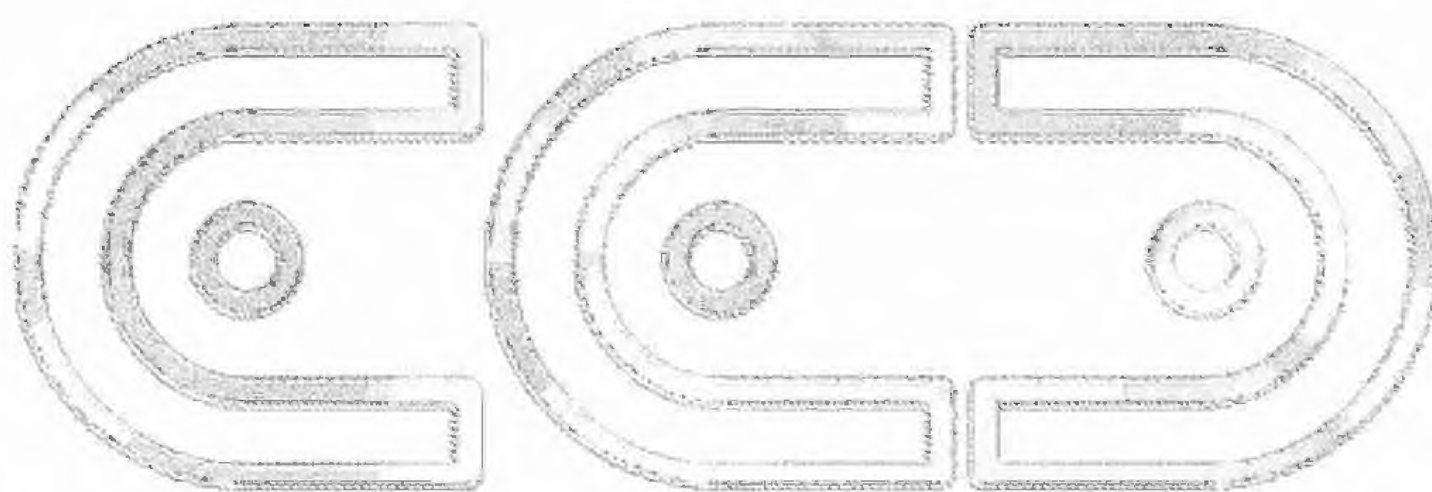
*Tiraj 15 110 ex. broşate. Bun de tipar 21.III.1979.
Coli de tipar 10,75.*

*

Tiparul executat sub cd. nr. 2674
la Întreprinderea Poligrafică
„13 Decembrie 1918"
Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
Bucureşti, Republica Socialistă România.

Scanare și prelucrare digitală

de

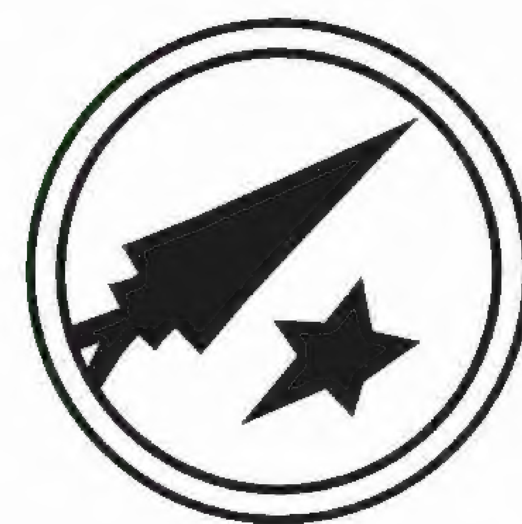

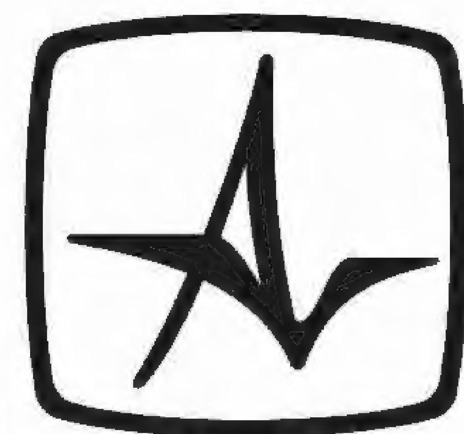
Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024